

DET KGL. DANSKE VIDENSKABERNES SELSKAB

OVERSIGT
OVER
SELSKABETS VIRKSOMHED

JUNI 1948 — MAJ 1949

AVEC UN RÉSUMÉ EN FRANÇAIS

KØBENHAVN
I KOMMISSION HOS EJNAR MUNKSGAARD
1949

PUBLIKATIONER

UDGIVET AF

DET KGL. DANSKE VIDENSKABERNES SELSKAB

JULI 1948—JUNI 1949

Oversigt.

	kr. o.
Oversigt over selskabets virksomhed juni 1947—maj 1948. Med 6 portrætter. Résumé en français. 1948	8.00

Historisk-filologiske Meddelelser.

BIND XXXI:

5. JOHANSEN, J. PRYTZ: Character and Structure of the Action in Maori. 1948.....	7.00
6. HATT, GUDMUND: Asiatic Influences in American Folklore. 1949	9.00

BIND XXXII:

1. KABELL, AAGE: Don Pedro. 1949.	8.00
2. NEUGEBAUER, O.: The Astronomical Treatise P. Ryl. 27. 1949.	3.00

Matematisk-fysiske Meddelelser.

BIND XVIII:

8. BOHR, NIELS: The Penetration of Atomic Particles through Matter. 1948	10.00

BIND XXIV:

12. BOHR, HARALD, and FØLNER, ERLING: Infinite Systems of Linear Congruences with infinitely many Variables. 1948	5.00
17. TURÁN, PAUL: On some Approximative Dirichlet-Polynomials in the Theory of the Zeta-Function of Riemann. 1948	3.00
18. RASMUSEN, HANS Q.: The Motion of Comet Olbers 1815—1956. 1948	6.00

DET KGL. DANSKE VIDENSKABERNES SELSKAB

OVERSIGT
OVER
SELSKABETS VIRKSOMHED

JUNI 1948 — MAJ 1949

AVEC UN RÉSUMÉ EN FRANÇAIS

KØBENHAVN
I KOMMISSION HOS EJNAR MUNKSGAARD
1949

Redaktionen sluttet den 31. maj 1949.
Færdig fra trykkeriet den 21. oktober 1949.

Printed in Denmark.
Bianco Lunos Bogtrykkeri.

INDHOLDSFORTEGNELSE

I

Fortegnelse over selskabets medlemmer juni 1949	1— 19
Selskabets tillidshverv	20— 26
Beretning om møderne	27— 56
Mindeord:	
J. N. BRØNSTED: Af J. A. Christiansen	57— 79
VILHELM GRØNBECHE: Af Johs. Pedersen	81—100
Uddrag af regnskab for 1948	101— 04
Budget for 1949	105— 07
Beretninger og betænkninger:	
I. Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk historie. Beretning om virk- somheden i 1948	108— 12
II. »Grosserer A. Collstrops hjem for en dansk videnskabs- mand.« Beretning for 1948	113— 14
III. »Emil Herborgs legat.« Beretning for 1948	114— 15
IV. »Niels Bohr legatet.« Uddrag af regnskab for 1948	115— 16
V. »Mag. art. Marcus Lorenzens legat.« Beretning for 1948 —49 og regnskab for 1948	116— 17
VI. Kommissionen for Corpus Lexicographorum Graecorum. Beretning for 1948	118
VII. Kommissionen for den nye Ducange. Beretning for 1947 og 1948	118
VIII. Union Académique Internationale. Beretning om mødet i Bruxelles 1948	119— 21
IX. Union Internationale de Physique pure et appliquée. Beretning om mødet i Amsterdam 1948	122— 23
X. Union Astronomique Internationale. Beretning om mødet i Zürich 1948	123— 24
XI. Union Géodésique et Géophysique Internationale. Be- retning om mødet i Oslo 1948	124— 26
XII. Selskabets sekretariat. Beretning for 1948	126— 29
Fortegnelse over publikationer udgivet af selskabet fra juli 1948 til juni 1949	130— 32
Résumé en français	133— 40
Sag- og navnefortegnelse	141— 50

II

Carlsbergfondet. Beretning for 1947—48	1— 90

HENVISNINGER

Selskabets vedtægter og forretningsorden	Overs. 1937—38, side 97—129.
Selskabets bytteforbindelser	Overs. 1937—38, side 253—300.
Selskabets publikationer 1742—1930	Overs. 1929—30, side 175—365.
» » 1930—1935	Overs. 1935—36, side 291—308.
» » 1936—1940	Overs. 1940—41, side 235—250.
» » 1941—1945	Overs. 1945—46, side 123—139.
Legat- og dotationsbestemmelser	Overs. 1939—40, side 121—153.
Fundats for »Niels Bohr legatet«	Overs. 1945—46, side 39—40.
Fundats for »Mag. art. Marcus Lorenzens legat«	Overs. 1946—47, side 41—43.
Statutter for Conseil International des Unions Scientifiques	Overs. 1946—47, side 89—93.
Statutter for Union Académique Interna- tionale	Overs. 1919—20, side 41—48.

DET KONGELIGE DANSKE
VIDENSKABERNES SELSKAB

JUNI 1949

PROTEKTOR:
HANS MAJESTÆT KONGEN

Præsident: Professor, dr. jur., phil., scient. & techn. NIELS BOHR.

Formand for den hist.-filos. klasse: Professor, dr. theol. & phil.
JOHS. PEDERSEN.

Formand for den naturv.-mat. klasse: Professor, dr. phil. ØJVIND
WINGE.

Sekretær: Professor, dr. phil. JAKOB NIELSEN.

Redaktør: Professor, dr. phil. & litt. L. L. HAMMERICH.

Kasserer: Professor, dr. phil. MATHIAS THOMSEN.

INDENLANDSKE MEDLEMMER.

Efter anciennitet i selskabet.

DEN HISTORISK-FILOSOFISKE KLASSE

PEDERSEN, HOLGER, (f. $\frac{7}{4}$ 67), dr. phil., fh. professor i sammenlignende sprogvidenskab ved Københavns universitet, Kmd. af Dbg.¹, Dbmd. — Selskabets præsident 1934—38. — Gersonsvej 69, Hellerup. ($\frac{7}{4}$ 05.)

FRIIS, AAGE, (f. $\frac{16}{8}$ 70), dr. phil., fh. professor Rostgardianus i nordisk historie og nordiske antikviteter ved Københavns universitet. Bernstorffsvej 32, Hellerup. ($\frac{9}{4}$ 20.)

POULSEN, POUL FREDERIK SIGFRED, (f. $\frac{7}{3}$ 76), dr. phil., fh. direktør for Ny Carlsberg glyptotek, Kmd. af Dbg.², Dbmd. Ahlmanns allé 15, Hellerup. ($\frac{9}{4}$ 20.)

- ANDERSEN, VILHELM RASMUS ANDREAS, (f. $^{16}/_{10}$ 64), dr. phil., fh. professor i nordisk litteratur ved Københavns universitet, Stk. af Dbg., Dbmd. Fredensborg. ($^{6}/_{4}$ 23.)
- THALBITZER, CARL WILLIAM, (f. $^{5}/_{2}$ 73), fh. professor extraord. i grønlandsk (eskimoisk) sprog og kultur ved Københavns universitet. Vejrøgade 10, Kbh. Ø. ($^{6}/_{4}$ 23.)
- PEDERSEN, JOHANNES PEDER EJLER, (f. $^{7}/_{11}$ 83), dr. theol. & phil., professor i semitisk-østerlandsk filologi ved Københavns universitet, Kmd. af Dbg.¹, Dbmd. — Formand for den historisk-filosofiske klasse. — Dantes plads 35, Kbh. V. ($^{11}/_{4}$ 24.)
- JOHANSEN, KNUD FRIIS, (f. $^{1}/_{11}$ 87), dr. phil., professor i arkæologi ved Københavns universitet. R. af Dbg., Dbmd. Egernevej 27, Kbh. F. ($^{13}/_{4}$ 28.)
- RÆDER, HANS HENNING, (f. $^{11}/_{10}$ 69), dr. phil., fh. bibliotekar ved Københavns universitets filologisk-historiske laboratorium, R. af Dbg., Dbmd. Dalgas boulevard 29, Kbh. F. ($^{13}/_{4}$ 28.)
- TUXEN, POUL, (f. $^{8}/_{12}$ 80), dr. phil., professor i indisk-østerlandsk filologi ved Københavns universitet. Ny vestergade 21, Kbh. V. ($^{13}/_{4}$ 28.)
- BRØNDUM-NIELSEN, JOHANNES, (f. $^{2}/_{12}$ 81), dr. phil., professor i nordiske sprog ved Københavns universitet, R. af Dbg., Dbmd. Gl. Vartov vej 22, Hellerup. ($^{5}/_{4}$ 29.)
- NØRLUND, POUL, (f. $^{4}/_{11}$ 88), dr. phil., direktør for nationalmuseet, Kmd. af Dbg.². Ny vestergade 11, Kbh. K. ($^{11}/_{4}$ 30.)
- HATT, AAGE GUDMUND, (f. $^{31}/_{10}$ 84), dr. phil., fh. professor extraord. i kulturgeografi ved Københavns universitet, R. af Dbg. Bendzvej 1 A, Kbh. F. ($^{1}/_{4}$ 32.)
- ARUP, ERIK IPSEN, (f. $^{22}/_{11}$ 76), dr. phil., fh. professor Rostgardianus i nordisk historie og nordiske antikviteter ved Københavns universitet. Amager fælledvej 26, Kbh. S. ($^{12}/_{4}$ 35.)
- DYGGVE, EJNAR AKSEL PETERSEN, (f. $^{17}/_{10}$ 87), dr. phil., arkitekt, R. af Dbg. Østerled 26, Kbh. Ø. ($^{3}/_{4}$ 36.)

- HAMMERICH, LOUIS LEONOR, (f. $^{31/7}$ 92), dr. phil. & litt., Professor i germansk filologi ved Københavns universitet, R. af Dbg., Dbmd. — Selskabets redaktør. — Studentergården, Tagensvej 15, Kbh. N. ($^{3/4}$ 36.)
- BRØNDSTED, JOHANNES BALTHASAR, (f. $^{5/10}$ 90), dr. phil., professor i nordisk arkæologi og europæisk forhistorie ved Københavns universitet, R. af Dbg., Dbmd. Sølvgade 30, Kbh. K. ($^{14/4}$ 39.)
- FABRICIUS, KNUD FREDERIK KROG, (f. $^{13/8}$ 75), dr. phil., fh. professor i historie ved Københavns universitet, Kmd. af Dbg.², Dbmd. Østerbrogade 120, Kbh. Ø. ($^{4/4}$ 41.)
- HØEG, CARSTEN, (f. $^{15/11}$ 96), dr. phil., professor i klassisk filologi ved Københavns universitet, R. af Dbg. Frederiksberg bredegade 13, Kbh. F. ($^{4/4}$ 41.)
- NIELSEN, AXEL EDUARD HJORTH, (f. $^{30/12}$ 80), dr. polit., professor i statsvidenskab ved Københavns universitet, Kmd. af Dbg.², Dbmd. Wilh. Smidts vej 7, Gentofte. ($^{10/4}$ 42.)
- RUBOW, PAUL VIKTOR, (f. $^{9/1}$ 96), dr. phil., professor i alm. litteraturvidenskab ved Københavns universitet, R. af Dbg. Store kannikestræde 11, Kbh. K. ($^{10/4}$ 42.)
- GRØNBECH, KAARE, (f. $^{28/9}$ 1901), dr. phil., professor extraord. i centralasiatiske sprog med særligt hensyn til tyrkisk ved Københavns universitet. Brogårdsvej 6, Gentofte. ($^{2/4}$ 43.)
- JEPPESEN, KNUD CHRISTIAN, (f. $^{15/8}$ 92), dr. phil., professor i musikvidenskab ved Århus universitet, R. af Dbg. Tordenskjoldsgade 57, Århus. ($^{2/4}$ 43.)
- STENDER-PETERSEN, ADOLF, (f. $^{21/7}$ 93), dr. phil., professor i slaviske sprog og litteraturer ved Århus universitet, R. af Dbg. »Tunet«, Skolevangen, Risskov. ($^{2/4}$ 43.)
- BLINKENBERG, ANDREAS PETER DAMSGAARD, (f. $^{13/2}$ 93), dr. phil. & litt., professor i romansk filologi ved Århus universitet, R. af Dbg., Strandvænget, Risskov. ($^{14/4}$ 44.)

- BARR, KAJ, (f. $^{26}/_6$ 96), professor extraord. i iransk filologi ved Københavns universitet. Ordrup jagtvej 30, Charlottenlund. ($^{20}/_4$ 45.)
- HJELMSLEV, LOUIS TROLLE, (f. $^{3}/_{10}$ 99), dr. phil., professor i sammenlignende sprogvidenskab ved Københavns universitet. Ordruphøjvej 40, Charlottenlund. ($^{12}/_4$ 46.)
- RAVN, OTTO EMIL, (f. $^{30}/_{11}$ 81), dr. phil., professor i assyriologi ved Københavns universitet, R. af Dbg., Dbmd. Fortunvej 18, Charlottenlund. ($^{11}/_4$ 47.)
- BRANDT, FRITHIOF, (f. $^{23}/_5$ 92), dr. phil., professor i filosofi ved Københavns universitet. Ryvej 15, Holte. ($^2/_4$ 48.)
- BØGGILD-ANDERSEN, CARL OLAF, (f. $^{20}/_6$ 98), dr. phil., professor i historie ved Århus universitet. Knud Rasmussens vej 5, Århus. ($^2/_4$ 48.)
- ELLING, CHRISTIAN THORVALD, (f. $^{14}/_{11}$ 1901), dr. phil., professor i kunsthistorie ved Københavns universitet, R. af Dbg. Kristianiagade 22, Kbh. Ø. ($^2/_4$ 48.)
- MATTHIESSEN, HUGO ALBERT, (f. $^{19}/_{12}$ 81), mag. art., inspektør ved nationalmuseet. R. af Dbg. Sønderborggade 3, Kbh. Ø. ($^2/_4$ 48.)
- BLATT, FRANZ, (f. $^{31}/_8$ 1903), professor i klassisk filologi ved Århus universitet, R. af Dbg. Kathrinebjergvej 7, Århus. ($^{22}/_4$ 49.)
- RUBIN, EDGAR JOHN, (f. $^6/_9$ 86), professor i eksperimentel psykologi ved Københavns universitet, R. af Dbg. Fredskovvej 9, Holte. ($^{22}/_4$ 49.)

DEN NATURVIDENSKABELIG-MATEMATISKE KLASSE

(fys. betegner den fysisk-matematiske gruppe, biol. den biologiske gruppe.)

- MADSEN, THORVALD JOHANNES MARIUS, (f. $^{18}/_2$ 70), dr. jur. & med., fh. direktør for statens seruminstitut, Stk. af Dbg., Dbmd. Skjoldsgade 8, Kbh. Ø. ($^{15}/_4$ 10 — biol.)

- BOCK, JOHANNES CARL, (f. $\frac{2}{10}$ 67), dr. med., fh. professor i farmakologi ved Københavns universitet, Kmd. af Dbg.¹, Dbmd. F. M. 1. Østbanegade 21, Kbh. Ø. ($\frac{17}{4}$ 14 — biol.)
- HJELMSLEV, JOHANNES TROLLE, (f. $\frac{7}{4}$ 73), dr. phil. & techn., fh. professor i matematik ved Københavns universitet. Bjerregårdsvej 13, Valby. ($\frac{17}{4}$ 14 — fys.)
- BJERRUM, NIELS JANNIKSEN, (f. $\frac{11}{3}$ 79), dr. phil., professor i kemi ved den kgl. veterinær- og landbohøjskole, Kmd. af Dbg.¹, Dbmd. Bjerregårdsvej 1, Valby. ($\frac{28}{4}$ 16 — fys.)
- NØRLUND, NIELS ERIK, (f. $\frac{26}{10}$ 85), dr. phil., sc. & ing., professor i matematik ved Københavns universitet, direktør for geodætisk institut, Kmd. af Dbg.¹, Dbmd., — Selskabets præsident 1927—33. — Malmøgade 6, Kbh. Ø. ($\frac{28}{4}$ 16 — fys.)
- BOHR, NIELS HENRIK DAVID, (f. $\frac{7}{10}$ 85), excellence, dr. jur., phil., sc. & techn., professor i teoretisk fysik ved Københavns universitet, R. af E., Kmd. af Dbg.¹, Dbmd., F. M. 1. m. Kr. — Selskabets nuværende præsident. — Æresboligen, Gamle Carlsberg, Valby. ($\frac{27}{4}$ 17 — fys.)
- BOHR, HARALD AUGUST, (f. $\frac{22}{4}$ 87), dr. phil., professor i matematik ved Københavns universitet. Regensen, Kbh. K. ($\frac{3}{5}$ 18 — fys.)
- WESENBERG-LUND, CARL JØRGEN, (f. $\frac{22}{12}$ 67), dr. phil., fh. professor extraord. i ferskvandsbiologi ved Københavns universitet, Kmd. af Dbg.², Dbmd. Københavnsvej 17, Hillerød. ($\frac{3}{5}$ 18 — biol.)
- BØGGILD, OVE BALTHASAR, (f. $\frac{16}{5}$ 72), fh. professor i mineralogi og geologi ved Københavns universitet. Odensegade 15, Kbh. Ø. ($\frac{25}{4}$ 19 — fys.)
- HERTZSPRUNG, EJNAR, (f. $\frac{8}{10}$ 73), dr. phil., math. & phys., fh. professor i astronomi ved universitetet i Leiden, fh. direktør ved observatoriet smsteds. Villavej 6, Tølløse. ($\frac{25}{4}$ 19 — fys.)
- MORTENSEN, OLE THEODOR JENSEN, (f. $\frac{22}{2}$ 68), dr. phil., fh. inspektor ved Københavns universitets zoologiske museum. Nordre fasanvej 82, Kbh. F. ($\frac{9}{4}$ 20 — biol.)

- NIELSEN, JAKOB, (f. $15/10$ 90), dr. phil., professor i rationel mekanik ved Danmarks tekniske højskole. — Selskabets sekretær. — Lundehave, Nordre strandvej 26, Helsingør. ($9/4$ 26 — fys.)
- SAND, KNUD AAGE BUCHTRUP, (f. $9/2$ 87), dr. med., professor i retsmedicin ved Københavns universitet, Kmd. af Dbg.², Dbmd. Kildeskovsvej 81, Gentofte. ($8/4$ 27 — biol.)
- WINGE, ØJVIND, (f. $19/5$ 86), dr. phil., professor ved Carlsberglaboratoriet og direktør for dets fysiologiske afdeling, R. af Dbg., Dbmd. — Formand for den naturvidenskabelig-matematiske klasse. — Gamle Carlsbergvej 10, Valby. ($8/4$ 27 — biol.)
- JENSEN, ADOLF SEVERIN, (f. $23/5$ 66), dr. phil., fh. professor i zoologi ved Københavns universitet, Kmd. af Dbg.², Dbmd. Juliane Maries vej 22, Kbh. Ø. ($5/4$ 29 — biol.)
- JENSEN, PETER BOYSEN, (f. $18/1$ 83), dr. phil., fh. professor i plante-fysiologi ved Københavns universitet, R. af Dbg., Dbmd. Rådmandsgade 49, Kbh. N. ($5/4$ 29 — biol.)
- JESSEN, KNUD, (f. $29/11$ 84), dr. phil., professor i botanik ved Københavns universitet, direktør for botanisk have, R. af Dbg., Dbmd. Gothersgade 140, Kbh. K. ($5/4$ 29 — biol.)
- RAVN, JESPER PETER JOHANSEN, (f. $30/11$ 66), fh. docent i palæontologi ved Københavns universitet, fh. inspektør ved mineralogisk museum. Rolighedsvej 20, Kbh. V. ($10/4$ 31 — biol.)
- CHRISTIANSEN, JENS ANTON, (f. $6/9$ 88), dr. phil., professor i kemi ved Københavns universitet, R. af Dbg., Dbmd. Sundvænget 9, Charlottenlund. ($6/4$ 34 — fys.)
- LINDERSTRØM-LANG, KAJ ULRIK, (f. $29/11$ 96), dr. phil., professor ved Carlsberglaboratoriet og direktør for dets kemiske afdeling, R. af Dbg. Gamle Carlsbergvej 10, Valby. ($12/4$ 35 — fys.)
- KRISTENSEN, MARTIN KRISTIAN, (f. $6/5$ 88), dr. med., afdelingsforstander ved statens seruminstitut, R. af Dbg. Svinget 12, Kbh. S. ($3/4$ 36 — biol.)
- LANGSETH, ALEX WILLY, (f. $7/2$ 95), dr. phil., professor i kemi ved Københavns universitet, R. af Dbg. Østervoldgade 5, Kbh. K. ($3/4$ 36 — fys.)

- LUNDSGAARD, EINAR, (f. $12/2$ 99), dr. med., professor i fysiologi ved Københavns universitet, R. af Dbg. Juliane Maries vej 26, Kbh. Ø. ($8/4$ 38 — biol.)
- JESSEN, BØRGE CHRISTIAN, (f. $19/6$ 1907), dr. phil., professor i matematik ved Københavns universitet. Maltegårdsvej 11, Gentofte. ($14/4$ 39 — fys.)
- STRÖMGREN, BENGT GEORG DANIEL, (f. $21/1$ 1908), dr. phil., professor i astronomi ved Københavns universitet, bestyrer af astronomisk observatorium. Østervoldgade 3, Kbh. K. ($14/4$ 39 — fys.)
- THOMSEN, NIELS MATHIAS PETER, (f. $9/10$ 96), dr. phil., professor i zoologi ved den kgl. veterinær- og landbohøjskole, R. af Dbg., Dbmd. — Selskabets kasserer. — Sankt Kjelds gade 14, Kbh. Ø. ($14/4$ 39 — biol.)
- ØRSKOV, JEPPE, (f. $2/3$ 92), dr. med., direktør for statens serum-institut, R. af Dbg., Dbmd. Statens seruminstitut, Kbh. S. ($14/4$ 39 — biol.)
- CHRISTENSEN, ERIK HOHWÜ, (f. $25/9$ 1904), dr. phil., professor i kropsøvelsernes fysiologi og hygiejne ved Kungl. Gymnastiska centralinstitutet i Stockholm. Gamla kyrkvägen 24, Danderyd. ($12/4$ 40 — biol.)
- JACOBSEN, JACOB CHRISTIAN GEORG, (f. $13/1$ 95), dr. phil., professor i fysik ved Københavns universitet. Fuglegårdsvej 30, Gentofte. ($2/4$ 43 — fys.)
- MØLLER, CHRISTIAN, (f. $22/12$ 1904), dr. phil., professor extraord. i matematisk fysik ved Københavns universitet. Ordrup jagtvej 101, Charlottenlund. ($2/4$ 43 — fys.)
- FISCHER, ALBERT, (f. $23/7$ 91), dr. med., leder af Carlsbergfondets biologiske institut, R. af Dbg. Tagensvej 16, Kbh. N. ($14/4$ 44 — biol.)
- HOLTER, HEINZ, (f. $5/6$ 1904), dr. phil., forstander for Carlsberglaboratoriets cytochemiske underafdeling. Rahbeks allé 24, Kbh. V. ($14/4$ 44 — fys.)
- NIELSEN, NIELS, (f. $3/10$ 93), dr. phil., professor i geografi ved Københavns universitet, R. af Dbg., Dbmd. Strandboulevard 32, Kbh. Ø. ($14/4$ 44 — fys.)

- REHBERG, POUL KRISTIAN BRANDT, (f. $^{29/3}$ 95), dr. phil., professor i zoofysiologi ved Københavns universitet. Juliane Maries vej 32, Kbh. Ø. ($^{14/4}$ 44 — biol.)
- BUCHTHAL, FRITZ, (f. $^{19/8}$ 1907), dr. med., direktør for neurofysiologisk institut ved Københavns universitet. Høje Skodsborgvej 14, Skodsborg. ($^{12/4}$ 46 — biol.)
- FENCHEL, MORITZ WERNER, (f. $^{3/5}$ 1905), dr. phil., docent i matematik ved Danmarks tekniske højskole, Sønderengen 110, Søborg. ($^{12/4}$ 46 — fys.)
- JENSEN, KAI ADOLF, (f. $^{16/7}$ 94), dr. med., professor i almindelig patologi ved Københavns universitet, R. af Dbg. Juliane Maries vej 22, Kbh. Ø. ($^{12/4}$ 46 — biol.)
- BJERRUM, JANNIK, (f. $^{5/4}$ 1909), dr. phil., professor i kemi ved Københavns universitet. Breidablik allé 7, Kbh. S. ($^{2/4}$ 48 — fys.)
- DAM, CARL PETER HENRIK, (f. $^{21/2}$ 95), dr. phil., professor i biologisk kemi ved Danmarks tekniske højskole. Jagtvej 229, Kbh. Ø. ($^{2/4}$ 48 — biol.)
- DEGERBØL, MAGNUS ANTON, (f. $^{8/7}$ 95), dr. phil., bestyrer af Københavns universitets zoologiske museums 1. afdeling. Fuglevadsvej 4, Lyngby. ($^{2/4}$ 48 — biol.)
- JENSEN, KAI ARNE, (f. $^{27/3}$ 1908), dr. phil., lektor i kemi ved Københavns universitet. Landsdommervej 1, Kbh. NV. ($^{2/4}$ 48 — fys.)
- JØRGENSEN, CARL ADOLF, (f. $^{3/10}$ 99), dr. phil., professor i arvelighedslære ved den kgl. veterinær- og landbohøjskole, R. af Dbg. I. H. Mundts vej 4, Lyngby. ($^{2/4}$ 48 — biol.)
- KALCKAR, HERMAN MORITZ, (f. $^{26/3}$ 1908), dr. med., amanuensis ved Københavns universitets medicinsk-fysiologiske institut. Juliane Maries vej 28, Kbh. Ø. ($^{2/4}$ 48 — biol.)
- ROSENKRANTZ, ALFRED JOHANNES, (f. $^{11/11}$ 98), professor i geologi ved Danmarks tekniske højskole, R. af Dbg. Amagerbrogade 66, Kbh. S. ($^{2/4}$ 48 — fys.)
-

UDENLANDSKE MEDLEMMER

Efter anciennitet i selskabet.

DEN HISTORISK-FILOSOFISKE KLASSE

- NILSSON, NILS MARTIN PERSSON, (f. 1874), dr. phil., fh. professor i klassisk fornkunskap och antikens historia ved universitetet i Lund. Kmd. af Dbg.² (²⁸/₄ 16.)
- OLSEN, MAGNUS BERNHARD, (f. 1878), dr. phil., professor i oldnorsk og islandsk sprog og litteratur ved universitetet i Oslo. (²⁸/₄ 16.)
- MEINECKE, FRIEDRICH, (f. 1862), dr. phil., fh. professor i historie ved universitetet i Berlin. (¹⁵/₄ 21.)
- KOHT, HALVDAN, (f. 1873), dr. phil., fh. professor i historie ved universitetet i Oslo. (⁷/₄ 22.)
- GARDINER, ALAN HENDERSON, (f. 1879), dr., ægyptolog. London. (¹¹/₄ 24.)
- JAEGER, WERNER WILHELM, (f. 1888), dr. phil., professor i klassisk filologi ved Harvard University, Cambridge, Mass. (¹¹/₄ 24.)
- LÖFSTEDT, HAIMON EINAR HARALD, (f. 1880), dr. phil., fh. professor i romersk veltalenhed og poesi ved universitetet i Lund. (³/₄ 25.)
- SMITH, HELMER, (f. 1882), dr. phil., fh. professor i sanskrit og sammenlignende indoeuropæisk sprogforskning ved universitetet i Uppsala. (⁸/₄ 27.)
- MARSTRANDER, CARL JOHAN SVERDRUP, (f. 1883), dr., professor i keltiske sprog ved universitetet i Oslo. (¹³/₄ 28.)
- BRUNSCHVICG, LÉON, (f. 1869), fh. professor i filosofi ved Sorbonne i Paris. (¹³/₄ 28.)
- MOBERG, CARL AXEL, (f. 1872), dr. phil., fh. professor i semitisk filologi ved universitetet i Lund. R. af Dbg. (⁵/₄ 29.)
- WALBERG, FRANS GUSTAF EMANUEL, (f. 1873), fh. professor i romansk sprog og litteratur ved universitetet i Lund. (⁵/₄ 29.)
- ZETTERSTÉEN, KARL VILHELM, (f. 1866), dr. phil., fh. professor i semitisk filologi ved universitetet i Uppsala. (⁵/₄ 29.)
- EITREM, SAMSON, (f. 1872), fh. professor i klassisk filologi ved universitetet i Oslo. (¹⁰/₄ 31.)

- DOPSCH, ALFONS, (f. 1868), dr. phil., fh. professor i historie ved universitetet i Wien. ($^{10}/_4$ 31.)
- LIESTÖL, KNUT, (f. 1881), dr. phil., professor i norsk folkemindesvidenskab ved universitetet i Oslo. ($^1/_4$ 32.)
- HROZNÝ, BEDŘICH, (f. 1879), dr. phil., professor i kileskrift og gammel-orientalsk historie ved universitetet i Prag. ($^1/_4$ 32.)
- HECKSCHER, ELI FILIP, (f. 1879), dr. phil., fh. professor i økonomisk historie ved Stockholms handelshögskola. Kmd. af Dbg.² ($^{21}/_4$ 33.)
- VENDRYES, JOSEPH-JEAN-BAPTISTE, (f. 1875), dr. phil., fh. professor i alm. sprogvidenskab ved Sorbonne i Paris. ($^{21}/_4$ 33.)
- SHETELIG, HAAKON, (f. 1877), dr. phil., fh. professor, bestyrer af Bergens museums arkæologiske afdeling, Bergen. ($^6/_4$ 34.)
- KARLGREN, KLAS BERNHARD JOHANNES, (f. 1889), dr. phil., professor i østasiatisk sprogvidenskab og kultur, direktør for Östasiatiska samlingarne, Stockholm. ($^3/_4$ 36.)
- BRÖGGER, ANTON WILHELM, (f. 1884), dr. phil., professor i arkæologi ved universitetet i Oslo. R. af Dbg. ($^2/_4$ 37.)
- MASSIGNON, LOUIS, (f. 1883), dr., professor i islamisk sociologi ved Collège de France, Paris. ($^2/_4$ 37.)
- EKWALL, BROR OSCAR EILERT, (f. 1877), dr. phil., fh. professor i engelsk sprog ved universitetet i Lund. ($^8/_4$ 38.)
- SEIP, DIDRIK ARUP, (f. 1884), dr. phil., professor i nordisk sprogvidenskab ved universitetet i Oslo. ($^8/_4$ 38.)
- FRINGS, THEODOR, (f. 1886), dr. phil., professor i tysk sprog og litteratur ved universitetet i Leipzig. ($^8/_4$ 38.)
- GÖTZE, ALBRECHT, (f. 1897), dr. phil., professor i assyriologi og babylonsk litteratur ved Yale University, New Haven, Conn. ($^8/_4$ 38.)
- LITTMANN, RICHARD LUDWIG ENNO, (f. 1875), dr. theol. & phil., fh. professor i semitiske sprog ved universitetet i Tübingen. ($^8/_4$ 38.)
- NORDAL, SIGURÐUR, (f. 1886), dr. phil., professor i islandsk filologi og kulturhistorie ved universitetet i Reykjavik, Kmd. af Dbg.² ($^{12}/_4$ 40.)

- NYBERG, HENRIK SAMUEL, (f. 1889), dr. phil., professor i semitiske sprog ved universitetet i Uppsala. (¹²/₄ 40.)
- VON SYDOW, CARL WILHELM, (f. 1878), dr. phil., fh. professor i nordisk og sammenlignende folkeminddeforskning ved universitetet i Lund. (¹²/₄ 40.)
- WEIBULL, LAURITZ ULRIK ABSALON, (f. 1873), dr. phil., fh. professor i historie ved universitetet i Lund. (¹²/₄ 40.)
- BOËTHIUS, AXEL, (f. 1889), dr. phil., professor i klassisk arkæologi (fornkunskap och antikens historia) ved Göteborgs högskola. (¹²/₄ 46.)
- L'ORANGE, HANS PETER, (f. 1903), dr. phil., professor i klassisk arkæologi og kunsthistorie ved universitetet i Oslo. (¹²/₄ 46.)
- MORGENSTIERNE, GEORG VALENTIN VON MUNTHE AV, (f. 1892), dr. phil., professor i indisk filologi ved universitetet i Oslo. (¹²/₄ 46.)
- RAMSTEDT, GUSTAF JOHN, (f. 1873), dr. phil., fh. professor i altaisk sprogforskning ved universitetet i Helsingfors. (¹²/₄ 46.)
- ANGLÈS, HIGINI, (f. 1888), dr., direktør for Instituto Español de Musicologia i Barcelona. (¹²/₄ 46.)
- BAILEY, HAROLD WALTER, (f. 1899), dr., professor i sanskrit ved universitetet i Cambridge, England. (¹²/₄ 46.)
- BEAZLEY, JOHN DAVIDSON, (f. 1885), dr., professor i klassisk arkæologi og kunst ved universitetet i Oxford. (¹²/₄ 46.)
- BENVENISTE, ÉMILE, (f. 1902), professor i sammenlignende sprogvidenskab ved Collège de France i Paris. (¹²/₄ 46.)
- GRÉGOIRE, HENRI-CLÉMENT-GUSTAVE, (f. 1881), dr., professor i græsk ved universitetet i Bruxelles. (¹²/₄ 46.)
- MAROUZEAU, JULES, (f. 1878), dr., fh. professor i latinsk sprog ved Sorbonne i Paris. (¹²/₄ 46.)
- TILLYARD, HENRY JULIUS WESTENHALL, (f. 1881), dr., professor i græsk ved University College i Cardiff. (¹²/₄ 46.)
- UHLENBECK, CHRISTIANUS CORNELIUS, (f. 1866), dr., fh. professor i sanskrit og indoeuropæisk sprogvidenskab ved universitetet i Leiden. (¹²/₄ 46.)

- WELLESZ, EGON JOSEPH, (f. 1888), dr., lekturer i musikhistorie ved universitetet i Oxford. (¹²/₄ 46.)
- AHNLUND, NILS, (f. 1889), dr. phil., professor i historie ved Stockholms högskola. (¹¹/₄ 47.)
- HOLMBERG, AXEL OLOF (OLLE), (f. 1893), dr. phil., professor i litteraturhistorie og poetik ved universitetet i Lund. (¹¹/₄ 47.)
- SOMMERFELT, ALF AXELSSØN, (f. 1892), dr. phil., professor i almen sprogvidenskab ved universitetet i Oslo. (¹¹/₄ 47.)
- ALBRIGHT, WILLIAM FOXWELL, (f. 1891), dr. phil., professor i semitiske sprog ved Johns Hopkins University, Baltimore, Md. (¹¹/₄ 47.)
- BLOOMFIELD, LEONARD, (f. 1887), dr. phil., professor i lingvistik ved Yale University, New Haven, Conn. (¹¹/₄ 47.)
- KURYŁOWICZ, JERZY, (f.   ), professor i sammenlignende sprogvidenskab ved universitetet i Wrocław. (¹¹/₄ 47.)
- LATTE, KURT, (f. 1891), dr. phil., professor i klassisk filologi ved universitetet i Göttingen. (²/₄ 48.)
- HESSELMAN, BENGT IVAR, (f. 1875), dr. phil., fh. professor i nordiske sprog ved universitetet i Uppsala. (²²/₄ 49.)
- LAMM, MARTIN, (f. 1880), dr. phil., fh. professor i litteraturhistorie ved Stockholms högskola. (²²/₄ 49.)
- SAHLGREN, GUSTAF FREDRIK JÖRAN, (f. 1884), dr. phil., professor i stedsnavneforskning ved universitetet i Uppsala. (²²/₄ 49.)
- WESSÉN, ELIAS GUSTAF ADOLF, (f. 1889), dr. phil., professor i nordiske sprog ved Stockholms högskola. (²²/₄ 49.)
- ALFÖLDI ANDRÁS, (f. 1895), dr. phil., professor i gl. historie ved universitetet i Bern. (²²/₄ 49.)
- JAKOBSON, ROMAN OSIPOVIČ, (f. 1896), dr. phil., professor i slavisk sprog og litteratur ved Harvard University, Cambridge, Mass. (²²/₄ 49.)

DEN NATURVIDENSKABELIG-MATEMATISKE KLASSE

(fys. betegner den fysisk-matematiske gruppe, biol. den biologiske gruppe.)

- BERTRAND, GABRIEL-ÉMILE, (f. 1867), dr., fh. professor i biologisk kemi ved Sorbonne og direktør for det biologiske laboratorium ved Institut Pasteur i Paris. (⁷/₄ 11 — fys.)

- HADAMARD, JACQUES-SALOMON, (f. 1865), dr. phil., fh. professor i rationel og kosmisk mekanik ved Collège de France i Paris. ($^{11/4}$ 13 — fys.)
- SHERRINGTON, SIR CHARLES SCOTT, (f. 1858), dr., fh. professor i fysiologi ved universitetet i Oxford. ($^{17/4}$ 14 — biol.)
- BORDET, JULES-JEAN-BAPTISTE-VINCENT, (f. 1870), dr. phil., direktør for Institut Pasteur i Bruxelles. ($^9/4$ 20 — biol.)
- EINSTEIN, ALBERT, (f. 1879), dr. phil., professor i teoretisk fysik ved universitetet i Princeton, N. J. ($^9/4$ 20 — fys.)
- NILSSON-EHLE, NILS HERMAN, (f. 1873), dr. phil. & med., fh. professor i arvelighedslære ved universitetet i Lund. ($^{15/4}$ 21 — biol.)
- ROSENBERG, GUSTAF OTTO, (f. 1872), fh. professor i botanik ved Stockholms högskola. ($^3/4$ 25 — biol.)
- HEVESY, GEORGE DE, (f. 1885), dr. phil., professor i fysisk kemi, fh. Freiburg i Br. (København). ($^3/4$ 25 — fys.)
- KRAMERS, HENDRIK ANTHONY, (f. 1894), dr. phil., professor i teoretisk fysik ved universitetet i Leiden. ($^3/4$ 25 — fys.)
- BOREL, FÉLIX-EDOUARD-JUSTIN-ÉMILE, (f. 1871), dr., fh. professor i fysisk matematik ved Sorbonne i Paris. ($^9/4$ 26 — fys.)
- DALE, SIR HENRY HALLETT, (f. 1875), dr., fh. direktør for National Institute for Medical Research, London. ($^9/4$ 26 — biol.)
- DEBYE, PETER, (f. 1884), professor i fysik ved Cornell University, Ithaca, N. Y. ($^9/4$ 26 — fys.)
- CUÉNOT, LUCIEN-CLAUDE-JULES-MARIE, (f. 1866), dr., fh. professor i zoologi ved universitetet i Nancy. ($^8/4$ 27 — biol.)
- WARBURG, OTTO HEINRICH, (f. 1883), dr., professor, medlem af Kaiser Wilhelm Institut für Biologie, Berlin-Dahlem. ($^8/4$ 27 — biol.)
- BJERKNES, VILHELM FRIMAN KOREN, (f. 1862), dr. phil., fh. professor i mekanik og matematisk fysik ved universitetet i Oslo. Kmd. af Dbg.¹ ($^{13/4}$ 28 — fys.)
- WIMAN, ANDERS, (f. 1865), dr. phil., fh. professor i matematik ved universitetet i Uppsala (Lund). ($^{13/4}$ 28 — fys.)

- NEUBERG, CARL, (f. 1877), dr., professor i kemi ved New York University, N. Y. ($\frac{5}{4}$ 29 — biol.)
- v. FRISCH, KARL Ritter, (f. 1886), dr., professor i zoologi ved universitetet i München. ($\frac{10}{4}$ 31 — biol.)
- KOMPPA, GUSTAV, (f. 1867), dr., fh. professor i kemi ved Tekniska högskolan i Helsingfors. Kmd. af Dbg.¹ ($\frac{21}{4}$ 33 — fys.)
- SIEGBAHN, KARL MANNE GEORG, (f. 1886), dr., professor, forstander for Kungl. Vetenskapsakademiens forskningsinstitut for experimentel fysik, Stockholm. ($\frac{21}{4}$ 33 — fys.)
- THUNBERG, TORSTEN LUDVIG, (f. 1873), fh. professor i fysiologi ved universitetet i Lund. ($\frac{21}{4}$ 33 — biol.)
- STENSIÖ, ERIK HELGE OSVALD, (f. 1891), dr. phil., professor, Naturhistoriska riksmuseum, Stockholm. R. af Dbg. ($\frac{6}{4}$ 34 — biol.)
- FRANCK, JAMES, (f. 1882), dr. phil., professor i fysik ved universitetet i Chicago, Ill. ($\frac{6}{4}$ 34 — fys.)
- NEUGEBAUER, OTTO EDUARD HERMANN, (f. 1899), dr. phil., professor i matematik ved Brown University, Providence, R. I. ($\frac{6}{4}$ 34 — fys.)
- EKMÄN, SVEN PETRUS, (f. 1876), dr. phil., fh. professor i zoologi ved universitetet i Uppsala. ($\frac{12}{4}$ 35 — biol.)
- VON EULER-CHELPIN, HANS KARL AUGUST SIMON, (f. 1873), dr. phil., fh. professor i almindelig og organisk kemi ved Stockholms högskola. ($\frac{12}{4}$ 35 — fys.)
- LILJESTRAND, GÖRAN, (f. 1886), dr. med., professor i farmakologi ved Karolinska institutet i Stockholm. ($\frac{12}{4}$ 35 — biol.)
- MOHR, OTTO LOUS, (f. 1886), dr. med., professor i medicin ved universitetet i Oslo. ($\frac{12}{4}$ 35 — biol.)
- KYLIN, JOHAN HARALD, (f. 1879), dr. phil., professor i botanik ved universitetet i Lund. ($\frac{3}{4}$ 36 — biol.)
- BLAKESLEE, ALBERT FRANCIS, (f. 1874), dr. phil., fh. professor i botanik, Director, Smith College Genetics Experiment Station, Northampton, Mass. ($\frac{3}{4}$ 36 — biol.)
- STERN, OTTO, (f. 1888), professor i fysik, Pittsburgh, Penn. ($\frac{3}{4}$ 36 — fys.)

- GRAN, HAAKEN HASBERG, (f. 1870), dr. phil., fh. professor i botanik ved universitetet i Oslo. ($8/4$ 38 — biol.)
- GOLDSCHMIDT, RICHARD, (f. 1878), dr. phil., fh. professor i zoologi ved universitetet i Berkeley, Cal. ($8/4$ 38 — biol.)
- ROUS, FRANCIS PEYTON, (f. 1879), dr., Member of the Rockefeller Institute for Medical Research, New York, N. Y. ($8/4$ 38 — biol.)
- THIENEMANN, AUGUST, (f. 1882), dr. phil., professor i hydrobiologi ved universitetet i Kiel. ($8/4$ 38 — biol.)
- LAURITSEN, CHARLES CHRISTIAN, (f. 1892), dr. phil., professor i fysik ved California Institute of Technology i Pasadena, Cal. ($14/4$ 39 — fys.)
- BONSDORFF, TOIVO ILMARI, (f. 1879), dr. phil., fh. professor, direktør for geodætisk institut i Helsingfors. Kmd. af Dbg.² ($12/4$ 40 — fys.)
- AHLMANN, HANS JAKOB KONRAD WILHELMSSON, (f. 1889), dr. phil., professor i geografi ved Stockholms högskola. ($12/4$ 46 — fys.)
- HAMMARSTEN, EINAR, (f. 1889), dr. phil., professor i kemi og farmaci ved Karolinska medico-kirurgiska institutet i Stockholm. ($12/4$ 46 — biol.)
- HANSTRÖM, BERTIL, (f. 1891), dr. phil., professor i zoologi ved universitetet i Lund. ($12/4$ 46 — biol.)
- KLEIN, OSKAR BENJAMIN, (f. 1894), dr. phil., professor i mekanik ved Stockholms högskola. ($12/4$ 46 — fys.)
- LINDBLAD, BERTIL, (f. 1895), dr. phil., direktør for Stockholms observatorium. ($12/4$ 46 — fys.)
- NORDHAGEN, ROLF, (f. 1894), dr. phil., professor i botanik ved universitetet i Oslo. ($12/4$ 46 — biol.)
- VON POST, ERNST JACOB LENNART, (f. 1884), dr. phil., professor i geologi ved Stockholms högskola. ($12/4$ 46 — biol.)
- RIESZ, MARCEL, (f. 1886), professor i matematik ved universitetet i Lund. ($12/4$ 46 — fys.)
- DE BROGLIE, LOUIS-VICTOR-PIERRE-RAYMOND, Prince, (f. 1892), dr., professor i teoretisk fysik ved Sorbonne i Paris. ($12/4$ 46 — fys.)

- CHADWICK, SIR JAMES, (f. 1891), dr., fh. professor i fysik, Master of Gonville and Caius College, Cambridge, England. ($^{12/4}$ 46 — fys.)
- DRINKER, CECIL K., (f. 1887), dr., professor i fysiologi ved Harvard University, School of Public Health, Boston, Mass. ($^{12/4}$ 46 — biol.)
- FLEMING, SIR ALEXANDER, (f. 1881), dr., professor i bakteriologi ved universitetet i London. ($^{12/4}$ 46 — biol.)
- FLOREY, SIR HOWARD WALTER, (f. 1898), dr., professor i patologi ved universitetet i Oxford. ($^{12/4}$ 46 — biol.)
- HILL, ARCHIBALD VIVIAN, (f. 1886), dr., professor i fysiologi ved universitetet i London. ($^{12/4}$ 46 — biol.)
- JOLIOT, JEAN-FRÉDÉRIC, (f. 1900), dr., professor i kerne-kemi ved Collège de France i Paris. ($^{12/4}$ 46 — fys.)
- JONES, SIR HAROLD SPENCER, (f. 1890), dr. phil., Astronomer Royal, direktør for observatoriet i Greenwich. ($^{12/4}$ 46 — fys.)
- KAPITZA, PJOTR, (f. 1894), dr., professor, direktør for det fysiske forskningsinstitut ved akademiet i Moskva. ($^{12/4}$ 46 — fys.)
- MEITNER, LISE, (f. 1878), dr. phil., professor ved Kungl. Svenska Vetenskapsakademiens forskningsinstitut for fysik i Stockholm. ($^{12/4}$ 46 — fys.)
- RICHARDS, ALFRED NEWTON, (f. 1876), dr., professor i farmakologi ved universitetet i Philadelphia, Penn. ($^{12/4}$ 46 — biol.)
- STRUVE, OTTO, (f. 1897), dr. phil., professor, direktør for Yerkes observatoriet og McDonald observatoriet, Chicago, Ill. ($^{12/4}$ 46 — fys.)
- VEBLEN, OSWALD, (f. 1880), dr., professor i matematik ved Institute for Advanced Study, School of Mathematics, Princeton, N. J. ($^{12/4}$ 46 — fys.)
- GISLÉN, TORSTEN RICHARD EMANUEL, (f. 1893), professor i zoologi ved universitetet i Lund. ($^{11/4}$ 47 — biol.)
- SVEDBERG, THEODOR, (f. 1884), dr. phil., professor i fysisk kemi ved universitetet i Uppsala. ($^{11/4}$ 47 — fys.)
- BORN, MAX, (f. 1882), dr. phil., professor i fysik ved universitetet i Edinburgh. ($^{11/4}$ 47 — fys.)

- MARCUS, ERNEST GOTTHELF, (f. 1893), professor i zoologi ved universitetet i São Paulo. ($^{11}/_4$ 47 — biol.)
- MELLANBY, SIR EDWARD, (f. 1884), dr., fh. professor, sekretær ved Medical Research Council, London. ($^{11}/_4$ 47 — biol.)
- OORT, JAN HENDRIK, (f. 1900), dr. phil., professor, direktør for observatoriet i Leiden. ($^{11}/_4$ 47 — fys.)
- SIEGEL, CARL LUDWIG, (f. 1896), professor i matematik ved Institute for Advanced Study, School of Mathematics, Princeton, N. J. ($^{11}/_4$ 47 — fys.)
- VINOGRADOV, IVAN MATVEEVICH, (f.   ), professor, matematiker, Moskva. ($^{11}/_4$ 47 — fys.)
- FEDERLEY, HARRY, (f. 1879), dr. phil., professor i genetik ved universitetet i Helsingfors. ($^2/_4$ 48 — biol.)
- KLING, CARL ALBIN, (f. 1879), dr. med., fh. professor og direktør for statens bakteriologiske laboratorium i Stockholm. ($^2/_4$ 48 — biol.)
- MELIN, JOHANNES BOTVID ELIAS, (f. 1889), dr. phil., professor i fysiologisk botanik og anatomi ved universitetet i Uppsala. ($^2/_4$ 48 — biol.)
- RUNNSTRÖM, JOHAN AXEL MAURITZ, (f. 1888), dr. phil., professor i eksperimentel zoologi og cellefysiologi ved Stockholms högskola. ($^2/_4$ 48 — biol.)
- SVERDRUP, HARALD ULRIK, (f. 1888), dr. phil., direktør for Norges polarinstitut i Oslo. ($^2/_4$ 48 — fys.)
- BÖVING, ADAM GIEDE, (f. 1869), dr. phil., U.S. National Museum, Bureau of Entomology, Washington D.C. ($^2/_4$ 48 — biol.)
- LITTLEWOOD, JOHN EDENSOR, (f. 1885), dr. phil., professor i matematik ved universitetet i Cambridge, Engl. ($^2/_4$ 48 — fys.)
- MULLER, HERMANN JOSEPH, (f. 1890), dr. phil., professor i zoologi ved Indiana University, Bloomington, Ind. ($^2/_4$ 48 — biol.)
- HOLTEDAHL, OLAF, (f. 1885), dr. phil., professor i historisk geologi ved universitetet i Oslo. ($^{22}/_4$ 49 — fys.)
- SOLBERG, HALVOR SKAPPEL, (f. 1895), dr. phil., professor i teoretisk meteorologi ved universitetet i Oslo. ($^{22}/_4$ 49 — fys.)

COURANT, RICHARD, (f. 1888), dr. phil., professor i matematik ved New York University, N. Y. (²²/₄ 49 — fys.)

LIPMANN, FRITZ ALBERT, (f. 1899), dr. phil. & med., direktør for Biochemical Research Laboratory i Boston, Mass. (²²/₄ 49 — biol.)

RAMON, GASTON LÉON, (f. 1886), fh. direktør for Institut Pasteurs serumafdeling i Garches, Seine et Oise. (²²/₄ 49 — biol.)

UDENLANDSKE MEDLEMMER

Alfabetisk fortegnelse.

Ahlmann.	Florey.	Latte.	Richards.
Ahnlund.	Franck.	Lauritsen.	Riesz.
Albright.	Frings.	Liestöl.	Rosenberg.
Alföldi.	v. Frisch.	Liljestrånd.	Rous.
Anglès.	Gardiner.	Lindblad.	Runnström.
Bailey.	Gislén.	Lipmann.	Sahlgren.
Beazley.	Goldschmidt.	Littlewood.	Seip.
Benveniste.	Gran.	Littmann.	Sherrington.
Bertrand.	Grégoire.	Löfstedt.	Shetelig.
Bjerknes.	Götze.	Marcus.	Siegbahn.
Blakeslee.	Hadamard.	Marouzeau.	Siegel.
Bloomfield.	Hammarsten.	Marstrander.	Smith, H.
Boëthius.	Hanström.	Massignon.	Solberg.
Bonsdorff.	Heckscher.	Meinecke.	Sommerfeldt.
Bordet.	Hesselman.	Meitner.	Stensiö.
Borel.	Hevesy.	Melin.	Stern.
Born.	Hill.	Mellanby.	Struve.
de Broglie.	Holmberg.	Moberg.	Svedberg.
Brunschvicg.	Holtedahl.	Mohr.	Sverdrup.
Brögger.	Hrozný.	Morgenstierne.	v. Sydow.
Böving.	Jaeger.	Muller.	Thienemann.
Chadwick.	Jakobson.	Neuberg.	Thunberg.
Courant.	Joliot.	Neugebauer.	Tillyard.
Cuénot.	Jones.	Nilsson.	Uhlenbeck.
Dale.	Kapitza.	Nilsson-Ehle.	Veblen.
Debye.	Karlgren.	Nordal.	Vendryes.
Dopsch.	Klein.	Nordhagen.	Vinogradov.
Drinker.	Kling.	Nyberg.	Walberg.
Einstein.	Koht.	Olsen, M. B.	Warburg.
Eitrem.	Komppa.	Oort.	Weibull, L.
Ekman.	Kramers.	l'Orange.	Wellesz.
Ekwall.	Kuryłowicz.	v. Post.	Wessén.
v. Euler-Chelpin.	Kylin.	Ramon.	Wiman.
Federley.	Lamm.	Ramstedt.	Zetterstéen.
Fleming.			

SELSKABETS TILLIDSHVERV

Juni 1949

Præsident:

NIELS BOHR, valgt 31. marts 1939, genvalgt 1945 og 1949,
valget gælder til april 1954

Klasseformænd:

JOHS. PEDERSEN, for den historisk-filosofiske klasse, valgt
27. marts 1942, genvalgt 1945 og 1948, val-
get gælder til april 1951

ØJVIND WINGE, for den naturvidenskabelig-matematiske
klasse, valgt 15. marts 1946, genvalgt 1949,
valget gælder til april 1952

Sekretær:

JAKOB NIELSEN, valgt 16. november 1945, valget gælder til
april 1951

Redaktør:

L. L. HAMMERICH, valgt 18. april 1941, genvalgt 1946,
valget gælder til april 1951

Kasserer:

MATHIAS THOMSEN, valgt 14. december 1945, valget gælder
til april 1951

Kassekommissionen:

N. E. NØRLUND (formand), valgt 12. april 1935, genvalgt
1939, 1943 og 1947, valget gælder til april 1951

NIELS BJERRUM, valgt 12. april 1935, genvalgt 1937, 1941,
1945 og 1949, valget gælder til april 1953

POUL NØRLUND, valgt 31. oktober 1947, valget gælder til
april 1950

K. FRIIS JOHANSEN, valgt 2. april 1948, valget gælder til
april 1952

Revisorer:

CARSTEN HØEG, valgt 11. april 1947, genvalgt 1949, valget
gælder til april 1951

BØRGE JESSEN, valgt 20. april 1945, genvalgt 1946 og 1948,
valget gælder til april 1950

Revisorsuppleanter:

KAARE GRØNBECH, valgt 12. december 1947, genvalgt 1949, valget gælder til april	1951
BENGT STRÖMGREN, valgt 20. april 1945, genvalgt 1946 og 1948, valget gælder til april.....	1950

---

*Medlemmer af kommissionen
for registrering af litterære kilder til dansk historie,
valgt af selskabet:*

AAGE FRIIS, valgt 28. november 1930.
HANS RÆDER, valgt 6. marts 1936.

*Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje
bevarede kilder til dansk historie:*

AAGE FRIIS (formand), valgt 1. december 1922.
POUL NØRLUND, valgt 17. oktober 1930.
C. O. BØGGILD-ANDERSEN }
HUGO MATTHIESSEN } valgt 16. april 1948.

Komiteen for Union Académique Internationale:

EJNAR DYGGVE }
L. L. HAMMERICH } valgt 29. marts 1946.
CARSTEN HØEG (formand) }

Komiteer for de af selskabet tiltrådte unioner under
Conseil International des Unions Scientifiques.

Union Astronomique Internationale.

EJNAR HERTZSPRUNG }
N. E. NØRLUND (formand) } valgt 9. maj 1924.
B. STRÖMGREN (sekretær) } valgt 17. november 1939.
Observator, mag. sc. JULIE
M. VINTER HANSEN valgt 9. maj 1947.

Union Internationale de Physique pure et appliquée.

..... (formand)	}	valgt 13. december 1946.
NIELS BOHR		
J. C. JACOBSEN		
C. MØLLER		

Union Géodésique et Géophysique Internationale.

N. E. NØRLUND (formand)	}	valgt 11. april 1924.
N. P. JOHANSEN, oberst		
ARNE NOE-NYGAARD, pro- fessor	}	valgt 1. marts 1946.
HELGE PETERSEN, direktør for meteorologisk institut		
EINAR ANDERSEN, stats- geodæt, dr.		
A. E. BRETTEING, professor	}	valgt 31. oktober 1947.
A. SCHNEIDER, professor		
NIELS NIELSEN	}	valgt 2. april 1948.

Union Internationale des Sciences Biologiques.

ALBERT FISCHER	}	valgt 17. januar 1947.
P. BOYSEN JENSEN		
KNUD JESSEN		
TAGE KEMP, professor, dr.		
P. BRANDT REHBERG (formand)		
KNUD SAND		
R. SPÄRCK, professor		
MATH. THOMSEN		
J. ØRSKOV		
ØJVIND WINGE		

Committee on Science and its Social Relations.

H. E. GLAHN, ingeniør	}	valgt 22. april 1938.
N. THORKIL-JENSEN, prof.		
P. BRANDT REHBERG (for- mand)		
	}	valgt 23. januar 1948.

Rådgiver for nationalkommissionen for Unesco:

NIELS BOHR, valgt 31. oktober 1947.

Kommissionen for Corpus Lexicographorum Graecorum:

HANS RÆDER (formand), valgt 18. oktober 1935.

KURT LATTE, Göttingen, valgt 4. november 1927.

CARSTEN HØEG, valgt 5. februar 1943.

KAJ BARR, valgt 28. februar 1947.

Kommissionen for den nye Ducange:

HANS RÆDER (formand), valgt 2. november 1928.

POUL NØRLUND, valgt 17. november 1933.

FR. BLATT, valgt 17. november 1933.

ERIK ARUP, valgt 1. november 1935.

CARSTEN HØEG, valgt 2. april 1948.

Kommissionen for den ægyptiske ordbog:

JOHS. PEDERSEN, valgt 5. april 1929.

Kommissionen for »Monumenta Musicae Byzantinae«:

POUL TUXEN, valgt 3. november 1933.

CARSTEN HØEG, valgt 28. november 1941.

EJNAR DYGGVE, valgt 12. april 1946.

KNUD JEPPESEN, valgt 12. april 1946.

Kommissionen for »A Critical Pāli Dictionary«:

POUL TUXEN (formand), valgt 14. december 1934.

HELMER SMITH, Uppsala, valgt 14. december 1934.

Carlsbergfondets direktion:

JOHS. HJELMSLEV, valgt 11. januar 1918, genvalgt 1920, 1930
og 1940, valget gælder til 25. september 1950

JOHS. PEDERSEN (formand), valgt 29. januar 1926, genvalgt
1928, 1938 og 1948, valget gælder til 25.
september 1958

NIELS BJERRUM, valgt 27. februar 1931, genvalgt 1936 og
1946, valget gælder til 25. september 1956

POUL TUXEN, valgt 3. marts 1933, genvalgt 1942, valget gælder til 25. september	1952
KNUD JESSEN, valgt 5. februar 1937, genvalgt 1944, valget gælder til 25. september	1954

Medlem af Frederiksborg-museets bestyrelse:

JOHS. PEDERSEN, valgt 12. marts 1926, genvalgt 1928, 1938 og 1948, valget gælder til 25. september ..	1958

Tilforordnede til Carlsberglaboratoriets bestyrelse:

A. C. ANDERSEN, cand. polyt., forstander for landøkonomi- sk forsøgslaboratoriums kemiske afde- ling, valgt 6. februar 1925, genvalgt 1930, 1935, 1940 og 1945, valget gælder til 25. sep- tember	1950
NIELS HJELTE CLAUSSEN, dr. techn., fh. direktør ved Carls- berg bryggerierne, valgt 11. februar 1938, genvalgt 1942 og 1947, valget gælder til 25. september	1952

*Medlemmer af Rask-Ørsted-fondets bestyrelse,
valgt af selskabet:*

NIELS BJERRUM, valgt 31. oktober 1919, genvalgt 1923, 1927, 1931, 1935, 1939, 1943 og 1947, valget gælder til 31. oktober	1951
K. FRIIS JOHANSEN, valgt 19. oktober 1945, genvalgt 1947, valget gælder til 31. oktober	1951

*Bestyrelsen for »Grosserer A. Collstrops hjem for en dansk
videnskabsmand« (Lundehave):*

RUD. COLLSTROP, legationsråd, valgt 1925, genvalgt april 1932, 1937, 1943 og 1949, valget gælder til april	1955
AAGE FRIIS (formand), valgt 1925, genvalgt april 1932, 1937, 1943 og 1949, valget gælder til april	1955
TH. KNUDTZON, højesteretssagfører, valgt 3. november 1939, genvalgt april 1943 og 1949, valget gælder til april	1955
KAARE GRØNBECH, valgt 6. maj 1949, valget gælder til april	1955

Bestyrelsen for »Emil Herborgs legat til unge, danske, mandlige, ubemidlede naturvidenskabsmænd«:

Valgene gælder til april i de nedenfor nævnte år.

O. B. BØGGILD, valgt 19. april 1929, genvalgt 1935 og 1942	1950
AD. S. JENSEN, valgt 1. april 1932, genvalgt 1939 og 1946	1954
KNUD JESSEN, valgt 1. april 1932, genvalgt 1936 og 1943..	1951
N. E. NØRLUND, valgt 2. maj 1941, genvalgt 1948	1956
NIELS BOHR (formand), valgt 2. november 1945, genvalgt 1947.....	1955
MATHIAS THOMSEN, valgt 1. marts 1946, genvalgt 1949 ...	1957
BENGT STRÖMGREN, valgt 11. april 1947	1952
J. A. CHRISTIANSEN, valgt 2. april 1948	1953

Bestyrelsen for »Mag. art. Marcus Lorensens legat«:

J. BRØNDUM-NIELSEN, valgt 31. januar 1947, valget gælder til april.....	1950
KNUD JESSEN, valgt 31. januar 1947, valget gælder til april	1950
JAKOB NIELSEN (formand), valgt 31. oktober 1947, valget gælder til april	1950

Administrationsudvalget for »Niels Bohr legatet«:

NIELS BOHR	}	valgt 18. januar 1946.
JAKOB NIELSEN		
N. E. NØRLUND		

Den danske bestyrelse for de skandinaviske naturforsker møder:

Valg foretages før hvert naturforsker møde.

NIELS BJERRUM	}	valgt 30. marts 1928, genvalgt 13. december 1935.
NIELS BOHR		
ØJVIND WINGE (sekretær), valgt 16. november 1928, genvalgt 13. december 1935.		
AD. S. JENSEN	}	valgt 13. december 1935.
KNUD JESSEN		
C. WESENBERG-LUND		

*Medlem af bestyrelsen for »Danmarks akvarium«, Charlottenlund,
valgt af selskabet:*

R. SPÄRCK, prof., valgt 16. april 1948, valget gælder til
31. december 1952

---

*Medlem af bestyrelsen for legatet »Ole Rømer medaillen«,
valgt af selskabet:*

N. E. NØRLUND, valgt 1. december 1944, valget gælder til 1950.

---

*Medlem af den danske forening »Norden's« nordiske sprognævn,
valgt af selskabet:*

JOHS. BRØNDUM-NIELSEN, valgt 26. januar 1945.

Selskabets mødelokaler: Dantes plads 35, København V.

Selskabets sekretariat: Ny vestergade 23², København V.
Telf. Byen 3240, åbent dagl. kl. 14—16.

Fuldmægtig: ASGER LOMHOLT (f. ²/₈ 1901), cand. theol., Nor-
masvej 32, Valby. Telf. Valby 2163. — (¹/₉ 1925).

Medhjælper i sekretariatet: FRU ELLEN ERICHSEN (f. ¹²/₇ 97).
— (¹/₁ 1932).

BERETNING OM MØDERNE 1948—49.

206.—207. selskabsår.

1. Mødet den 15. oktober 1948.

Til stede var 50 medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *præsident*, Holger Pedersen, Martin Knudsen, J. Hjeltslev, N. Bjerrum, N. E. Nørlund, Wesenberg-Lund, Bøggild, Hertzsprung, Friis, Fred. Poulsen, Mortensen, Thalbitzer, Johs. Pedersen, Winge, Friis Johansen, Ræder, Tuxen, Ad. Jensen, Knud Jessen, P. Nørlund, J. P. J. Ravn, Orla-Jensen, J. A. Christiansen, Martin Kristensen, Langseth, Lundsgaard, Børge Jessen, Ström-gren, Math. Thomsen, Ørskov, Høeg, Rubow, Grønbech, J. C. Jacobsen, Holter, Brandt Rehberg, Barr, L. Hjeltslev, Buchthal, Fenchel, O. E. Ravn, Brandt, Elling, J. Bjerrum, Dam, Degerbøl, Kai Arne Jensen, Kalckar, Jakob Nielsen, *sekretær*. — Desuden som gæster selskabets udenlandske medlemmer G. Hevesy, prof. Haakon Shetelig, Bergen, og prof. A. O. Holmberg, Lund.

Præsidenten bød medlemmerne velkommen.

Sekretæren meddelte, at selskabet havde mistet to udenlandske medlemmer, nemlig dr. phil. STEN KONOW, fh. professor i sanskrit ved universitetet i Oslo, optaget i den historisk-filosofiske klasse den 1. april 1932, død den 29. juni 1948, og dr. FRANÇOIS-ANTOINE-ALFRED LACROIX, fh. professor i mineralogi ved Muséum d'Histoire Naturelle i Paris, optaget i den naturvidenskabelig-matematiske klasse den 9. april 1920, død den 16. marts 1948.

J. A. CHRISTIANSEN talte mindeord om J. N. Brønsted. Trykt side 57—79.

G. HEVESY gav en meddelelse: Om anvendelsen af radioaktive isotoper.

G. HEVESY fremlagde sit arbejde: Radioactive Indicators. New York 1948.

POUL NØRLUND fremlagde den endelige publikation om udgravningerne af vikingeborgen Trelleborg.

N. E. Nørlund aflagde beretning om mødet i »Union Astronomique Internationale« i Zürich den 11.—18. august 1948, hvori han sammen med Bengt Strömngren havde deltaget som selskabets delegerede. Beretningen er trykt side 123—24.

N. E. Nørlund aflagde beretning om mødet i »Union Géodésique et Géophysique Internationale« i Oslo den 19.—28. august 1948, hvori han sammen med Niels Nielsen (i stedet for Martin Knudsen) havde deltaget som selskabets delegerede. Beretningen er trykt side 124—26.

Præsidenten havde efter sin hjemkomst fra udlandet billigt den i selskabet tidligere fremsatte plan om en undersøgelse af J. N. Madvigs virke og offentliggørelse af resultaterne deraf (jvfr. Oversigt 1947—48 side 50 og 58).

Kommissionen for »Monumenta Musicae Byzantinae« havde indsendt beretning om virksomheden i årene 1943—48. Beretningen er trykt i Oversigt 1947—48 side 144—46.

»Union Académique Internationale« havde sendt trykt beretning om mødet i Bruxelles den 14.—18. juni 1948, hvori L. L. Hammerich og Carsten Høeg havde deltaget som selskabets delegerede. Beretning fra delegationen er trykt side 119—21.

J. C. Jacobsen havde sendt beretning om mødet i »Union Internationale de Physique pure et appliquée« i Amsterdam den 8.—11. juli 1948, hvori han havde deltaget som selskabets delegerede. Beretningen er trykt side 122—23.

L. L. Hammerich havde sendt beretning om »The 3rd International Congress of Anthropological and Ethnological Sciences« i Bruxelles den 15.—23. august 1948, hvori han havde deltaget som selskabets delegerede.

»Le XVIe Congrès International de Géographie« i Lissabon, hvortil Niels Nielsen var valgt som selskabets delegerede, var udsat til foråret 1949.

Th. Mortensen havde været forhindret i at deltage i »Le XIIIe Congrès International de Zoologie« i Paris den 21.—27. juli 1948, hvortil han havde været valgt som selskabets delegerede. Magnus Degerbøl havde i stedet repræsenteret selskabet.

Det vedtoges at sende en lykønskningsskrivelse til det jødiske universitet, Brandeis University, Boston, i anledning af dets oprettelse den 7.—8. oktober 1948.

Det vedtoges at sende en lykønskningsskrivelse til Académie Royale des Sciences exactes, physiques et naturelles de Madrid i anledning af akademiets 100-års jubilæum i november 1948.

Selskabet havde indgået bytteforbindelse med følgende institutioner:

The Astronomical Observatory of the Warsaw University, p. t. Kraków. — Mat.-fys. Medd.

La Commission Internationale des Industries Agricoles, Paris. — Biol. Medd. og Skrifter.

Department of Scientific and Industrial Research, Wellington, New Zealand. — Mat.-fys. og Biol. Medd. og Skrifter.

Det vedtoges at indgå bytteforbindelse med følgende:

Société Scientifique, Bruxelles. — Mat.-fys. Medd.

Magyar Biológiai Kutatóintézet, Tihany. — Biol. Medd. og Skrifter.

Institut d'Estudis Catalans, Barcelona. — Samtlige publikationer.

Australian Council for Scientific and Industrial Research in Collaboration with the Australian National Research Council, Melbourne. — Mat.-fys. og Biol. Medd. og Skrifter.

Indiana Academy of Science (Indiana State Library), Indianapolis. — Biol. Medd. og Skrifter.

Den grevelige Hielmstjerne-Rosencroneske stiftelse havde meddelt, at den selskabet tilkommende andel i stiftelsens overskud for året 1947 udgjorde 5.009 kr. 03 øre.

Rask-Ørsted fondet havde efter ansøgning bevilget selskabet kr. 10.000 til opretholdelse af dets internationale forbindelser.

Rask-Ørsted fondet havde sendt beretning for året 1946—47.

Selskabets kommissionær, Ejnar Munksgaards forlag, havde sendt meddelelse om salget af selskabets publikationer i året 1947. Salgsindtægten for selskabet udgjorde 11.256 kr. 51 øre.

Selskabets delegerede ved mødet i »Union Académique Internationale« havde foreslået, at selskabet ydede en understøttelse for 1948 på kr. 600 til »Concordance et Indices de la Tradition Musulmane«. Da en bevilling hertil ikke var optaget på budgettet, havde selskabets præsident afholdt udgiften af sin konto på indeværende års budget.

Følgende afhandlinger var i sommerens løb optaget i publikationerne:

Mag. agro. Erik Olsen: »The Intestinal Flora of Infants« (jvfr. side 54).

Afd. C. M. Steenberg: »Études sur l'anatomie et la systématique du genre *Eremina* (Gastéropodes pulmonés)«, bearbejdet af mag. scient. G. Mandahl-Barth. Trykt i Biol. Medd. bd. XX, nr. 14.

Dr. Evry Schatzman, Paris: »Le spectre des naines blanches et leur débit d'énergie«, forelagt af Bengt Strömngren den 14. maj 1948. Vil blive trykt i Mat.-fys. Medd. bd. XXV, nr. 7.

Det vedtoges at optage følgende afhandlinger i publikationerne:

Lektor, dr. phil. Tyge W. Böcher: »Studies on the Sapropelic Flora of the Lake Flyndersø with Special Reference to the Oscillatoriaceae«. Trykt i Biol. Medd. bd. XXI, nr. 1.

Cand. mag. Aage Kabell: »Don Pedro«. Trykt i Hist.-filol. Medd. bd. XXXII, nr. 1.

To af P. Boysen Jensen indsendte afhandlinger »Production of Matter in Agricultural Plants and its Limitation« og »Causal Plant-Geography« vedtoges optaget uden yderligere forelæggelse. Trykt i Biol. Medd. bd. XXI, henh. nr. 2 og 3.

Oplagene af Mat.-fys. Medd., Biol. Medd. og Biol. Skrifter var forhøjet fra 700 til 800 eksemplarer, excl. forfattereksemplarer og ekstrasærtryk, fra førstkommende nye bind at regne.

Selskabet havde gennem udenrigsministeriet modtaget en fra det danske gesandtskab i Helsingfors modtaget indberetning vedrørende lov om oprettelsen af Finlands akademi og om statsstipendier til fremme af den højeste åndelige kultur.

Accademia di Archeologia, Lettere e Belle Arti, Napoli, havde sendt selskabet en hilsen på latin i anledning af 200-året for udgravningerne i Pompeji i 1748. Selskabet havde sendt en svarhilsen på latin.

De medlemmer af selskabet, der havde været delegerede for selskabet ved kongresser, møder o. l. anmodedes om i overensstemmelse med forretningsordenens § 20 at indsende skriftlig beretning.

2. Mødet den 29. oktober 1948.

Til stede var 45 medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *præsident*, Holger Pedersen, Bock, J. Hjelmlev, N. Bjerrum, N. E. Nørlund, Harald Bohr, Wesenberg-Lund, Bøggild, Hertzsprung, Friis, Mortensen, Thalbitzer, Johs. Pedersen, Winge, Friis Johansen, Tuxen, Ad. Jensen, Knud Jessen, J. P. J. Ravn, Orla-Jensen, J. A. Christiansen, Arup, Hammerich, Langseth, Børge Jessen, Strömngren, Math. Thomsen, Fabricius, Høeg, Grønbech, J. C. Jacobsen, Holter, Niels Nielsen, Barr, L. Hjelmlev, Buchthal, Fenchel, O. E. Ravn, Brandt, J. Bjerrum, Degerbøl, C. A. Jørgensen, Kalckar, Jakob Nielsen, *sekretær*.

Sekretæren meddelte, at selskabet havde mistet et udenlandsk medlem, nemlig dr. phil. KRISTINE ELISABETH HEUCH BONNEVIE, fh. professor i zoologi ved universitetet i Oslo, optaget i den naturvidenskabelig-matematiske klasse den 2. april 1948, død den 30. august 1949.

C. WESENBERG-LUND gav en meddelelse: Nyere undersøgelser over de danske søers plankton.

HARALD BOHR forelagde en afhandling af selskabets udenlandske medlem, professor dr. Otto Neugebauer, Providence: »The Astronomical Treatise P. Ryl. 27«.

I 1938 publicerede NEUGEBAUER og VOLTEN en demotisk tekst, P. Carlsberg 9, skrevet i den romerske periode. Denne papyrus viste, at nymåneberegningen blev foretaget på en cyklisk måde, til grund for

hvilken ligger nymånernes placering indenfor en periode på 25 ægyptiske år. KNUDTZON og NEUGEBAUER publicerede i 1947 en græsk astronomisk tekst, P. Lund 35 a, hvor månens hastighed blev beregnet efter et skema, hvis periode er kendt fra babylonske efemerider fra den seleukidiske tid. I den foreliggende afhandling vises, at P. Ryl. 27, som blev publiceret af HUNT og SMYLY i 1911, indeholder de regler, efter hvilke P. Lund 35 a blev beregnet, idet de samtidig sættes i forbindelse med den i P. Carlsberg 9 anvendte 25-års cyklus. De tre tekster tilsammen afslører en ny type af hellenistisk astronomi, hvor ægyptiske, babylonske og græske elementer griber ind i hinanden.

Trykt i Hist.-filol. Medd. bd. XXXII, nr. 2.

KAARE GRØNBECH fremlagde: »Monumenta Linguarum Asiæ Maioris IV« (Rabghuzi Narrationes de Prophetis).

Carsten Høeg aflagde beretning om stiftelsen af »Conseil International de la Philosophie et des Sciences humaines«.

Det vedtoges at give formanden for kassekommissionen bemyndigelse til efter forhandling med redaktøren at overskride budgettets publikationskonto.

Den grevelige Hielmstjerne-Rosencroneske stiftelse havde sendt beretning for året 1947.

Efter indstilling fra repræsentationsudvalget vedtoges det at delegere J. C. Jacobsen til den officielle højtidelighed i Paris den 17. november 1948, hvorved de afdøde professorer Paul Langevin og Jean Perrin skulle overføres til Panthéon; i tilknytning dertil skulle afholdes et fysisk colloquium i Paris den 15.—19. november.

Niels Bjerrum havde sendt beretning om festlighederne i Stockholm i anledning af 100-året for J. Berzelius' død, i dagene 20.—22. september 1948, ved hvilken lejlighed han repræsenterede selskabet.

Det vedtoges at indgå bytteforbindelse med Institución »Fernando el Catolico« de la Excm. Diputación Provincial de Zaragoza og at sende Hist.-filol. Medd. og Skrifter.

Det vedtoges at optage følgende afhandling af dr. phil. S. L. Tuxen: »Über den Lebenszyklus und die postembryonale Entwicklung zweier dänischer Protürentypen« i Biol. Skrifter. Vil blive trykt i bd. VI, nr. 3.

Redaktøren meddelte, at Carlsbergfondets direktion havde bevilget indtil kr. 36.000 til dækning af udgifterne ved fremstillingen af bd. II af selskabets jubilæumsskrift.

Ejnar Munksgaards forlag havde sendt meddelelse om den fremtidige ordning af forlagets virksomhed efter forlagsboghandler, dr. phil. Ejnar Munksgaards død.

Redaktøren fremlagde som udkommet i sommerens løb:

Hist.-filol. Medd. bd. XXXI, nr. 3, 5.

Mat.-fys. Medd. bd. XXIV, nr. 11—12, 14—15, 17—18, bd. XXV, nr. 1—4.

Biol. Medd. bd. XVIII, nr. 3, bd. XX, nr. 12—13.

Biol. Skrifter, bd. V, nr. 1—5.

3. Mødet den 12. november 1948.

Til stede var 38 medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *præsident*, Holger Pedersen, J. Hjelmslev, N. Bjerrum, Harald Bohr, Bøggild, Mortensen, Johs. Pedersen, Winge, Friis Johansen, Ræder, Tuxen, Ad. Jensen, Knud Jessen, J. P. J. Ravn, J. A. Christiansen, Arup, Linderstrøm-Lang, Dyggve, Martin Kristensen, Børge Jessen, Strömngren, Math. Thomsen, Grønbech, Brandt Rehberg, Barr, L. Hjelmslev, Buchthal, Fenchel, O. E. Ravn, Brandt, Elling, J. Bjerrum, Degerbøl, Kalckar, Rosenkrantz, Hammerich, *fung. sekretær*, Kai Arne Jensen.

Præsidenten bragte en hilsen fra sekretæren, der var bortrejst til Unescos 3. generalforsamling i Beirut november—december 1948. Under hans fraværelse ville redaktøren fungere som sekretær.

JOHS. HJELMSLEV gav en meddelelse: Nye undersøgelser over den almene kongruenslære.

I fortsættelse af tidligere arbejder fremsættes et aksiomatisk transformationsprincip, hvorved den analytiske behandling af de ikke-euklidiske geometrityper indenfor kongruenslæren lader sig henføre til den euklidiske type.

Trykt i Mat.-fys. Medd. bd. XXV, nr. 10.

POUL TUXEN fremlagde: »A Critical Pāli Dictionary« Vol. I, part 11 samt HELMER SMITH: »Epilegomena to Vol. I«.

POUL TUXEN fremlagde: STEN KONOW og POUL TUXEN, »Indiens Religioner« (i Johs. Pedersens Illustreret Religionshistorie 1948).

P. Brandt Rehberg gav en meddelelse vedrørende »The Committee on Science and its Social Relations« i anledning af mødet i Committee i Paris den 15.—16. juni 1948 og de der vedtagne resolutioner.

Efter indstilling fra udvalget for tildeling af »Pastor emer. F. J. Ørnborgs legat« vedtog selskabet at tildele Th. Mortensen den for regnskabsåret 1. oktober 1947—30. september 1948 modtagne portion af legatet.

Kaare Grønbech havde sendt beretning om »Le XXIe Congrès International des Orientalistes« i Paris den 23.—31. juli 1948, hvori han havde deltaget som selskabets delegerede.

Magnus Degerbøl havde sendt beretning om »Le XIIIe Congrès International de Zoologie« i Paris den 21.—27. juli 1948, hvori han havde deltaget som selskabets delegerede.

Ejnar Dyggve havde sendt beretning om »Le VIe et VIIe Congrès International d'Études Byzantines« i Paris og Bruxelles den 27. juli—15. august 1948, hvori han havde deltaget som selskabets delegerede.

Det vedtoges at indgå bytteforbindelse med Norsk historisk kjeldskrift-institut i Oslo og at sende publikationer af historisk indhold.

Det vedtoges at udvide den bestående bytteforbindelse med University of Colorado Library, Boulder, Col. og at sende Oversigt, Hist.-filol. og Arkæol. kunsthist. Medd. og Skrifter foruden det tidligere sendte.

Redaktøren fremlagde:

A Critical Pāli Dictionary vol. I, part 11, Epilegomena to vol. I af Helmer Smith, samt Index til vol. I.

---

4. Mødet den 26. november 1948.

Til stede var 41 medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *præsident*, Holger Pedersen, J. Hjelmslev, N. Bjerrum, N. E. Nørlund, Harald Bohr, Bøggild, Friis, Fred. Poulsen, Mortensen, Thalbitzer, Johs. Pedersen, Winge, Friis Johansen, Ræder, Tuxen, Ad. Jensen, Knud Jessen, P. Nørlund, J. P. J. Ravn, Orla-Jensen, Linderstrøm-Lang, Martin Kristensen, Lundsgaard, Børge Jessen, Strömngren, Fischer, Niels Nielsen, Brandt Rehberg, Barr, Buchthal, O. E. Ravn, Brandt, Elling, Matthiessen, J. Bjerrum, Degerbøl, Kalckar, Rosenkrantz, Hammerich, *fung. sekretær*, Grønbech. — Desuden som gæster professor N. Levinson, Cambridge, Mass., dr. Moritz Friedlin, Chicago, og stud. mag. Hans Klenow.

FREDERIK POULSEN fremlagde sin bog: »Oldtidens skæmt og humor.«

Emnet er ikke tidligere behandlet i sammenhæng. Bogen søger gennem karakteristiske eksempler at belyse oldtidsfolkernes vid, skæmt og satire lige fra de første forsøg på ægyptiske relieffer fra 5.—6. dynasti til den samling anekdoter, der under titlen: *Filogelos* udsendtes af to byzantinske lærde.

Foruden gennem teksterne belyses viddet ved vasebilleder, terrakotter, broncer m. m.

BØRGE JESSEN gav en meddelelse: Om indførelse af mål i uendelige produktmængder.

Væsentlige dele af målteorien har i de senere år vist sig at kunne udvikles i abstrakte mængder uden brug af topologiske forudsætninger. For en vigtig sætning af DANIELL og KOLMOGOROFF vedrørende indførelse af mål i uendeligdimensionale rum har man forsøgt at bevise en sådan abstrakt almindeliggørelse. I samarbejde med mag. scient. ERIK SPARRE ANDERSEN er det nu vist, at den forventede almindelige sætning ikke er rigtig.

BØRGE JESSEN gav en meddelelse: Om beviserne for hovedsætningerne om næstenperiodiske funktioner.

Trykt i Mat.-fys. Medd. bd. XXV, nr. 8.

HERMAN M. KALCKAR gav en meddelelse: Studier over purinstofskiftet med enzymatisk-optiske mikrometoder.

Purinforbindelserne indgår som bestanddele i cellerne (kromosomer, cytoplasma, muskelvævets fosfatforbindelser). De virker desuden som vækstfaktorer for visse stammer af bakterier. I væv og celler forekommer de i binding med sukkerarter (pentoser). I blodplasma og urin som fri urinsyre. Der beskrives nogle nye specifikke metoder til måling af små mængder af disse forbindelser samt til undersøgelser af

purinstofskiftet. Der beskrives en ny pentosefosforsyre, som ved til-sætning af et isoleret leverenzym *in vitro* bevirker indbygning af puriner i forbindelse med pentoser.

Sekretæren gav meddelelse om, at der kunne indsendes forslag til prisopgaver for legaterne inden 1. januar 1949.

Redaktøren meddelte, at Ejnar Munksgaards forlag havde ud-talt ønske om, at forfatterne af selskabets publikationer an-modedes om at udarbejde en kort biblioteksmæssig omtale af deres afhandlinger til brug for forlagsskriftet »Novi Libri«. End-videre ville kommissionæren, efter redaktørens henstilling, fra 1. januar 1949 genoptage den tidligere fulgte praksis med ud-sendelse af anmeldereksemplarer. Der ville i hvert enkelt til-fælde blive truffet aftale med forfatteren om udsendelsen deraf.

Redaktøren fremlagde:

Mat.-fys. Medd. bd. XXV, nr. 5.

5. Mødet den 10. december 1948.

Til stede var 50 medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *præsident*, Holger Pedersen, Martin Knudsen, Bock, J. Hjelmlev, N. Bjerrum, N.E. Nørlund, Harald Bohr, Bøggild, Fred. Poulsen, Mortensen, Thalbitzer, Johs. Pedersen, Sand, Winge, Tuxen, Ad. Jensen, Knud Jessen, P. Nørlund, J. P. J. Ravn, Orla-Jensen, J. A. Christiansen, Arup, Martin Kristensen, Langseth, Lundsgaard, Børge Jessen, Math. Thomsen, Ørskov, Høeg, Axel Nielsen, Stender-Petersen, Blinkenberg, Fischer, Brandt Rehberg, Barr, Buchthal, Fenchel, O. E. Ravn, Brandt, Elling, Matthiessen, J. Bjerrum, Degerbøl, C. A. Jørgensen, Kalckar, Rosenkrantz, Hammerich, *fung. sekretær*, J. C. Jacobsen, Kai Arne Jensen. — Desuden selskabets udenl. medlem prof. H. U. Sverdrup, Oslo.

W. THALBITZER gav en meddelelse: Runestenen fra Kingigtorsuaq.

Stenen blev fundet 3 mil nord for Upernavik af en grønlander i 1824. De tydelige runer fortæller, at tre mænd, hvis islandske navne nævnes, har oprejst »denne varde«. Indskriften indeholder en kalenderdato, men intet årstal — medmindre dette gemmer sig i de otte ukendte tegn, der desuden står ridset på stenen, lønruner, hvis tidligere tydning ved andre nu søges tolket påny.

NIELS BOHR gav en meddelelse: Diskussionen om grundlaget for den fysiske erkendelse.

BØRGE JESSEN forelagde en afhandling af professor, dr. N. Levinson, Cambridge, Mass.: »On the Uniqueness of the Potential in a Schrödinger Equation for a given Asymptotic Phase.«

Det af kassekommissionen forelagte budget for året 1949 vedtoges. Trykt side 105—07.

Herunder bevilgedes 1.400 kr. til kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk historie.

Endvidere en bevilling på 600 kr. for året 1949 til »Concordance et indices de la Tradition Musulmane«.

Der bevilgedes forhøjelse af lønningerne til fuldmægtig og medhjælper i sekretariatet i overensstemmelse med de almindelige reguleringstillægs forhøjelse pr. 1. oktober 1948 og 1. januar 1949. Endvidere forhøjelse af honorar til fuldmægtigen.

Efter indstilling fra repræsentationsudvalget vedtoges følgende:

Til deltagelse i den første generalforsamling i »Conseil International de la Philosophie et des Sciences Humaines« i Bruxelles den 18.—21. januar 1949 delegeredes L. L. Hammerich og Carsten Høeg.

Til medlemmer af den permanente komité for »l'Association Internationale des Études Byzantines« valgtes E. Dyggve til délégué titulaire og Carsten Høeg til délégué suppléant. Det vedtoges, at selskabet tilsluttede sig associationen.

Efter henstilling fra komiteen for den danske dybhavsekspedition jorden rundt vedtog selskabet efter anbefaling af repræsentationsudvalget at lade sig repræsentere ved den planlagte ekspeditions leder, dr. phil. A. Fr. Bruun, ved »The Seventh Pacific Science Congress« i Auckland og Christchurch, New Zealand, den 2.—23. februar 1949. Udgifterne ved delegationen ville blive betalt af ekspeditionens midler.

Det vedtoges at indgå bytteforbindelse med Seminario de Historia primitiva del Hombre, Madrid, og at sende Hist.-filol. og Arkæol.-kunsthist. Medd. og Skrifter.

Efter forhandling med maleren P. S. Krøyers datter havde selskabet fået overdraget den fuldstændige reproduktionsret med

hensyn til maleriet »Et møde i Videnskabernes Selskab«. Overdragelsen var arrangeret i forbindelse med et tilbud fra Bianco Lunos bogtrykkeri om at bekoste en farvereproduktion af maleriet til indsætning i selskabets jubilæumsskrift bind II.

6. Mødet den 14. januar 1949.

Til stede var 50 medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *præsident*, Holger Pedersen, Bock, J. Hjelmstev, N. Bjerrum, Harald Bohr, Bøggild, Friis, Fred. Poulsen, Mortensen, Johs. Pedersen, Winge, Friis Johansen, Ræder, Brøndum-Nielsen, Ad. Jensen, Knud Jessen, P. Nørlund, J. P. J. Ravn, Orla-Jensen, J. A. Christiansen, Arup, Linderstrøm-Lang, Dyggve, Hammerich, Lundsgaard, Strömngren, Math. Thomsen, Fabricius, Rubow, Grønbech, Blinkenberg, Holter, Niels Nielsen, Brandt Rehberg, Barr, L. Hjelmstev, Buchthal, Fenchel, O. E. Ravn, Brandt, Elling, Matthiessen, J. Bjerrum, C. A. Jørgensen, Kalckar, Rosenkrantz, Jakob Nielsen, *sekretær*, Sand, Kai Arne Jensen. — Desuden G. Hevesy.

Sekretæren meddelte, at selskabet havde mistet to udenlandske medlemmer, nemlig fh. professor HANS KARL ALBERT WINKLER, fh. direktør for botanisk have i Hamburg, optaget i den naturvidenskabelig-matematiske klasse den 15. april 1931, død 22. november 1945, og dr. FREDERICK ORPEN BOWER, fh. professor i botanik ved universitetet i Glasgow, født 1855, optaget i den naturvidenskabelig-matematiske klasse den 6. april 1923, død den 11. april 1948.

HOLGER PEDERSEN gav en meddelelse: Det græske ord *παρθένοσ*,

Ordet *παρθένοσ* søges stillet i en ny etymologisk belysning efter omtale af de hidtidige tydningsforsøg. Herved spiller ikke blot de velkendte indoeuropæiske lydkorrespondenser en rolle, men det bliver også nødvendigt at rejse spørgsmål om de almene regler for betydningsudvikling.

TH. MORTENSEN fremlagde: »Monograph of the Echinoidea« vol. IV, part 2.

Fra »The Seventh Pacific Science Congress« i Auckland, New Zealand, den 2.—23. februar 1949 havde selskabet fået anmodning om at invitere arboretforstander, dr. agro. C. Syrach Larsen

til at deltage i kongressen, idet Unesco ville betale rejsen. Repræsentationsudvalget havde besluttet, at dr. Syrach Larsen, sammen med dr. A. Fr. Bruun, skulle repræsentere selskabet ved kongressen, og at selskabet betalte udgifterne ved opholdet for førstnævnte.

Det vedtoges at indgå bytteforbindelse med følgende:

Institut Mathématique de l'Académie Serbe des Sciences, Beograd. — Mat.-fys. Medd.

Mathematisches Forschungsinstitut, Oberwolfach (Schwarzwald). — Mat.-fys. Medd.

Det vedtoges at optage følgende afhandlinger i publikationerne:

Lektor, cand. mag. Gunnar Nygaard: »Hydrobiological Studies on some Danish Lakes and Ponds. Part II: The Quotient Hypothesis and some new or little known Phytoplanktonorganisms« i Biol. Skrifter. Vil blive trykt i bd. VII, nr. 1.

Arkivar C. Rise Hansen og overinspektør, dr. phil. Axel Steenberg: »Jordfordeling og udskiftning. Undersøgelser i tre sjællandske landsbyer« i Høst.-filol. Skrifter. Vil blive trykt i bd. II, nr. 1.

Professor, dr. Norman Levinson, Cambridge, Mass.: »On the Uniqueness of the Potential in a Schrödinger Equation for a given Asymptotic Phase« i Mat.-fys. Medd. Trykt i bd. XXV, nr. 9.

Ingeniörsvetenskapsakademien, Stockholm, havde sendt selskabet en mindemedaille, præget over Helge Palmcrantz. Selskabet havde sendt en takkeskrivelse, og medaillen var overdraget til den kgl. mønt- og medaillesamling.

Redaktøren fremlagde:

Mat.-fys. Medd. bd. XVIII, nr. 8.

Biol. Skrifter bd. VI, nr. 1.

Sekretæren oplæste et umiddelbart før mødet modtaget »åbent brev« fra August Krogh, hvori meddeltes, at han fra tidspunktet for brevets modtagelse trådte ud af selskabet. Denne meddelelse og motivering for udtrædelsen havde Krogh samtidig afgivet til offentligheden. Præsidenten gav udtryk for selskabets beklagelse af det af August Krogh tagne skridt.

Begge klasser holdt møde med dagsorden:

1. Mundtlig anmeldelse af forslag om optagelse af nye medlemmer.
2. Eventuelt.

7. Mødet den 28. januar 1949.

Til stede var 40 medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *præsident*, Holger Pedersen, J. Hjelmlev, N. Bjerrum, N. E. Nørlund, Harald Bohr, Bøggild, Friis, Mortensen, Thalbitzer, Johs. Pedersen, Winge, Ræder, Tuxen, Ad. Jensen, Knud Jessen, Orla-Jensen, J. A. Christiansen, Linderstrøm-Lang, Hammerich, Langseth, Strömngren, Math. Thomsen, Grønbech, J. C. Jacobsen, Holter, Brandt Rehberg, Barr, L. Hjelmlev, Buchthal, Fenchel, O. E. Ravn, Brandt, Elling, J. Bjerrum, Degerbøl, Kalckar, Jakob Nielsen, *sekretær*, Arup, Kai Arne Jensen.

Sekretæren meddelte, at selskabet havde mistet et udenlandsk medlem, nemlig TAGE GILLIS TORSTEN CARLEMAN, professor i ren matematik ved Stockholms högskola, optaget i den naturvidenskabelig-matematiske klasse den 10. april 1931, død den 11. januar 1949.

FRITZ BUCHTHAL gav en meddelelse: Højelasticitet og kontraktilitet i den tværstribede muskelfiber.

Ved undersøgelse af mekaniske egenskaber (længde-spændingsafhængighed, statisk og dynamisk elasticitet og viskositet) har man forsøgt at skaffe oplysninger om finstrukturen, der kan bidrage til forståelsen af kontraktionsprocessen.

Muskelfiberens mekaniske egenskaber søges forklaret ved antagelsen af kæder af finstrukturelementer med led, som optræder dels i en lang, dels i en kort ligevægtstilstand, imellem hvilke der ved varmetød foregår ustandselige transitioner. Kontraktion opfattes som en midlertidig fixation af korte led. Længde-spændingsafhængighed, også dens S-formede forløb i kontraktion, elasticitet og viskositet for en sådan transitionskæde kan beregnes efter mekanisk-statistiske metoder og sammenlignes med de experimentelle fund.

Undersøgelserne er udført i samarbejde med E. KAISER.

O. E. RAVN gav en meddelelse: Babylonsk permansiv og status indeterminatus.

Der er i læren om det babylonske nomen og verbum visse punkter, der påkalder opmærksomheden: ligheden mellem nominets status indeterminatus og status constructus — ligheden i form mellem nomi-

nets status indeterminatus og verbets permansiv — permansivens plads i læren om nomen og verbum — den snart aktive, snart passive funktion af permansiv, ogsaa ved ét og samme verbum — bevægelsen fra nomen til verbum. I foredraget søges disse punkter klarlagt.

Det vedtoges at optage følgende afhandling af apotekbestyrer Axel Lannung og civilingeniør, dr. phil. Aksel Tovborg Jensen: »Tensimetriske og røntgenografiske undersøgelser af magnium-karbonattrihydrat og dets dehydrationsprodukter« på engelsk i Mat.-fys. Medd. Vil blive trykt i bd. XXV, nr. 12.

L. L. Hammerich havde indsendt en foreløbig beretning om sin deltagelse sammen med Carsten Høeg i det første møde i »Conseil International de la Philosophie et des Sciences Humaines« i Bruxelles den 18.—21. januar 1949.

Redaktøren fremlagde:

Mat.-fys. Medd. bd. XXIV, nr. 19, bd. XXV, nr. 6.

I anledning af det i forrige møde fra August Krogh modtagne åbne brev vedtoges det at sende ham et svar med beklagelse af hans udtrædelse af selskabet.

---

8. Mødet den 11. februar 1949.

Til stede var 45 medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *præsident*, Holger Pedersen, Bock, J. Hjelmslev, N. Bjerrum, N. E. Nørlund, Harald Bohr, Bøggild, Friis, Fred. Poulsen, Mortensen, Thalbitzer, Johs. Pedersen, Winge, Friis Johansen, Ræder, Tuxen, Ad. Jensen, Knud Jessen, P. Nørlund, J. P. J. Ravn, Orla-Jensen, Hammerich, Martin Kristensen, Langseth, Strömngren, Ørskov, Fabricius, Høeg, Axel Nielsen, J. C. Jacobsen, Fischer, Holter, Niels Nielsen, Barr, L. Hjelmslev, Buchthal, Fenchel, O. E. Ravn, Brandt, J. Bjerrum, Degerbøl, Kai Arne Jensen, Kalckar, Jakob Nielsen, *sekretær*. — Desuden selskabets udenl. medlem professor Nils Ahnlund, Stockholm.

JOHS. PEDERSEN talte mindeord om Vilhelm Grønbech. Trykt side 81—100.

KAI ARNE JENSEN gav en meddelelse: Om konstitutionen af en forbindelse med trivalent nikkel.

En af de få kendte, veldefinerede forbindelser med trivalent nikkel blev beskrevet af K. A. JENSEN i 1939. Ifølge sin sammensætning repræsenterer denne forbindelse en usædvanlig type kompleksforbindelser, idet metalatomet deri optræder med koordinationstallet 5, d. v. s. er bundet til 5 andre atomer og atomgrupper (ligander). Denne forbindelse er nu blevet underkastet en nærmere undersøgelse. Ved magnetokemiske undersøgelser er det blevet vist, at forbindelsen virkelig indeholder trivalent nikkel, og ved dipolmålinger er det blevet sandsynliggjort, at forbindelsens molekyler har en ikke hidtil påvist konfiguration med de 5 ligander beliggende i hjørnerne af en tetragonal pyramide.

L. L. Hammerich aflagde mundtlig beretning om det konstituerende møde i »Conseil International de la Philosophie et des Sciences Humaines« i Bruxelles den 18.—21. januar 1949. Carsten Høeg gav nogle supplerende bemærkninger hertil.

Louis Hjelmslev gav meddelelse om den internationale lingvistikomité.

Det vedtoges at indlede bytteforbindelse med følgende:

Svenska Sällskapet för Anthropologi och Geografi, Stockholm. — Arkæol.-kunsthist. Medd. og Skrifter.

Sociedad española de física y química, Madrid. — Mat.-fys. Medd.

Gmelin-Institut für anorganische Chemie und Grenzgebiete der Max-Planck Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften, Clausthal-Zellerfeld. — Mat.-fys. Medd.

Det vedtoges at optage følgende afhandlinger i publikationerne:

Dr. phil. Paul Holst Christensen: »Studien über die post-embryonale Entwicklung bei *Cochlidion limacodes* Hufn. (Fam. Cochlididae, Lepidoptera« i Biol. Skrifter. Vil blive trykt i bd. VII, nr. 2.

Lektor, dr. phil. fru Ellinor Bro Larsen: »Activity and Migration of *Plusia gamma* L. Studies on the Activity of Insects III« i Biol. Medd. Vil blive trykt i bd. XXI, nr. 4.

Præsidenten opfordrede ligesom ved tidligere lejligheder medlemmerne til at fremsætte eventuelle ønsker angående opgaver, som selskabet kunne tage op. Sådanne forslag ville derefter blive drøftet i selskabet.

9. Mødet den 25. februar 1949.

Til stede var 44 medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *præsident*, Holger Pedersen, J. Hjelmlev, N. Bjerrum, N. E. Nørlund, Harald Bohr, Bøggild, Mortensen, Johs. Pedersen, Winge, Ad. Jensen, Knud Jessen, P. Nørlund, J. P. J. Ravn, Orla-Jensen, J. A. Christiansen, Linderstrøm-Lang, Hammerich, Martin Kristensen, Strömngren, Math. Thomsen, Høeg, Axel Nielsen, Grønbech, Stender-Petersen, Fischer, Holter, Niels Nielsen, Brandt Rehberg, Barr, Buchthal, Fenchel, O. E. Ravn, Brandt, Elling, Matthiessen, J. Bjerrum, Degerbøl, Kai Arne Jensen, C. A. Jørgensen, Jakob Nielsen, *sekretær*, Friis, J. C. Jacobsen, Kalckar.

ØJVIND WINGE gav en meddelelse: Om et gen, der bevirker diploidisering hos gær.

Ved analyse af hybridet *Saccharomyces cerevisiae* × *S. Chevalieri* findes en tilsyneladende »tetrapolær kønsbestemmelse«, der dog ved nærmere undersøgelser viser sig at skulle forklares som en »bipolær kønsbestemmelse«, der tilsløres af et særligt virkende gen.

Undersøgelsen er foretaget i samarbejde med dr. CATHERINE ROBERTS, Berkeley, Cal.

ØJVIND WINGE gav en meddelelse: Undersøgelser over hybridens laks × ørred.

Ved reciproke krydsninger af laks × ørred fremstilledes materiale til studium af hybridernes frugtbarhedsforhold. Ved tilbagekrydsning af hybridene til ørred fremkom lutter ikke-levedygtige typer.

Undersøgelsen er foretaget i samarbejde med cand. mag. ESBEN DITLEVSEN.

AXEL NIELSEN gav en meddelelse: Oplysningstidens opfattelse af økonomisk videnskab.

Oplysningstiden stillede sig kritisk overfor den foregående periodes dyrkelse af klassikerne, særlig Aristoteles. Det påvises, hvorledes ikke desto mindre oplysningstiden i sin forståelse af økonomisk videnskab bygger på Aristoteles' ideer, og hvorledes denne opfattelse var almindelig rådende her i landet indtil ind i det 19. århundrede.

Det meddeltes, at det i anledning af Hans Majestæt kongens fødselsdag den 11. marts 1949 var vedtaget at udsætte de ordinære klassemøder på denne dag til den 25. marts.

Sekretæren gav meddelelse om den økonomiske stilling for »Grosserer A. Collstrops hjem for en dansk videnskabsmand«, Lundehave, således som det fremgik af oplysninger i referat af

legatbestyrelsens forhandlingsprotokol, konciperet af højesterets-sagfører Th. Knudtzon efter aftale med legationsattaché Rud. Collstrop og tiltrådt af bestyrelsens øvrige medlemmer, Martin Knudsen og Aage Friis.

Det fremgik heraf, at hr. Collstrop havde besluttet, såfremt det derved kunne opnås, at legatstiftelsen fortsat kunne fungere efter sin bestemmelse, at testamentere legatstiftelsen det samme beløb, hvormed hans fader oprindeligt doterede legatstiftelsen, nemlig 300.000 kr., hvilket beløb skulle henlægges til legatstiftelsens kapitalkonto. Såfremt der kunne skaffes udvej for fra anden side at tilvejebringe de midler, der var fornødne, for at Lundehave, indtil hr. Collstrops testamentariske disposition blev effektiv, kunne blive beboet af en af selskabet udpeget videnskabsmand, ville hr. Collstrop yderligere testamentarisk tillægge legatstiftelsen et så stort beløb, som svarede til de således fra anden side tilvejebragte midler, således at de tilskud, der fra anden side måtte blive ydet til beboeren af Lundehave, ville kunne blive refunderet — dog uden tillæg af renter — efter hr. Collstrops død, dog med den begrænsning, at det samlede beløb, som hr. Collstrop ville tillægge legatbestyrelsen til dette formål, ikke skulle overstige 100.000 kr.

Det skulle påhvile Lundehaves bestyrelse, hvoraf hr. Collstrop selv var medlem, at træffe afgørelsen med hensyn til, hvor stort et årligt beløb der måtte anses for nødvendigt som tilskud til beboeren af Lundehave. Såfremt Videnskabernes Selskab kunne stille et vist beløb til disposition som hjælp for beboeren af Lundehave til bestridelse af de forøgede udgifter, som denne bolig ville medføre for ham, og således at der kunne gives selskabet en rimelig sikkerhed for, at selskabet engang ville få de pågældende beløb refunderet, ville det herefter være muligt at opslå boligen som ledig og at indkalde ansøgninger derom blandt selskabets medlemmer.

Præsidenten gav udtryk for selskabets tak til hr. Collstrop for den store gave til Lundehave. Den vanskelige sag havde dermed fået en lykkelig udvikling, og formentlig ville der nu kunne findes en vej til, at legatstiftelsen fortsat kunne virke efter sit formål.

Aage Friis fremhævede præsidentens og højesteretssagfører Th. Knudtzons væsentlige andel i det lykkelige resultat.

Bestyrelsen for »Emil Herborgs legat« havde sendt beretning og regnskab for 1948. Selskabet gav decharge for regnskabet. Et uddrag er trykt side 114—15.

Kommissionen for den nye »Ducange« havde sendt beretning for årene 1947 og 1948. Trykt side 118.

Det vedtoges at indgå bytteforbindelse med tidsskriftet »Satabi«, udgivet af Universidad literaria de Valencia, Facultad de filosofia y letras og at sende Arkæol.-kunsthist. Medd. og Skrifter.

Det vedtoges at sende Oversigten til Københavns kommunebiblioteker, hovedbiblioteket.

Spørgsmål vedrørende nye opgaver for selskabet blev drøftet.

---

10. Mødet den 11. marts 1949.

Til stede var 37 medlemmer, nemlig: Johs. Pedersen, *leder af mødet*, Holger Pedersen, J. Hjelmslev, Harald Bohr, Mortensen, Winge, Ræder, Tuxen, Ad. Jensen, Knud Jessen, J. P. J. Ravn, Orla-Jensen, Arup, Linderstrøm-Lang, Dyggve, Lundsgaard, Strömngren, Math. Thomsen, Høeg, Grønbech, Blinkenberg, Fischer, Holter, Niels Nielsen, Brandt Rehberg, Barr, L. Hjelmslev, Buchthal, Fenchel, Kai Ad. Jensen, O. E. Ravn, Brandt, Elling, Matthiessen, Degerbøl, Jakob Nielsen, *sekretær*, Kalckar.

NIELS NIELSEN fremlagde 1. afdeling af »Atlas over Danmark«.

Værket planlægges udgivet i 5 afdelinger, hver omfattende et atlasbind og et tekstbind. Atlasbindene vil ialt bringe ca. 800 kort til belysning af Danmarks natur- og kulturgeografi. Første afdeling, som behandler landskabsformerne og disses kulturgeografiske hovedtræk, er i det væsentlige udarbejdet af dr. AXEL SCHOU og indeholder bl. a. en betydelig samling morfogenetiske blokdiagrammer.

Arbejdet er udført på universitetets geografiske laboratorium med bistand af en lang række institutioner og private virksomheder. Udarbejdelsen påbegyndtes i efteråret 1940 og er siden fortsat uden afbrydelse. Indsamling af materiale, bearbejdelse, rentegning og forarbejde til reproduktion er nu i det væsentlige afsluttet.

LOUIS HJELMSLEV gav en meddelelse: Foreløbige undersøgelser til en sammenlignende sprogtypologi.

Den strukturelle lingvistik, der er opstået i nyeste tid, stiller den sammenlignende sprogtypologi over for helt nye opgaver. Disse opgaver

skitseres og sammenlignes med lingvistikkenes tidligere problemstillinger. Som resultat af en foreløbig undersøgelse søges vist, hvorledes sprogene fordeler sig i typer med hensyn til visse udtrykskategorier, hovedsagelig akcent og vokalisme.

Sekretæren oplæste den lykønskingsadresse, som præsidenten den 11. marts havde overrakt Hans Majestæt kongen i anledning af 50-årsdagen.

Adressen havde følgende ordlyd:

»Deres Majestæt.

Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab frembærer i ærbødighed på Deres Majestæts halvtreds års fødselsdag sin lykønskning i taknemmelighed for det tilsagn om velvilje, der har fundet udtryk i vor midte fra vor høje protektors side. Derved fortsættes en tradition, i hvilken Danmarks konger gennem to århundreder med interesse og sympati har fulgt selskabets arbejde, omend dette til tider kunne synes at ligge fjernt fra dagens nærmeste krav.

Selv om videnskaben ofte har modtaget tilskyndelser fra udviklingens aktuelle problemer, har dens stærkeste drivfjeder altid været en dybere sandhedssøgen såvel i menneskeåndens selverkendelse og udtryksform som i eftersporing af naturens love.

Efter ufreds år, i hvilke hele vor kultur og vor frihedsarv stededes i den største fare, nærer vor tid håbet om fredens bevarelse og om en ny blomstring, til hvilken det videnskabelige arbejdes resultater måske vil kunne yde væsentlige bidrag. Måtte Deres Majestæt få lykke til i disse betydningsfulde år i manddomsgerningens fulde kraft at lede vort land mod en rig udfoldelse og en tryk fremtid.«

Sekretæren meddelte, at præsidenten af »Niels Bohr legatet« havde givet et bidrag til en udgave af Niels Bjerrums »Selected Papers«, udgivet i anledning af Bjerrums 70-års fødselsdag den 11. marts ved bidrag fra forskellige virksomheder. Præsidentens bidrag var opført som givet af selskabet.

Selskabet vedtog efter indstilling fra repræsentationsudvalget og med tilslutning fra kassekommissionen at tage imod legationsattaché Rud. Collstrops samlede gave til Lundehave med tak. Selskabet ville udlåne et beløb, dog højst 100.000 kr., som

tilskud til beboeren af Lundehave imod efter hr. Collstrops død at få dette lån tilbagebetalt — dog uden tillæg af renter — i overensstemmelse med hr. Collstrops testamentariske dispositioner.

Efter indstilling fra repræsentationsudvalget vedtoges følgende:

Til »The Third International Congress of Toponymy and Anthroponymy« i Bruxelles den 15.—19. juli 1949 delegeredes Johs. Brøndum-Nielsen uden udgift for selskabet.

Til mødet i »Union Académique Internationale« i Bruxelles den 14.—18. juni 1949 delegeredes L. L. Hammerich og Carsten Høeg.

Til deltagelse i »The XXIX. International Congress of Americanists« i New York den 5.—12. september 1949 valgtes W. Thalbitzer, hvis det kunne ske uden udgift for selskabet.

Til deltagelse i et møde i Leiden den 5.—7. april 1949 til forberedelse af en ny udgave af foretagendet »L'Encyclopédie de l'Islam« valgtes Johs. Pedersen til selskabets repræsentant.

Det vedtoges at indlede bytteforbindelse med The Nairobi Scientific and Philosophical Society og at sende Mat.-fys. og Biol. Medd. og Skrifter.

Det vedtoges at optage følgende to afhandlinger af museumsinspektør, dr. phil. O. Hagerup: »Thrips-bestøvning hos Calluna« og »Regnbestøvning« på engelsk i Biol. Medd.

I tilslutning til det i forrige møde berørte spørgsmål om eventuelle nye opgaver for selskabet fremsatte Fritz Buchthal et forslag om selskabets assistance ved foranstaltning af videnskabelige symposia.

---

11. Mødet den 25. marts 1949.

Til stede var 55 medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *præsident*, Holger Pedersen, J. Hjlemslev, N. E. Nørlund, Harald Bohr, Bøggild, Friis, Mortensen, Vilh. Andersen, Thalbitzer, Johs. Pedersen, Winge, Friis Johansen, Ræder, Tuxen, Brøndum-Nielsen, Ad. Jensen, P. Nørlund, J. P. J. Ravn, J. A. Christiansen, Linderstrøm-Lang, Dyggve, Hammerich, Martin

Kristensen, Lundsgaard, Brøndsted, Høeg, Axel Nielsen, Rubow, Grønbech, Stender-Petersen, J. C. Jacobsen, Blinkenberg, Fischer, Holter, Niels Nielsen, Brandt Rehberg, Barr, L. Hjelmlev, Buchthal, Fenchel, O. E. Ravn, Brandt, Bøggild-Andersen, Elling, Matthiessen, J. Bjerrum, Dam, Kai Arne Jensen, C. A. Jørgensen, Rosenkrantz, Jakob Nielsen, *sekretær*, Arup, Kai Ad. Jensen, Kalekar. — Desuden G. Hevesy.

L. L. HAMMERICH gav en meddelelse: Den germanske lyd-forskydning.

I et betydningsfuldt arbejde fra 1948 (Les mutations consonantiques du germanique) har J. FOURQUET med held anvendt en ny metode ved betragtningen af de forandringer, som de indoeuropæiske lukkelyde undergår i germansk. En nøjere vurdering af den sproghistoriske sammenhæng ved den germanske lydforskydning synes at måtte føre til fra FOURQUET afvigende resultater, der måske også kan kaste lys over visse forhold i moderne dansk.

G. HEVESY gav en meddelelse: Virkningen af røntgenbestråling på indbygning af radioaktivt kulstof i cellekærnernes nukleinsyre.

Som tidligere meddelt bevirker bestråling af rotter med røntgenstråler en betydelig nedsættelse af den hastighed, med hvilken det tilførte radioaktive fosfat indbygges i cellekærnernes nukleinsyre (desoxyribosenukleinsyre). Efter at radioaktivt kulstof for nylig er blevet tilgængeligt, fortsættes undersøgelserne med dette. Mængden af radioaktivt kulstof, som efter tilførsel til nyfødte rotter af natriumacetat indeholdende radioaktivt kulstof (^{14}C) optages af purindelen af organernes desoxyribosenukleinsyre, er sammenlignet både i røntgenbestrålede og i kontrol dyr. Puriner isoleredes som sølvsalte.

Bestrålingen med 950 røntgenenheder formindsker indbygningen af radioaktivt kulstof og tilsvarende opbygningen af nye purinmolekyler i tyndtarmslimhindens, nyrenes og musklernes cellekærner med mindst 50 %. Indbygningen af radioaktivt kulstof i organernes totale proteiner formindskes ikke ved røntgenbestrålingen.

Iagttagelse af røntgenstrålernes hemmende virkning på dannelsen af nukleinsyre i cellekærnerne bidrager til forståelsen af deres hemmende og modificerende virkning på celledelingen.

Udvalget vedrørende besættelsen af »Grosserer A. Collstrops hjem for en dansk videnskabsmand«, Lundehave, meddelte, hvem der var ansøgere til friboligen.

De fire ledige portioner af »Emil Herborgs legat« var for årene 1949—52 tildelt: Stud. mag. Poul Viktor Kristensen (fysik),

mag. scient. Hakon Nord (kemi), mag. scient. Poul Helveg Jespersen (zoologi) og cand. mag. Erik Gotfred Jørgensen (botanik).

Efter forslag fra repræsentationsudvalget vedtoges følgende:

Til mødet i »Conseil International des Unions Scientifiques« den 14.—16. september 1949 i København i selskabets lokaler valgtes Niels Bohr, Jakob Nielsen, N. E. Nørlund, P. Brandt Rehberg og Øjvind Winge til selskabets repræsentanter.

Til »Le XVIIe Congrès International d'Histoire de l'Art« i Lisbonne den 18.—24. april 1949 delegeredes Ejnar Dyggve uden udgift for selskabet.

American Academy of Arts and Sciences, Boston, havde sendt meddelelse om, at det på forskellig måde ville være til disposition ved fremmede videnskabsmænds besøg i Boston.

Det vedtoges at indgå følgende bytteforbindelser:

Biblioteka Uniwersytecka, Łódź, Polen. — Samtlige publikationer.

University of Notre Dame Library, Notre Dame, Indiana. — Mat.-fys. Medd.

Præsidenten gjorde nogle bemærkninger til Fr. Buchthals forslag i forrige møde vedrørende symposia.

Klassemøder:

Den historisk-filosofiske klasse holdt møde med dagsorden:

1. Forhandling om og afstemning over forslag om optagelse af nye medlemmer.
2. Eventuelt.

Den naturvidenskabelig-matematiske klasse holdt møde med dagsorden:

1. Forhandling om og afstemning over forslag om optagelse af nye udenlandske medlemmer.
2. Valg af formand for årene 1949—52.
3. Eventuelt.

12. Mødet den 8. april 1949.

Til stede var 39 medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *præsident*, Holger Pedersen, Martin Knudsen, J. Hjelmslev, N. Bjerrum, N. E. Nørlund,

Harald Bohr, Bøggild, Mortensen, Vilh. Andersen, Winge, Friis Johansen, Ræder, Tuxen, Ad. Jensen, Knud Jessen, J. P. J. Ravn, Linderstrøm-Lang, Dyggve, Hammerich, Langseth, Lundsgaard, Brøndsted, Strömngren, Math. Thomsen, Grønbech, J. C. Jacobsen, Fischer, Holter, L. Hjelmlev, Barr, Fenchel, O. E. Ravn, Brandt, J. Bjerrum, Kalckar, Jakob Nielsen, *sekretær*, Fabricius, Kai Ad. Jensen.

EJNAR DYGGVE gav en meddelelse: Oratoriet (Tempiettoen) ved klostret Sa Maria in Valle i Cividale.

På baggrund af en i 1947 og 1948 udført gennemgribende undersøgelse af Tempiettoen i Cividale har L'ORANGE (det ikonografiske materiale) og DYGGVE (bygningens historie) påtaget sig en revision af problemerne omkring dette ofte diskuterede monument, som er en hovedhjørnesten i den førromanske periodes kunsthistorie. Der redegøres for bygningens oprindelige indretning og form og dens datering og stilhistoriske placering.

Arbejdet indgår til sin tid som led i en ny serie skrifter, som udgives af instituttet for sammenlignende kulturforskning i Oslo.

BENGT STRÖMGREN gav en meddelelse: Den interstellare brints emission.

Undersøgelser over stoffet i det interstellare rum har vist, at brinten i visse dele af dette rum er ioniseret (H II-områder), i andre neutral (H I-områder). De fysiske-kemiske forhold i H II- og H I-områder er vidt forskellige, bl. a. hvad partikel-opbygning angår. H II-områderne udstråler som påvist af STRUVE og C. ELVEY et svagt Balmer-emissionsliniespektrum. Ved benyttelse af et fotoelektrisk fotometer udstyret med interferensfiltre i forbindelse med Mc Donald-observatoriets 82-tommers reflektor er udført en kortlægning af den interstellare brintemission i mælkevejen mellem 0^h og 7^h rektascension.

BENGT STRÖMGREN forelagde en afhandling af dr. ANNE B. UNDERHILL, Canada: »Model atmospheres for the high-temperature stars.«

Kassekommissionen forelagde det reviderede regnskab for året 1948. Uddrag deraf er trykt side 101—104.

Sekretæren meddelte, at den naturvidenskabelig-matematiske klasse havde genvalgt Øjvind Winge til formand for årene 1949—1952.

Sekretæren gav meddelelse om klassernes forslag til indvalg af nye medlemmer.

Øjvind Winge fremsatte et forslag fra den naturvidenskabelig-matematiske klasse om nedsættelsen af et udvalg til drøftelse af spørgsmålet om en forøgelse af antallet af selskabets udenlandske medlemmer. Det vedtoges at nedsætte et udvalg bestående af de samme medlemmer, som i sin tid behandlede forøgelsen af antallet af indenlandske medlemmer, nemlig: Præsidenten, klasseformændene, sekretæren, Aage Friis, K. Grønbech, J. Hjelmslev, Carsten Høeg, N. E. Nørlund og P. Brandt Rehberg.

Efter indstilling fra bestyrelsen for »Mag. art. Marcus Lorenzens legat« vedtog selskabet at uddele følgende bevillinger: Til studiet af dansk sprog: Lektor, dr. phil. Harry Andersen 800 kr.; lektor, mag. art. Poul Andersen 1.800 kr., adjunkt, cand. mag. Helge Toldberg 500 kr., og til studiet af dansk flora: Cand. mag. Eva Clausen 400 kr.; amanuensis, cand. mag. Morten Lange 900 kr.; lektor, cand. mag. V. W. Petersson 900 kr. og lektor, dr. phil. Thorvald Sørensen 700 kr.

Der foretoges første behandling af valg af beboer af »Grosserer A. Collstrops hjem for en dansk videnskabsmand«, Lundehave.

Til Selskabets præsident for årene 1949—54 genvalgtes Niels Bohr eenstemmigt.

Endvidere foretoges følgende valg:

1. Til medlem af kassekommissionen genvalgtes Niels Bjerrum for årene 1949—53.
2. Til revisor for årene 1949—51 genvalgtes Carsten Høeg.
3. Til revisorsuppleant for årene 1949—51 genvalgtes Kaare Grønbech.
4. Til medlem af bestyrelsen for »Emil Herborgs legat« for årene 1940—57 genvalgtes Math. Thomsen.
5. Til medlemmer af bestyrelsen for »Grosserer A. Collstrops hjem for en dansk videnskabsmand« for årene 1949—55 genvalgtes Aage Friis, højesteretssagfører Th. Knudtzon og legationsattaché Rud. Collstrop.
6. Til nyt medlem af samme bestyrelse valgtes Jakob Nielsen for årene 1949—55 i stedet for Martin Knudsen. Præsidenten takkede Martin Knudsen for hans store interesse for Lundehave siden legatstiftelsens oprettelse.

Kommissionen for »Corpus Lexicographorum Graecorum« havde sendt beretning for året 1948. Trykt side 118.

Det vedtoges at optage følgende afhandlinger i publikationerne:
Bibliotekar, dr. phil. F. Børgesen: »Some Marine Algae from Mauritius. Additions to the Parts previously published« i Biol. Medd. Trykt i bd. XXI, nr. 5.

Cand. mag. N. O. Lassen: »On the Energy Loss of Fission Fragments along their Range« i Mat.-fys. Medd. Vil blive trykt i bd. XXV, nr. 11.

Redaktøren fremlagde:

Biol. Medd. bd. XX, nr. 14; bd. XXI, nr. 1.

---

13. Mødet den 22. april 1949.

Til stede var 47 medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *præsident*, Holger Pedersen, J. Hjelmslev, N. Bjerrum, N. E. Nørlund, Harald Bohr, Bøggild, Friis, Mortensen, Johs. Pedersen, Winge, Friis Johansen, Ræder, Tuxen, Brøndum-Nielsen, Ad. Jensen, Knud Jessen, J. P. J. Ravn, Arup, Hammerich, Langseth, Lundsgaard, Brøndsted, Strömngren, Math. Thomsen, Ørskov, Fabricius, Høeg, Axel Nielsen, Grønbech, Jeppesen, Stender-Petersen, J. C. Jacobsen, Blinkenberg, Fischer, Holter, Barr, L. Hjelmslev, Buchthal, Fenchel, O. E. Ravn, Brandt, J. Bjerrum, Degerbøl, Kalkcar, Jakob Nielsen, *sekretær*, Kai Arne Jensen.

Sekretæren meddelte, at selskabet havde mistet et udenlandsk medlem, nemlig dr. phil. AUGUST W. H. G. FISCHER, fh. professor i østerlandsk filologi ved universitetet i Leipzig, optaget i den historisk-filosofiske klasse den 3. april 1936, død i marts 1949.

AD. STENDER-PETERSEN gav en meddelelse: Det varægiske problem.

På grundlag af tidligere offentliggjorte og andre endnu uafsluttede studier søges den nordiske periode i den oldrussiske stats tilblivelses-historie opdelt i to etapper af forskellig historisk karakter, idet der vil blive skelnet mellem en ældre etappe (det nordisk-»russiske« folks ekspansion) og en senere etappe (den egentlige »varægiske« tid). Begge etapper vil blive betragtet mindre under en østgående nordisk kulturindflydelses end under en nordgående byzantinsk kulturindflydelses synsvinkel.

JANNIK BJERRUM gav en meddelelse: Om nødvendigheden af et særligt antibasebegreb.

Efter en kort gennemgang af det kemiske syrebegrebs udviklingshistorie gøres rede for, hvorledes dette begreb stadig defineres og anvendes på flere forskellige måder. Det vises, at de herhenhørende vanskeligheder bortfalder, når man ved siden af det LIEBIG—BRØNSTED'ske syrebegreb indfører et særligt antibasebegreb.

Carlsbergfondets direktion forelagde ved formanden beretning for året 1. oktober 1947—30. september 1948. Trykt i afsnit II, side 1—90.

Der foretoges afstemning over de fra klasserne indbragte forslag til optagelse af nye medlemmer. Valgt blev følgende:

I den historisk-filosofiske klasse som indenlandske medlemmer: Dr. phil. Franz Blatt, professor i klassisk filologi ved Århus universitet og dr. phil. Edgar John Rubin, professor i eksperimentel psykologi ved Københavns universitet. Som nordiske medlemmer: Dr. phil. Bengt Ivar Hesselman, fh. professor i nordiske sprog ved universitetet i Uppsala; dr. phil. Martin Lamm, fh. professor i litteraturhistorie ved Stockholms högskola; dr. phil. Gustav Fredrik Jöran Sahlgren, professor i stednavneforskning ved universitetet i Uppsala og dr. phil. Elias Gustaf Adolf Wessén, professor i nordiske sprog ved Stockholms högskola. Som øvrige udenlandske medlemmer: Dr. phil. András Alföldi, professor i gammel historie ved universitetet i Bern og dr. phil. Roman Osipovič Jakobson, professor i slaviske sprog og litteraturer ved Harvard University, Cambridge, Mass.

I den naturvidenskabelig-matematiske klasse som nordiske medlemmer: Dr. phil. Olaf Holtedahl, professor i historisk geologi ved universitetet i Oslo og dr. phil. Halvor Skappel Solberg, professor i teoretisk meteorologi ved universitetet i Oslo. Som øvrige udenlandske medlemmer: Dr. phil. Richard Courant, professor i matematik ved New York University; dr. phil. & med. Fritz Albert Lipmann, direktør for Biochemical Research Laboratory i Boston og Gaston Léon Ramon, fh. direktør for Institut Pasteur's serumafdeling i Garches, Seine et Oise.

Der foretoges fortsat første behandling af spørgsmålet om besættelsen af »Grosserer A. Collstrops hjem for en dansk viden-

skabsmand«, Lundehave. Selskabet besluttede at lade ansøgninger indkommet efter ansøgningsfristens udløb nyde fremme.

Ved en sammenkomst i Danmarks akvarium den 21. april 1949 i anledning af 10-årsdagen for dets indvielse havde Mathias Thomsen repræsenteret selskabet.

Til et møde i »Union Internationale de Physique pure et appliquée« i Florens den 16. maj 1949 vedtoges det at delegere J. C. Jacobsen.

Det vedtoges at indgå bytteforbindelse med Svenska statens naturvetenskapliga forskningsråd, Stockholm, og at sende Oversigten.

Det vedtoges at udvide bytteforbindelsen med Società Nazionale di scienze, lettere ed arti, Napoli med Hist.-filol. og Arkæol.-kunsthist. Medd. og Skrifter.

Kassekommissionen havde genvalgt N. E. Nørlund til formand for året 1949—50.

Den af mag. agro. Erik Olsen indsendte og optagne afhandling: »The Intestinal Flora of Infants« var af forfatteren ønsket tilbagesendt, idet afhandlingen var antaget til forsvar for doktorgraden og derfor ikke kunne optages i selskabets publikationer.

---

14. Mødet den 6. maj 1949.

Til stede var 45 medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *præsident*, Holger Pedersen, Bock, N. Bjerrum, N. E. Nørlund, Harald Bohr, Bøggild, Friis, Mortensen, Johs. Pedersen, Winge, Friis Johansen, Ræder, Tuxen, Ad. Jensen, Knud Jessen, P. Nørlund, J. P. J. Ravn, J. A. Christiansen, Dyggve, Hammerich, Lundsgaard, Math. Thomsen, Axel Nielsen, Grønbech, C. Møller, Fischer, Holter, Brandt Rehberg, Barr, Fenchel, O. E. Ravn, Brandt, J. Bjerrum, Degerbøl, Kalckar, Rosenkrantz, Blatt, Rubin, Jakob Nielsen, *sekretær*, Th. Madsen, Sand, Arup, Høeg, Kai Ad. Jensen.

AD. S. JENSEN gav en meddelelse: Om slægten *Icelus*.

I 1844 opstillede KRØYER Cottoid-slægten *Icelus*, i 1937 påviste den russiske forsker ANDRIASHEV, at hannerne af to hidtil mistydede sub-species kan henføres til to arter, *Ic. bicornis* og *Ic. spatula*. Der gøres

nu rede for, hvordan også hunnerne kan skelnes fra hinanden og henføres til de samme to arter som hannerne, og for de to arters ejendommelige geografiske udbredelse, specielt med hensyn til de grønlandske have. Endvidere beskrives bygningen af urogenitalpapillen hos denne slægt. Undersøgelsen er foretaget i samarbejde med dr. VOLSØE.

Vil blive trykt i Biol. Medd. bd. XXI, nr. 6.

W. FENCHEL gav en meddelelse: Om grupper af lineære transformationer med lutter reelle egenverdier.

Der gøres kort rede for en i samarbejde med prof. H. ZASSENHAUS gennemført undersøgelse vedrørende strukturen af kontinuerte transformationsgrupper af den i titlen nævnte art.

Vil blive trykt i Mat.-fys. Medd.

Johs. Pedersen aflagde beretning om mødet i Leiden den 5.—7. april 1949 vedrørende den nye udgave af »L'Encyclopédie de l'Islam«, hvori han havde deltaget som selskabets delegerede.

Øjvind Winge redegjorde for de indenfor et privat sammentrådt udvalg drøftede planer vedrørende et påtænkt symposium i sommeren 1950 om gærsvampes biologi. Præsidenten kunne ønske at få hele spørgsmålet om symposia i almindelighed nærmere overvejet. Sagen ville blive genoptaget til efteråret i selskabet.

Holger Pedersen udtalte sig om den af undervisningsministeriet autoriserede og af selskabets sekretariat anvendte nye retskrivning.

Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk historie havde sendt beretning for året 1948. Trykt side 108—12.

Bestyrelsen for »Grosserer A. Collstrops hjem for en dansk videnskabsmand«, Lundehave, havde sendt beretning for året 1948. Trykt side 113—14.

Undervisningsministeriet havde meddelt, at der for finansåret 1949—50 var bevilget selskabet et statstilskud på kr. 40.000 foruden det mindre beløb kr. 1.175.

Selskabets sekretariat havde aflagt beretning om virksomheden i året 1948. Trykt side 126—29.

Behandling af valg af beboer af »Grosserer A. Collstrops hjem for en dansk videnskabsmand«, Lundehave, fortsattes. Til beboer valgtes Jakob Nielsen. Præsidenten lykønskede Jakob Nielsen, der takkede for den ham viste tillid og mindedes sine forgængere på Lundehave.

Til medlem af bestyrelsen for »Grosserer A. Collstrops hjem for en dansk videnskabsmand«, Lundehave, valgtes Kaare Grønbech i stedet for Jakob Nielsen.

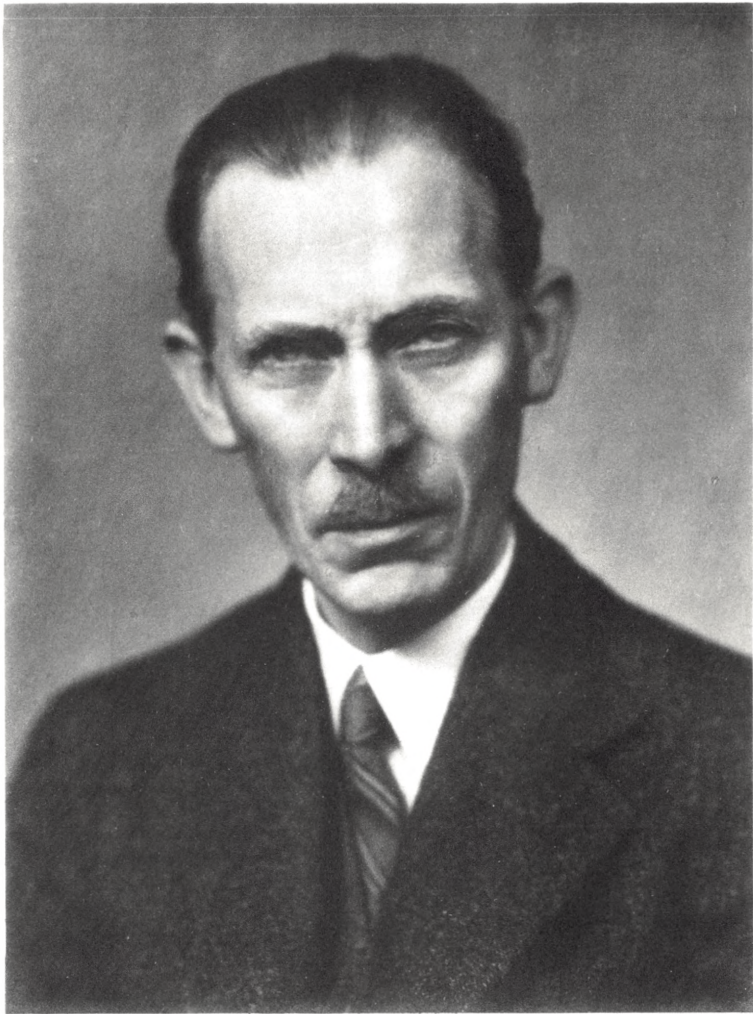
Sekretæren meddelte, at selskabet i den forløbne sæson havde holdt 14 møder, hvori 12 medlemmer af den historisk-filosofiske klasse havde givet 13 meddelelser, nemlig: K. Grønbech, Hammerich, L. Hjelmlev, Axel Nielsen, P. Nørlund, Holger Pedersen, Johs. Pedersen (mindeord), Fred. Poulsen, O. E. Ravn, Stender-Petersen, Thalbitzer og Tuxen (2), — og 16 medlemmer af den naturvidenskabelig-matematiske klasse havde givet 19 meddelelser, nemlig: J. Bjerrum, Harald Bohr, Niels Bohr, Buchthal, J. A. Christiansen (mindeord), Fenchel, J. Hjelmlev, Ad. Jensen, Kai Arne Jensen, Børge Jessen (3), Kalckar, Mortensen, Niels Nielsen, Brandt Rehberg, Wesenberg-Lund og Winge (2). Desuden havde G. Hevesy holdt 3 foredrag.

Efter sæsonens afslutning har selskabet mistet to indenlandske medlemmer, nemlig dr. phil. MARTIN HANS CHRISTIAN KNUDSEN, fh. professor i fysik ved Københavns universitet, optaget i den naturvidenskabelig-matematiske klasse den 14. maj 1909, selskabets sekretær 1917—45, død den 27. maj 1949 og dr. phil. & scient. SIGURD ORLA-JENSEN, fh. professor i bioteknisk kemi ved Danmarks tekniske højskole, optaget i den naturvidenskabelig-matematiske klasse den 21. april 1933, død den 24. juni 1949.

ELFELT FOT.

FOTOTYPI PACTH & CRONES EFTF.

J. N. Asörsstedt

MINDEORD

over afdøde medlemmer.

I.

J. N. Brønsted.

22. februar 1879—17. december 1947.

Tale i Videnskabernes Selskabs møde den 15. oktober 1948.

Af J. A. Christiansen.

Johannes Nicolaus Brønsted blev født 22. februar 1879 i Varde. Hans fader var en anset ingeniør i hedeselskabet, hvis minde levede længe i de egne, hvor han havde virket, hvad sønnen ved senere besøg paa egnen fik mange vidnesbyrd om. Moderen døde kort efter fødslen, og faderen giftede sig påny et par år efter. Stedmoderen, som blev enke, da drengen kun var 14 år, forstod, hvilke rige evner han havde og sørgede trods sine beskedne indtægter for, at han fik den bedst mulige uddannelse.

Til drengen var 12 år boede familien på en af hedeselskabets gårde, Hesselvig Enggård, ved Skernå, hvor han fik sin sans for den uberørte naturs skønhed og sin medfødte iagttagelsesevne udviklet. Lige til sin død var Brønsted en kender og elsker af de få uberørte egne, der endnu findes i vort tætbefolkede land, og ved avisindlæg og brevveksling med de personer, der havde indflydelse på vedkommende sag, kæmpede han for at beskytte dem mod indgreb. Han kom derved ofte i opposition bl. a. netop til hedeselskabet, og han var ligeledes en skarp modstander af den form for naturfredning, der går ud på at lokke besøgende til en egn og derved ødelægge netop den uberørthed, som er dens charme.

Hans velkendte interesse for fugle og fugleliv blev utvivlsomt også grundlagt i disse år. Den blev senere nærret og udviklet af hans kunstneriske tilbøjeligheder i forbindelse med hans tilknytning til maleren Johs. Larsen.

12 år gammel flyttede drengen med sine forældre til Århus og gik i skole der. Det berettes, at også Århusegnens natur har-

monerede godt med hans medfødte anlæg, og at han var dygtig i skolen, specielt i matematik. Imidlertid blev opholdet i Århus afbrudt ved faderens død kun to år efter tilflytningen. Familien, moderen med de to børn Johannes og hans helsøster, flyttede til København, og sønnen kom ind på metropolitanskolen i den klasse, fra hvilken der senere udgik så påfaldende mange højt fortjente mænd. Blandt kammeraterne var Niels Bjerrum, en af den bekendte øjenlæge professor J. Bjerrums sønner. I 1897 blev han student, begyndte sine studier ved polyteknisk læreanstalt som fabrikeningenør og tog 1ste del som sådan 2 år efter. Derefter gik han over til universitetsstudiet og blev mag. scient. i kemi 1902, 3 uger efter Niels Bjerrum. Magistre, navnlig i kemi, var ellers den gang sjældne fugle, så sjældne, at Brønsted endnu i mange år derefter blandt venner blev kaldt magisteren. I studietiden havde han mange andre interesser end kemi, interesser som han bevarede og dyrkede livet igennem. F. eks. holdt han meget af musik og sang og spillede selv i familiens og vennernes kredse. Efter sin eksamen var han bl. a. en tid Valdemar Poulsens medarbejder ved telegrafonen og blev først 1905 assistent ved universitetets kemiske laboratorium. Hans første experimentelle arbejder er imidlertid fra 1903, så han har åbenbart ikke været doven, hvad han den gang selv sagde at han var, vel sagtens fordi han på grund af sit nemme for videnskab havde tid tilovers for andre sysler. På det tidspunkt var han bleven gift med cand. polyt. Louise Brønsted, f. Warberg. Familien bosatte sig lidt nord for Birkerød i et lille hus på en meget stor grund, der for største delen lå hen i naturtilstand så at sige i læ af nordbanen, der endnu i dag beskytter stedets yndigheder mod den omsiggribende bebyggelse. Fru Brønsteds søster var gift med maleren Johs. Larsen, og den herved knyttede forbindelse med kunstnerkredse som de fynske malere fik Brønsted megen glæde af, kunstnerisk anlagt som han selv var. Måske under påvirkning fra disse kredse begyndte han i årene omkring krigen 1914—18 selv at male. Huset blev en tid under krigen oplyst med elektricitet produceret af galvaniske elementer af husherrens egen konstruktion, som forøvrigt blev patenteret. Senere, da familien voksede til 6, og forbindelsen med byen var dårlig, flyttedes hjemmet (1923) til Willemoesgade og derfra i 1930 til professorhøjen i det nye institut på Blegdamsvej.

I maj 1908 forsvarede Brønsted sin doktorafhandling Affinitetsstudier III, $\frac{1}{2}$ år før Niels Bjerrum forsvarede sin. Opponenten ex officio var den nyudnævnte professor dr. E. Biilmann og professor i fysik ved polyteknisk læreanstalt K. Prytz. Ex auditorio opponerede direktør G. A. Hagemann, som fulgte Brønstedes arbejder med stor interesse. 17. december samme år blev Brønsted efter konkurrence med Niels Bjerrum udset til at beklæde det nyoprettede tredje professorat i kemi ved universitetet. Man forstår også i dag, at valget har været svært, og bedømmelseskomiteens betænkning af 7. december udtaler sig da også i de mest smigrende vendinger om begge ansøgere. Som et kuriosum kan anføres, at udgiften til konkurrencen beløb sig til 71 kr. og 40 øre, der blev afholdt af den opsparede begyndelseslønnig. Betænkningen blev offentliggjort i morgenbladene d. 24. december efter dertil indhentet ministeriel tilladelse.

Meddelelsen om udfaldet fik familien Brønsted højst dramatisk ved at et forbi kørende godstog pludselig stoppede ved huset i Birkerød, hvorpå en togmand sprang af og afleverede et telegram fra Niels Bjerrum med lykønskning til udvalgets afgørelse. Denne episode fandt formentlig sted d. 17. december, nøjagtig 39 år før Brønstedes død.

Selve oprettelsen af det nye professorat var ikke gået gnidningsfrit for sig. Der var enighed om, at det var tiltrængt, men nogen uenighed om placeringen, om det skulle henlægges under universitetet eller under den polytekniske læreanstalt. I fakultetet var der flertal for, men ikke eenstemmighed om, at det skulle henlægges under universitetet. Læreanstaltens stilling synes at have været vaklende. Der har sikkert været en betydelig stemning for at faa professoratet til læreanstalten, men læreanstaltens direktør, G. A. Hagemann, gik meget stærkt ind for, at det nye professorat skulle stilles lige med de to ældre, således at det blev henlagt under universitetet, men med pligt for professoren til at undervise også læreanstaltens studerende. Om Hagemanns vidsyn vidner følgende citat, der kunne stå som motto for hele hans skrivelse: »Kemien og Fysiken, jeg havde nær sagt Mathematiken, kender ingen Grænser mellem Videnskab og Teknik, og der er ingen som helst Grund til at tro, at Fremtiden vil forandre dette Forhold«.

Resultatet blev, at Brønsted blev ansat som professor i kemi

ved universitetet med forpligtelse til dels at undervise læreanstaltens studerende med undtagelse af fabrikingeniørerne i elementær uorganisk kemi, og dels at undervise de sidstnævnte samt universitetets studerende i fysisk kemi. Først i 1919 blev han fritaget for den tidsslugende undervisning i uorganisk kemi. Lokaleforholdene i læreanstaltens kemiske fløj, hvor han nu fik sin arbejdsplads, var højst beskedne for ikke at sige mangelfulde, men ikke desto mindre var det her, hans videnskabelige virksomhed havde sin rigeste blomstring. Hans eget arbejde og hans mange medarbejdere, navnlig fra England og Amerika, bragte hans ry viden om. Et synligt resultat heraf var, at The International Education Board bekostede bygningen af universitetets fysisk-kemiske institut, hvor han tillige fik sin bolig. Her i dette gæstfrie hjem kunne han i familiens og vennernes kreds rigtig udfolde sin stilfærdige charme. Samtidig fortsatte han naturligvis sit videnskabelige arbejde, som fra midten af trediverne koncentrerede sig om fremstillingen af thermodynamiken. Dette arbejde, som i perioder helt opslugte ham og vistnok også sled på hans helbred, optog ham til hans død, men jævnsides dermed arbejdede han med andre, mere håndgribelige problemer. Kun en del af de senest vundne resultater nåede han at få publiceret.

Personlig kunne Brønsted med sine mangesidede interesser og ved hele sin personlighed virke højst charmerende på dem, der efterhånden lærte ham nøjere at kende. For de studerende og for de yngre kolleger, der havde ondt ved at overvinde den følelse af ærefrygt, han uvilkårligt indgød, stod han noget fjernere. Måske hang dette sammen med den skarphed i logikken, hvormed han yndede at udtrykke sig, og hans klippefaste tro på logiske argumenters overbevisende kraft, også udenfor videnskabelige kredse. Den samme skarphed i logikken krævede han også ubønhørligt af sine medarbejdere og af sine modstandere i diskussioner. Disse egenskaber voldte ham lejlighedsvis personlige vanskeligheder, og de var måske ikke altid til gavn for de sager, han plæderede for. Egentlig var han vist polemiker *con amore*, men sikkert er det, at de sager, som han bl. a. i dagspressen kæmpede for, lå ham dybt og alvorligt på sinde. I de tidligere år var det navnlig naturfredningsspørgsmål, han skrev om, men under og efter verdenskrig II samlede hans interesse sig om politiske spørgsmål, og navnlig om det sydslesvigske pro-

blem. Det er velkendt, at han var en heftig modstander af grænseligger-fast politiken, og hans avisartikler herom har sikkert væsentligt bidraget til, at han i efteråret 1947 blev valgt ind i rigsdagen med et stort antal personlige stemmer. Valget kom ham og hans nærmeste aldeles uventet. De optog det i første øjeblik som en god vittighed, men derefter gik han, sine videnskabelige vaner tro, straks i gang med grundigt at studere rigsdagens forretningsorden og de sager, der særlig interesserede ham. For hans venner var det en sorg, at han ikke nåede at indtage sin plads i rigsdagen, for hvilken hans veltalenhed og dygtighed ville have været både til pyrd og til nytte.

Brønsted var vidtberejst. I sin ungdom rejste han mest sydpå. Han deltog dog i den internationale kemikerkongres i New York 1912, hvor han genså Th. W. Richards, den store amerikanske kemiker, som han før havde truffet i Hamburg. Brønsted beundrede Richards både som menneske og som videnskabsmand, og beundringen var gensidig, hvilket så vidt vides ikke var uden betydning for den ærefulde amerikanske bevilling til det nye institut.

Imidlertid gav allerede den første verdenskrig Brønsted en vis afsmag for vore sydlige naboer, og da oven i købet den af kollegerne sydfra, som han satte højest, van't Hoff, forlængst var død, knyttede han sig efter krigens afslutning navnlig til engelske og amerikanske kolleger. Han rejste hyppigt til England, som han elskede, særlig til møder i The Faraday Society, og var visiting professor 1926—1927 ved Yale University i U.S.A. Fra et af møderne i The Faraday Society beretter fru Brønsted følgende episode: Brønsted stod og talte, og en af hans venner sad blandt tilhørerne. Han hørte der en tilhører sige til sin nabo: »Han har aabenbart læst Brønsted«, hvortil den anden svarede: »Ja, men han har ikke rigtig forstået ham.«

Hans sympati for England er let forståelig, thi han selv havde netop nogle af de bedste af de egenskaber, som vi plejer at anse for karakteristisk engelske, et stille lune og en dyb interesse for menneskelige forhold. Af udseende kunne han særdeles vel passere for englænder, og engelsk talte og skrev han let og flydende.

Under den sidste verdenskrig tvivlede han ikke et øjeblik på dens endelige udfald, selv da det så sortest ud, og jeg mindes

fra sommeren 1945 den hjertelighed, hvormed han modtog den første engelske kollega efter de mange års isolation.

Antallet af videnskabelige æresbevisninger, som i tidens løb tilfaldt ham, er legio, den sidste var udnævnelsen til æresdoktor ved University of London under den internationale kemikerkongres i sommeren 1947. Af vort selskab her var han medlem fra 1914, af akademiet for de tekniske videnskaber fra dets oprettelse i 1937, og endelig bør det nævnes, at han i 1928 samtidig med Niels Bjerrum fik tildelt Ørsted-medajllen. Men det største æresminde satte han sig selv ved sine publikationer, der i antal når op til ca. 130, deraf mange udgivet af dette selskab og 2 i Københavns universitets festskrifter.

Vi kan endnu så nogenlunde forestille os det videnskabelige milieu, som Brønsted voksede op i. Julius Thomsen var i 1901 bleven afløst af Emil Petersen som bestyrer af universitetets kemiske laboratorium, medens S. M. Jørgensen endnu virkede ved den polytekniske læreanstalts kemiske laboratorium. Assistenten ved dette laboratorium var S. P. L. Sørensen (1892—1901), E. Biilmann (1898—1907) og Julius Petersen (1892—1908). Blandt Brønstedes medstuderende må atter nævnes hans jævnaldrende, Niels Bjerrum og stud. polyt. Charlotte Louise Warberg.

De arbejder over uorganiske kompleksforbindelsers kemi, der udgik fra S. M. Jørgensen selv og kredsen omkring ham, har uden tvivl gjort indtryk på den unge kemiker. Dette fremgår bl. a. af den forkærlighed, hvormed han senere anvendte sådanne forbindelser som objekter ved fysisk-kemiske arbejder. Ikke desto mindre gik han i overensstemmelse med sit naturel helt fra begyndelsen af sine egne veje, idet allerede hans første arbejder er af fysisk-kemisk natur. Fysisk kemi blev, efter at J. Thomsen havde afsluttet sine termokemiske arbejder, i en årrække næsten ikke dyrket her i landet. Som velbekendt var det et fag i stærk opblomstring efter de grundlæggende arbejder af van't Hoff, W. Ostwald, Arrhenius og W. Nernst i firserne og halvfemserne, men så vidt mig bekendt var Emil Petersen den eneste herhjemme, der i halvfemserne tog aktiv del i udviklingen. Faget fysisk kemi, som principielt danner et omraade, der er svært at afgrænse, var den gang dog ret velafgrænset. Det omfattede navnlig thermodynamikens og elektricitetslærens anvendelse paa kemiske pro-

blemer, samt læren om de kemiske reaktioners hastighed, reaktionskinetiken, men inden for disse områder vrimlede det af problemer, som forståeligt nok øvede stor tiltrækning på den nye generation af kemikere. Arrhenius' dissociationsteori fra firserne virkede efter samtidiges udsagn som en åbenbaring, man fik med et slag helt nye og meget simple muligheder for beskrivelse af gammelkendte fænomener, f. eks. de analytiske fældningsreaktioner. Hertil kom, at massevirkningsloven og thermodynamiken åbnede muligheden for at kunne udtrykke det i tal, som man før havde måttet beskrive i mere eller mindre vage udtryk, såsom syrernes styrke og i almindelighed stoffernes tilbøjelighed til at reagere med hinanden, affiniteten.

Julius Thomsen mente oprindeligt, at man i varmetoningen ved de kemiske processer havde et mål for deres affinitet, men at dette ikke var rigtigt havde allerede omkring 1900 længe været en velkendt sag. Det rigtige mål for affiniteten var derimod fundet at være det maximale arbejde, som den givne proces kan bringes til at udføre, og man forstår, at Brønsted stræbte efter at udvikle metoder til sådanne bestemmelser og således skaffe sig midler til at nå det mål, som Julius Thomsen ved sine undersøgelser havde sat sig.

I overensstemmelse med dette program drejede hans første arbejder sig om måling af den elektromotoriske kraft af visse galvaniske elementer, hvortil senere kom målinger af damptryk og opløseligheder. Hans eksperimenter udmærkede sig altid ved præcision og ved den elegance, hvormed han med simple og billige midler overvandt de ofte forekommende experimentelle vanskeligheder. Endnu mere indtryk på os, der var unge den gang, gjorde måske den fantasi, hvormed han forstod at opbygge sine måleobjekter, specielt galvaniske elementer. Endnu bevarer jeg mindet om hans beskrivelse af en reversibelt arbejdende ammoniumelektrode fra 1911, formentlig fra et af de første foredrag, jeg hørte i kemisk forening.

Det var karakteristisk for ham, at han i en årrække så vidt muligt undgik at arbejde med elementer med diffusionspotential, hvorved hans resultater vel vandt betydeligt i præcision, men hvorved han på den anden side afskar sig selv fra at deltage i den så overordentlig frugtbare udvikling af anvendelsen af koncentrations-elementer specielt til målinger af brintionkoncentra-

tioner, som i de år fandt sted, herhjemme initieret af N. Bjerrum og i enkeltheder gennemarbejdet af S. P. L. Sørensen.

Også i den mere teoretiske behandling af affinitetsproblemet var Brønsted dybt interesseret, hvilket bl. a. fremgår af afhandlinger fra 1904 og 1906 i dette selskabs Skrifter. Det teoretiske spørgsmål, som ikke alene optog ham, men en række af datidens kemikere som F. Haber og W. Nernst, var spørgsmålet om sammenhængen mellem affinitet og varmetoning, specielt det problem (som Brønsted dog ikke udtrykkelig nævner) om det skulle være muligt at beregne affiniteten ud fra rent termiske data. Spørgsmålet er af overordentlig stor praktisk betydning. Thi medens metoderne til bestemmelse af varmfylder og varmetoninger er relativt simple, kræver affinitetsbestemmelser ofte en raffineret forsøgsteknik, og den må derudover varieres så at sige fra system til system. Hertil kommer, at en direkte affinitetsmåling kun er mulig, hvis vedkommende reaktion virkelig kan bringes til at foregå, medens en beregning ud fra termiske data kan gennemføres også på endnu ikke realiserede reaktioner. Problemet blev i store træk løst af W. Nernst i 1906 ved hans opstilling af et berømt theorem. Brønsted var dengang kun 27 år. Da imidlertid antallet af pålidelige affinitetsmålinger stadig var meget begrænset og yderligere eksperimentelle bekræftelser af theoremet derfor tiltrængte, fortsatte Brønsted sine affinitetsstudier i mange år derefter. Det sidste arbejde i denne serie (nr. 13) udkom i 1921. Det var iøvrigt netop gennem Nernst, at Brønsteds navn tidligt blev internationalt berømt. Brønsted publicerede nemlig i 1904 i dette selskabs Skrifter et arbejde, hvori der bl. a. findes en bestemmelse af differenserne i energi og fri energi mellem rhombisk og monoklint svovl. Arbejdet blev i 1906 publiceret i *Zeitschrift für physikalische Chemie*, som den gang var det førende indenfor denne gren af videnskaben, og det blev citeret af W. Nernst i 5te udgave af hans berømte *Theoretische Chemie* (1907) som et eksempel på experimentel bekræftelse af hans theorem.

Desværre varede den herved etablerede venskabelige forbindelse mellem Nernst og Brønsted ikke længe, hvorom en heftig polemik (1914) vidner tilstrækkeligt. Den umiddelbare anledning var formentlig, at Brønsted i sin disputats, *Affinitetsstudier III* (1908), i en thesis kategorisk erklærede, at et af Nernst op-

stillet begreb (ideale koncentrerede opløsninger) ingen berettigelse havde, og at det samme begreb andet steds i samme afhandling omtales i lignende, men dog mindre ligefremme vendinger. Dette foranledigede Nernst til nogle skarpe bemærkninger i 7de udgave (1913) af den omtalte bog, og Brønsted blev ham ikke svar skyldig. Den heftighed, hvormed polemiken fra begge sider førtes, giver bl. a. et godt indtryk af de to mænds lidenskabelige trang til at finde de bedst mulige udtryk for experimentelle kendsgerninger. Stridens genstand har historisk interesse derved, at det var disse opløsningers særlige thermodynamiske egenskaber, der efter Nernst's egne udtalelser ledte ham ind paa opstillingen af det omtalte theorem; men hans definition af »ideale koncentrerede opløsninger« er mig bekendt ikke trængt igennem, idet man nu foretrækker og for øvrigt allerede den gang som nævnt af Brønsted foretrak at definere ideale opløsninger (blandinger) på anden måde.

I forbindelse med affinitetsstudierne, hvis midler hovedsagelig var måling af elektromotoriske kræfter og af damptryk foretog Brønsted også målinger af visse stoffers varmfylde, som kræver en særlig teknik. Her som altid, hvor det gjaldt om at udtænke, realisere og anvende apparater, der på den simplest mulige måde kunne præstere den krævede præcision, deltog Brønsted sammen med sine betroede medarbejdere i vid udstrækning i arbejdet og undgik derved den risiko for fejl, som anvendelsen af mindre øvet arbejdskraft, f. eks. doktorander, der er så udbredt i mange lande, kunne medføre. Netop i de år stod varmfyldemålinger i brændpunktet for fysikerens og kemikerens interesse, idet P. Debye og også W. Nernst ved kvanteteoriens hjælp i store træk havde formået at tyde varmfyldernes for den klassiske statistiske mekanik uforståelige forløb som funktion af temperaturen. Brønsted blev ved sine undersøgelser hemmet af, at han ikke havde flydende brint til rådighed, men det lykkedes ham ved hjælp af flydende luft at fortsætte målingerne ned til så lave temperaturer, at han kunne få tilknytning til et af Debye udledet udtryk, der var gyldigt ved lave temperaturer.

Imidlertid begyndte andre problemer at melde sig for ham. Som dr. E. Güntelberg, hans medarbejder fra 1913, har gjort opmærksom på, finder man tidligt i Brønsteds produktion spor af, at han er bleven opmærksom på den forøgelse af visse

»ionogene« tungt opløselige stoffers opløselighed, som finder sted ved tilsætning af fremmede salte, salte, som ikke har ioner fælles med det betragtede stof.

I disse år var man, navnlig ved Niels Bjerrums arbejder fra 1909 og 1916, bleven opmærksom på, at mange salte og en del andre elektrolyter måtte være så godt som fuldstændig dissocierede i ioner. Men det var velbekendt, at saadanne opløsninger i thermodynamisk henseende afveg betydeligt fra opløsninger af uladede molekuler, og man så sig nu nødsaget til efter forslag fra forskellig side, navnlig under påvirkning af tidligere arbejder af G. N. Lewis, at indføre såkaldte aktivitetskoefficienter, koncentrationsfunktioner, der ved multiplikation med de kendte koncentrationer giver de af Lewis indførte aktiviteter, der er således definerede, at de følger de simple love, som gælder for uladede partikler i fortyndet opløsning. Disse aktivitetskoefficienter kan bestemmes empirisk, men det var også en tillokkende opgave for theoretikerne at bestemme dem theoretisk for visse simple systemer, specielt stærkt fortyndede elektrolytopløsninger. Forsøg i sidstnævnte retning blev gjort af S. R. Milner, N. Bjerrum og O. Klein. Brønsted, som alle dage først og fremmest lagde vægt på det eksperimentelle, koncentrerede sit arbejde om mulighederne for den empiriske bestemmelse af aktivitetskoefficienter netop på sådanne systemer, der også i theoretisk henseende var lettest at behandle, nemlig fortyndede elektrolytopløsninger. Efter nogle indledende arbejder, der trods den klarhed, hvormed problemerne og tidligere forfatteres anskuelser heri blev diskuteret, måske næppe vakte fortjent opmærksomhed, satte han i et arbejde sammen med V. K. la Mer, en amerikansk medarbejder, kronen på sit værk ved ad rent empirisk vej at bestemme aktivitetskoefficienter i afhængighed af den såkaldte ionstyrke, en størrelse, der indeholder middelværdien af kvadraterne på de enkelte ioners ladninger som faktor. Brønsted og la Mer fandt herved netop den lov, som kort før publikationen af arbejdet ad theoretisk vej var fundet af P. Debye og E. Hückel. Til dette arbejde, som vakte berettiget beundring hos alle interesserede, var Brønsted gennem sin tidligere virksomhed usædvanlig godt udrustet. I de indledende arbejder havde han vist, at bestemmelsen af opløselighederne af tungtopløselige stoffer i fortyndede saltopløsninger var det bedst egnede middel til måling af aktivitetskoefficienter. End-

videre måtte de tungtopløselige stoffer være således beskafne, at deres koncentration let og nøjagtigt kunne bestemmes. Hertil kom hans fra S. M. Jørgensen nedarvede kendskab til uorganiske kompleksforbindelser af cobolt ham til hjælp, idet mange af disse netop er tungtopløselige og tillige indeholder ammoniak, der meget let kan bestemmes. Og endelig kunne han ved etablering af ligevægt mellem opløsning og krystaller benytte det samme simple princip, gennemsivning af opløsningsmidlet gennem et passende højt lag af krystaller, som han i sin tid havde benyttet i det af Nernst citerede arbejde, hvor han bestemte opløseligheden af rhombisk og monoklint svovl.

Imens de ovennævnte arbejder stod på, optog Brønsted sammen med G. v. Hevesy et arbejde fra et helt andet felt, nemlig et forsøg på at adskille kvægsølvets isotoper. Det lykkedes herved ved hjælp af den nu også på andre områder af kemien så hyppigt anvendte kortvejsdestillation for første gang at nå til en analytisk påviselig adskillelse, idet det lykkedes at fremstille kvægsølv, hvis vægtfylde afveg kendeligt fra den normale. Resultaterne blev første gang offentligt omtalt af E. Rutherford i hans foredrag i universitetets festsal (1920). Også for chlorets vedkommende opnåedes der ved destillation af koncentreret saltsyre efter samme princip en delvis adskillelse.

Opgaven var formentlig stillet af G. v. Hevesy, men man sporer i beretningen tydeligt Brønstedes evne til ved yderst simple metoder at nå den præcision, som var nødvendig til sikker påvisning af de bitte små differenser i vægtfylde og atomvægt, som det drejede sig om.

Også teorien for adskillelsen behandledes udførligt efter de samme linier, som nu til dags er bleven så betydningsfulde ved renfremstilling af isotoper ved destillation og beslægtede metoder.

Trods den opsigt, som disse arbejder vakte, kom de dog ikke til at spille nær så stor en rolle for kemien i snævrere forstand, som de arbejder over problemer fra reaktionskinetikens område og hvad deraf fulgte, som Brønsted i de samme frugtbare år publicerede. Efter at aktivitetskoefficienternes betydning for ligevægtsfænomenerne ved reaktioner, specielt mellem ioner, var bleven klar, meldte spørgsmålet om deres indflydelse på de kemiske reaktioners hastighed sig. Spørgsmålet blev løst af Brønsted i 1922, idet han fremsatte den nu bagefter næsten selvfølgelige

tanke, at man måtte tage hensyn ikke alene til de reagerende ioners aktivitetskoefficienter, men også til aktivitetskoefficienten af det af disse dannede såkaldte kritiske kompleks. Dette begreb var egentlig allerede indført af Arrhenius i 1889, men i mere overbevisende form af R. Marcelin i 1915. Antagelsen blev verificeret på et stort antal eksempler hentet fra litteraturen. Dens fremkomst udløste en syndflod af arbejder fra mange sider, eksperimentelle så vel som theoretiske. I forbindelse hermed optog Brønsted selv sammen med K. J. Pedersen et arbejde over nitramidets katalytiske sønderdeling, som førte til ganske uventede resultater. Det viste sig nemlig, at reaktionen katalyseredes ikke alene af hydroxylioner, men også af syrerestioner og andre molekularter, som man ikke den gang plejede at betegne som baser. Herved viste der sig visse lovmæssigheder, en sammenhæng mellem basernes styrke og deres katalytiske evne, som er højst interessant, og som man endnu næppe helt forstår, men endnu vigtigere, arbejdet ledte Brønsted ind på den tanke, at vore hidtidige definitioner af syrer og baser, de for kemien så overordentlig vigtige begreber, ikke var hensigtsmæssige. Han foreslog derfor i 1923 før publikationen af nitramidarbejdet nye definitioner, idet han definerede syrer som molekularter, ladede eller uladede, der kan fraspalte protoner, og baser som molekularter, der kan optage protoner. En ganske lignende definition blev samtidig foreslået af T. M. Lowry, og på grund af sine mange fortrin slog den hurtigt igennem. Endskønt der her, ved opstillingen af en ny definition, er tale om noget ganske formelt, viste det sig dog, at man herefter så mange problemer i et helt nyt og meget klarere lys, og sjældent har vel indenfor kemien en ny definition medført så store videnskabelige fremskridt. Også for den elementære undervisning blev de nye og så yderst enkle definitioner af stor værdi.

De arbejdsområder, der åbnedes ved disse pionerarbejder fra begyndelsen af tyverne gav nu Brønsted og hans talrige medarbejdere, danske og udenlandske, nok at bestille i en halv snes år, men mod slutningen af denne periode, i trediverne, begyndte han at interessere sig for andre problemer, problemer der stod i forbindelse med kemikernes nyvakte interesse for højmolekulære stoffer. Karakteristisk nok publiceredes et af disse arbejder i festskriftet for S. P. L. Sørensen 1938, idet jo Sørensens hoved-

tema allerede længe havde været studiet af de højmolekulære æggehvidestoffers fysisk-kemiske forhold. Man får af denne gruppe arbejder et vist om end højst ufuldstændigt indblik i Brønstedts arbejdsmetode. Han begynder med mer eller mindre intuitivt at danne sig en hvad jeg vilde kalde halvkvantitativ teori for fænomenet, hvorefter han udformer detaillerne ved hjælp af eksperimenter, planlagte under vejledning af den foreløbige teori. Derimod følte han sig, så vidt jeg ved, aldrig tilskyndet til en vidtgående fordybning i de statistiske teorier, der på mange punkter spiller så stor en rolle netop for behandlingen af de højmolekulære stoffers egenskaber. Måske af denne grund, men måske også fordi hans intuition førte ham langt forud for hans samtidige, har den herhenhørende gruppe af arbejder trods mange interessante iagttagelser og vigtige almene synspunkter ikke nær vakt den opmærksomhed, som hans arbejder fra tyverne. Han påpeger bl. a. det meget påfaldende faktum, at det netop er højmolekulære stoffer, hvis opløselighedskurver som funktion af opløsningsmidlets sammensætning udviser diskontinuitet, således at forstå, at et stof f. eks. er yderst let opløseligt i sprit med lidt over en bestemt alkoholprocent, medens det er uopløseligt, når alkoholprocenten falder ubetydeligt under samme værdi.

En udløber af disse arbejder var en rent thermodynamisk studie over blandinger af lave og høje led i paraffinernes række udført sammen med J. Koefoed og publiceret i dette selskabs Meddelelser (1946). Arbejdet, som skulde blive det sidste eksperimentalarbejde, som Brønsted nåede at få publiceret, udmærker sig i lige grad ved de anvendte stoffers renhed, opnået ved hjælp af det af dr. A. Klit angivne apparat, ved den elegante metodik, hvormed forsøgene blev udført, og ved den simple form, hvori det lykkedes at gengive resultaterne. Som et eksempel på hans simple og effektive teknik kan det nævnes, at han løste den opgave at veje luftarter kun i berøring med glas og kvægsølv simpelt hen ved at forbinde en glasbeholder, ophængt på en analytisk vægt, gennem en let bøjelig kapillar med den øvrige del af apparatet, hvorved kapillarens tilstedeværelse kun uvæsentlig forringede vejningens nøjagtighed.

Fra midten af trediverne til sin død arbejdede Brønsted derudover næsten med lidenskab på problemet om den bedst mulige formulering af thermodynamiken. Anledningen var den, at en ny

udgave af hans lille lærebog fra 1912, Grundrids af den fysiske Kemi, der som en nødforanstaltning var bleven mimeograferet i flere oplag, efterhånden blev påtrængende nødvendig. Lærebogen er med sine 175 sider meget kortfattet, men med støtte af forelæsningerne gjorde den god fyldest, og til senere brug var dens lapidarstil en fordel. Forelæsningerne holdt Brønsted så elegant, at man ofte først ved hjemmearbejdet opdagede, hvor svært stoffet kunne være. I grundridset fulgte han i sin fremstilling af thermodynamikens hovedsætninger i hovedsagen de gængse fremgangsmåder, men under arbejdet med den nye udgave blev han mere og mere utilfreds med disse, så meget mere som han ved studium af de klassiske fremstillinger fandt adskillige eksempler på åbenbart uholdbare ræsonnementer. Hans ideal var at fremstille thermodynamikeren alene på grundlag af aksiomer bekræftede af erfaringer vedrørende makroskopiske systemer, altså netop det ideal, som naturnødvendigt måtte være de klassiske thermodynamikeres. I udførelsen fjernede han sig imidlertid efterhånden stærkt fra klassikerne og slog ind på en vej, der stærkt minder om den af W. Ostwald i sin tid betrådte, for således at nå til de klassiske udtryk i den af W. J. Gibbs i 1878 angivne form. Dette sidste betød afgjort en modernisering. I årtierne omkring århundredskiftet anvendtes nemlig, f. eks. også i Brønstedes »Grundrids«, til udledning af thermodynamiske relationer hyppigt s.k. reversible kredspocesser, til hvis gennemførelse man måtte udtenke ofte ret komplicerede idealiserede maskiner, d. v. s. man søgte at erstatte Gibbs' matematiske operationer med håndgribelige fysiske. Metoden er anskuelig og forholdsvis let, især for begyndere; så snart det ikke drejer sig om de allersimpleste systemer, bliver den imidlertid alt for besværlig, og man vendte efterhånden også i lærebøger mere og mere tilbage til den Gibbs'ske form, den Brønsted kendte fra Gibbs' hovedværk, som han i Ostwalds oversættelse ejede fra ung af.

Det hedder sig om Gibbs, at han efterlod sig en stabel ikke publicerede manuskripter, som ved eftersyn viste sig at være forelæsningsmanuskripter udfærdiget på ny hvert år om thermodynamikens grundlag, og faktisk antager han i sit berømte arbejde fra 1878 dette grundlag (energisetningen og entropisetningen) for givet og forsøger ikke selv nogen fremstilling deraf. Man forstår da bedre, at Brønsted, idet han følte sig forpligtet til at

give en logisk uangribelig fremstilling af thermodynamikens hovedsætninger, måtte ofre et så stort arbejde, som han faktisk gjorde, på en for hans samtidige at se utaknemlig opgave.

I sin fremstilling benytter han visse ord, navnlig ordene arbejde og varme i betydninger, der kan afvige fra de betydninger, som fysikerne lægger i de samme ord, hvilket nødvendigvis måtte medføre vanskeligheder og gav anledning til meget heftige polemiker, herhjemme mest i fysisk tidsskrift. Brønstedes indlæg var i højeste grad præget af det personlige ansvar, han følte over for de synspunkter, han anså for rigtige eller mest formålstjenlige. Hvis hans opponenter, som det kunne ske, i argumentationen antydede, at de oprådte som repræsentanter for et kollektiv f. eks. for fysikerne, opponerede han derimod i bidende vendinger. Den sætning, som måske mest faldt Brønstedes fagfæller for brystet, var den, at varme ikke kan omdannes til arbejde. Til grund for denne påstand, der så skarpt viser bruddet med den klassiske fremstilling, ligger så vidt jeg forstår følgende tankegang: Det er velkendt, at man af eet kalorimeter ikke kan udvinde arbejde, hvorimod man af et system bestående af to kalorimetre med hver sin temperatur kan udvinde et vist arbejde, idet man ved en reversibel proces transporterer en vis lille mængde entropi fra det varmere til det koldere kalorimeter. Da nu det vundne arbejde kun afhænger af temperaturdifferensen og den transporterede mængde entropi, men er uafhængigt af om man samtidigt tilfører små positive eller negative varmemængder til de to kalorimetre, er det naturligt at tilskrive systemet en vis potentiel thermisk energi, og det er denne der ved processen formindskes med netop den mængde, som det vundne arbejde udgør. Mit eget indtryk er, at det sprog til hvilket Brønsted således søger at oversætte de mere tilvante fremstillinger i pædagogisk henseende kan have betydelige fortrin ved sin simpelhed, men selve lærebogen specielt den sidste udgave (1943) blev dog navnlig for de indledende kapitlers vedkommende meget svært tilgængelig. I universitetets festskrift fra november 1946 har han for sidste gang fremstillet sine synspunkter i afklaret form. Afhandlingen indeholder desuden et meget interessant bidrag til den thermodynamiske behandling af systemer, der ikke er i ligevægt, en problemkreds, der er af stor betydning f. eks. for

reaktionskinetiken og dermed også for biologien, og som endnu er ret uudviklet.

Jeg skal endnu nævne, at Brønstedes kærlighed til den levende natur også har givet sig udtryk i hans videnskabelige virksomhed, karakteristisk nok i et af hans første og i det allersidste arbejde fra hans hånd. Det første var et stort arbejde sammen med C. Wesenberg-Lund over Furesøens hydrografi, og det sidste en i indhold og form lige besnærende notits i »Naturens Verden«, som beretter om en pudsig »Ensretning i Insektverdenen«, en iagttagelse fra hans sidste sommerferie.

Til slut kun dette: Trods hjælp fra Brønstedes nærmeste, hans familie og hans medarbejdere, føler jeg at jeg kun højst ufuldstændigt har formået at give et billede af J. N. Brønsted, hans retlinede, skarptskårne og charmerende personlighed. Hans død, der indtrådte uventet efter et kort sygeleje 17. dec. 1947, kom som et haardt slag for hans venner og kolleger i udlandet, her i Danmark og i dette selskab, og vi vil mindes ham som et af vore store forbilleder.

Publikationer af J. N. Brønsted.

1. Hovedpunkterne af den kemiske massevirkningsteori. Fys. Tds. 1 (1902–1903) 144–150, 182–185.
2. Über den Nachweis der gewöhnlichen Weinsäure mittelst Linksweinsäure. Z. analyt. Chem. 42 (1903) 15–19.
3. Zur Berechnung der elektromotorischen Kraft zweier gegeneinander geschalteten Elemente des Kalomelelementtypus. Z. anorg. Chem. 37 (1903) 158–163.
4. Über die Reduktion des Quecksilberchlorürs durch Silber. Z. physik. Chem. 50 (1904) 481–486.
5. Om ændringen i fri energi ved kemiske processer. Kgl. d. Vid. Selsk. Skr. nat.-math. afd. 7. II. 3 (1904) 103–137.
6. Om muligheden for et kritisk punkt: fast-flydende. Fys. Tds. 3 (1904–1905) 242–246.
7. Studien zur chemischen Affinität I. Z. physik. Chem. 55 (1906) 371–382.
8. Affinitetsstudier II. Kgl. d. Vid. Selsk. Skr. nat.-math. afd. 7. II. 6. (1906) 299–365.
9. Studien zur chemischen Affinität II. Z. physik. Chem. 56 (1906) 645–685.
10. Affinitetsstudier III. Blandingsaffiniteten i binære systemer. (1908) 119 sider. Prior. Disputats.
11. Über inverse Schmelzpunkte. Z. physik. Chem. 64 (1908) 374–377.
12. Studien zur chemischen Affinität III. Mischungsaffinität binärer Systeme I. Theoretischer Teil. Z. physik. Chem. 64 (1908) 641–656.
13. Die elektromotorische Kraft der Knallgaskette. Z. physik. Chem. 65 (1908) 84–92.
14. Die elektromotorische Kraft der Knallgaskette. Berichtigung. Z. physik. Chem. 65 (1908) 744.
15. Tale ved mindefest for Julius Thomsen. Fys. Tds. 7 (1908–1909) 132–141.
16. Julius Thomsen. Danske stormænd fra de senere århundreder. (1909) 709–710.
17. Professor Wilhelm Ostwald. Fys. Tds. 8 (1909–1910) 114–117.
18. Ammoniumblykloridets dannelsesaffinitet. Oversigt Kgl. d. Vid. Selsk. Forh. (1910) 451–479.

19. Studien zur chemischen Affinität III. Mischungsaffinität binärer Systeme. II. Das System Schwefelsäure-Wasser. Z. physik. Chem. 68 (1910) 693—725.
20. Die Affinität kristallinischer Umwandlungen. Z. Elektrochem. 17 (1911) 841—842.
21. Studien zur chemischen Affinität IV. Die Bildung des Ammoniumbleichlorids. Z. physik. Chem. 77 (1911) 129—144.
22. Studien zur chemischen Affinität V. Die Bildung des Kaliumbleisulfats. Nachtrag: Die thermochemischen Daten des Bleis. Z. physik. Chem. 77 (1911) 315—330.
23. Studien zur chemischen Affinität VI. Die Bildungsaffinität des Naphtalinpikrats. Z. physik. Chem. 78 (1911) 284—292.
24. Untersuchungen über die spezifische Wärme I. Z. Elektrochem. 18 (1912) 714—717.
25. Grundrids af den fysiske kemi. (1912) 176 sider. Gjellerup. Auto-graferet udgave ved K. J. Pedersen. Polytekn. læreanstalt. (1932) 192 sider. Mimeograferet udgave ved polyteknikerrådet. 198 sider.
26. Studien zur chemischen Affinität VII. Doppelsalzbildung und doppelte Umsetzung. Z. physik. Chem. 80 (1912) 206—234.
27. Chemisch-physikalische Untersuchungen der dänischen Gewässer, nebst Bemerkungen über ihre Bedeutung für unsere Auffassung der Temporalvariation [sm. m. C. Wesenberg-Lund]. Int. Rev. Ges. Hydrobiol. Hydrogr. 4 (1912) 251—290, 437—492.
28. Die thermische Berechnung elektromotorischer Kräfte. Z. Elektrochem. 19 (1913) 754—757.
29. Studien zur chemischen Affinität VIII. Kristallinische Umwandlungen der Alkalisalze. Z. physik. Chem. 82 (1913) 621—640.
30. Zur Thermodynamik der CaH_2 -bildung. Z. Elektrochem. 20 (1914) 81—83.
31. Über »Ideale konzentrierte Lösungen«. Z. Elektrochem. 20 (1914) 151—153.
32. »Ideale konzentrierte« Lösungen. Z. Elektrochem. 20 (1914) 278—279.
33. Untersuchungen über die spezifische Wärme II. Die Alkalihalo-genide. Z. Elektrochem. 20 (1914) 554—556.
34. Studien zur chemischen Affinität IX. Die allotrope Zinnumwandlung. Z. physik. Chem. 88 (1914) 479—489.
35. Undersøgelser over racemiske omdannelsers affinitet. Affinitetsstudier X. Kgl. d. Vid. Selsk. Skr. nat.-math. afd. 7. XII. 6. (1915) 241—268.
36. Grundrids af den uorganiske kemi. (1916) 408 sider. 2. udg. (1920) 408 sider. Gjellerup.
37. Den fysiske kemis stilling til tekniken. Fys. Tds. 15 (1916—1917) 221—235.
38. Undersøgelser over omdannelse af reciprokke saltpar. Affinitetsstudier XI [sm. m. Agnes Petersen]. Kgl. d. Vid. Selsk. Mat.-fys. Medd. I, No. 3 (1917) 23 sider.

39. En thermodynamisk relation mellem blandingsaffiniteterne i delvis mættede opløsninger og dens anvendelse til affinitetsbestemmelse. *Affinitetsstudier XII. Kgl. d. Vid. Selsk. Mat.-fys. Medd. I*, No. 5 (1918) 40 sider.
40. On the Solubility of Salts in Salt Solutions. *Studies on Solubility I. Kgl. d. Vid. Selsk. Mat.-fys. Medd. II*, No. 10 (1919) 47 sider.
41. On the Applicability of Gas Laws to Strong Electrolytes. *Medd. K. Vetenskapsakad. Nobelinstit. 5*, No. 25 (1919) 19 sider.
42. On the Applicability of Gas Laws to Strong Electrolytes II. *Kgl. d. Vid. Selsk. Mat.-fys. Medd. III*, No. 9 (1920) 21 sider.
43. The Separation of the Isotopes of Mercury [sm. m. G. Hevesy]. *Nature* 106 (1920) 144.
44. Studies on Solubility I. The Solubility of Salts in Salt Solutions. *J. Am. Chem. Soc.* 42 (1920) 761–786.
45. Studies on Solubility II. The Solubility Ratios of Salts in Strong Homöionic Solvents. *J. Am. Chem. Soc.* 42 (1920) 1448–1454.
46. The Influence of Salts on Chemical Equilibria in Solutions. *J. Chem. Soc.* 119 (1921) 574–592.
47. The Separation of the Isotopes of Chlorine [sm. m. G. Hevesy]. *Nature* 107 (1921) 619.
48. On the Separation of the Isotopes of Mercury [sm. m. G. Hevesy]. *Phil. Mag.* (6) 43 (1922) 31–49.
49. Studien zur chemischen Affinität XIII. Die Umwandlungsaffinität in Systemen fester Salze. *Z. physik. Chem.* 98 (1921) 239–243.
50. Über die Trennung der Isotopen des Quecksilbers [sm. m. G. Hevesy]. *Z. physik. Chem.* 99 (1921) 189–206.
51. The Principle of the Specific Interaction of Ions. *Kgl. d. Vid. Selsk. Mat.-fys. Medd. IV*, No. 4 (1921) 36 sider.
52. Studies on Solubility III. The Solubility of Metal Ammonia Salts in Salt Solutions [sm. m. Agnes Petersen]. *J. Am. Chem. Soc.* 43 (1921) 2265–2292.
53. The Atomic Weight of Mercury from Different Sources [sm. m. G. Hevesy]. *Nature* 109 (1922) 780.
54. Das Atomgewicht von Quecksilber verschiedener Herkunft [sm. m. G. Hevesy]. *Z. anorg. Chem.* 124 (1922) 22–24.
55. Über die Temperaturabhängigkeit der Löslichkeit und der Aktivitäts- und osmotischen Koeffizienten von Salzen. *Z. physik. Chem.* 100 (1922) 139–150.
56. Zur Theorie der chemischen Reaktionsgeschwindigkeit. *Z. physik. Chem.* 102 (1922) 169–207.
57. Über die Gültigkeit des Massenwirkungsgesetzes für Ionengleichgewichte [sm. m. Kai Pedersen]. *Z. physik. Chem.* 103 (1922) 307–315.
58. Studies on Solubility IV. The Principle of the Specific Interaction of Ions. *J. Am. Chem. Soc.* 44 (1922) 877–898.
59. Calculation of the Osmotic and Activity Functions in Solutions of Uni-Univalent Salts. *J. Am. Chem. Soc.* 44 (1922) 938–948.

60. The Individual Thermodynamic Properties of Ions. *J. Am. Chem. Soc.* 45 (1923) 2898—2910.
61. Einige Bemerkungen über den Begriff der Säuren und Basen. *Rec. Trav. Chim. Pays-Bas* 42 (1923) 718—728.
62. On Kinetic Salt Effect [sm. m. C. E. Teeter jr.]. *J. Physic. Chem.* 28 (1924) 579—587.
63. The Activity Coefficients of Ions in Very Dilute Solutions [sm. m. Victor K. La Mer]. *J. Am. Chem. Soc.* 46 (1924) 555—573.
64. Die katalytische Zersetzung des Nitramids und ihre physikalisch-chemische Bedeutung [sm. m. Kai Pedersen]. *Z. physik. Chem.* 108 (1924) 185—235.
65. Secondary Kinetic Salt Effect in the Case of Hydroxyl-Ion Catalysis [sm. m. Cecil V. King]. *J. Am. Chem. Soc.* 47 (1925) 2523—2531.
66. Über die Verseifungsgeschwindigkeit von Ionenestern [sm. m. Agnes Delbanco] *Z. anorg. Chem.* 144 (1925) 248—256.
67. Zur Theorie der chemischen Reaktionsgeschwindigkeit II. *Z. physik. Chem.* 115 (1925) 337—364.
68. Om syre- og basekatalyse. Københavns universitets festskrift sept. (1926) 120 sider.
69. The Acid-Basic Function of Molecules and its Dependency on the Electric Charge Type. *J. Physic. Chem.* 30 (1926) 777—790.
70. Activity Coefficients of Tervalent Ions in Very Dilute Solutions [sm. m. N. J. Brumbaugh]. *J. Am. Chem. Soc.* 48 (1926) 2015—2020.
71. Die Nitramidkatalyse der einfachen NH_2 -Basen. Nitramidkatalytische Studien II [sm. m. H. C. Duus]. *Z. physik. Chem.* 117 (1925) 299—311.
72. Zur Kinetik der Aquotisierung [sm. m. Agnes Delbanco og Kirsten Volqvartz]. *Z. physik. Chem.* 122 (1926) 383—397.
73. On the Activity of Electrolytes. *Trans. Farad. Soc.* 23 (1927) 416—432.
74. The Dissociation Constant of Nitramide [sm. m. Cecil V. King]. *J. Am. Chem. Soc.* 49 (1927) 193—200.
75. The Velocity of Ionic Reactions [sm. m. Robert Livingston]. *J. Am. Chem. Soc.* 49 (1927) 435—446.
76. Contribution to the Theory of Acid and Basic Catalysis. The Mutarotation of Glucose [sm. m. E. A. Guggenheim]. *J. Am. Chem. Soc.* 49 (1927) 2554—2584.
77. Über die Säuredissoziation von Aquoionen I [sm. m. Cecil V. King]. *Z. physik. Chem.* 130 (1927) 699—708.
78. Om sur og basisk katalyse. *Sv. kem. Tds.* 40 (1928) 230—233.
79. The Theory of Acid and Basic Catalysis. *Trans. Farad. Soc.* 24 (1928) 630—640.
80. The Activity Coefficients of Ions in Aqueous Solutions of Non-Electrolytes [sm. m. John Warren Williams]. *J. Am. Chem. Soc.* 50 (1928) 1338—1343.

81. The Determination of Reaction Affinity in Systems of Solid Salts [sm. m. W. T. Richards]. *J. Am. Chem. Soc.* 50 (1928) 3028–3035.
82. Acid and Basic Catalysis. *Chem. Rev.* 5 (1928) 231–338.
83. Zur Theorie der Säure-Basen-Funktion. *Ber. dtsh. chem. Ges.* 61 (1928) 2049–2063.
84. Über die thermischen Daten des Zinns und angebliche Verzögerungserscheinungen bei der allotropen Zinnumwandlung. *Z. physik. Chem.* 131 (1928) 366–370.
85. Über die Säuredissoziation von Aquoionen. II [sm. m. Kirsten Volqvartz]. *Z. physik. Chem.* 134 (1928) 97–134.
86. Solubility of Salts and of Strong Acids and Bases in Water. *Int. Crit. Tabl.* 4 (1928) 216–249.
87. Foredrag i anledning af modtagelsen af H. C. Ørsted-medaljen. *Refer. af K. J. Pedersen. Fys. Tds.* 26 (1928) 141–162.
88. Acid Catalysis in Hydrolytic Reactions [sm. m. W. F. K. Wynne-Jones]. *Trans. Farad. Soc.* 25 (1929) 59–76.
89. Om mediets betydning for ionpotentialet [sm. m. Agnes Delbanco]. *Ber. 18. skand. naturforskermøde* (1929) 220–225.
90. Kinetic Studies on Ethylene Oxides [sm. m. Mary Kilpatrick og Martin Kilpatrick]. *J. Am. Chem. Soc.* 51 (1929) 428–461.
91. On the Separation of Isotopes [sm. m. G. Hevesy]. *Phil. Mag.* (7) 7 (1929) 631–632.
92. Über Acidität und Ionenpotentiale. *Z. physik. Chem. A* 143 (1929) 301–312.
93. The Kinetic Determination of Hydrogen Ion Concentrations in Aqueous Solution [sm. m. Clinton Grove]. *J. Am. Chem. Soc.* 52 (1930) 1394–1403.
94. Neuere Gesichtspunkte für die Säure-Basenfunktion. *Z. angew. Chem.* 43 (1930) 229–233.
95. Julius Christian Petersen. *Københavns universitets festskrift sept.* (1931) 125–127.
96. Molekülgrösse und Phasenverteilung I. *Z. physik. Chem. Bodenstein Festbd.* (1931) 257–266.
97. Die Nitramidkatalyse zweiwertiger Kationenbasen. Nitramidkatalytische Studien III [sm. m. Kirsten Volqvartz]. *Z. physik. Chem. A* 155 (1931) 211–224.
98. Molekülgrösse und Phasenverteilung II [sm. m. E. Warming]. *Z. physik. Chem. A* 155 (1931) 343–352.
99. A Kinetic Study of Some Reactions of Diazoacetic Ester in Benzene Solution [sm. m. R. P. Bell]. *J. Am. Chem. Soc.* 53 (1931) 2478–2498.
100. On the Dissolution of Metals in Acids [sm. m. N. L. Ross Kane]. *J. Am. Chem. Soc.* 53 (1931) 3624–3644.
101. Some Aspects of the Medium Effect on the Solubility of Electrolytes. *Rep. Meeting Brit. Ass.* (1931) 39–48.
102. Über die Bedeutung des Lösungsmittels für die Löslichkeit von Salzen und die Aktivitätskoeffizienten der Ionen [sm. m. Agnes

- Delbanco og Kirsten Volqvartz]. *Z. physik. Chem. A* 162 (1932) 128–146.
103. Die Nitramidkatalyse in isoamylalkoholischer Lösung. Nitramidkatalytische Studien IV [sm. m. John E. Vance]. *Z. physik. Chem. A* 163 (1933) 240–256.
  104. On the Definition of the Gibbs Potential. *Kgl. d. Vid. Selsk. Mat.-fys. Medd. XII*, No. 6 (1933) 7 sider.
  105. On the Use of Osmotic Pressure in Chemical Thermodynamics. The Solubility Curve of Slightly Soluble Substances. *Kgl. d. Vid. Selsk. Mat.-fys. Medd. XII*, No. 7 (1933) 15 sider.
  106. Molekulargröße und Phasenverteilung III [sm. m. P. Colmant]. *Z. physik. Chem. A* 168 (1934) 381–390.
  107. Zur Theorie der Säuren und Basen und der protolytischen Lösungsmittel. *Z. physik. Chem. A* 169 (1934) 52–74.
  108. Die Säure-Basenfunktion in nichtwässrigen Lösungsmitteln I. Calorimetrische Untersuchungen in m-Kresol [sm. m. Agnes Delbanco og A. Tovborg-Jensen]. *Z. physik. Chem. A* 169 (1934) 361–378.
  109. Die Nitramidkatalyse in m-Kresol. Nitramidkatalytische Studien V [sm. m. Anne Lea Nicholson og Agnes Delbanco] *Z. physik. Chem. A* 169 (1934) 379–387.
  110. Sur la relation entre solubilité et point de fusion inverse. *Rec. Trav. Chim. Pays-Bas* 53 (1934) 421–424.
  111. On the Definition of the Gibbs Potential. *J. Chem. Physics* 3 (1935) 223.
  112. On the Use of Direct Current in the Measurement of Electrolytic Conductance [sm. m. R. F. Nielsen]. *Trans. Farad. Soc.* 31 (1935) 1478–1481.
  113. Lærebog i fysisk kemi. (1936) 471 sider. Levin og Munksgaard. 2. udg. (1943) 498 sider. Ejnar Munksgaard.
  114. Om relationen mellem varme og arbejde. *Kgl. d. Vid. Selsk. Math.-fys. Medd. XV*, No. 4 (1937) 59 sider.
  115. *Physical Chemistry*. Translated by R. P. Bell (1937) 390 sider. William Heineman Ltd., London.
  116. Solubility Relations of High Molecular Substances. *C. R. Trav. Lab. Carlsberg Ser. chim.* 22 (1938) 99–108.
  117. Om kvældning og opløselighed af højmolekulære stoffer. *Nord. kemikermøde forh.* 5 (1939) 188.
  118. Solubility and Swelling of High Polymers [sm. m. Kirsten Volqvartz]. *Trans. Farad. Soc.* 35 (1939) 576–579.
  119. De thermodynamiske hovedsætningers grundlag og formulering. *Kgl. d. Vid. Selsk. Math.-fys. Medd. XVI*, No. 10 (1939) 82 sider.
  120. The Fundamental Principles of Energetics. *Phil. Mag.* (7) 29 (1940) 449–470.
  121. The Derivation of the Equilibrium Conditions in Physical Chemistry on the Basis of the Work Principle. *J. Phys. Chem.* 44 (1940) 699–712.

122. Solubility and Swelling of High Polymers in Ternary Mixtures [sm. m. Kirsten Volqvartz]. *Trans. Farad. Soc.* 36 (1940) 619–624.
  123. Om konvention og terminologi i syre-, base- og redox-systemer. *Kem. Maanedsl.* 22 (1941) 31 sider.
  124. On the Concept of Heat. *Kgl. d. Vid. Selsk. Math.-fys. Medd.* XIX, No. 8 (1941) 79 sider.
  125. Energitransformationen og den klassiske thermodynamik. *Fys. Tds.* 43 (1945) 133–154.
  126. Om grundlaget for energetiken. *Fys. Tds.* 43 (1945) 155–188.
  127. The Thermodynamic Properties of Paraffin Mixtures. I [sm. m. Jørgen Koefoed]. *Kgl. d. Vid. Selsk. Math.-fys. Medd.* XXII, No. 17 (1946) 32 sider.
  128. Principer og problemer i energetiken. Københavns universitets festskrift nov. (1946) 130 sider.
  129. Ensretning i insektverdenen. *Naturens Verden* (1947) 250–251.
-

FOTOTYPI PACTH & GRONES EFTF.

Vim. Gwintz

II.

Vilhelm Peter Grønbech.

14. juni 1873—21. april 1948.

Tale i Videnskabernes Selskabs møde den 11. februar 1949.

Af **Johs. Pedersen.**

Vilh. Grønbech udgav i 1912, det år da han afsluttede sit første religionshistoriske værk, et foredrag om videnskabens stilling i folkelivet. I 1948, nogle måneder efter hans død, er der i »Frie Ord«, som han udgav sammen med Hal Koch, offentliggjort et foredrag om universitetsstudiet. Disse to foredrag, begge holdt i studenterforeningen, det ene ved begyndelsen, det andet ved slutningen af hans virksomhed som dansk kulturhistoriker, indeholder de samme grundtanker, der giver synspunktet for hans forfattervirksomhed. Det første blev holdt ved en fest til ære for hans højt agtede lærer Vilh. Thomsen i anledning af dennes 70 års fødselsdag. Det talte lidet om ham, der var festens midtpunkt, men ydede ham en stor indirekte hyldest ved at påvise den videnskabelige forsknings og dermed den store forskers betydning for samfundet. I det 18. århundrede, siger Grønbech, skabtes den horisont, der holder sammen på vore følelser, vor stemning over for omverdenen og vor måde at udtrykke den på. Men med romantiken sprængtes alle grænser, alle folkeslags menneskeliv fik betydning, og det blev nødvendigt for at opretholde vor sjælelige balance at forarbejde, ordne og vurdere alle de nye indtryk. Det arbejde, som derigennem blev givet åndsvidenskaben, måtte udformes gennem specialiseringen, men i det fælles arbejde virker videnskaben for at skabe stadig større udsyn. Bevidst og ubevidst virker den ene videnskabsgren på den anden, og den samlede videnskab forarbejder de chaotiske indtryk til et sjæleligt indhold, der udløser følelser og beherskes af ledende tanker. Således skaber videnskaben vort epos, der spiller samme rolle

for os som myterne for oldtidens folk, og stadig fornyes som kulturens åndedræt. Der må være en fast forbindelse mellem forskning og folk, fordi forskningen betyder den sjælelige fornyelse; hvis den sygner hen, indsnævres sjælen, og virkningen vil spores overalt, også i folkets materielle liv. Den videnskabelige undervisning, siger han i sit andet foredrag, må ikke synke ned til at blive pedantisk terperi, thi derved svigter den sin fornemste pligt, at skabe sjæleligt liv og indhold.

Skønt naturvidenskaben kun blev strejft, var det Grønbechs formål at påpege den sammenhæng, der er i hele videnskaben, og at vise den sjælelige virkning, den øver på samfundet som en helhed, hvorved dens nødvendighed bliver indlysende. Det var næppe klart for tilhørerne, der overværede festforedraget for 37 år siden, hvilken dyb alvor der laa bag det, og hvilket sprængstof det i virkeligheden indeholdt. Forudsætningen herfor lå i Grønbechs person.

Grønbech var født på Bornholm og tilbragte sine barneår i Allinge, hvor hans fader levede som håndværker. Han voxede op i småbyens trygge men snævre milieu. Hans familie tilhørte en kristelig vækkelses-retning, i hvilken tankerne beherskedes af forventningen om tusindårsriget, og Bibelen, særlig det gamle testamente, blev flittigt læst. Endnu i hans drengeår flyttede familien til København. Her kom han ind i de forenede kirkeskoler, og siden på kursus, hvorfra han fik studenterexamen 1890. Fra denne læretid mindedes han med særlig taknemmelighed indologen Søren Sørensen. Hans universitetsstudium omfattede dansk, latin og engelsk, men ved siden af disse fag, hvori han tog skoleembedsexamen 1897, studerede han under Vilh. Thomsen sammenlignende sprogvidenskab og i forbindelse dermed tyrkisk, medens han studerede slaviske sprog under Verner og keltiske sprog under den unge dr. Holger Pedersens vejledning. Det blev af stor betydning for Grønbech, at han herigennem fik en skoling i den del af åndsvidenskaben, som havde den mest gennemarbejdede og stringente metode, nemlig sprogvidenskaben, samtidig med at den gav ham adgang til literære kilder under en vid horisont. Ved siden af universitetsstudiet dyrkede Grønbech musikken, og han tog undervisning i teori og orgelspil. Et anstrengende skolearbejde, som han havde påtaget sig efter sin examen, oversteg hans kræfter og førte til en depression. Han opgav da

en væsentlig del af skolearbejdet og var i nogle år fra 1902 organist ved Jakobs-Kirken.

Det var således en til humanistiske studier meget alsidigt udrustet ung mand, der 1902 udsendte sin doktordisputats: Forstudier til tyrkisk Lydhistorie. Det tyrkiske sprogstudium havde ved Vilh. Thomsens tydning af Orkhonindskrifterne fået en fornyet interesse, og Grønbech viste i sin behandling af lydforholdene, specielt vokalerne, at han med sikkerhed kunne anvende indogermanistikens metode på en anden sprogæt. Også større problemer, der angik den tyrkiske sprogbygnings historie, kom Grønbech ind på i bogen. Det var et betydeligt arbejde, der syntes at vise, at dets forfatter skulle blive en af dem, der førte den danske sprogvidenskabs store traditioner videre. Bogen kaldes forstudier, og han endte den med, at han bedst selv vidste, at arbejdet i mangt og meget var forfejlet, »men jeg har den tro, at det viser fremad til noget bedre«. I virkeligheden havde Grønbech forarbejder til fortsættelsen af disse studier, men det eneste lingvistiske værk, han endnu kom til at udgive, var et glossar til den tyrkiske dialekt i Bokhara, der udgaves på engelsk 1905 på grundlag af et materiale, som premierløjtnant Olufsen havde erhvervet på sin 2. Pamir-expedition. Grønbechs studier var allerede da kommet ind på nye baner.

De mange indtryk fra en omfattende læsning af europæisk litteratur, og det kendskab til fjernere liggende kulturer, som de lingvistiske studier medførte, havde virket stærkt på Grønbech. Han havde en ualmindelig evne til at fornemme, hvad der lå bag ordene. Man kan endda sige, at han så med større klarhed det, som foregår i sjælens mørke dyb, end det, som finder sted på dagliglivets overflade. Disharmonien i den nyere europæiske kultur, som ingen fintmærkende iagttager kunne undgå at fornemme, følte af ham med en særlig intensitet. Den viste sig for ham især i den kløft, der var opstået mellem den herskende religionsform og det almindelige kulturliv, og som gjorde, at religionen ikke var den kraftkilde, som den tidligere havde været. Han fandt, at dette hang sammen med, at menneskene i den europæiske kultur dels havde mistet deres organiske sammenhæng og var blevet isolerede jeg'er, dels havde fjernet sig fra naturen og derved mistet deres evne til direkte oplevelse. Denne pessimisme over for kulturen, som den havde formet sig i det

moderne Europa, blev baggrunden for hele hans senere virksomhed. Hans værk blev en aldrig trættest bestræbelse for at søge veje til fornyelse af vor kultur. Han søgte bidrag til fornyelsen dels gennem forskningen af helt fremmede kulturer, dels ved at studere vigtige epoker i den europæiske kulturs historie.

Det kendskab, han gennem sine sprogstudier havde fået til folk, hvis liv var knyttet til naturen, udvidede han nu ved omfattende undersøgelser. I de første år efter disputatsen grundlagde han en alsidig viden både om de forskellige »primitive folk« og om de europæiske behandlinger af dem. Han måtte stadig kæmpe med depressioner, og i en periode afholde sig fra videnskabeligt arbejde. Denne tid anvendte han til at lære sig bogbinding, som han siden fortsatte med i mange år.

Religionshistorien, som nu var blevet Grønbechs hovedinteresse, havde haft en interessant udvikling i det 19. årh. Herder havde i slutningen af det 18. årh. formet et nyt syn på de forskellige kulturer i alle folkeslag, og i deres skikke, deres digtning, deres myter og kultus set udformningen af forskellige typer af menneskelighed, der hver havde sin selvstændige værdi. I det 19. århundredes løb blev kendskabet til fremmede kulturer stærkt forøget, samtidig med at synet på dem blev behersket af udviklingslæren. De folk, hvis materielle kultur var meget enkel og som derfor stod os særlig fjernt, sattes sammen i en klasse, kaldet primitiv, der ansås for at repræsentere den menneskelige kulturs første trin, hvorfra enkelte folk efterhånden hævede sig op, indtil man nåede den moderne europæiske kulturs højdepunkt. Dette syn på historien, som jo hele vor generation er levet op i, gav udtryk for en stor tryghed og optimisme. Men det stod i absolut modsætning til den erfaring, som var udgangspunkt for Grønbechs religionshistoriske studier. Det lå ham imidlertid fjernt at opstille et nyt skema for historiens forløb, hans stræben gik ud på at kende de enkelte konkrete kulturer og finde de bærende værdier i dem, i Herders ånd. Den første frugt af disse studier blev værket »Vor Folkeæt i Oldtiden«, hvis 1. bd. udkom 1909, de tre sidste 1912. Når der gik tre år mellem disse binds fremkomst, er grunden formodentlig den, at Grønbech i 1909 blev docent i engelsk, et af hans bifag ved skoleembedsexamen, hvad hans udstrakte kendskab til engelsk litteratur kvalificerede ham til. Da der ved Edv. Lehmann's kaldelse til Berlin blev et

docentur ledigt i religionshistorie, fik Grønbech 1911 denne lærestol, der i 1915 blev et professorat, i hvilket han virkede til han blev 70 år i 1943.

I værket om vor folkeæt behandler Grønbech et stof, hvis kilder han fuldt behersker. Bag fremstillingen mærker man helt igennem, at den som baggrund har et dybtgående kendskab til andre folk, især de saakaldte primitive, og at de store problemer er gennemtænkt på en sådan baggrund. Det ejendommelige ved værket er, at det har gennemført en psykologisk metode, hvorved en god dansk tradition indføres på dette felt. At opfattelsen af sjælen er meget vigtig for forståelsen af »primitive folk« har været almindelig anerkendt siden fremkomsten af Tylor's værk, »Primitive Culture« 1871. Men man har i regelen fæstet sin opmærksomhed ved bestemte afvigelser fra vor opfattelse af sjælen og derfor ikke fundet nogen sammenhæng i de os fjerne folks forestillinger. Ved at se det hele ud fra vedkommende folks egne forudsætninger finder Grønbech en helhed og harmoni i kulturen, som netop beror på opfattelsen af sjælen. Ved en analyse af grundbegreberne viser han det organiske sjælelige forhold mellem den enkelte og slægten, mellem mennesket og omverdenen og mellem disse og de til grund liggende guddomskræfter. Værket er fuldt af iagttagelser, der imidlertid ikke kan pilles ud hver for sig, men får deres betydning i lys af den helhed, som værket giver.

Det er klart, at en sådan skildring ikke kan læses direkte ud af enkelte kildesteder. En historieskrivning, der beskæftiger sig med politiske begivenheder og med økonomiske forhold, kan og skal godtgøre sine påstande ved bestemte hjemmelsteder. Når det drejer sig om et folks indre kultur, er forholdet et andet. Faste kronologiske bestemmelser kan ikke fremsættes, og det, som man søger, må læses bag teksterne. Evnen til samfølelse og psykologisk forståelse bliver det afgørende. Dette indeholder naturligvis et subjektivt moment af stor rækkevidde, men dette element kan ikke bortelimineres, når det gælder om at forstå mennesker både i samfund og som individer. Kravet om førstehånds behandling af kilderne som basis for forskningen var for Grønbech en selvfølgelig forudsætning.

På foranledning fra svensk side udgav Grønbech 1915 en stærkt koncentreret skildring af de folk, man plejer at regne til

de primitive («Primitiv Religion», Stockholm 1915). I dette lille skrift, som er genoptrykt med en udvidelse i »Illustreret Religionshistorie« 1948, giver han en fremstilling af sjæleopfattelsen hos disse folk og viser, hvorledes deres umiddelbare forhold til naturen former dem forskelligt efter deres milieu og kår.

Hos disse folk fandt Grønbech det, som han savnede i den moderne europæiske kultur: den umiddelbare oplevelse, samlivet med naturen og det nære forhold mellem mennesker, og dertil en religiøs kultus, som virkelig var livets højdepunkt, fordi der gennem den skabtes og fornyedes en kraft, som var livets bærer. For Grønbech betød dette en overvindelse af pessimismen, og han mente, at den moderne kultur kunne få ny inspiration ved at den blev fortrolig med sådanne former for menneskelige livsforhold, hvor alle kræfter samledes og fandt naturlig udløsning. Det var dette, som lå bag det foredrag, han holdt til Vilh. Thomsens ære i 1912.

Det var i disse år Grønbechs hensigt at skrive en stor fremstilling af forskellige primitive kulturer, en tanke han aldrig opgav, men ikke fik realiseret. Hans universitetsgerning medførte, at han i en årrække arbejdede med et alsidigt religionshistorisk stof, uden at det førte til større publikationer. I lang tid var han optaget af indiske religioner. Et resultat heraf fremkom 1925 i bogen »Mystikere i Europa og Indien« 1. del. I virkeligheden burde denne bog ikke være udkommet som 1. bd. af en serie, der iøvrigt behandler enkelte europæiske religiøse personligheder. Den er nemlig på en måde en hel Indiens religionshistorie. Grønbech havde tidligere i et lille skrift, »Religionsskiftet i Norden« (1913) givet en skildring af en religiøs nydannelse, den ejendommelige selvstændige religionsform, der opstod da nordboerne antog kristendommen. Uden at der skete nogen stor ændring i selve kulturgrunden optoges de nye ideer og skikke på en sådan måde, at en ny livskraftig helhed blev skabt. Denne skildring må ses på baggrund af den gængse opfattelse af sådanne omdannelser, hvor man mener at det gamle består uberørt på bunden, medens det nye ligger som et selvstændigt lag ovenpå det. I værket om Indien skildres den religiøse grundstemnings historie gennem hele denne verdensdels historiske tid. Udgangspunktet er vedtidens kultur, der i sin karakter ikke er væsensforskellig fra germanernes, hvis ideal er livsudfoldelse gennem sejr, lykke og

frodighed, slægtens magt og ære, der styrkes ved store kultiske fester med guderne som midtpunkt. Bogens særlige indsats er at vise overgangene til nye religiøse former, af hvilke der atter opstår nye, der stadig er betinget af deres forudsætninger. Således fra vedaernes naturlige livslyst til upanishadernes mystik, betinget ved en forrykkelse af samfundsordenen, idet den umiddelbare livsglæde i harmoni med samfundet glider over i den enkeltes indadvendte oplevelse af livets storhed, hvilket igen fører videre til systemer og teorier, der skal føre til oplevelsen. Derved dannes baggrunden for bhaktireligionen med dens selvbeherskelse og tillidsfulde gudstro, og videre til Buddhas radikale kritik, der stempler al jagen efter det oversanselige som tomhed, og betegner den kæde, der dannes af de hinanden betingende psykologiske fænomener, med den lidelse og død de indbefatter, som en sluttet lænke, der skal brydes gennem den rette erkendelse, hvorved smerte og lyst og alle andre modsætninger forsvinder. Senere Krishna-kulten med dens fra legemligheden frigjorte erotisk betonedede extase, og de talrige deraf udsprungne nyere sekter. Grønbechs evne til indlevelse i det, der foregår i sjælelivet, kommer her til sin fulde ret, idet han kan vise, hvorledes hele Indiens mærkelige åndelige historie må forstås på psykologisk grundlag, ud fra sjælelige forudsætninger, der er vidt forskellige fra vore. Forskellen beror på, at »vinderen føler på sig selv, at mennesket skaber sin egen sjæl gennem sine handlinger og beslutninger; han giver sig selv et bestemt indhold ved det, han vil, og ved sin attrå binder han sig til en bestemt fremtid«, alt drejer sig for ham om en sjælelig proces. Det er karakteristisk for fremstillingen, at der hyppigt peges på forskellen mellem europæisk og indisk synsmåde som en advarsel mod at identificere fænomener, der tilsyneladende er ens, skønt de, når de ses hvert i sin helhed, har en helt forskellig betydning. Ud fra samme princip anvender Grønbech aldrig den i religionshistoriske værker gængse ophobning af mere eller mindre overfladiske paralleler, som ofte forvirrer mere end de forklarer.

En hovedopgave for Grønbech måtte det blive at forske kilderne til Europas kultur og søge klarhed over Europas åndshistorie. Allerede før den første verdenskrig, da han var optaget af »de primitive«, havde han planer om at skrive Europas religiøse historie. I virkeligheden kom største delen af hans produk-

tion til at samle sig om denne opgave. Den omfatter urkristendommen, det gamle Grækenland og hellenismen, religiøse personligheder i middelalderen og tiden indtil o. 1800, og endelig det 19. århundredes religiøse historie.

I tre bøger har han skildret urkristendommen. Medens han i værket om germanerne har beskrevet et folk, der levede i en stor harmoni, fordi de rammer, det havde skabt for livet, gav udløsning for dets sjælelige kræfter, har han i bogen om Jesus (1935) tegnet billedet af en personlighed, som suverænt hævder umiddelbarhedens ret i strid med det samfund, som han tilhører. Grønbech meddeler, at han har planlagt en bog om jødedommen som baggrund for skildringen af Jesus. Denne bog er ikke fremkommet, men er heller ikke nødvendig. Alle tre her nævnte bøger indeholder karakteristik af jødedommen som en kultur, der så retfærdigheden som livets centrum og den hellige lov som dens åbenbaring. Ud fra den havde jøderne spundet et fint net af regler, der for dem var udtryk for det sande liv. Menneskets opgave var at tilpasse sig efter denne regulerede menneskeform, hvori hver lille ting på forhånd var nøje beregnet og vurderet, og lovens fulde herredømme ventedes gennemført i det gudsrige, som imødesås i spændt forventning, idet Jahve dermed ville give sit folk den plads, som han havde lovet det. På denne baggrund skildrer Grønbech Jesus. Grønbech nægter, at der findes noget, der kan kaldes Jesu lære. Der er, siger han, intet system i Jesu ord, som kan danne grundlag for teorier, deres sammenhæng må forstås ved den person, der står bag dem. Jesus taler om gudsriget som sæden, der voxer af sig selv, som sennepskornet, der voxer til en stor plante, men også som noget, der kommer som et lyn. Overhovedet har Jesus i sine dagligdags fortællinger, lignelserne, skildret, hvad gudsriget er. Der tales ikke om en sejr for Israel, overhovedet ikke om Israel eller ikke-Israel. Der handles ikke med henblik på virkningen, gerninger klassificeres ikke, der er intet færdigt mønster på retfærdighed. At fremsætte et mål på godhed og sandhed til at stræbe efter betegnes som hykleri. Livet stræber ikke efter at blive fuldkomment, det er det. Den, som stryger alle hensyn af sig, som er rent umiddelbar over for livet og over for andre mennesker, er i gudsriget. Han giver uden at spørge om trang, elsker uden at forlange gengæld, tilgiver uden at kræve anger, han giver sin

sjæl og vinder den derved. Denne fuldkomne tillid til livet er det, Jesus kalder tro. Den, der er bunden af rigdom, er uden for gudsriget, fordi han har bekymringer, den fattige kommer lettere i riget, fordi han er fri. Gudsriget er der, det betyder at alt er en åbenbaring af det evige. Den kløft, der var mellem Jesus og det samtidige jødiske samfund, belyser Jesus, siger Grønbech, ved en afslørende ironi, der udspringer af en forstående humor. Fortællingen om den barmhjertige samaritan, om den fortabte søn, om den snedige forvalter, om de knurrende vingårdsarbejdere er små humorfyldte hverdagshistorier, der alle indeholder en knusende dom over en hel kultur. Således er hovedtrækkene i Grønbechs syn på Jesus. Medens Buddha fortsætter et gennemarbejdet livssyn og giver det en ny retning, sprænger Jesus efter Grønbechs fremstilling helt det livssyn, han er levet op i og begynder noget fuldstændig nyt. Han sætter det nye op imod pagten ved Moses, og han anvender om sig selv betegnelsen »Menneskesønnen«, det aramæiske udtryk for menneske, som i den jødiske eschatologi anvendes om den person, gennem hvem gudsriget skal indføres, men som Jesus giver en ny betydning.

Ved de stærkt optrukne linier i dette billede finder en vis forenkling sted, og for læseren vil der utvivlsomt rejse sig spørgsmål, som han ikke får besvaret. Men ved at søge ind til personlighedens kerne har Grønbech gjort et dybt greb i forståelsen af Jesus, og der bliver kastet et nyt, ofte overraskende lys over Jesu ord. Bogen indtager en særlig stilling i Grønbechs produktion. Jo dybere man trænger ind i forståelsen af en person, des stærkere må iagttagerens forudsætninger gøre sig gældende. Grønbechs analyser er så indtrængende, han søger ind i personlighedens inderste, og da er det uundgåeligt, at billedet til en vis grad får farve fra ham selv. I skildringen af Jesus sporer man Grønbech selv mere end i nogen anden af hans bøger. Omvendt mærker man ofte i hans fremstilling af mennesker, som står ham fjernt, bag den uhildede redegørelse, som han altid krævede af sig selv, en vis understrøm af ironi, som undertiden pludselig kan bryde stærkt frem, således i beskrivelsen af farisæernes syn på Jesus.

De to bøger, der bærer titlerne »Paulus« (1940) og »Kristus« (1941) handler om den kristne menigheds tilblivelse. Temaet er her sammenspillet mellem Jesu disciple, som havde fulgt ham,

og Paulus. De først nævnte skildres af Grønbech som en kreds af jøder, der helt holdt sig inden for jødedommens ramme, men trofast bevarede mesterens ord og fortællingerne om ham, uden nogen egentlig forståelse af ham. Paulus, som gjorde kristendommen til en verdensreligion, indtager naturligvis en central stilling i fremstillingen. Hans forhold til Jesus og hans forhold til loven, d. e. til jødedommen, er et stående grundproblem i litteraturen om urkristendommen. Grønbech finder forklaringen på Paulus i, at han i sit inderste både var jøde og hellenist, og fremstillingen går ud på at vise, hvorledes han gennem sin Kristusvision nåede at forlige disse to magter, der brødes i ham. Han var oplært i rabbinisk argumentation, har det jødiske syn på historien og på loven som livets centrum. Som hellenist har han kendskab til hellenistisk populærfilosofi; han nærer hellenistens rædsel for døden og den dermed sammenhængende ringeagt for kødets og forkrænkighedens verden, som er ganske ujødisk, han har et vist kendskab til mysterierne, hvor man søgte at vinde evigt liv gennem delagtighed i frelsergudens død og opstandelse. Denne spænding løstes ved Kristusvisionen, der var Paulus et bevis på, at døden var overvundet, ved denne åndens sejr over kødet var loven afskaffet som livsprincip og udødeligheden vundet. Det er den frihed, Paulus forkynder, medens loven stadig består for ham som livets rettesnor. I det hele hævder Grønbech stærkere end det sædvanlig gøres, at Paulus vedblev at tænke som jøde; han bevarede det jødiske syn på menneskets opgave, på historien med dens afslutning ved en dom, han hævdede at budskabet gjaldt »Jøde først og saa Græker«, og hedningene skulle frelses ved at indpodes på Israel; han argumenterer altid med gammeltestamentlige bibelsteder, men påberåber sig ikke udsagn af Jesus og omtaler kun hans fornedrelse til jordelivet, hans død og opstandelse, men aldrig enkeltheder fra hans jordeliv.

I bogen om »Kristus, den opstandne Frelser« skildrer Grønbech de mange forskellige afskygninger, som findes i de ældste menigheder, på grundlag af »Apostlenes Gerninger« og det, man kan slutte ud fra Pauli breve. Han skildrer to grupper, urmenigheden, der levede som et jødisk samfund i templets nærhed, på den anden side kredse der stod mysteriereligionerne nær og imellem disse to Paulus og hans tilhængere. Som en særlig hellenistisk type nævnes kredsen bag Johannesskrifterne, der identificerer

Jesus med logos, som kom fra lysets til mørkets verden for at skænke evigt liv til dem, der søger sand erkendelse. I disse afskygningers mangfoldighed ser Grønbech et vidnesbyrd om, at rygtet om Jesu person allerede tidligt var nået vidt omkring.

Hvad Grønbech fik ud af sit studium af urkristendommen var dels et nyt og overvældende indtryk af Jesu person, dels den erkendelse, at kirken ganske vist trofast havde bevaret overleveringen om Jesus, men at kirken og dermed det nye Europas kultur voxede op af to kulturer, der begge havde fjernet sig fra deres oprindelige friskhed, den senjødiske og den hellenistiske.

Det var derfor en nærliggende opgave for Grønbech at give en mere indgående skildring af hellenismen. En sådan udkom samme år som bogen om Paulus, i to bind (1940). Den efterfulgtes (1942—45) af fire bind om det gamle Hellas, der blev det sidste videnskabelige værk, som Grønbech skrev. Ved sin død efterlod han endnu et bind, som vil danne afslutning på værket. Da værket om Grækenland behandler den tid, der gik forud for hellenismen, skal det omtales først.

Grækenland havde beskæftiget Grønbech fra hans ungdom; han søgte nu at genskabe dets ældste kultur, således som den formede sig i de gamle bondeslægter. »Adelstiden« kalder han 1. bd., hvori han på grundlag af Homer og navnlig Pindar undersøger kulturens grundbegreber, der danner ligesom et netværk, hvori kulturens sjælelige indhold får form. Det er adelstiden, som har skabt indholdet af begreber som ære, lykke o. s. v., hvorover hele harmonien med dens erfaring og etik var bygget. Men den afløstes af, hvad der i 2. bd.'s titel kaldes revolutionen, den periode, da Grækenlands økonomiske liv baseredes på international handel, og slægtsejendommen måtte vige for pengene, den gamle slægtsadel for de nye pengefyrster. Med stor kunst viser Grønbech her, hvorledes denne tid, der i mange måder står som en storhedstid, opløste de gamle begreber, men ikke formåede at skabe en ny harmoni i samfundet. Slægterne og æren gav ikke mere livet vægt og enhed, og småstadschauvinismen hindrede dannelsen af et større samfund, som ville passe til tiden. I kulten bevaredes de gamle riter ved festerne, der var skabt som naturlige højdepunkter af de gamles liv, således som det fremstilles i bd. 3, men i det følgende bind skildres, hvorledes revolutionen virkede hos tænkere og tragikere. En ny for-

ståelse giver han af Heraklit, som han også har behandlet i anden sammenhæng. Heraklit, fra hvem kun fragmentariske udsagn er overleveret, ser livets stadige vexlen som et resultat af en spænding mellem modsætninger, men han finder på mystikernes vis en dybere harmoni bag modsætningerne. Grønbech viser i denne sammenhæng, hvorledes Heraklits udtryk, navnlig hvor det gælder naturelementerne som ild, jord, vand, luft, må forstås ud fra det gamle græske samfunds opfattelse af disse, således som det giver sig udtryk i kulten. Blandt tragikerne viser tilknytningen til den overleverede kultus sig i, at stoffet, der behandles, er myterne, men det revolutionære består i, at de netop behandles som stof til at belyse digterens problemer. De er blevet løserevet fra den gamle kultur, der skabte dem. Tyngdepunktet i skildringen er behandlingen af Aischylos, hos hvem problemerne i Grønbechs fremstilling skabes af konflikten mellem det gamle adelssamfund, hvori al pligt og ret var grundet, og det nye statssamfunds krav, medens Sofokles og navnlig Euripides har fjernet sig mere fra den gamle ethos og går over til at skildre individuelle sjælelige konflikter med deres forfinede kunst.

Gennem skildringen af det gamle græske samfunds opløsning og tænkernes og digternes søgen efter nye veje har Grønbech fremstillet forudsætningen for hellenismen. Denne ejendommelige kulturform, der fra Alexander den Stores tid bredte sig gennem græsk kolonisation over alle Middelhavslandene og store dele af Asien lige til Centralasien og Indien, er, som det allerede er antydnet, af den største betydning for kulturhistorien, fordi den blev bestemmende for det kommende Europas kultur, og iøvrigt i endnu højere grad for Islams. Man har, som det ligger nær, villet forklare denne kulturs ejendommelighed ved, at den er en sammenblanding af græsk kultur med orientalsk. Selv om en sådan blanding er et af kulturens karakteristiske træk, har Grønbech sikkert ret i, at den i sin grund må forstås ud fra de græske forudsætninger. Hellenismens grundelement er i Grønbechs opfattelse menneskenes dødsangst, der hænger sammen med, at de er blevet fremmede for tingene og omgivelserne. Den enkelte sjæl står ensom over for universet, legemligheden og omverdenen er dens fjender. Derfor gennemtrænges sjælen af længsel efter befrielse, den dyrker på den ene side de høje følelser og passioner, på den anden side stræber den efter uforstyrret uaf-

hængighed. Omverdenen omsættes til sjælestof, den eneste realitet er de indre erfaringer. Grønbechs værk går ud på at vise, hvorledes kulturen udformes på de forskellige områder ud fra denne grundstemning. Hans fremstilling kan virke noget bred, og den ejendommelige form for ironi, som så ofte ligger bag hans beskrivelse, kan virke forvirrende på læseren. Men han har med sit sædvanlige psykologiske mesterskab vist en sammenhæng i de mangeartede former af denne første verdenskultur. Naturen erkendes gennem begreber, hvori fænomenerne indpasses, den ses som en trinstige uden egentlig organisk sammenhæng, med mennesket i toppen. Og mennesket er bestemt ved fornuften, som omdanner dets naturinstinkter. Men fornuften er een, derfor bedømmes menneskene efter i hvor høj grad de har virkeliggjort idealet af det fuldkomne menneske — et syn på mennesket som senere helt beherskede muslimisk tænkning. Historien bliver ikke et sammenspil mellem mennesker, som er bestemt af deres traditioner og opgaver, men en kamp mellem personificerede dyder og laster. Forud for kulturen står naturmennesket, som lever på sine naturlige instinkter og dels skildres som lovløse vilde, dels som barnlige væsner, der levede i landlivets idyl. Idealet af det fuldkomne menneske, som helt styres af fornuften, fører til dyrkelsen af stormennesket, og hermed er givet en baggrund for den herskerkultus, som indførtes i kejsertiden. Grønbech kunne have tilføjet, at hellenismens egen udformning således gav en ny baggrund for overtagelsen af den i den gamle orient almindelige kongekult, svarende til at man, som han selv fremstiller det, fortsatte de gamle agerbrugskulter, gennem hvilke fortidens bonde-slægter fik kraft til at gennemføre dagens gerning, men nu i ny betydning, nemlig for at udfri sjælene fra verden og skaffe dem fuldkommengørelse i udødeligheden. I denne verden, siger Grønbech, er de gamle guder døde, selv om deres kultus stadig giver dem et vist skyggeliv, de erstattes af filosofiens gud, som står bag en verden, der iøvrigt går af selv sig. Og denne abstrakte gud er i virkeligheden identisk med den fornuft, som er den styrende og handlende faktor i menneskesjælene.

Ved de her nævnte værker har Grønbech givet sin hovedindsats. Han har skildret baggrunden for Europas og dermed for vor tids kulturhistorie, særlig religionens historie. Han har skildret to samfundstyper: En hvori der opnås harmoni, fordi

mennesket virker som en helhed, der optager omgivelserne i sig og står i et naturligt vexelforhold til sine medmennesker, og en anden, hvori mennesket er blevet beskåret, idet det har fjernet sig fra den naturlige udvexling og har forvandlet livet til et sæt af regler eller et abstrakt dydsideal. Når man under skildringen af sidstnævnte type så ofte mærker en underliggende ironi, kommer det af, at han her fandt kilden til det, der gjorde menneskelivet trangt i vor egen tid.

En gennemførelse af vor kulturhistorie igennem middelalderen frem til den nyere tid efter den af Grønbech anvendte metode ville være et kæmpearbejde, og det har han ikke kunnet virkeliggøre. Men han har behandlet enkelte personligheder, som indtager en særstilling i den almindelige udvikling, først og fremmest forskellige mystikere.

Det ejendommelige for mystikerne er en bestemt oplevelse gennem hvilken de fornemmer det koncentrerede liv i sig, hvorved de hæves over tid og rum og alle relationer. Denne oplevelse, der finder sted i extatisk tilstand, stiller tilværelsen i et helt nyt lys for den oplevende, og de ord, han må bruge for at skildre sine erfaringer, får nye valører, fordi ordenes almindelige betydning ikke slår til. Dette gør mystikernes skrifter dunkle og vanskeligt tilgængelige. I værket om hellenismen kom Grønbech ikke meget ind på mystiken, skønt den findes her og forudsætningen for den er givet med den vægt, der lægges på sjælens indre oplevelser, men grunden var at han ville have behandlet denne mystik i et særligt bind. Vi finder da også i senere århundreder mystikere i lande, hvor den gamle hellenisme blomstrede, i den syriske kirke og, i stor udstrækning, inden for Islam. Grønbech undersøger ikke, om der er nogen sammenhæng mellem denne østlige mystik og den, der senere kom frem i vesten. Han vil ikke skrive en mystikens historie, men analysere forskellige af dens markante europæiske repræsentanter. Her får nu den gamle Heraklit en isoleret plads som den eneste ikke-kristne, de andre tilhører den vestlige kirke, Eckehart, Ruysbroek, Teresa, Donne, Wordsworth og Herder. De sidstnævnte er medtaget, skønt de ikke kan kaldes repræsentanter for mystiken, fordi de bidrager til at belyse den. Grønbech viser på vanlig vis, hvorledes sammenhængen i disse personligheder kan forstås på grundlag af deres oplevelser. Af særlige momenter kan nævnes, hvorledes Eckehart i evig-

hedsoplevelsen føler en enhed med Gud, som medfører, at han i de kristne dogmer om Treenigheden med Sønnens udgang fra Faderen og om skabelsen ser noget evigt, der netop udtrykker hans erfaringer. Således fandt også Teresa, siger Grønbech, Gud og Satan i sig selv og voxede derved. Hun omsætter ligesom Ruysbroek sin umådelige kærlighedstrang til rent indre bevægelser, der stiger til extase og derved skaber oplevelser, som er helt uden genstand. Samtidig var hun en stærkt viljesbetonet kvinde, og i skildringen af, hvorledes hun trods alt forstår at virke i denne verden, har Grønbech givet et stykke indtrængende kvindepsychologi.

Det, som Grønbech særlig vil fremhæve ved disse mystikere, er, at de ved den betydning, de tillægger deres oplevelser, skaber deres egen religion med dem selv som midtpunkt. Men da den er rent indadvendt, bliver den gold, fordi de afskærer sig fra et levende forhold til omverdenen. Kun deres egen sjæl eksisterer for dem, og den legemlige verden bliver fjendtlig og foragtet i deres øjne. Det er dette, som begrunder, at de to englændere Donne og Wordsworth er taget med. Donne, som levede o. 1600, var en mand for hvem lidenskab var virkeligheden, men den kamp, som førtes i ham mellem ånden og kødet, fører ifølge Grønbech til, at ånden opretter et søndagsrige i fuld selvstændighed, men også uden krav på hverdagen. Den dobbeltkultur, som herskede i middelalderen — en gejstlig og en borgerlig — var dermed blevet yderligere splittet, i fortsættelse af mystikernes indsats. Og samme indadvendthed, bort fra handlingen og virkeligheden, finder Grønbech i Wordsworth, som af sin barndoms naturindtryk skabte en sjælelig kraft i harmonien med alt levende, men senere i sin digtning omsætter barndomsoplevelserne til minder af rent indadvendt værd. Grønbech ser i mystikerne kilden til den selvspejling og dvælen ved indre stemninger, som man finder i senere europæisk åndsliv, og som ifølge en analyse, som han har foretaget af Grundtvig og Kierkegaard, når et højdepunkt hos sidstnævnte danske religiøse tænker.

Mystikernes række afsluttes med et særligt bind om Blake, kunstneren og digteren, som i Grønbech har fundet en congenial fortolker. Under hans ords og billeders mærkelige forklædninger viser Grønbech et menneske, for hvem lidenskab, fantasien, den hensynsløse selvhengivelse er det samme som livet og evig-

heden og derfor realiteten og Gud, og i livets evigt skabende proces er jeget ikke for ham noget fast, men stadigt skiftende tilstande. Det beskårne og regelbundne liv i verden er Helvede, en allegorisk verden af love og dyder. Men ejendommeligt for Blake som mystiker er, at han anerkender modsætningerne som dybtgående realiteter, der ikke kan harmoniseres, og legemet er nødvendigt så vel som ånden til at realisere livet. Grønbech viser, hvorledes Blakes mærkelige mytologi må forstås ud fra disse forudsætninger. Det dunkle spil mellem Gud og Satan, Englen, Jehova og Elohim, som danner hans skrifers indhold, fremkommer, fordi Gud, idet han skaber, selv må gå ind i begrænsningen, og han kan ikke forvandle Helvede til et Paradis; men fordi han har evigheden i sig, virker han, at livet vokser ud af døden. Således bliver livet en helhed bestående af dybtgående modsætninger, der blot alle skal anerkendes i deres fulde ret, en i Europas historie helt ny form for mystik.

Det, som tiltrak Grønbech hos mystikerne, var deres dybtgående oplevelse af livet som en helhed, hvorved de gav en ny impuls i den europæiske kulturs historie. Men han fik efterhånden stærkere indtryk af deres begrænsning, der, som allerede nævnt, beroede på, at deres oplevelser kun blev indadvendt og derfor uden frugt for samfundet. Som helhed så han derfor mystikernes virkninger som en forstærkelse af den arv fra hellenismen, der lægger hele vægten på det indre liv, nydelsen af stemninger og psykologisk selvransagelse. Kun hos Blake fandt Grønbech en forening af oplevelsernes rigdom og stræben efter at frugtbar gøre dem for samfundet.

Gennem denne lange række af kulturhistoriske værker har Grønbech skabt forudsætningerne for en fremstilling og bedømmelse af Europas kulturliv i den nyeste tid. En sådan fremstilling har han allerede givet i kortfattet form 1922 i »Religiøse Strømninger i det 19. Aarhundrede« (i serien Det Nittende Aarhundrede udg. af Aage Friis). Hvad han senere skrev om Blake og Herder, ligesom de to bind om Goethe (1935, 1939) og bindet om Friedrich Schlegel, der fremkom i vort selskabs meddelelser (1935) udfolder tanker, der allerede er fremsat i det nævnte værk.

På nogle sider af bogen om det 19. århundrede trækker han linierne op for åndshistorien fra den italienske renæssances begyndelse til det 18. århundrede som een fast sammenhængende

bevægelse, for hvilken han bruger betegnelsen renæssancen. Han fremhæver dens adel og højhed, der beror på dens faste harmoni. Livets midtpunkt er menneskesjælen, der beherskes til at realisere almenmennesket gennem dyden, lidenskabens holdes dæmpet, så den kun virker som drivkraft til den for alle mennesker gældende norm, naturen ses som en harmoni, der virker i pagt med det menneskelige ideal. Men denne harmoni blev brudt dels ved de folkelige religiøse bevægelser og den nye tids digtere i England, dels ved Sturm- und Drangperiodens folk i Tyskland. Man opdagede sjælens uendelighed og gådefuldhed. Dydsmønstrer og dermed almenmennesket svandt bort. Der opstod en trang til at drage nye mennesker ind under oplevelsen, fortidens mænd fik nyt liv og fjerne folk studeredes med ny interesse. I denne kamp for genfødsel af kulturen er det Blake der har sin plads i England og Herder i Tyskland. Grønbech har flere gange skildret den eminente betydning, Herder fik for åndsvidenskaben, ved at betragte de mange menneskelige kulturer som selvstændige helheder, udformet gennem vevselvirkning mellem mennesket og naturen, således at hvert samfund gennem sin særlige historie former en egen humanitet. At studere alle disse former for menneskelighed er en berigelse af vore egne oplevelser, et led i vor egen kulturs vækst. Hvis vi blot bedømmer de andre kulturer, også vore egne fortidige folks, med vor egen kulturs alen, går vi glip af oplevelsen, og studiet bliver goldt. Således får Herder i Grønbechs fremstilling sin fremragende plads som den, der har udvidet horisonten og åbnet for sjælens rige muligheder og brudt begrænsningen i det 18. århundredes videnskab. Men Grønbech tilføjer, at Herder bevarede den gamle trang til klarhed og selvbeherskelse og derigennem til forædling af hele sjælen med alle dens drifter og begær. Han kunne måske yderligere have tilføjet at dette har medvirket til at give Herder den stærke indflydelse, han fik på åndsvidenskaben.

Ved fremstillingen af overgangen til det 19. århundrede spiller Goethe en stor rolle hos Grønbech, og han har i to-bindes værket om ham udførligt fremsat sine synspunkter, der er af betydning for Grønbechs helhedssyn på den europæiske kulturhistorie. Han skildrer, hvorledes Goethe i sin ungdom gav sig hen i oplevelsernes mangfoldighed og inspireredes af Herder til at omsætte oplevelserne. Men i sin manddom veg han tilbage i frygt

for livets mangfoldige rigdom, der fremkommer, hvor mennesker handler, strider, lider og skaber. Virkeligheden blev en fjende, og han trak sig tilbage i beskuelse og nydelse. I stedet for den selvhengivelse, der skaber samliv mellem mennesker, nøjedes han med en vis føling med omgivelserne til udnyttelse af dem. Han faldt da tilbage på den overleverede filosofi og søgte typen bag individerne og ideen bag fænomenerne som det blivende og faste i tilværelsen, der samledes i det ene, guddommen, der stod bag alle fænomener. Også i menneskeverdenen blev individerne kun varianter af typen, idealmennesket, som han så virkeliggjort i grækerne, men hans syn på disse var kun en afspejling af det 18. århundredes menneskeideal. I dette verdensbillede havde historien ingen plads, forandringer var af det onde, og der var sat en snæver grænse for oplevelserne. Således kom Goethe til at genoptage og accentuere modsætningen mellem begreb og virkelighed og derved fortsætte den overleverede filosofi, der gennem skolastiken gik tilbage til hellenismen. Goethe blev derfor efter Grønbechs opfattelse ikke bæreren af en ny tid, men tværtimod en genopliver af den europæiske tradition, der erstattede virkeligheden med begreber. Over for Goethe stiller Grønbech Fr. Schlegel og hans kamp mod al konvienti, for at følge instinktet og alt, som tjener til sjælens væxt. Der synes at være foregået en vis forskydning i Grønbechs syn på balancen mellem sjælens mangfoldighed og dens harmoni, således at han i de senere år i endnu højere grad end før lægger hovedvægten på det første. Det spores, når man sammenligner hans bedømmelse af Herder til forskellige tider.

Gennem efterromantiken når Grønbech til evolutionsteorien i sin bog om det 19. århundrede, og han finder, at den er en genoptagelse af det 18. århundredes idealer på en ny måde. Spencer, Darwin, Wallace og Huxley ser livet udvikle sig ad en trinstege, der fører gennem dyreriget opad til mennesket, som gennem tilpasning og udvælgelse føres op til det traditionelle menneskeideal, en gentagelse af det syn på livet, som har hersket siden hellenismen, ganske vist med den vigtige ændring, at forholdet nu bliver genetisk. I de udførlige mindeord om Høffding, som Grønbech talte her i selskabet, har han givet en beskrivelse af Høffdings tænkning, som er båret af sympati og respekt, men hvori han samtidig giver en kritik af den tidsalder, for hvilken

Høffding var så smuk og så typisk en repræsentant. Han siger, at evolutionsteoriene ikke kender mennesker, kun variationer af almenmennesket, hvis norm, den almindelige godhed og retfærdighed, den almindelige fornuft, ligesom læses ud af naturens store lovbog. Denne normfasthed gør det moderne menneske fremmed for historien, fortiden ses kun som et gennemgangsled til os selv. Religion og kunst bliver overflødige, fordi den oprindelig i oplevelsen af virkeligheden, hvoraf de skulle drage næring, er forsvundet. Grønbech ser således ikke noget egentligt nyt i det 19. århundredes åndshistorie, men mener tværtimod, at vor tids brøst kommer af, at vi stadig er bundet af arven fra hellenismen, som hindrer menneskene i at komme i et umiddelbart forhold til livet. Hele hans værk er et stort forsøg på slægtens selvforklaring.

I nogle af Grønbechs bøger er der tale om værker, som han agtede at udgive, men som ikke er udkommet. Endnu kort tid før sin død talte han om nye planer, blandt dem en stor fremstilling af »primitive religioner«. I det mægtige værk, han har efterladt, har han i virkeligheden fuldført sin ungdoms drøm om at skrive Europas kulturhistorie, og yderligere belyst den ved skildringer af fremmede kulturer. Hans værks betydning ligger i hans evne til at trænge dybt ind i kulturers og personers sjæleliv og se dem helt indefra, og gennem hele værket mærker man hans personlige udgangspunkt, trangen til sand menneskelighed, en harmoni, der vindes under fuld oplevelse af livets muligheder. I den række af kulturer og personligheder som han blotlægger, finder han i stadig kontinuitet fra senoldtiden en opfattelse af livet, som hindrer den umiddelbare oplevelse og erstatter den med begreber, hvorved menneskene isoleres fra hinanden og fra naturen, og han har herved tegnet den historiske baggrund for vor tids disharmoni, som han selv følte så intensivt. På den anden side har han skildret kulturer, nordisk, indisk, græsk og såkaldte primitive, som inden for deres horisont har skabt en harmoni ud af oplevelser af stor dybde, og i Jesus en personlighed, der helt igennem var umiddelbarhed og oprindelighed. Han var fast overbevist om, at den moderne verden gennem en social fornyelse skulle genvinde sin umiddelbarhed og dermed en ny kultur, som drog evigheden ind i det daglige liv og igen gjorde religionen levende.

Grønbech nærrede stor respekt for sproget, og han havde sin egen ejendommelige stil. Allerede hans første religionshistoriske værk virkede ved en vis pathos i stilen, som var usædvanlig i videnskabelige værker og iøvrigt var blevet næsten fremmed for dansk prosa. Hans humor lyste ofte op i bøgerne, og at han også anvendte ironien, der undertiden kunne virke noget tilslørende, er allerede omtalt. I »Sprogets Musik« (1943) har han givet en meget indholdsrig og yndefuld analyse af sproget, og hvad det kan udtrykke, bl. a. med morsomme studier over Dickens.

Medens Grønbech i sine yngre dage var tilbageholdende og nærmest sky over for den brede offentlighed, holdt han senere hyppigt foredrag, der samlede store kredse, og også ved sine forelæsninger fik han talrige tilhørere. En samling kroniker har han udgivet under titelen »Kampen om Mennesket«. I de senere år skrev han ofte om aktuelle spørgsmål. Det var udbrud fra hans brændende sjæl, der utålmodigt spejdede efter tegn på, at menneskene fandt vej til større oprindelighed, evne til at opleve og til at leve. Det var denne brand i hjertet, der gjorde, at han måtte søge så intensivt og så dybt i sin videnskab, og for det værk, han derved har øvet, vil hans navn blive æret i vort selskab.

UDDRAG AF REGNSKABET

FOR ÅRET 1948

Indtægt.				
	kr.	øre	kr.	øre
<i>1. Beholdning fra forrige års regnskab:</i>				
Kassebeholdning	.....	..	3512	72
<i>2. Renteindtægt m. m.:</i>				
a. Rente af obligationer	30366	00		
b. Rente af indskud i bank	40	20	30406	20
<i>3. Statstilskud i kalenderåret 1948.....</i>				
	.....	..	41175	00
<i>4. Bidrag ifølge statulmæssig bestemmelse:</i>				
a. til præmier:				
fra det Classenske fideicommis	400	00		
fra etatsraad Schou og hustrus legat.....	100	00		
b. Til videnskabelige formåls fremme:				
det Hielmstjerne-Rosencroneske bidrag for året 1947 (udbet. juni 1948).....	5009	03		
c. Fra Carlsbergfondet	20000	00		
d. Fra J. P. Suhr & søns legat til erindring om prof., dr. med. & phil. Julius Thomsen: rente af 120200 kr. Østift. Krdf. oblig.....	4303	44		
e. F. J. Ørnborgs legat	2000	00	31812	47
<i>5. Salg af selskabets publikationer .....</i>				
	.....	..	16609	63
<i>6a. Bidrag fra Rask-Ørsted fondet til selskabets internationale forbindelser.....</i>				
	.....	..	10000	00
<i>6b. Bidrag fra Carlsbergfondet .....</i>				
	.....	..	20000	00
<i>7. Tilfældige indtægter:</i>				
Udtrukne obligationer	.....	..	22000	00
Samlet indtægt...	.....	..	175516	02

Udgift.	kr.	øre	kr.	øre
<i>1. Selskabets bestyrelse:</i>				
a. Løn til embedsmænd, fuldmægtig og medhjælper m. m.	28000	00		
b. Selskabets møder.....	3210	13		
c. Rengøring.....	2185	84		
d. Kontor og oplag.....	7077	50		
e. Porto.....	3981	73		
f. Forsikring.....	200	85		
			44656	05
<i>2. Selskabets publikationer:</i>				
a. Oversigten.....	2908	00		
b. Meddelelserne og Skrifterne:				
α. Af selskabets midler.....	89459	80		
β. Af det Hielmstjerne-Rosencroneske bidrag	4000	00		
			96367	80
<i>3. Anvist af selskabets præsident fra J. P. Suhr & søns legat.....</i>				
	.....	..	1502	00
<i>4. Understøttelse til skrifers udgivelse og videnskabelige arbejder af medlemmer eller andre:</i>				
a. Af selskabets midler.....	»	»		
b. Af det Hielmstjerne-Rosencroneske bidrag: Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk historie.....	1400	00	1400	00
<i>5. Selskabets internationale forbindelser:</i>				
a. Kontingent til internationale sammenslutninger for året 1948.....	4513	62		
b. Rejseudgifter til selskabets delegerede ...	12069	98		
			16583	60
Overføres...	.....	..	160509	45

Udgift.		kr.	øre	kr.	øre
	Overført	....	..	160509	45
6.	<i>Pengepræmier og medailler:</i>				
	a. Præmier af legaterne:				
	Af Thotts legat	»	»		
	Af Classens legat	»	»		
	Af Schous legat	»	»		
	b. Medailler og pengepræmier af selskabets kasse	»	»		
	c. F. J. Ørnborgs legat for 1948	2000	00	2000	00
7.	<i>Udgifter til istandsættelser og anskaffelser . .</i>	....	..	55	00
8.	<i>Indkøb af obligationer . . . . .</i>	....	..	1821	82
9.	<i>Beholdning ved årets slutning:</i>				
	Kassebeholdning	....	..	11129	75
	Samlet udgift	....	..	175516	02

Regnskab for bidrag fra den Hielmstjerne-Rosencroneske stiftelse:

Beholdning ultimo 1947	kr. 2324,34	Udgifter 1948	kr. 5400,00
Bidrag indgået 1948	- 5009,03	Beholdning ultimo 1948	- 1933,37
	kr. 7333,37		kr. 7333,37

Regnskab for bidrag fra Rask-Ørsted fondet til selskabets internationale forbindelser:

Beholdning ultimo 1947.	kr. 6867,57	Kontingentudgifter til	
Bidrag indgået 1948	- 10000,00	unioner for 1948	kr. 4513,62
		Rejseudgifter 1948 til	
		selskabets delegerede	- 12069,98
		Beholdning ultimo 1948	- 283,97
	kr. 16867,57		kr. 16867,57

Opsamlet af legaterne:

	Thotts legat	Classens legat	Schous legat	Ørnborgs legat
Beholdning ultimo 1947	1200 kr.	3800 kr.	2200 kr.	» kr.
Bidrag for 1948	200 -	400 -	100 -	2000 -
Pengepræmier udbetalt 1948	» -	» -	» -	2000 -
Beholdning ultimo 1948	1400 kr.	4200 kr.	2300 kr.	» kr.

Formueopgørelse pr. 31. december 1948.

I. Værdipapirer lydende på selskabets navn (herunder Thotts legat på 5000 kr.):

8000	kr. danske statsobl. 1894	à 3 ⁰ / ₁₀₀	kursværdi	.....	kr.	5 540,00
17000	- danske statsobl. 1941/66	à 4 ⁰ / ₁₀₀	kursværdi	.....	-	16 405,00
81000	- - - 1944/84	à 4 ⁰ / ₁₀₀	-	.....	-	76 342,50
38000	- konv. danske statsobl. 1919	à 4 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	kursværdi	....	-	37 335,00
125700	- Husejer Kreditk. obl.	à 3 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	kursværdi	.....	-	104 016,75
172000	- Østift. Kreditf. obl.	à 3 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	-	.....	-	144 600,00
202000	- - - -	à 4 ⁰ / ₁₀₀	-	.....	-	189 720,00
3000	- - - -	à 4 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	-	.....	-	2 970,00
49000	- Jydske Land. Krdf. obl.	à 3 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	-	.....	-	43 655,00
4000	- - - -	à 4 ⁰ / ₁₀₀	-	.....	-	3 630,00
14000	- - - -	à 4 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	-	.....	-	13 755,00
55000	- Kbhvns. Kreditf. obl.	à 4 ⁰ / ₁₀₀	-	.....	-	50 462,50
20000	- Ny jyske Købstads Krdf. obl.	à 3 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	kursværdi	.....	-	16 450,00

Ialt 788700 kr. nominelt, til kursværdi ..... kr. 704 881,75

II. J. P. Suhr & søns legat til erindring om professor, dr. med. & phil. Julius Thomsen:

93200	kr. Østift. Kreditf. obl.	à 3 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	kursværdi	.....	kr.	87 720,00
27000	- - - -	à 4 ⁰ / ₁₀₀	-	.....	-	24 960,00

120200 kr. nominelt, til kursværdi ..... kr. 112 680,00

III. Kassebeholdning ..... kr. 11 129,75

I ovenstående formueopgørelse er inkluderet beholdning af bidrag fra den Hielmstjerne-Rosencroneske stiftelse kr. 1 933,37, beholdning af bidrag fra Rask-Ørsted fondet kr. 283,97 samt opsamlede bidrag til prisopgaver for legaterne kr. 1 400 + kr. 4 200 + kr. 2 300.

Regnskabet er revideret af selskabets revisorer og godkendt af kassekommissionen.

D. 26. marts 1949.

N. E. Nørlund.

Kassekommissionens formand.

BUDGET

FOR ÅRET 1949

Indtægt.	kr.	o.	kr.	o.
1. <i>Beholdning:</i>				
a. Kassebeholdning				
b. Guldmedailler				
2. <i>Renteindtægt m. m.:</i>				
a. 8000 kr. danske stats oblig. à 3 pct.	240	»		
98000 - do. do. à 4 -	3920	»		
38000 - do. do. à 4 ¹ / ₂ -	1710	»		
125700 - Husejer Kreditk. oblig. à 3 ¹ / ₂ -	4399	50		
170000 - Østifternes Krdf. oblig. à 3 ¹ / ₂ -	5950	»		
206000 - do. do. à 4 -	8240	»		
3000 - do. do. à 4 ¹ / ₂ -	135	»		
49000 - Jyske Land. Krdf. oblig. à 3 ¹ / ₂ -	1715	»		
4000 - do. do. à 4 -	160	»		
16000 - do. do. à 4 ¹ / ₂ -	720	»		
55000 - Københavns Krdf. oblig. à 4 -	2200	»		
20000 - Ny jyske Købst. Krdf. oblig. à 3 ¹ / ₂ pct.	700	»		
b. Rente af indskud i bankerne	250	50	30340	»
3. <i>Forventet statstilskud</i>	....	..	41175	»
4. <i>Bidrag ifølge statutmæssig bestemmelse:</i>				
a. Til præmier:				
fra det Classenske fideicommis	400	»		
Etatsraad Schou og hustrus legat	100	»		
b. Til videnskabelige formåls fremme:				
Det Hielmstjerne-Rosencroneske bidrag for året 1948	5000	»		
c. Fra Carlsbergfondet	20000	»		
d. Fra J. P. Suhr & søns legat til erindring om prof., dr. med. & phil. Julius Thomsen: rente 3 ¹ / ₂ pct. af 95200 kr. og 4 pct. af 25000 kr. Østif. Krdf. oblig.	4332	»		
e. Pastor emer. F. J. Ørnborgs legat	2000	»	31832	»
5. <i>Salg af selskabets publikationer</i>	....	..	8000	»
6. a. Forventet bidrag fra Rask-Ørsted fondet	....	..	10000	»
b. Bidrag fra Carlsbergfondet	....	..	20000	»
7. <i>Saldo (ikke dækket ved årets indtægt)</i>	....	..	187	»
Samlet indtægt	....	..	141534	»

	kr.	o.	kr.	o.
Udgift.				
1. Selskabets bestyrelse :				
a. Lønninger m. m.	28784	»		
b. Selskabets møder	3500	»		
c. Rengøring	2500	»		
d. Kontor og oplag	6000	»		
e. Porto	2500	»		
f. Forsikring	250	»	43534	»
2. Selskabets publikationer :				
a. Oversigten	8000	»		
b. Meddelelserne og Skrifterne m. m.:				
α. Af selskabets midler	70000	»		
β. Af det Hielmstjerne-Rosencroneske bidrag	4000	»	82000	»
3. Til rådighed for selskabets præsident fra				
<i>J. P. Suhr & søns legal</i>	....	..	1500	»
4. Understøttelse til skrifers udgivelse og videnskabelige arbejder af medlemmer eller andre :				
a. Af selskabets midler	»	»		
b. Af det Hielmstjerne-Rosencroneske bidrag:				
Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privatejede bevarede kilder til dansk historie....	1400	»	1400	»
5. Selskabets internationale forbindelser :				
a. Kontingent til internationale sammenslutninger	4800	»		
b. Rejser	4200	»		
c. Concordance et Indices de la Tradition Musulmane	600	»	9600	»
Overføres	....	..	138034	»

Udgift.		kr.	ø.	kr.	ø.
	Overført...	.....	..	138034	»
6.	<i>Pengepræmier og medailler:</i>				
	a. Præmier af legaterne:				
	Af Thotts legat	»	»		
	Af Classens legat	»	»		
	Af Schous legat	»	»		
	b. Medailler og pengepræmier af selskabets kasse	»	»		
	c. Ørnborgs legat	2000	»	2000	»
7.	<i>Udgifter til istandsættelser og anskaffelser</i>	.....	..	1500	»
8.	<i>Indkøb af obligationer</i>	.....	..	»	»
	Samlet udgift	.....	..	141534	»

Af disse udgifter er 1 a fast, 1 b—f, 2 a—b samt 5 a og b kalkulatoriske (5 a dog fast i udenlandsk valuta). De øvrige bevillinger kan kun overskrides ifølge særlig bevilling af selskabet.

Det Hielmstjerne-Rosencroneske bidrag.

	kr.	ø.
Beholdning 1. januar 1949 ca.	1900	»
Bidraget for 1948 ca.	5000	»
	6900	»
Budgetteret udgift	5400	»
Beholdning ved årets udgang ca.	1500	»

Bidrag fra legaterne til præmier.

	Thotts legat		Classens legat		Schous legat	
	kr.	ø.	kr.	ø.	kr.	ø.
Beholdning 1. januar 1949	1400	»	4200	»	2300	»
Bidraget for 1949	200	»	400	»	100	»
	1600	»	4600	»	2400	»
Budgetteret udgift	»	»	»	»	»	»
Beholdning ved årets udgang	1600	»	4600	»	2400	»

BERETNINGER OG BETÆNKNINGER

I.

Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk historie.

Beretning om virksomheden i 1948.

Rigsarkivar AXEL LINVALD er udtraadt af kommissionen, og indvalgt i denne er professor i historie dr. C. O. BØGGILD-ANDERSEN og museumsinspektør HUGO MATTHIESSEN.

Af udvalgets medlemmer er fru INGEBORG APPEL, Askov, greve FRANDS BROCKENHUUS-SCHACK og baron MAGNUS PLESSEN, Lindholm, 1948 afgaaet ved døden.

I tilknytning til tidligere overvejelser og forhandlinger tog kommissionen i 1941 initiativet til sikring af værdifulde ældre handelshuses og tilsvarende erhvervsinstitutioners arkiver (sml. beretningen fra 1941). I 1942 nedsattes paa kommissionens foranledning en særlig komité, der skulde virke for oprettelse af et erhvervsarkiv i Aarhus (se beretningen fra 1942). I denne komité indtraadte bl. a. kommissionens formand professor Aage Friis samt daværende medlem af kommissionen, rigsarkivar Axel Linvald og støttede udvalget i dets videreførelse af det af kommissionen i 1941 paabegyndte sikringsarbejde, hvorom der er givet meddelelser i kommissionens beretninger for de følgende aar. Adskillige store arkiver hidrørende fra erhvervslivet samledes efterhaanden i lokaler, der stilledes til raadighed af Aarhus by, og der tilvejebragtes pengemidler til systematisk gennemgang og ordning af erhvervsarkivalierne. I løbet af 1948 er denne komités arbejde naaet saa vidt, at tiden for oprettelsen af et erhvervsarkiv var inde. Paa et møde 4. juni 1948 vedtoges op-

rettelsen af et erhvervsarkiv i Aarhus som selvejende institution med hele landet som virkeomraade. Statutter for erhvervsarkivets virksomhed blev vedtaget, og bestyrelsen suppleredes; borgmester i Aarhus Svend Unmack-Larsen valgtes til styrets formand; af kommissionens medlemmer er professor Aage Friis og professor C. O. Bøggild-Andersen forblevet i styrelsen og vil formidle fortsættelsen af det siden 1942 bestaaende samarbejde med kommissionen til sikring af de mange for dansk historie vigtige arkivalier fra erhvervslivets forskellige grene. Efter at det regelmæssige arbejde med arkivaliernes modtagelse, ordning og registrering i lokalerne i Aarhus har været varetaget af forskellige hjælpere, bl. a. under tilsyn af museumsdirektør Helge Søgaard og lektor Jens Clausen, har styret som arkivar antaget mag. art. Vagn Dybdahl.

Erhvervsarkivets nu fastlagte status har skabt større fasthed om arbejdet, der fremtidig vil danne en del af Danmarks arkivvæsen. Om erhvervsarkivets forhold og virksomhed vil fra aaret 1949 fremkomme særlige meddelelser, der bl. a. vil redegøre for de meget store tilvækster i arkivets bestand, budget og faste arbejds kræfter saavel som dets forhold til rigsarkiv og landsarkiver.

En af aarsagerne til, at kommissionen i sin tid optog arbejdet med at sikre de ofte meget store erhvervsarkiver, der bl. a. paa grund af omfanget i særlig grad var udsat for tilintetgørelse, var, at de offentlige arkivers, rigsarkivets og landsarkivernes pladsforhold og arbejdskraft stadig er saa begrænsede, at opbevaring, ordning og tilgængeliggørelse for historisk forskning selv med arkivstyrelsens bedste vilje ikke er mulig indenfor de bestaaende arkivrammer. Rigsarkivaren vil aktivt deltage i erhvervsarkivets arbejde og føre tilsyn med, at dette sker i de bedst mulige arkivalske former. Ved cirkulæreskrivelse af ²⁷/8 1948 til landsarkiverne har rigsarkivaren paalagt disse at drage omsorg for, at arkiver stammende fra private erhvervs virksomheder, men afleverede til landsarkiverne, deponeres i erhvervsarkivet.

Kommissionen har set gode frugter af sit initiativ paa dette særlige omraade og vil fortsat søge arkivalier i privat eje, der hører hjemme i det nye erhvervsarkiv, sikret der.

Kommissionens formand har ved en rejse i Sydslesvig og Holsten fortsat de i aarsberetningen for 1947 omtalte bestræ-

belser for at sikre, hvad der i slesvigske og holstenske privatarkiver, særlig paa nogle adelige gaarde, findes af særlig betydning for dansk historie. Enkelte meget vigtige samlinger af arkivalier er derefter stillet til raadighed for dansk historisk forskning.

Ved forhandlinger og venlig imødekommenhed af politikerne Chr. Bergs og indenrigsminister Sigurd Bergs efterladte, repræsenteret af landsretssagfører Kristensen-Randers i Svendborg, er i rigsarkivet foreløbig deponeret en meget stor og betydningsfuld samling af de nævnte to politikeres efterladte papirer samt interessentskabet De Bergske Blades ældre arkivalier. En del af disse samlinger er tidligere ved kommissionen registreret (jvf. beretningerne 1926 og 1938), men vil nu blive fuldstændig ordnet for derefter paa betingelser, der fastsættes af ejerne, paa passende maade at kunne blive tilgængelige for historisk forskning.

De af arkivkommissionen (som meddelt i beretningen for 1941) undersøgte og delvis registrerede store mængder af breve og andre papirer vedrørende familien Brun er efter ejeren, godsejer, cand. jur. Constantin Bruns død blevet fuldstændig registreret og afleveret i rigsarkivet som det Brun-Bügelske privatarkiv. Hovedmassen af disse papirer supplerer tilsvarende tidligere i det kgl. bibliotek og rigsarkivet henlagte familiepapirer særlig vedrørende Constantin Brun (1746—1836) og hans hustru Friederike Brun, f. Münter (1765—1835) samt Ida Bombelles, f. Brun (1792—1857) og derhos adskillige papirer vedrørende senere medlemmer af slægten, særlig amtmand P. F. Fritz C. Brun (1813—1888).

Kommissionen har i længere tid eftersøgt papirer efterladt af professor H. N. Clausen (1793—1877) og hans familiekreds. En del af saadanne papirer efterladt af frimenighedspræst N. Clausen-Bagge er efter dennes og hans hustrus død i 1947 afleveret til rigsarkivet.

Undersøgelser er foretaget vedrørende papirer efterladt af den københavnske patricierfamilie Hansen (Grut) og dens mange betydelige medlemmer, bl. a. grosserer Andreas Nicolaj Hansen (1798—1873) og hans efterslægt. Trods interesseret medvirken af medlemmer af familien, bl. a. grosserer Hans Konow, Odense, har kun kunnet konstateres, at der indenfor denne slægt er blevet tilintetgjort det væsentligste af opbevarede familiepapirer. Brudstykker af erindringer, nedskrevet af etatsraad

Alfred Hansen (1829—1893) er i afskrift afleveret til det kgl. bibliotek.

Resten af de af fru Inge Holmer, f. Junckers (1863—1948) efterladte breve og optegnelser er efter hendes død overdraget til rigsarkivet (sml. beretning 1944).

Undersøgelser er foretaget af papirer og breve efterladt af lærer i Gudhjem, kommunalpolitiker og folketingsmand N. Ingvar Jensen (1842—1925). Det er oplyst, at hans efterladte papirer, der indeholdt et betydeligt materiale vedrørende dansk venstrepolitik og bornholmske forhold, er gaaet til grunde, bl. a. ved det russiske bombardement af Nexø 1945.

Efter enkebaronesse Sophie Louise Plessens død 1948 er ved hendes arvinger i fortsættelse af hendes tidligere overdragelse til rigsarkivet overgivet en samling papirer vedrørende medlemmer af familien Plessen, bl. a. vedrørende overpræsident, greve Carl Th. A. Scheel-Plessen (1811—92), Baron Otto Plessen (1816—97) og baron Hugo Plessen (1818—1904) (sml. beretning 1940).

Undersøgelse er foretaget af papirer efterladt af familien Schmettau (Schmettow). Et par dokumenter vedrørende familien er afleveret til rigsarkivet, men det er oplyst, at alle andre familiepapirer er gaaet til grunde.

Undersøgelse med negativt resultat er foretaget efter papirer efterladt af legationsraad Adolf Skrike (d. 1891) og hans familie. Kun nogle faa breve af ubetydeligt indhold fra aarene 1850—66 er gennem udenrigsministeriet kommet til rigsarkivet. Resten er efter hans død tilintetgjort.

Ved bistand fra politifuldmægtig H. Schlanbusch og fru Ulla Amby, f. Bratli er af sidstnævnte til rigsarkivet overdraget en samling papirer vedrørende familierne Teilman (de Teilman) 1744—1912, Westesen og Schmidt, det Fischer'ske Legat 1759—1937, en del gaarde i Ribe og Ringkøbing amter, bl. a. Gjellerupholm og Krogsdal, Hesselmed, Jerne Sogns tiender m. m.

Eftersøgning af papirer efterladt af krigsminister, direktør for landbohøjskolen Christian Albert Frederich Thomsen (1827—96) har foranlediget, at hans dattersøn Axel Paulsen til det kgl. bibliotek har overdraget en samling breve, der supplerer de tidligere til biblioteket af general Thomsens arvinger afleverede papirer.

Paa Børglum Kloster (Hjørring amt), ejer: godsejer H. Rottbøll findes udover, hvad forlængst er overladt til landsarkivet i Viborg, endnu en del, dog historisk mindre betydende godsarkivalier. De er gennemgaaet og summarisk registreret af postmester C. Klitgaard. Nævnes kan fortegnelse over fæsterne og fæstegodsets hartkorn og besætning 1750, fæsteprotokol 1719—1858, hoveriprotokol for aaret 1800 samt en del originale skøder m. m.

Paa Fuglsig (Hjørring amt) findes en del godsarkivalier, de ældste fra 1695, der er registrerede ved postmester C. Klitgaard og forventes af ejeren at ville blive overdraget til landsarkivet i Viborg.

Paa Hostrup hovedgaard (Viborg amt) findes ifølge meddelelse fra godsejer Helmuth Jermiin ingen arkivalier.

Arkivet paa Høvdingsgaard (Præstø amt), ejer: godsejer direktør Hans Lystrup, som paa kommissionens foranstaltning i 1944 ved ejeren blev ordnet og registreret, er nu af hr. Lystrup overgivet til landsarkivet for Sjælland.

Kommissionen har i 1948 raadet over kr. 6.906,66. Fra Videnskabernes Selskab er modtaget kr. 1.400,00. Fra Carlsbergfondet kr. 2.000,00 og som bevilling paa finansloven kr. 3.000,00. Renter har udgjort kr. 8,51, og fra 1947 har kommissionen haft en kassebeholdning paa kr. 498,15.

Udgifterne har beløbet sig til kr. 6.412,09. Sekretærhonorar kr. 1.200,00. Til afskrivninger, forsendelse af arkivalier, telefon, porto, papir m. m. er medgaaet kr. 786,40. Tilsyn med ordningsarbejder kr. 400,00. Rejser, ordning og registrering kr. 4.025,69. Aaret sluttede med en kassebeholdning paa kr. 494,57.

København, april 1949.

C. O. BØGGILD-ANDERSEN.

AAGE FRIIS.

HUGO MATTHIESSEN.

POUL NØRLUND.

R. ROSENDAL.

II.

„Grosserer A. Collstrops
hjem for en dansk videnskabsmand.“

Beretning for 1948

afgivet af Martin Knudsen, formand i bestyrelsen.

»Lundehave« har været beboet af professor, dr. phil. & theol. Vilhelm Grønbech indtil hans død den 21. april 1948 og derefter af hans enke indtil ca. 1. oktober s. å.

Regnskabsoversigt for 1948.

Indtægt.

Kassebeholdning pr. 1. januar 1948.....	kr.	4.961,01
Renter af obligationer:		
294.000 kr. $4\frac{1}{2}\%$ konv. danske statsoblig. . .	kr.	13.230,00
10.400 » 4% Østift. Krdf. oblig. 1. halvår »		208,00
6.200 » 4% » » » 2. » »		124,00
6.600 » $3\frac{1}{2}\%$ » » » 1. » »		105,00
10.200 » $3\frac{1}{2}\%$ » » » 2. » »		178,50
19.600 » 4% Østift. Husm. Kredit. oblig. »		784,00
		<u>14.629,50</u>
Rente på postgirokonto	»	48,05
Andre indtægter	»	15,00
		<u>19.653,56</u>

Udgift.

Udbetaling til prof. Vilh. Grønbech $\frac{1}{2}$ — $\frac{30}{4}$ 1948	kr.	1.800,00
Efterbetaling til fru prof. Grønbech $\frac{1}{5}$ — $\frac{31}{7}$ 1948		1.800,00
Løn til gartner J. Christiansen for 1948	»	5.400,00
Pension til fh. gartner P. Sørensen for 1948	»	1.500,00
Skatter og afgifter	»	2.780,70
Forsikringspræmier	»	1.415,44
Bygninger med inventar og haven	»	4.089,20
Depotafgift, postgiro o. a.	»	63,99
Honorarer for administration, revision og arkitekttilsyn	»	780,00
Beholdning på postgirokonto	»	24,23
		<u>19.653,56</u>

Status pr. 31. december 1948.

Aktiver.

Ejendommen vurderet til ejendomsskyld	kr. 125.000,00
Indbo	» 12.109,60
4 ¹ / ₂ % konv. danske statsoblig. (genforeningslån), nom.....	» 294.000,00
4 % Østifternes Kreditforenings oblig. 14. serie	» 6.200,00
3 ¹ / ₂ % Østifternes Kreditforenings oblig. 16. serie	» 10.200,00
4 % Østifternes Husm. Kreditf. oblig. 6. serie	» 19.600,00
Beholdning på postgirokonto	» 24,23
	<u>Ialt kr. 467.133,83</u>

Passiver.

Kapital	kr. 437.109,60
Reservefond	» 30.000,00
Kassebeholdning til disposition	» 24,23
	<u>Ialt kr. 467.133,83</u>

Regnskabet er revideret på undervisningsministeriets foranstaltning.

III.

„Emil Herborgs legat.“

Beretning for 1948.

I året 1948 er udbetalt fire legatportioner, hver på 150 kr. månedlig, til:

mag. scient. K. Gyldenkærne	i 4 måneder
cand. mag. H. Højgaard Jensen	i 4 —
mag. scient. Poul Helveg Jespersen	i 12 —
cand. mag. Erik Gotfred Jørgensen	i 12 —

Regnskabsoversigt for 1948.

Indtægt.		Udgift.	
Kassebeholdning	kr. 5.762,72	Udbetaling af 4 legat-	
Renter af obligationer	- 7.535,00	portioner	kr. 4.800,00
Renter på bankbog	- 31,12	Udbetalt i henhold til	
		fundatsens § 8	- 600,00
		Administration	- 290,80
		Kassebeholdning	- 7.638,04
	<u>kr. 13.328,84</u>		<u>kr. 13.328,84</u>

Formue pr. 31. december 1948.

3 ¹ / ₂ % obligationer, nom.	kr. 44.000,00
4 % » »	- 26.000,00
4 ¹ / ₂ % » »	- 110.000,00
Kassebeholdning	- 7.638,04

December 1948.

På bestyrelsens vegne

NIELS BOHR.

Revisionspåtegning:

Regnskabet er revideret af undertegnede revisorer i Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskab. Beholdningerne er eftersat og regnskabet og beholdningerne er fundet i orden.

København, den 21. december 1948.

CARSTEN HØEG.

BØRGE JESSEN.

IV.

„Niels Bohr legatet.“

Uddrag af regnskab for 1948.

Indtægt.

Kassebeholdning ult. 1947	kr. 31.881,24
Renter af obligationer og bankkonto	- 13.372,73
Samlet indtægt... ..	<u>kr. 45.253,97</u>

Udgift.

Udbetalinger ved professor Niels Bohr	kr. 12.500,00
Kassebeholdning ult. 1948	- 32.753,97
Samlet udgift... ..	<u>kr. 45.253,97</u>

Formue pr. 31. december 1948.

310.000 kr. kreditforeningsobl. à 3 $\frac{1}{2}$ 0/0, kursværdi	kr. 255.912,50
66.000 » » » à 4 0/0 »	- 59.640,00
376.000 kr. nominelt, til kursværdi	kr. 315.552,50
Kassebeholdning ult. 1948	- 32.753,97
	kr. 348.306,47

Revisionspåtegning:

Regnskabet er revideret og beholdningen forefundet.

København, den 18. marts 1949.

CARSTEN HØEG.

BENGT STRÖMGREN.

V.

„Mag. art. Marcus Lorenzens legat.“

Beretning for 1948—49.

Legatet blev opslået ledigt i marts 1949. Efter legatbestyrelsens indstilling vedtog selskabet i april 1949 følgende bevillinger af de disponible legatmidler:

Til studiet af dansk sprog:

Lektor, dr. phil. Harry Andersen	kr. 800,00
Lektor, mag. art. Poul Andersen	- 1.800,00
Adjunkt, cand. mag. Helge Toldberg	- 500,00

Til studiet af dansk flora:

Cand. mag. Eva Clausen	- 400,00
Amanuensis, cand. mag. Morten Lange	- 900,00
Lektor, cand. mag. V. W. Petersson	- 900,00
Lektor, dr. phil. Thorvald Sørensen	- 700,00

Ialt . . . . . kr. 6.000,00

Regnskab for 1948.

Indtægt.

Kassebeholdning ult. 1947	kr.	8.607,15
Renter af obligationer, aktier og bankkonto.....	-	5.742,36
Samlet indtægt... ..	kr.	14.349,51

Udgift.

Udbetalte legater	-	5.000,00
Annoncering	-	18,00
Kassebeholdning ult. 1948	-	9.331,51
Samlet udgift... ..	kr.	14.349,51

Rådighedssum til uddeling.

Renteindtægt 1947	kr.	6.305,14
÷ 5 % afsat til formueforøgelse	-	315,26
÷ Uddeling i 1947	-	0,00
	-	5.989,88
Renteindtægt 1948	kr.	5.742,36
÷ 5 % afsat til formueforøgelse	-	287,12
÷ Uddeling i 1948	-	5.000,00
	-	455,24
Overført til fordeling i senere år... ..	kr.	6.445,12

Formue pr. 31. december 1948.

14.400 kr. danske statsobl. à 2 $\frac{1}{2}$ %/o, kursværdi	kr.	6.804,00
5.000 - kreditforeningsobl. à 5 %/o, kursværdi	-	5.087,50
23.200 - » » à 4 $\frac{1}{2}$ %/o »	-	22.940,50
20.000 - » » à 4 %/o »	-	18.262,00
4.000 - » » à 3 $\frac{1}{2}$ %/o »	-	3.410,00
47.700 - hypotekforeningsobl. à 4 $\frac{1}{2}$ %/o »	-	43.884,00
16.632 - bankhæftelsesobl. à 4 %/o »	-	14.137,20
10.000 - aktier i Kbhvns. handelsbank »	-	14.425,00
140.932 kr. nominelt til kursværdi	kr.	128.950,20
Kassebeholdning (incl. rådighedssum til uddeling)...	-	9.331,51
	kr.	138.281,71

Maj 1949.

På bestyrelsens vegne
JAKOB NIELSEN.

Revisionspåtegning:

Regnskabet er revideret og beholdningen forefundet.

København, den 18. marts 1949.

CARSTEN HØEG.

BENGT STRÖMGREN.

VI.
**Kommissionen for
 Corpus Lexicographorum Graecorum.
 Beretning for 1948.**

Hesychios.

Udgiver: Prof. dr. Kurt Latte, Göttingen.

Der er opnået bevilling til udgivelsen, og trykningen ventes derfor snart at kunne påbegyndes.

København og Göttingen, i marts 1949.

K. BARR.   CARSTEN HØEG.   KURT LATTE.
 HANS RÆDER.

VII.
**Kommissionen for den nye Ducange.
 Beretning for 1947 og 1948.**

Excerperingen af diplomer er blevet fortsat. Der er opnået bevilling til redaktion af et glossar over dansk middelalderlatin, hvorefter arbejdet herpå er blevet indledet.

København og Århus, i februar 1949.

ERIK ARUP.   FRANZ BLATT.   CARSTEN HØEG.
 POUL NØRLUND.   HANS RÆDER.

VIII.

Beretning om mødet i Union Académique Internationale i Bruxelles den 14.-18. juni 1948.

Der var mødt repræsentanter for 11 lande; Videnskabernes Selskabs delegerede var L. L. Hammerich og Carsten Høeg. Mødet lededes af unionens præsident, professor Charles de Visscher.

Der blev afholdt møder i 12 kommissioner, der hver behandlede et af de af unionen ledede arbejder. I betragtning af det korte interval siden sidste møde (i sept. 1947, sml. den i marts 1948 afgivne beretning), var der på flere områder udrettet forbavsende meget. For *Corpus vasorum* kunne der fra flere lande berettes om gode fremskridt, men i nogle lande (i Østrig og i Frankrig) har det indtil nu været umuligt at opnå de fornødne understøttelser for at sikre trykningen; det blev meddelt, at Sverrig nu vil tage del i foretagendet; der blev fra flere sider klaget over, at det efterhånden er uhyre tidrøvende at finde, hvad man ønsker, i den lange række fascikler, og det blev derfor vedtaget, at der til næste møde skal forelægges et forslag, af den italienske arkæolog Lugli, om udarbejdelse af indices. I kommissionen for *Dictionnaire du Latin médiéval* havde man den glæde at erfare gennem Mario Roques, at det franske institut har stillet en pavillon til rådighed for foretagendet; denne pavillon ligger ganske tæt ved institutets bibliotek, der således vil kunne benyttes af medarbejderne, og fra fransk side har man yderligere lovet at stille en ung filolog til rådighed tilligemed personale til udførelse af mekanisk arbejde. Der synes da nu at åbne sig muligheder for virkelig at få fart i dette vigtige foretagende, og der var almindelig enighed om, at man nu fra de enkelte lande bør bestrebe sig for snarest mulig at indsende det indsamlede materiale til centralen i Paris; det blev dog udtrykkelig fastslået,

at ubearbejdet seddelmateriale ikke har nogen værdi for arbejdet i centralen: der ønskes indsendt materiale, der er blevet behandlet og sorteret af forskere, der har de fornødne lokale forudsætninger. For *Forma Orbis Romani* og *Corpus des inscriptions grecques et latines* kunne der meldes om betydelige publikationer fra fransk og italiensk side. Det vigtigste nyt for *Corpus philosophorum mediæ ævi* er, at det andet bind af håndskriftlisten for *Aristoteles Latinus* nu kan ventes i en nær fremtid, og at forberedelserne til det franske corpus af middelalder-filosoffer er vidt fremskredne. Fra hollandsk side blev der berettet om arbejdet med *Concordance et indices de la tradition musulmane* og bl. a. udtalt taknemlighed for den støtte, man fortsat får fra vort selskab; arbejdet synes at være i god gænge, og lederen, professor Mensing, har fået nogle dygtige medarbejdere; der blev rettet en kraftig appel til andre lande om at give finansiell støtte til dette foretagende. Om publikationerne indenfor *Monumenta Musicae Byzantinae* er der aflagt direkte rapport til selskabet, og det skal derfor her blot bemærkes, at der blev tildelt *Monumenta* et bidrag paa 30.000 belgiske francs (udover de 20.000 belgiske francs, der sidste år blev bevilget, men endnu ikke er blevet udbetalt). Unionens yngste foretagende, *Dictionnaire de la terminologie du droit international*, har nu sit sæde i Paris, og fra fransk side har man lovet et bidrag paa 690.000 franske francs, hvad der svarer til knap en trediedel af de udgifter, der er beregnet for gennemførelse af planen i løbet af tre år. Fra norsk side blev der lovet et årligt bidrag i tre år på 10.000 norske kroner, og det blev stillet i udsigt, at det norske akademi yderligere vil bekoste en norsk medarbejders deltagelse i arbejdet i Paris. Da dette foretagende ligger udenfor vort selskabs rammer, er der måske grund til at overveje, om selskabet ikke bør gøre danske interesserede kredse bekendt med disse planer og eventuelt tilbyde at fungere som mellemed, hvis en dansk organisation ønsker at være med i arbejdet.

Som omtalt i beretningen om det forrige møde er det Unesco's hensigt at bistå ved oprettelsen af et organ, der kan udfylde lignende funktioner som *International Council of Scientific Unions*, og det blev vedtaget på september-mødet, at *Union Académique* skulle påtage sig et initiativ i denne sag. På grund af forskellige misforståelser er sagen hidtil ikke kommet nogen vegne. Imid-

lertid blev den drøftet indgående i en særlig kommission, og på mødets sidste dag kom der en repræsentant fra Unesco tilstede. Unesco's repræsentant, M. Mayoux, fornyede den indbydelse, der i 1947 blev givet til U. A. I., om at deltage i et konstituerende møde i Paris. Dette møde skal finde sted i dagene omkring den 1. september dette år, og der blev udvalgt en delegation fra U. A. I. til at deltage heri. Det blev fastslået — også med tilslutning af M. Mayoux — at et internationalt råd for åndsvidenskaberne bør opbygges på lignende måde som de exacte videnskabers råd, d. v. s. med repræsentanter dels fra de forskellige lande, normalt gennem deres akademier, dels fra forskellige faglige internationale unioner. Man drøftede også spørgsmålet om, hvorvidt der bør være et fælles råd for det, franskmændene nu kalder »les sciences humaines« (der omfatter også alle »sociale videnskaber«, incl. finansvidenskab, jurisprudence, statistik etc.), eller om der ved siden af de exacte videnskabers råd bør være eet råd for de humanistiske videnskaber og eet for de sociale; der var enighed om, at man ikke kunne tage stilling til sagen førend efter mødet i Paris.

Et andet vigtigt spørgsmål angår optagelsen af nye akademier i U. A. I. Præsidenten gjorde rede for de skridt, han havde foretaget sig for dette formål, og meddelte, at der er god grund til at vente tilslutning fra Canada, Mexico, Brasilien, Peru og Argentina; der er også forhandlinger igang om tilslutning fra Sovjetunionen og Vatikanet. Der blev også på dette møde, ligesom sidste år, fremsat bestemt ønske om at søge kontakt med det ægyptiske akademi, ikke mindst med Henblik på *Concordance de la tradition musulmane*, og præsidenten lovede at foretage de fornødne skridt.

Unionens finansielle status viste sig at være ret utilfredsstillende, væsentlig fordi adskillige akademier har undladt at sende deres bidrag. Der synes dog at være udsigt til nogen bedring i dette forhold, selvom man må regne med, at visse lande stadig vil undlade at betale.

U. A. I.'s næste møde blev fastlagt til den 14.—17. juni 1949.

København, d. 21. juni 1948.

CARSTEN HØEG.

IX.

Beretning om mødet i
Union Internationale de Physique
Pure et Appliquée i Amsterdam
den 8.-11. juli 1948.

Medlemmerne af den internationale union for ren og anvendt fysik (I. U. P. A. P.) er valgt af de nationale akademier i de enkelte lande; arbejdet indenfor specielle områder er henlagt til komiteer, som enten kan være valgt af I. U. P. A. P. alene eller i fællesskab med andre unioner. Efter den anden verdenskrig er et nyt område af unionens virksomhed ved at danne sig, idet unionen igennem støtte fra Unesco bidrager til afholdelse af kollokvier om specielle emner. Sådanne kollokvier har hidtil været afholdt i

Krakov:	Kosmisk stråling,
Prag:	Optik,
Amsterdam:	Metallernes fysik,
Delft:	Optik,

og der er planlagt eller påtænkt følgende:

Basel:	Kernekræfter,
»	Eksperimentel kernefysik,
Italien:	Kosmisk stråling,
U. S. A.:	Termodynamik,
Sverige:	Halvledere.

På plenarmødet i Amsterdam vedtoges nogle ændringer i statutterne af formel karakter; endvidere vedtog man for fremtiden at opkræve det fulde årlige bidrag fra de deltagende lande, for Danmarks vedkommende \$ 40. Dette bidrag var fastsat på mødet i Paris i 1947, men man vedtog dengang kun at opkræve halvdelen.

Det næste plenarmøde afholdes i 1951; stedet for mødet er endnu ikke vedtaget.

Foruden i plenarmødet deltog jeg som medlem af komiteen for radioaktivitet i forhandlinger om radioaktive enheder. Man vedtog her en helt ny definition paa Curie-enheden; inden dette

spørgsmål er endelig afgjort, skal der afholdes et fællesmøde med medlemmer af den internationale kemiske union. Dette møde vil muligvis blive afholdt allerede i år.

Den 26. august 1948.

J. C. JACOBSEN.

X.

Beretning om mødet i Union Astronomique Internationale den 11.—18. august 1948 i Zürich.

Mødet ledes af unionens præsident Sir Harold Spencer Jones. Repræsentanter for 32 lande deltog i mødet; Videnskabernes Selskabs delegerede var Bengt Strömngren og N. E. Nørlund.

Efter den ved krigen forårsagede afbrydelse af de internationale forbindelser ønskede unionen snarest at genoptage sit arbejde. Et bestyrelsesmøde blev derfor afholdt i København den 7.—13. marts 1946, hvorunder de fornødne dispositioner blev truffet til forberedelse af plenarmødet i Zürich.

Unionens arbejde foregår hovedsagelig i 31 kommissioner, der efter at være blevet reorganiserede har holdt et stort antal møder og afgivet beretninger om deres virksomhed.

Centralbureauet for astronomiske telegrammer fortsætter sin virksomhed paa Københavns observatorium med støtte af unionen og Rask-Ørsted fondet. Gennem 25 år fra 1922 til 1947 er centralbureauet blevet ledet af professor Elis Strömngren med en aldrig svigtende entusiasme, og efter dennes død videreføres det nu under ledelse af observator frk. Vinter Hansen.

I kommissionen for det påtænkte internationale observatorium gjorde H. H. Shapley rede for de forarbejder, der er gjort i forbindelse med dette projekt. Endvidere skitserede han planer for et internationalt astronomisk laboratorium udstyret bl. a. med store elektron-regnemaskiner.

E. P. Hubble fra Mount Wilson observatoriet holdt foredrag om den ny 200-tommers reflektor og arbejdsprogrammet for denne.

Foruden kommissionsmøderne afholdtes symposier om

1. Grundstoffernes kosmiske hyppighed.
2. Spektrofotometriske målinger i infrarødt.
3. Spektralklassifikation og spektroskopisk bestemmelse af absolutte størrelsesklasser.

Der blev oprettet en ny kommission for studiet af astronomiens historie.

Unionen vedtog at forhøje kontingentenheden fra 300 til 500 guldfrancs (163,30 dollars). Medens befolkningens størrelse hidtil har været bestemmende for, hvor mange kontingentenheder et land betalte, ændredes statutterne således, at det nu er overladt de enkelte medlemsstater at vælge, hvor mange enheder de selv vil betale i kontingent.

Til præsident for unionen i de kommende tre år valgtes Bertil Lindblad fra Stockholm og til generalsekretær Bengt Strömgren.

København, den 15. oktober 1948.

N. E. NØRLUND.

XI.

Beretning om mødet i Union Géodésique et Géophysique Internationale den 19.–28. august 1948 i Oslo.

Repræsentanter for 37 lande deltog i mødet, der afholdtes på universitetet i Oslo. Danmark var repræsenteret ved en delegation på 19 medlemmer, og der var ialt ca. 500 deltagere i kongressen.

Åbningsmødet foregik i universitetets festsal og overværedes af kong Haakon og kronprins Olav.

Unionen er delt i syv associationer, der hver for sig holdt møder, desuden var der fem plenarmøder. I et af disse holdt dr. Sigurdur Thorarinsson et foredrag om vulkanen Hekla's sidste udbrud, og i tilslutning hertil fremsatte professor Niels Nielsen en interessant udtalelse.

I den geodætiske association blev der bl. a. givet meddelelse om de i Danmark i de sidste år foretagne geodætiske arbejder, deriblandt om den i sommeren 1945 udførte triangulation mellem Norge og Jylland over Skagerak ved hjælp af lysbomber, der blev udkastet af Royal Air Force. En indgående undersøgelse af den opnåede nøjagtighed er blevet udført af statsgeodæt O. Simonsen. Professor C. A. Hart fra London gav en meddelelse om en anden ny metode til bestemmelse af geodætiske afstande, den såkaldte radio metode, der under flere forskellige former er blevet udviklet i de sidste år. Dr. Erik Bergstrand fra Stockholm demonstrerede et nyt apparat til måling af lange afstande ved hjælp af lyssignaler. Det synes, som vi står foran en dybt indgribende reform af geodæsien, hvorved den klassiske metode, der består af vinkelmålinger, kombineret med nogle få målinger af afstande, i stor udstrækning bliver erstattet med afstands-målinger efter nye metoder. Endnu kan nævnes, at statsgeodæt dr. Einar Andersen gav en meddelelse om udjævning af store geodætiske net og sammendragning af deludjævninger.

I den meteorologiske association gav professor Chapman fra Oxford en oversigt over de vigtigste fremskridt inden for meteorologien siden 1939. Spørgsmålet om kunstig frembringelse af nedbør blev belyst ved flere foredrag, hvoraf det fremgik, at man kun i exceptionelle tilfælde kan vente at nå resultater. Angående klimavariationen blev der givet meddelelser af direktør Hesselberg og statsmeteorolog Leo Lysgaard. Luftens energiindhold er blevet forøget over landene omkring Nordhavet, idet temperaturen, fugtigheden, nedbøren og vindhastigheden er øget, men årsagen hertil er endnu ikke tilstrækkelig klarlagt.

I associationen for jordmagnetisme og elektricitet blev der givet meddelelse om et nyt, i Amerika konstrueret magnetometer, som anbringes under et aeroplan, og som under flugten kan lokalisere neddykkede undervandsbåde ved at måle ændringen i den jordmagnetiske krafts størrelse. Det er i stand til at måle variationer på et par γ , det er altså ligeså nøjagtigt som de bedste lokalvariometre. Instrumentet har vist sig egnet til en hurtig udforskning af det underliggende terrains magnetiske egenskaber, og man har allerede gennemfløjet 300 000 miles med dette instrument og derved fået nye oplysninger angående anomale magnetiske områder. Nord for Canada har man ad denne vej

lokaliseret en ny nordpol. Amerikanerne har ogsaa haft lejlighed til at sende måleinstrumenter op med V-2-raketter til en højde af 130 km. Man har derved fået nye oplysninger om atmosfærens tryk, temperatur og sammensætning i disse store højder.

I den oceanografiske association var bølgeforskningen det dominerende emne. Dette er en naturlig følge af, at de ledende oceanografer under krigen beskæftigede sig med metoder til forudsigelse af søgang, dønning og brænding på grund af disse fænomeners betydning ved militære landgangsoperationer. Blandt foredragene inden for andre områder skal særligt nævnes et af professor Proudman om teorien for opblanding af havvand ved turbulens og et af professor Ekman om periodiciteten i strømmen i store dybder i Atlanterhavet.

København, den 15. oktober 1948.

N. E. NØRLUND.

XII.

Beretning for 1948 fra selskabets sekretariat.

Ved fuldmægtig A. LOMHOLT.

Sekretariatet har i det forløbne år forestået tilrettelæggelsen af de holdte 14 møder i selskabet, 9 i 2. halvdel af sæsonen 1947—48 fra 23. januar til 14. maj og 5 i begyndelsen af indeværende sæson fra 15. oktober til 10. december 1948. Der er sørget for indkaldelse til møder ved mødesedler og for trykning og udsendelse af dertil hørende bilag: beretninger om møder, kommissionsberetninger, betænkninger fra udvalg til bedømmelse af indsendte afhandlinger, budget og regnskabsuddrag og lign. Beretning om møderne er indført i forhandlingsprotokollen, og kortregister dertil er videreført. Den af beslutningerne i møderne følgende korrespondance er tilrettelagt. Bepisningen efter møderne er varetaget af fru Ellen Erichsen. Fuldmægtigen har taget del i en række udvalgmøder og har ført protokol derover. Ud over korrespondancen efter møderne har sekretariatet udvekslet et stort antal breve om almindelige emner, men i særdeleshed om

publikationsudvekslingen gennem bytteforbindelserne. I november—december 1948 var sekretæren, professor Jakob Nielsen, bortrejst til Libanon, og hans hverv varetoges af redaktøren.

Sekretariatet har redigeret »Oversigt over selskabets virksomhed« juni 1947—maj 1948, omfattende 176 sider, heri ikke medregnet Carlsbergfondets beretning på 80 sider. Fortegnelserne deri over inden- og udenlandske medlemmer er revideret og ført à jour, og der er udarbejdet en beretning om møderne, indeholdende de vigtigere sager, der er behandlet. Endvidere indeholder Oversigten bl. a. seks mindetaler over afdøde indenlandske medlemmer med portrætter. Oversigten udkom i oktober 1948.

Fuldmægtigen har assisteret redaktøren, professor L. L. Hammerich, ved udgivelsen af selskabets øvrige publikationer. Der er ført forhandlinger vedrørende trykning af manuskripter og fremstilling af clichéer, korrekturer er formidlet mellem forfatter og trykkeri, og på de fleste afhandlinger er læst 2. korrektur. Kassekommissionen er til stadighed holdt underrettet om publikationskontoens status.

Endvidere har fuldmægtigen assisteret kassereren, professor Mathias Thomsen, ved ind- og udbetalinger, renskrivning af regnskaber o. l.

Fortegnelserne over restoplagerne af samtlige publikationer, der viser udlevering, salg og oplagsstatus for hver enkelt publikation, er ført op til dato. Udtagningen fra oplaget til kommissionæren har i 1948 været stor. Salgsindtægten for selskabet har for året 1947 beløbet sig til c. kr. 11.250 mod godt kr. 8.800 for 1946 og tidligere normalt kr. 3—4.000.

Alle nye clichéer er indført i fortegnelsen derover. En del udlån har fundet sted. Arbejdet med registrering af oplag og clichéer har påhvilet fru E. Erichsen.

Vedrørende det af fuldmægtig A. Lomholt udførte trykmanuskript til fortsættelse af selskabets jubilæumsskrift har der været forhandlet i årets løb, og Carlsbergfondets direktion har i september bevilget det for trykningen af bind II nødvendige beløb. Trykningen er herefter påbegyndt.

I årets løb er alle ind- og udgåede skrivelser m. m. ordnet og henlagt i arkivet.

Nogle forfattere af selskabets publikationer har i 1948 an-

vendt sekretariatets assistance ved udsendelse af frieksemplarer. Der udsendtes c. 610 eksemplarer. Udgift til porto beløb sig til c. kr. 350, til emballage o. l. c. kr. 60, ialt c. kr. 410.

Sekretariatet har, som i 1947, varetaget administrationen af alle sager vedrørende »Grosserer A. Collstrops hjem for en dansk videnskabsmand« (Lundehave). Fuldmægtigen har ført regnskabet for dette legat såvel som for »Emil Herborgs legat til unge, danske, mandlige, ubemidlede naturvidenskabsmænd«.

Arbejdet med genoptagelsen af de ved krigen afbrudte bytteforbindelser er fortsat i 1948. Fra sekretariatets side er foretaget et stort antal henvendelser og reklamationer for at fremme udvekslingens regelmæssige gang, men i mange tilfælde har selskabet endnu intet modtaget i bytte. Fra selskabets side er alle udgivne publikationer regelmæssig tilsendt alle tidligere bytteforbindelser i alle lande.

I årets løb har selskabet indgået 21 nye bytteforbindelser med udlandet, to forbindelser er udvidet, og een er hævet. Desuden har selskabet løbende forhandlinger om bytteforbindelse med en række institutioner, som endnu ikke i 1948 har accepteret selskabets tilbud. I december har sekretariatet udsendt forespørgsel til samtlige tidligere bytteforbindelser i Tyskland om genoptagelse af udvekslingen. Ved årets udgang var antallet af modtagere af selskabets publikationer 568 akademier, universiteter, selskaber, biblioteker o. l., deraf 61 indenlandske.

De forskellige publikationsserier er ultimo 1948 udsendt til det følgende antal medlemmer og bytteforbindelser:

	Antal	Over- sigt	Medd. og Skrifter			
			Hist.- filol.	Arkæol.- kunsth.	Mat.- fys.	Biol.
Danske medlemmer . .	78	78	67	69	57	62
» institutioner . .	61	61	40	40	51	48
Udenl. medlemmer . .	128	128	55	54	36	41
» institutioner . .	507	220	220	230	335	365
Ialt . . .	774	487	382	393	479	516

Følgende nyudgivne publikationer er udsendt i løbet af 1948: Oversigt 1946—47, 1947—48; Hist.-filol. Medd. XXXI.1, 3—5; Mat.-fys. Medd. XVIII.8, XXIV.4—5, 17—18; Biol. Medd. XVIII.3, XX.11—13; Arkæol.-kunsth. Skrifter I.2; Biol. Skrifter IV.7, V.1—5, VI.1.

Udsendelsen af selskabets publikationer er foretaget af sekretariatet ved fru E. Erichsen. For indenlandske og andre nordiske medlemmers og institutioners vedkommende er udsendelsen foretaget direkte med posten, for alle andre medlemmers og institutioners vedkommende dels direkte med posten, dels gennem »Danmarks institut for international udveksling af videnskabelige publikationer« (I. D. É.). Gennem postvæsenet er i 1948 udsendt 2.760 pakker, vægt 1.934 kg, porto kr. 2.152,95, og gennem udvekslingsinstituttet er portofrit sendt 1.425 pakker, vægt 1.568 kg til videreforsendelse.

I bytte for de udsendte publikationer har selskabet fra 304 akademier, universiteter, selskaber, biblioteker o. l., dels forbindelser, dels enkelte andre — de indenlandske dog undtaget — modtaget 693 forskellige tidsskrifter, beretninger, årbøger, dissertationsrækker m. m. i et antal af c. 4.150 bind og hefter, mod c. 5.100 i 1947, c. 4.610 i 1946, c. 500 i 1945 og 5.650 i 1939. Efter registrering i sekretariatet og fremlæggelse i selskabets møder er de indkomne publikationer afgivet til bibliotekerne.

PUBLIKATIONER

UDGIVET AF

DET KGL. DANSKE VIDENSKABERNES SELSKAB

JULI 1948—JUNI 1949

Oversigt.

Oversigt over selskabets virksomhed juni 1947—maj 1948. Med 6 portrætter. Résumé en français. 1948	kr. ø. 8.00

Historisk-filologiske Meddelelser.

BIND XXXI:

5. JOHANSEN, J. PRYTZ: Character and Structure of the Action in Maori. 1948.....	7.00
6. HATT, GUDMUND: Asiatic Influences in American Folklore. 1949	9.00

BIND XXXII:

1. KABELL, AAGE: Don Pedro. 1949.	8.00
2. NEUGEBAUER, O.: The Astronomical Treatise P. Ryl. 27. 1949.	3.00

Matematisk-fysiske Meddelelser.

BIND XVIII:

8. BOHR, NIELS: The Penetration of Atomic Particles through Matter. 1948	10.00

BIND XXIV:

12. BOHR, HARALD, and FÖLNER, ERLING: Infinite Systems of Linear Congruences with infinitely many Variables. 1948	5.00
17. TURÁN, PAUL: On some Approximative Dirichlet-Polynomials in the Theory of the Zeta-Function of Riemann. 1948	3.00
18. RASMUSEN, HANS Q.: The Motion of Comet Olbers 1815—1956. 1948	6.00

19. BOHR, AAGE: Atomic Interaction in Penetration Phenomena. 1948	kr. ø. 5.00

BIND XXV:

1. REIZ, ANDERS: A Composite Giant Star Model with Isothermal Core. 1948	2.50
2. RASMUSEN, HANS Q.: The Motion of Comet Schwassmann-Wachmann 2 in the Years 1942—1949. 1948	1.00
3. HAAR, D. TER: Studies on the Origin of the Solar System. 1948	7.00
4. ANDERSEN, ERIK SPARRE, and JESSEN, BØRGE: On the Introduction of Measures in Infinite Product Sets. 1948	1.00
5. ANDERSEN, ERIK SPARRE, and JESSEN, BØRGE: Some Limit Theorems on Set-Functions. 1948	1.00
6. BOHR, HARALD: On the Convergence Problem for Dirichlet Series. 1949	3.00
8. JESSEN, BØRGE: On the Proofs of the Fundamental Theorem on almost Periodic Functions. 1949	2.00
9. LEVINSON, N.: On the Uniqueness of the Potential in a Schrödinger Equation for a Given Asymptotic Phase. 1949	4.00
10. HJELMSLEV, JOHANNES: Einleitung in die allgemeine Kongruenzlehre. Sechste Mitteilung. 1949	2.50

Biologiske Meddelelser.

BIND XX:

13. JENSEN, AD. S.: <i>Chermes abietis</i> Galls and Squirrels. 1948	1.50
14. STEENBERG, C. M.: Études sur l'anatomie et la systématique du genre <i>Eremina</i> (Gastéropodes pulmonés). Éditées par G. Mandahl-Barth. 1949	8.00

BIND XXI:

1. BÖCHER, TYGE W.: Studies on the Sapropelic Flora of the Lake Flyndersø with Special Reference to the Oscillatoriaceae. 1949	4.00
2. JENSEN, P. BOYSEN: The Production of Matter in Agricultural Plants and its Limitation. 1949	2.00
3. JENSEN, P. BOYSEN: Causal Plant-Geography. 1949	2.00
5. BØRGESEN, F.: Some Marine Algae from Mauritius. Additions to the Parts previously published. 1949	6.00

Arkæologisk-kunsthistoriske Skrifter.

BIND II:

1. HATT, GUDMUND: Oldtidsagre. With an English Summary. 1949.	40.00

Biologiske Skrifter.

BIND V:

kr. o.

5. NILSSON, TAGE: On the Application of the Scanian Post-Glacial Zone System to Danish Pollen-Diagrams. 1948..... 9.00

BIND VI:

1. ORLA-JENSEN, S., ORLA-JENSEN, ANNA D. and SNOG-KJÆR, AGNETE: Biological Researches on the Silage Process. 1948..... 2.00

Særskilt udgivne arbejder:

- A Critical Pāli Dictionary, begun by V. TRENCKNER, revised, continued, and edited by DINES ANDERSEN, HELMER SMITH, and HANS HENDRIKSEN. Vol. I, Part 11. 1944..... 10.00
- A Critical Pāli Dictionary, begun by V. TRENCKNER, revised, continued, and edited by DINES ANDERSEN, HELMER SMITH, and HANS HENDRIKSEN. Epilegomena to Vol. I by HELMER SMITH. 1948..... 12.00
-

ACADÉMIE ROYALE DES SCIENCES ET DES LETTRES
DE DANEMARK

Résumé.

Au cours de l'année 1948—49 l'Académie a perdu deux de ses membres nationaux: M. MARTIN HANS CHRISTIAN KNUDSEN, ancien professeur de physique à l'Université de Copenhague, secrétaire de l'Académie de 1917—1945, décédé le 27 mai 1949, et M. SIGURD ORLA-JENSEN, ancien professeur de chimie-biotechnique à l'Université technique de Danemark, décédé le 24 juin 1949.

De plus l'Académie a perdu sept de ses membres étrangers: Mlle KRISTINE ELISABETH HEUCH BONNEVIE, ancien professeur de zoologie à l'Université d'Oslo, décédée le 30 août 1948; M. FREDERICK ORPEN BOWER, ancien professeur de botanique à l'Université de Glasgow, décédé le 11 avril 1948; M. TAGE GILLIS TORSTEN CARLEMAN, professeur de mathématiques pures à l'Université de Stockholm, décédé le 11 janvier 1949; M. AUGUST W. H. G. FISCHER, ancien professeur de philologie orientale à l'Université de Leipzig, décédé en mars 1949; M. STEN KONOW, ancien professeur de sanskrit à l'Université d'Oslo, décédé le 29 juin 1948; M. FRANÇOIS-ANTOINE-ALFRED LACROIX, ancien professeur de minéralogie au Muséum d'Histoire Naturelle à Paris, décédé le 16 mars 1948, et M. HANS KARL ALBERT WINKLER, ancien directeur du Jardin botanique de Hambourg, décédé le 22 novembre 1945.

Dans sa séance du 22 avril 1949 l'Académie a élu deux nouveaux membres nationaux: M. FRANZ BLATT, professeur de philologie classique à l'Université d'Århus, et M. EDGAR JOHN RUBIN, professeur de psychologie expérimentale à l'Université de Copenhague. De plus l'Académie a élu, dans la Classe des Lettres, six membres étrangers: M. BENGT IVAR HESSELMAN, ancien professeur de langues nordiques à l'Université d'Upsal; M. MARTIN LAMM, ancien professeur d'histoire littéraire à l'Université de Stockholm; M. GUSTAV FREDRIK JÖRAN SAHLGREN, professeur de toponymie à l'Université d'Upsal; M. ELIAS GUSTAF ADOLF WESSÉN, professeur de langues nordiques à l'Université de Stock-

holm, M. ANDRÁS ALFÖLDI, professeur d'histoire ancienne à l'Université de Berne, et M. ROMAN OSIPOVIČ JAKOBSON, professeur de langues et de littératures slaves à l'Université Harvard, Cambridge, Mass. — De plus l'Académie a élu, dans la Classe des Sciences, cinq nouveaux membres étrangers: M. OLAF HOLTEDAHL, professeur de géologie historique à l'Université d'Oslo; M. HALVOR SKAPPEL SOLBERG, professeur de météorologie théorique à l'Université d'Oslo; M. RICHARD COURANT, professeur de mathématiques à l'Université de New York; M. FRITZ ALBERT LIPMANN, directeur de la Biochemical Research Laboratory à Boston, et M. GASTON-LÉON RAMON, ancien directeur du service sérothérapique de l'Institut Pasteur à Garches, Seine & Oise.

A la fin de l'année (juin 1949) l'Académie comptait 77 membres nationaux et 137 membres étrangers, dont 33 membres nationaux et 58 membres étrangers dans la Classe des Lettres et 44 membres nationaux et 79 membres étrangers dans la Classe des Sciences.

M. Niels Bohr a été réélu président de l'Académie pour les années 1949—54.

M. Øjvind Winge a été réélu président de la Classe des Sciences pour les années 1949—52.

M. Niels Bjerrum a été réélu membre de la commission des fonds pour les années 1949—53.

M. Jakob Nielsen a été élu pour occuper la » Maison A. Collstrop, dite Lundehave, destinée à servir de demeure à un savant danois «, près d'Elseneur.

L'Académie a présenté une adresse à S. M. le Roi, protecteur de l'Académie, à l'occasion de son cinquantième anniversaire, le 11 mars 1949, voir p. 46.

Pour les membres des comités des unions du Conseil International des Unions scientifiques, de l'Union Académique Internationale, etc. auxquelles l'Académie a adhéré, voir pp. 21—23.

L'Académie s'est fait représenter aux réunions et manifestations suivantes:

La session de l'» Union Astronomique Internationale « à Zurich du 11—18 août 1948 par MM. N. E. Nørlund et Bengt Strömgren. Voir le compte rendu pp. 123—24.

La session de l'« Union Géodésique et Géophysique Internationale » à Oslo du 19—28 août 1948 par MM. Niels Nielsen et N. E. Nørlund. Voir le compte rendu pp. 124—26.

La session de l'« Union Académique Internationale » à Bruxelles du 14—17 juin 1948 par MM. L. L. Hammerich et Carsten Høeg. Voir le compte rendu pp. 119—21.

La session de l'« Union Internationale de Physique pure et appliquée » à Amsterdam du 8—11 juillet 1948 par M. J. C. Jacobsen. Voir le compte rendu pp. 122—23.

Le « IIIe Congrès International des Sciences Anthropologiques et Ethnologiques » à Bruxelles du 15—23 août 1948 par M. L. L. Hammerich.

Le « XIIIe Congrès International de Zoologie » à Paris du 21—27 juillet 1948 par M. Magnus Degerbøl.

La translation au Panthéon des cendres des professeurs Paul Langevin et Jean Perrin à Paris le 17 novembre 1948 et un colloque de physique à Paris du 15—19 septembre 1948 par M. J. C. Jacobsen.

La Commémoration du centenaire de la mort de J. Berzelius à Stockholm du 20—22 septembre 1948 par M. Niels Bjerrum.

Le « XXIe Congrès International des Orientalistes » à Paris du 23—31 juillet 1948 par M. Kaare Grønbech.

Le « VIe Congrès International des Linguistes » à Paris du 19—24 juillet 1948 par M. Louis Hjelmslev.

Le « VIe et VIIe Congrès International d'Études Byzantines » à Paris et à Bruxelles du 27 juillet—15 août 1948 par M. Ejnar Dyggve.

La première assemblée générale du « Conseil International de la Philosophie et des Sciences Humaines » à Bruxelles du 18—21 janvier 1949 par MM. L. L. Hammerich et Carsten Høeg.

Le « VIIe Congrès de Sciences Pacifiques » à Auckland et Christchurch, Nouvelle-Zélande, du 2—23 février 1949 par MM. A. Fr. Bruun et C. Syrach Larsen.

La Réunion pour la préparation d'une nouvelle édition de l'« Encyclopédie de l'Islam » à Leyde du 5—7 avril 1949 par M. Johs. Pedersen.

Le « XVIe Congrès International d'Histoire de l'Art » à Lisbonne du 18—24 avril 1949 par M. Ejnar Dyggve.

La Session de l' » Union Internationale de Physique pure et appliquée « à Florence le 16 mai 1949 par M. J. C. Jacobsen.

Le » XVIe Congrès International de Géographie « à Lisbonne du 8—15 avril 1949 par M. Niels Nielsen.

L'Académie a adressé des félicitations à l'Université juive, Brandeis University, à Boston, à l'occasion de sa fondation, les 7—8 octobre 1948, et à l'Académie Royale des Sciences exactes, physiques et naturelles, à Madrid, à l'occasion de son centenaire en novembre 1948.

L'Académie a accordé pour la » Concordance et Indices de la Tradition Musulmane « une subvention de 600 couronnes pour chacune des années 1948 et 1949.

La Commission pour la rédaction du Corpus Lexicographorum Graecorum a déposé un rapport sur l'année 1948, voir p. 118.

La Commission pour la rédaction du nouveau Ducange a déposé un rapport sur les années 1947 et 1948, voir p. 118.

Le Comité de la Fondation Rask-Ørsted a accordé une subvention de 10.000 couronnes pour les relations internationales de l'Académie.

L'Académie a résolu d'entrer en relations d'échanges avec les institutions suivantes, dont certaines, toutefois, n'ont pas encore accepté l'invitation de l'Académie :

Astronomical Observatory of the Warsaw University, p. t. Kraków.

Commission Internationale des Industries Agricoles, Paris.

Department of Scientific and Industrial Research, Wellington.

Société Scientifique, Bruxelles.

Magyar Biológiai Kutatóintézet, Tihany.

Institut d'Estudis Catalans, Barcelone.

Australian Council for Scientific and Industrial Research, Melbourne.

Indiana Academy of Science, Indianapolis.

Institución » Fernando el Católico « de la Excma. Diputación Provincial de Zaragoza.

Norsk historisk kjeldskrift-institut, Oslo.

Seminario de Historia primitiva del Hombre, Madrid.
 Institut Mathématique de l'Académie Serbe des Sciences, Beograd.
 Mathematisches Forschungsinstitut, Oberwolfach (Schwarzwald).
 Svenska Sällskapet för Antropologi och Geografi, Stockholm.
 Sociedad española de física y química, Madrid.
 Gmelin-Institut für anorganische Chemie und Grenzgebiete der
 Max-Planck Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften,
 Clausthal-Zellerfeld.
 La revue »Saitabi«, publiée par l'Universidad literaria de Va-
 lencia, Facultad de filosofía y letras, Valencia.
 Nairobi Scientific and Philosophical Society, Nairobi.
 Biblioteka Uniwersytecka, Łódź.
 University of Notre Dame Library, Notre Dame, Ind.
 Svenska statens naturvetenskapliga forskningsråd, Stockholm.

Les échanges ont été élargis avec :

University of Colorado Library, Boulder, Col.
 Società Nazionale di scienze, lettere ed arti, Naples.

Le Conseil d'administration de la Fondation Carlsberg a déposé
 un rapport sur l'année 1947—48. Voir II pp. 1—90.

La commission pour les recherches sur les sources de l'histoire
 du Danemark conservées dans les archives et bibliothèques pri-
 vées a déposé un rapport sur l'année 1948. Voir pp. 108—12.

Le Secrétariat de l'Académie a déposé un rapport sur l'année
 1948, voir pp. 126—29.

L'Académie a tenu 14 séances, au cours desquelles ont été
 faites les communications suivantes :

- ¹⁵/₁₀ 48. M. G. Hevesy: De l'emploi des isotopes radioactifs.
 — Le même présente: »Radioactive indicators«, New
 York 1948.
 — M. Poul Nørlund présente la publication définitive des
 fouilles à l'ancienne forteresse des Vikings de
 Trelleborg.
²⁹/₁₀ 48. M. C. Wesenberg-Lund: Recherches récentes sur le
 plancton des lacs danois.

- ²⁹/₁₀ 48. M. Harald Bohr présente: Otto Neugebauer » The Astronomical Treatise P. Ryl. 27 « (M*)¹.
- M. Kaare Grønbech présente: » Monumenta Linguarum Asiæ Maioris IV « (Rabghuzi Narrationes de Prophetis).
- ¹²/₁₁ 48. M. J. Hjelmslev: Nouvelles recherches sur la théorie générale des congruences (M*).
- M. Poul Tuxen présente: » A Critical Pāli Dictionary « Vol. I, part 11, et Helmer Smith » Epilegomena to Vol. I «.
- Le même présente: Sten Konow et Poul Tuxen: » Indiens religioner « (Les religions de l'Inde).
- ²⁶/₁₁ 48. M. Fred. Poulsen présente: » Oldtidens skæmt og humor « (Le rire dans l'antiquité).
- M. Børge Jessen: Sur l'introduction de mesures dans les produits infinis d'ensembles.
- Le même: Sur les démonstrations des théorèmes fondamentaux des fonctions presque-périodiques (M*).
- M. Herman M. Kalckar: Recherches sur le métabolisme de purine par des micro-méthodes enzymatiques et optiques.
- ¹⁰/₁₂ 48. M. W. Thalbitzer: La pierre runique de Kingigtorsuaq.
- M. Niels Bohr: La discussion sur la base de notre connaissance physique.
- M. Børge Jessen présente: N. Levinson » On the Uniqueness of the Potential in a Schrödinger Equation for a given Asymptotic Phase « (M*).
- ¹⁴/₁ 49. M. Holger Pedersen: Le mot grec $\pi\alpha\rho\theta\acute{\epsilon}\nu\omicron\varsigma$.
- M. Th. Mortensen présente: » Monograph of the Echinoidea « Vol. IV, part 2.
- ²⁸/₁ 49. M. Fritz Buchthal: Haute élasticité et contractilité des fibres musculaires à striation transversale.

---

¹ L'apposition d'un (M) ou d'un (S) après le titre de la communication indique que l'auteur l'a destinée à être publiée dans les *Meddelelser* ou dans les *Skrifter* de l'Académie. Un astérisque (M* ou S*) désigne que la communication a été imprimée dans l'année courante.

- ²⁸/₁ 49. M. O. E. Ravn: Permansif et status indeterminatus en babylonien.
- ¹¹/₂ 49. M. Kai Arne Jensen: Sur la constitution d'un composé de nickel trivalent.
- ²⁵/₂ 49. M. Øjvind Winge: Sur un gène qui provoque la diploïdisation de la levure.
- Le même: Recherches sur l'hybride saumon×truite.
- M. Axel Nielsen: La conception des sciences économiques au XVIIIe siècle.
- ¹¹/₃ 49. M. Niels Nielsen présente la première partie de » Atlas over Danmark « (Atlas du Danemark).
- M. Louis Hjelmslev: Recherches provisoires sur une typologie comparée des langues.
- ²⁵/₃ 49. M. L. L. Hammerich: La mutation consonantique germanique.
- M. G. Hevesy: L'effet des rayons X sur l'incorporation du carbone radioactif dans l'acide nucléique des noyaux cellulaires.
- ⁸/₄ 49. M. Ejnar Dyggve: L'oratoire (le Tempietto) du monastère Sa Maria in Valle à Cividale.
- M. Bengt Strömngren: L'émission de l'hydrogène interstellaire.
- Le même présente: Anne B. Underhill » Model Atmospheres for the High-Temperature Stars « (M).
- ²²/₄ 49. M. Ad. Stender-Petersen: Le problème des Varègues.
- M. Jannik Bjerrum: Sur la nécessité d'une notion spéciale d'antibase.
- ⁶/₅ 49. M. Ad. S. Jensen: Sur le genre *Icelus* (M).
- M. W. Fenchel: Sur les groupes de transformations linéaires dont toutes les racines de l'équation caractéristique sont réelles (M).

Au cours de l'année ont été prononcés deux éloges funèbres de membres nationaux décédés:

- ¹⁵/₁₀ 48. Éloge de M. J. N. Brønsted par M. J. A. Christiansen. L'éloge est imprimé aux pages 57—79.
- ¹¹/₂ 49. Éloge de M. Vilhelm Grønbech par M. Johs. Pedersen. L'éloge est imprimé aux pages 81—100.

L'Académie a résolu la publication des travaux suivants, dont les auteurs ne sont pas membres de l'Académie :

Evry Schatzman, Paris: » Le spectre des naines blanches et leur débit d'énergie « (M).

Tyge W. Böcher: » Studies on the Sapropelic Flora of the Lake Flyndersø with Special Reference to the Oscillatoriaceae « (M*).

Aage Kabell: » Don Pedro « (M*).

S. L. Tuxen: » Über den Lebenszyklus und die postembryonale Entwicklung zweier dänischer Protorengattungen « (S).

Gunnar Nygaard: » Hydrobiological Studies on some Danish Lakes and Ponds. Part II: The Quotient Hypothesis and some new or little known Phytoplanktonorganisms « (S).

C. Rise Hansen et Axel Steensberg: » Jordfordeling og udskiftning. Undersøgelser i tre sjællandske landsbyer « (Le partage des terres et l'atolissement. Recherches dans trois villages de la Sélande) (S).

Norman Levinson, Cambridge, Mass.: » On the Uniqueness of the Potential in a Schrödinger Equation for a given Asymptotic Phase « (M*).

Axel Lannung et Aksel Tovborg Jensen: » Tensimetric and X-Ray Investigations on Magnesium Carbonate Trihydrate and its Dehydration Products « (M).

Paul Holst Christensen: » Studien über die postembryonale Entwicklung bei *Cochlidion limacodes* Hufn. (Fam. Cochlididae, Lepidoptera) « (S).

Ellinor Bro Larsen: » Activity and Migration of *Plusia gamma* L. Studies on the Activity of Insects III « (M).

O. Hagerup: » Thrips Pollination in *Calluna* « (M).

O. Hagerup: » Rain Pollination « (M).

F. Børgesen: » Some Marine Algae from Mauritius. Additions to the former published Parts « (M*).

N. O. Lassen: » On the Energy Loss of Fission Fragments along their Range « (M).

Voir pages 130—32 la liste des publications issues de l'Académie au cours de l'année.

Voir pages 141—150 l'Index analytique.

SAG- OG NAVNEFORTEGNELSE

- ADRESSER, til kongens 50-års dag 46.
- AFHANDLINGER AF IKKE-MEDLEMMER antages til offentliggørelse 30, 32, 39, 41, 42, 47, 52.
- AHNLUND, NILS, Stockholm, selsk. udenl. medl., overværer møde 41.
- ALFÖLDI, ANDRÁS, prof., dr. phil., Bern, vælges til medlem 53.
- ANDERSEN, HARRY, lektor, dr. phil., får bevill. af mag. art. Marcus Lorensens legat 51.
- ANDERSEN, POUL, mag. art., får bevill. af mag. art. Marcus Lorensens legat 51.
- ARKIV, SELSKABETS, beretn. fra sekretariatet 127.
- ASSOCIATION INTERN. DES ÉTUDES BYZANTINES, selskabet slutter sig til associationen, E. Dyggve og C. Høeg vælges til medl. af permanent komité 37.
- BARCELONA, Institut d'Estudis Catalans, bytteforb. indledes 29.
- BEOGRAD, Institut Mathématique de l'Académie Serbe des Sciences, bytteforb. indledes 39.
- BERETNINGER om møder, kongresser o. l. ønskes indsendt 31.
- BERZELIUS, JAC., beretn. om højtidelighed i Stockholm 1948 32.
- BJERRUM, JANNIK, giver medd. »Om nødvendigheden af et særligt anti-basebegreb« 53.
- BJERRUM, NIELS, sender beretn. om højtidelighed for Jac. Berzelius i Stockholm 1948 32; præsidenten giver et bidrag til udg. af »Selected Papers« i anl. af 70-års dag 46; genvælges til medlem af kassekomm. 51.
- BLATT, FRANZ, prof., dr. phil., Århus, vælges til medlem 53.
- BOHR, HARALD, forelægger Afh. af Otto Neugebauer 31.
- BOHR, NIELS, giver medd. »Diskussionen om grundlaget for den fysiske erkendelse« 36; delegeres til møde i Conseil Intern. des Unions Scient. 1949 59; genvælges til præsident 51. Se også: præsident.
- »BOHR LEGATET, NIELS«, administrationsudvalget 25; beretn. og regnskab for 1948 trykt 115–16; bidrag til Niels Bjerrums »Selected Papers« 46.
- BONNEVIE, KRISTINE E. H., fh. prof., dr., Oslo, selsk. udenl. medlem død 31.

- BOSTON, Brandeis University, lykønsk. sendes til univ. oprettelse 29;
American Academy of Arts and Sciences tilbyder assistance ved
besøg i Boston 49.
- BOULDER, Col., University of Colorado Library, bytteforb. udvides 34.
- BOWER, FR. ORPEN, fh. prof., dr., Glasgow, selsk. udenl. medl. død 38.
- BRUUN, A. FR., dr. phil., delegeres til The Seventh Pacific Science Con-
gress i Auckland og Christchurch 1948 37.
- BRUXELLES, Société Scientifique, bytteforb. indledes 29.
- BRØNDUM-NIELSEN, J., delegeres til The 3rd Intern. Congress of Topony-
my and Anthroponymy i Bruxelles 1949 47.
- BRØNSTED, J. N., mindeord ved J. A. Christiansen 27, trykt 57–79.
- BUCHTHAL, FR., giver medd. »Højelasticitet og kontraktilitet i den tvær-
stribede muskelfiber« 40; stiller forslag om selsk. assistance ved
foranstaltning af vidensk. symposia 47, præsidenten gør bemærkn.
dertil 49.
- BUDGET for 1949, vedtages 37, trykt 105–07.
- BYTTEFORBINDELSER, indgås 29, 32, 34, 37, 39, 42, 45, 47, 49, 54; udvides
34; beretn. fra sekretariatet 128–29.
- BÖCHER, TYGE W., lektor, dr. phil., afh. »Studies on the Sapropelic Flora
of the Lake Flyndersø with Special Reference to the Oscillatoria-
ceae« opt. 30, udk. 131.
- BØRGESEN, F., fh. bibliotekar, dr. phil., afh. »Some Marine Algae from
Mauritius. Additions« opt. 52, udk. 131.
- CARLEMAN, T. G. T., prof., Stockholm, selsk. udenl. medl. død 40.
- CARLSBERGFONDETS DIREKTION 23–24; giver bevill. til fremstilling af
selsk. jubilæumsskrift bd. II 33; formanden forelægger beretn. 1947
–48 53, trykt II. 1–90.
- CARLSBERGLABORATORIETS BESTYRELSE, tilforordnede 24.
- CHRISTENSEN, P. HOLST, dr. phil., afh. »Studien über die postembryo-
nale Entwicklung bei Cochlidion limacodes Hufn.« opt. 42.
- CHRISTIANSEN, J. A., taler mindeord om J. N. Brønsted 27, trykt 57–79.
- CLAUSEN, EVA, cand. mag., får bevill. af mag. art. Marcus Lorenzens
legat 51.
- CLAUSTHAL-ZELLERFELD, Gmelin-Institut für anorganische Chemie und
Grenzgebiete, bytteforb. indledes 42.
- COLLSTROP, A., GROSSERER, HJEM FOR EN DANSK VIDENSKABSMAND (Lunde-
have), bestyrelse 24; sekretæren giver beretn. om den økon. stilling,
R. Collstrop testamenterer stor gave til hjemmet 44; selskabet låner
midlertidigt et beløb til hjemmet som tilskud til beboeren 46; medd.
om ansøgere til boligen 48; 1. beh. af valg af beboer 51; bestyr.
genvælges, Martin Knudsen fratræder, Jak. Nielsen vælges til med-
lem af bestyr. 51; fortsat 1. beh. af valg af beboer 53; beretn. for
1948 55, trykt 113–14; Jakob Nielsen vælges til beboer af Lunde-
have 56; Jakob Nielsen fratræder bestyr., Kaare Grønbech vælges 56.
- COLLSTROP, RUD., legationsråd, testamenterer stor gave til Lunde-
have 44; selskabet modtager gaven 46; genvælges til medl. af bestyr. for
Lundehave 51.

- »COMMITTEE ON SCIENCE AND ITS SOCIAL RELATIONS«, komité 22; beretn. om møde i Paris 1948 34.
- »CONCORDANCE ET INDICES DE LA TRADITION MUSULMANE«, bevill. for 1948 gives af præsidentens konto 30; bevill. for 1949 37.
- CONGRÈS INTERNATIONAL D'ÉTUDES BYZANTINES, LE VIe ET VIIe, i Paris og Bruxelles 1948, E. Dyggve sender beretn. derom 34.
- CONGRÈS INTERN. DE GÉOGRAPHIE, LE XVIe, i Lissabon 1948, udsættes til 1949 28.
- CONGRÈS INTERN. D'HISTOIRE DE L'ART, LE XVIe, i Lissabon 1949, E. Dyggve delegeres 49.
- CONGRÈS INTERN. DES ORIENTALISTES, LE XXIe, i Paris 1948, K. Grønbech sender beretn. 34.
- CONGRÈS INTERN. DE ZOOLOGIE, LE XIIIe, i Paris 1948, M. Degerbøl deltager i st. f. Th. Mortensen 29; M. Degerbøl sender beretn. 34.
- CONGRESS OF AMERICANISTS, THE XXIX. INTERN., i New York 1949, W. Thalbitzer delegeres 47.
- CONGRESS OF ANTHROPOLOGICAL AND ETHNOLOGICAL SCIENCES, THE 3rd INTERN., i Bruxelles-Tervuren 1948, L. L. Hammerich sender beretn. 28.
- CONGRESS OF TOPONYMY AND ANTHROPONYMY, THE 3rd INTERN., i Bruxelles 1949, J. Brøndum-Nielsen delegeres 47.
- CONSEIL INTERN. DE LA PHILOSOPHIE ET DES SCIENCES HUMAINES, beretn. om stiftelse deraf 32; L. L. Hammerich og Carsten Høeg delegeres til møde i Bruxelles 1949 37; L. L. Hammerich sender foreløbig beretn. 41, giver mundtlig beretn. 42.
- CONSEIL INTERN. DES UNIONS SCIENTIFIQUES, komiteer for derunder hørende unioner 21–22; valg af delegerede til møde i København 1949 49.
- CORPUS LEXICOGRAPHORUM GRAECORUM, kommission 23; beretn. for 1948 52, trykt 118.
- COURANT, RICHARD, prof., dr. phil., New York, vælges til medlem 53.
- DANMARKS AKVARIUM, medlem af bestyrelsen 26; Math. Thomsen delegeres til 10-års jubilæum 54.
- DANMARKS INSTITUT FOR INTERN. UDVEKSLING AF VIDENSKABELIGE PUBLIKATIONER (I. D. É.) 129.
- DEGERBØL, MAGNUS, deltager i zoologkongres i Paris 1948 29; sender beretn. derom 34.
- DUCANGE, kommission 23; beretn. for 1917 og 1948 45, trykt 118.
- DYGGVE, E., sender beretn. om byzantinistkongres i Paris og Bruxelles 1948 34; vælges til medl. af permanent komité for l'Assoc. Intern. des Études Byzantines 37; delegeres til kunsthist.-kongres i Lissabon 1949 49; giver medd. »Oratoriet (Tempiettoen) ved klostret Sa Maria in Valle i Cividale« 50.
- »ENCYCLOPÉDIE DE L'ISLAM«, ny udg. heraf, møde i Leiden 1949, Johs. Pedersen delegeres 47, beretn. om møde 55.
- FENCHEL, W., giver medd. »Om grupper af lineære transformationer med lutter reelle egenværdier« 55.

- FISCHER, AUG. W. H. G., fh. prof., dr. phil., selsk. udenl. medl. død 52.
- FORFATTEREKSEMPLARER, SELSKABETS UDSENDELSE AF, beretn. fra sekretariatet 127.
- FREDERIKSBORG-MUSEETS BESTYRELSE, medlem 24.
- FRIEDLIN, MORITZ, dr., Chicago, overværer møde 35.
- FRIIS, AAGE, medl. af udvalg vedr. flere udenl. medl. 51; genvælges til medl. af bestyr. for Lundehave 51.
- GRØNBECHE, KAARE, fremlægger »Monumenta Linguarum Asiae Maioris IV« 32; sender beretning om orientalistkongres i Paris 1938 34; medl. af udvalg vedr. flere udenl. medl. 51; genvælges til revisorsuppl. 51; medl. af bestyr. for Lundehave 56.
- GRØNBECHE, VILH., mindeord ved Johs. Pedersen 41, trykt 81–100.
- GÆSTER, til stede ved selsk. møder 27, 35, 36, 38, 41, 48.
- HAGERUP, O., museumsinsp., dr. phil., afh. »Thrips-bestøvning hos Cal-luna« og »Regnbestøvning« opt. 47.
- HAMMERICH, L. L., deltager i møde i Union Acad. Intern. i Bruxelles 1948 28; sender beretn. om antropologkongres 1948 28; delegeres til møde i Conseil Intern. de la Philosophie et des Sciences humaines i Bruxelles 1949 37, giver beretn. herom 41, 42; delegeres til møde i Union Acad. Intern. i Bruxelles 1949 47; giver medd. »Den german-ske lydforskydning« 48. Se ogsaa: redaktør.
- HANSEN, C. RISE, arkivar, afh. i samarbejde med overinsp., dr. Axel Steensberg »Jordfordeling og udskiftning« opt. 39.
- HELSINGFORS, indberetn. om lov om oprettelsen af Finlands akademi og om statsstipendier modtaget 31.
- HERBORG, EMIL, LEGAT, bestyrelse 25; beretn. og regnskab for 1948 45, trykt 114–15; 4 portioner udd. 48; Math. Thomsen genvælges til medl. af bestyr. 51.
- HESELMAN, BENGT I., fh. prof., dr. phil., Uppsala, vælges til medlem 53.
- HEVESY, G., overværer møder, 27, 38, 48; giver medd. »Om anvendelsen af radioaktive isotoper« 27; fremlægger »Radioactive Indicators« 27; giver medd. »Virkningen af røntgenbestråling på indbygning af radio-aktivt kulstof i cellekærnerne nukleinsyre« 48.
- HJELMSTIERNE-ROSENCRONESKE STIFTELSE, DEN GREVELIGE, sender medd. om tilskud for 1947 29; beretn. for 1947 32.
- HJELMSLEV, J., giver medd., »Nye undersøgelser over den almene kongruenslære« 33, udk. 131; medl. af udvalg vedr. flere udenl. medl. 51.
- HJELMSLEV, LOUIS, giver medd. om den intern. lingvistkomité 42; giver medd. »Foreløbige undersøgelser til en sammenlignende sprogtypologi« 45.
- HOLMBERG, A. O., selsk. udenl. medl., overværer møde 27.
- HOLTEDAHL, OLAF, prof., dr. phil., Oslo, vælges til medlem 53.
- HØEG, C., sender beretn. om møde i Union Acad. Intern. 1948 28, trykt 119–21; giver beretn. om stiftelse af Conseil Intern. de la Philosophie et des Sciences humaines 32; delegeres til mødet i Conseil Intern. de la Philosophie et des Sciences humaines 37; vælges til medl. af permanent komité for l'Assoc. Intern. des Études Byzan-

- tines 37; giver suppl. bemærkn. til beretn. om møde i Conseil Intern. de la Philosophie . . . 42; delegeres til møde i Union Acad. Intern. i Bruxelles 1949 47; medl. af udvalg vedr. flere udenl. medl. 51; genvælges til revisor 51.
- INDIANAPOLIS, Indiana Academy of Science, bytteforb. indledes 29.
- JACOBSEN, J. C., sender beretn. om møde i Union Intern. de Physique pure et appl. 28, trykt 122–23; delegeres til fysisk colloquium i Paris 1948 32; delegeres til møde i Union de Physique i Florens 1949 54.
- JAKOBSON, ROMAN O., prof., dr. phil., Cambridge Mass., vælges til medlem 53.
- JENSEN, AD. S., giver medd. »Om slægten Icelus« 54.
- JENSEN, AKSEL TOVBORG, civilingeniør, dr. phil. Se: Lannung, Axel.
- JENSEN, KAI ARNE, giver medd. »Om konstitutionen af en forbindelse med trivalent nikkel« 41.
- JENSEN, P. BOYSEN, afh. »Production of Matter in Agricultural Plants and its Limitation« og »Causal Plant-Geography« opt. uden forelæggelse 30, udk. 131.
- JESPERSEN, P. HELVEG, mag. scient., får Emil Herborgs legat 49.
- JESSEN, BØRGE, giver medd. »Om indførelse af mål i uendelige produkt-mængder« 35; giver medd. »Om beviserne for hovedsætningerne om næstenperiodiske funktioner« 35, udk. 131; fremlægger afh. af prof. N. Levinson 37.
- JUBILEUMSSKRIFT, SELSKABETS, Carlsbergfondets direktion giver bevill. til bd. II 33.
- JØRGENSEN, ERIK GOTFRED, cand. mag., får Emil Herborgs legat 49.
- KABELL, AAGE, cand. mag., afh. »Don Pedro« opt. 30, udk. 130.
- KALCKAR, HERMAN M., giver medd. »Studier over purinstofskiftet med enzymatisk-optiske mikrometoder« 35.
- KASSEKOMMISSION, SELSKABETS, 20; formanden får bemynd. til overskrivelse af publikationskontoen 32; forelægger budget for 1949 37, trykt 105–07; forelægger regnskab for 1948 50, trykt 101–04; Niels Bjer-rum genvælges til medl. 51; N. E. Nørlund genvælges til form. 54.
- KASSERER, SELSKABETS, 20.
- KLASSEFORMEND, SELSKABETS, 20; leder møde 45; valg af form. i nat.-mat. klasse 49, 50; medl. af udvalg vedr. flere udenl. medl. 51.
- KLASSER, SELSKABETS, holder møde 40, 49; møder udsættes 43; den nat.-mat. foreslår flere udenl. medl. 51.
- KLENOW, HANS, stud. mag., overværer møde 35.
- KNUDSEN, MARTIN, deltager ikke i møde i Union Géod. et Géoph. Intern. i Oslo 1948 28; fratræder best. for Lundehave 51; afgår ved døden 56.
- KNUDTZON, TH., højesteretssagf., konciperer protokol vedr. legations-råd R. Collstrops testamentariske gave til Lundehave 44; genvælges til medl. af bestyr. for Lundehave 51.
- KONGEN, HS. MAJESTÆT, modtager adresse til 50-års fødselsdag 46.
- KONOW, STEN, fh. prof., dr., Oslo, selsk. udenl. medl. død 27; arbejdet »Indiens Religioner« i samarb. med Poul Tuxen fremlægges af P. Tuxen 34.

- KRAKÓW, Astronomical Observatory of the Warsaw University, bytteforb. indledes 29.
- KRISTENSEN, POUL VIKTOR, stud. mag., får Emil Herborgs legat 48.
- KROGH, AUGUST, udtræder af selskabet 39; modtager svar på åbent brev 41.
- KRØYER, P. S., selskabet får fuld reproduktionsret over maleriet »Et møde i Videnskabernes Selskab« 37; farvereproduktion bekostes af Bianco Lunos bogtrykkeri 38.
- KØBENHAVN, kommunebibliotekernes hovedbibl. får Oversigten 45.
- LACROIX, F.-A.-A., fh. prof., dr., Paris, selsk. udenl. medl. død 27.
- LAMM, MARTIN, fh. prof., dr. phil., Stockholm, vælges til medl. 53.
- LANGE, MORTEN, amanuensis, cand. mag., får bevill. af mag. art. Marcus Lorenzens legat 51.
- LANGEVIN, PAUL, afd. prof., Paris, højtidelighed ved overførsel til Panthéon 32.
- LANNUNG, AXEL, apotekbestyrer, afh. i samarb. med dr. Aksel Tovborg Jensen »Tensimetriske og røntgenografiske undersøgelser af magnesiumkarbonat trihydrat og dets dehydrationsprodukter« opt. 41.
- LARSEN, C. SYRACH, arboretforst., dr. agro., delegeres til The Seventh Pacific Science Congress i Auckland og Christchurch 1949 38.
- LARSEN, ELLINOR BRO, lektor, dr. phil., afh. »Activity and Migration of *Plusia gamma* L.« opt. 42.
- LASSEN, N. O., cand. mag., afh. »On the Energy Loss of Fission Fragments along their Range« opt. 52.
- LEGATER. Se: Bohr, Herborg, Lorenzen og Ørnborg.
- LEVINSON, N., prof., Cambridge Mass., overværer møde 35; afh. »On the Uniqueness of the Potential in a Schrödinger Equation for a given Asymptotic Phase« forelægges af Børge Jessen 37, opt. 39, udk. 131.
- LIPMANN, FR. A., direktør, dr., Boston, vælges til medlem 53.
- ŁÓDŹ, Biblioteka Uniwersytecka, bytteforb. indl. 49.
- LOMHOLT, ASGER, fuldmægtig 26; beretn. fra sekretariatet trykt 126–29.
- LORENZENS LEGAT, MAG. ART. MARCUS, bestyrelse 25; legatet uddeles 51; beretn. for 1948–49 og regnskab for 1948 trykt 116–17.
- LUNDEHAVE. Se: Collstrop, A.
- LUNO, BIANCO, bekoster farvereproduktion af P. S. Krøyers maleri 38.
- MADRID, Académie R. des Sciences exactes, physiques et naturelles, 100-års jubilæum 1948, lykønskn. sendes 29; Seminario de Historia primitiva del Hombre, bytteforb. indledes 37; Sociedad española de física y química, bytteforb. indledes 42.
- MADVIG, J. N., præsidenten billiger plan om undersøgelse af Madvigs virke og offentliggørelse af resultaterne 28.
- MANDAHL-BARTH, G., mag. scient. Se: Steenberg, C. M.
- MEDLEMMER, SELSKABETS, 1–19; afgår ved døden 27, 31, 38, 40, 52, 56; forslag om valg medd. 50; udvalg nedsættes ang. flere udenl. medl. 51; nye medl. optages 53.
- MELBOURNE, Australian Council for Scientific and Industrial Research, bytteforb. indledes 29.

- MINDEORD, J. N. Brønsted ved J. A. Christiansen 27, trykt 57—79; Vilh. Grønbech ved Johs. Pedersen 41, trykt 81—100.
- MONUMENTA MUSICAE BYZANTINAE, kommission 23; sender beretn. for 1943—48, 28.
- MORTENSEN, TH., er forhindret i at deltage i zoologkongres i Paris 1948 29; får pastor emer. F. J. Ørnborgs legat 34; fremlægger »Monograph of the Echinoidea« vol. IV, part 2 38.
- MUNKSGAARD, E., FORLAG, medd. om salg af selsk. publikationer 30; medd. om fremtidig ordning af forlag 33; ønsker biblioteksmæssig omtale af publ. i »Novi Libri« 36; foretager udsendelse af anmeldereksemplarer 36.
- MØDER, SELSKABETS, beretn. 27—56.
- NAIROBI, The Nairobi Scientific and Philosophical Society, bytteforb. indledes 47.
- NAPOLI, Accademia di archeologia lettere e belle arti sender hilsen på latin, svarhilsen sendes 31; Società Naz. di scienze, lettere ed arti, bytteforb. indledes 54.
- NEUGEBAUER, OTTO, afh. »The Astronomical Treatise P. Ryl. 27« forelægges af Harald Bohr 31, udk. 130.
- NIELSEN, AXEL, giver medd. »Oplysningstidens opfattelse af økonomisk videnskab« 43.
- NIELSEN, JAKOB, delegeres til møde i Cons. Intern. des Unions Scient. 1949 49; vælges til medl. af bestyr. for Lundehave 51; vælges til beboer af Lundehave, fratræder som medl. af bestyr. 56. Se også: sekretær.
- NIELSEN, NIELS, deltager i møde i Union Géod. et Géoph. Intern. i Oslo i st. f. Martin Knudsen 28; fremlægger 1. afd. af »Atlas over Danmark« 45.
- NORD, HAKON, mag. scient., får Emil Herborgs legat 49.
»NORDENS« NORDISKE SPROGNÆVN, medlem 26.
- NOTRE DAME, Ind., Univ. of Notre Dame Library, bytteforb. indl. 49.
- NYGAARD, GUNNAR, lektor, cand. mag., afh. »Hydrobiological Studies on some Danish Lakes and Ponds. Part II« opt. 39.
- NØRLUND, N. E., aflægger beretn. om møde i Union Géod. et Géoph. Intern. i Oslo 1948 28, trykt 124—26; aflægger beretn. om møde i Union Astron. Intern. i Zürich 1948 28, trykt 123—24; delegeres til møde i Conseil Intern. des Unions Scient. 1949 49; medl. af udvalg vedr. flere udenl. medl. 51; genvælges til formand for kassekomm. 54.
- NØRLUND, POUL, fremlægger publ. om udgravningerne af Trelleborg 28.
- OBERWOLFACH (Schwarzwald), Mathematisches Forschungsinstitut, bytteforb. indledes 39.
- OLSEN, ERIK, mag. agro., afh. »The Intestinal Flora of Infants« opt. 30; afh. tages tilbage (disputats) 54.
- ORLA-JENSEN, S., afgår ved døden 56.
- OSLO, Norsk historisk kjeld-skriftinstitut, bytteforb. indledes 34.
- OVERSICHT OVER SELSKABETS VIRKSOMHED 1947—48, udk. 130.
- PACIFIC SCIENCE CONGRESS, THE SEVENTH, i Auckland og Christchurch

- 1949, dr. A. Fr. Bruun delegeres 37; dr. agro. C. Syrach Larsen delegeres 38.
- PĀLI DICTIONARY, A CRITICAL, kommission 23; Vol. I, part 11, samt »Epilegomena« af Helmer Smith fremlægges af Poul Tuxen 33, udk. 132.
- PARIS, Commission Intern. des Industries Agricoles, bytteforb. indledes 29.
- PEDERSEN, HOLGER, giver medd. »Det græske Ord παρθένος« 38; udtaler sig om ny retskrivning 55.
- PEDERSEN, JOHS., taler mindeord om Vilh. Grønbech 41, trykt 81–100; leder møde 45; delegeres til møde i Leiden 1949 vedr. ny udg. af I»Encyclopédie de l'Islam« 47, aflægger beretn. om mødet 55.
- PERRIN, JEAN, afd. prof., Paris, højtidelighed ved overførsel til Panthéon 32.
- PETERSSON, V. W., lektor, cand. mag., får bevill. af mag. art. Marcus Lorenzens legat 51.
- POULSEN, FRED., fremlægger »Oldtidens skæmt og humor« 35.
- PRISOPGAVER, medd. om indsendelse af forslag 36.
- PRÆSIDENT, SELSKABETS, 20; byder medl. velkommen 27; billiger plan om undersøg. af J. N. Madvigs virke 28; opfordrer til fremsættelse af ønsker om opgaver for selskabet 42; er fraværende 45; gør bemærkn. til forslag om symposia 49; medl. af udvalg vedr. flere udenl. medl. 51; Niels Bohr genvælges 51; ønsker spørgsm. om symposia overvejtes 55. Se også: Bohr, Niels.
- PUBLIKATIONER, SELSKABETS, fremlægges af redaktøren 33, 34, 36, 39, 41, 52; oplag forhøjes 30; kontoen overskrides 32; Munksgaards forlag ønsker biblioteksmæssig omtale af publ. i »Novi Libri«, og foretager udsendelse af anmeldereksemplarer 36; udk. 1948–49 130–32.
- RAMON, GASTON-L., fh. direktør, Garches, vælges til medlem 53.
- RASK-ØRSTED FONDETS BESTYRELSE, medlemmer 24; bevilger 10.000 kr. til intern. forb. 29; sender beretn. for 1946–47 30.
- RAVN, O. E., giver medd. »Babylonsk permansiv og status indeterminatus« 40.
- REDAKTØR, SELSKABETS, 20; fremlægger udkomne publikationer 33, 34, 36, 39, 41, 52; fungerer som sekretær 33, 35, 36. Se også: Hammerich, L. L.
- REGISTRERING AF LITTERÆRE KILDER TIL DANSK HISTORIE, medl. af kommission 21.
- REGNSKAB for 1948 forelægges 50, trykt 101–04.
- REHBERG, P. BRANDT, giver medd. vedr. møde i »Committee on Science and its Social Relations« 34; delegeres til møde i Conseil Intern. des Unions Scient. 1949 49; medl. af udvalg vedr. flere udenl. medl. 51.
- REVISORER, SELSKABETS, 20; C. Høeg genvælges 51.
- REVISORSUPPLEANTER, SELSKABETS, 21; Kaare Grønbech genvælges 51.
- RUBIN, EDGAR, prof., dr. phil., vælges til medlem 53.
- RØMER, OLE, MEDAILLE, Medl. af Bestyrelsen 26.
- SAHLGREN, G. F. JÖRAN, prof., dr., Uppsala, vælges til medlem 53.
- SCHATZMAN, E., dr., Paris, afh. »Le spectre des naines blanches et leur débit d'énergie« opt. 30.

- SEKRETARIAT, SELSKABETS, 26; lønninger forhøjes 37; beretn. for 1948 55, trykt 126-29.
- SEKRETÆR, SELSKABETS, 20; meddeler dødsfald 27, 31, 38, 40, 52, 56; er bortrejst til Beirut, redaktøren fungerer 33; giver medd. om forslag til prisopgaver for legaterne 36; giver medd. om Lundehaves økon. stilling 43; oplæser adresse til kongen 46; medd. valg af klasseform. og forslag om valg af nye medl. 50; medl. af udvalg vedr. flere udenl. medl. 51; giver oversigt over sæsonens møder 56. Se også: Nielsen, Jakob.
- SHETELIG, HAAKON, overværer møde 27.
- SKANDINAVISKE NATURFORSKERMØDER, den danske bestyrelse 25.
- SMITH, HELMER, »Epilegomena to A Critical Pāli Dictionary Vol. I« fremlægges af P. Tuxen 33, udk. 132.
- SOLBERG, HALVOR, S. prof., dr. phil., Oslo, vælges til medlem 53.
- STATSTILSKUD, medd. herom 55.
- STEENBERG, C. M., efterl. af h. »Études sur l'anatomie et la systématique du genre Eremina (Gastéropodes pulmonés), bearb. af G. Mandahl-Barth, opt. 30, udk. 131.
- STEENBERG, AXEL, overinspektør, dr. phil. Se: Hansen, C. Rise.
- STENDER-PETERSEN, AD., giver medd. »Det varægiske problem« 52.
- STOCKHOLM, Ingeniörsvetenskapsakademien sender medaille 39; Svenska Sällskapet för Anthropologi och Geografi, bytteforb. indledes 42; Svenska statens naturvetenskapliga forskningsråd, bytteforb. indledes 54.
- STRÖMGREN, BENGT, deltager i møde i Union Astron. Intern. i Zürich 1948 28; giver medd. »Den interstellare brints emission« 50; forelægger af h. af dr. Anne B. Underhill 50.
- SVERDRUP, H. U., Oslo, overværer møde 36.
- SØRENSEN, THORVALD, lektor, dr. phil., får bevilling af mag. art. Marcus Lorenzens legat 51.
- THALBITZER, W., giver medd. »Runestenen fra Kingigtorsssuaq« 36; delegeres til amerikanistkongres i New York 1949 47.
- THOMSEN, MATH., genvælges til medl. af bestyr. for Emil Herborgs legat 51; repræs. selsk. ved Danmarks akvariums 10-års jubilæum 54.
- TIHANY, Magyar Biológiai Kutatóintézet, bytteforb. indledes 29.
- TILLIDSHVERV, SELSKABETS, 20-26.
- TOLDBERG, HELGE, adjunkt, cand. mag., får bevilling af mag. art. Marcus Lorenzens legat 51.
- TUXEN, POUL, fremlægger »A Critical Pāli Dictionary« Vol. I, part 11 og Helmer Smith »Epilegomena to Vol. I« 33; fremlægger »Indiens Religioner«, i samarb. med Sten Konow 34.
- TUXEN, S. L., dr. phil., af h. »Über den Lebenszyklus und die postembryonale Entwicklung zweier dänischer Protüregattungen« opt. 32.
- UDVALG, KOMMISSIONER OG KOMITEER 20-26.
- UNDERHILL, ANNE B., dr., Canada, af h. »Model Atmospheres for the High-Temperature Stars« forelægges af B. Strömgren 50.
- UNDERSØGELSE AF DE I DANSK PRIVATEJE BEVAREDE KILDER TIL DANSK

- HISTORIE, kommission 21; får bevilling 37; sender beretn. for 1948 55, trykt 108–12.
- UNDERVISNINGSMINISTERIET, meddelelse om statstilskud 55.
- UNESCO, Jakob Nielsen deltager i møde i Beirut 1948 33.
- UNESCO, RÅDGIVER FOR NATIONALKOMMISSIONEN FOR, 23.
- UNION ACADÉMIQUE INTERNATIONALE, komité 21; trykt beretn. om møde i Bruxelles 1948, delegationen sender beretn. 28, trykt 119–21; møde i Bruxelles 1949, L. L. Hammerich og C. Høeg delegeres 47.
- UNION ASTRONOMIQUE INTERN., komité 21; beretn. om møde i Zürich 1948 28, trykt 123–24.
- UNION GÉODÉSIQUE ET GÉOPHYSIQUE INTERN., komité 22; beretn. om møde i Oslo 1948 28, trykt 124–26; Niels Nielsen deltager i st. f. Martin Knudsen 28.
- UNION INTERN. DE PHYSIQUE PURE ET APPLIQUÉE, komité 22; J. C. Jacobsen sender beretn. om møde i Amsterdam 1948 28, trykt 122–23; J. C. Jacobsen delegeres til møde i Florens 1949 54.
- UNION INTERN. DES SCIENCES BIOLOGIQUES, komité 22.
- VALENCIA, tidsskriftet »Saitabi«, Universidad literaria, bytteforb. indledes 45.
- VALG AF EMBEDSMÆND o. l. 50, 51, 54.
- WELLINGTON, Departm. of Scientific and Industrial Research, bytteforb. indledes 29.
- WESENBERG-LUND, C., giver medd. »Nyere undersøgelser over de danske søers plankton« 31.
- WESSÉN, ELIAS G. A., prof., dr. phil., vælges til medlem 53.
- WINGE, ØJVIND, giver medd. »Om et gen, der bevirker diploidisering hos gær« 43; giver medd. »Undersøgelser over hybriden laks × ørred« 43; delegeres til møde i Conseil Intern. des Unions Scient. 1949 49; genvælges til klasseform. 49, 50; fremsætter forslag fra nat.-mat. klasse om flere udenl. medl. 51; redegør for planer vedr. evt. symposium i 1950 55.
- WINKLER, H. K. A., fh. prof., Hamburg, selsk. udenl. medl. død 38.
- ZARAGOZA, Institución »Fernando el Católico« de la Excm. Diputación Provincial, bytteforb. indledes 32.
- ÆGYPTISK ORDBOG, kommission 23.
- ØRNBORG, PASTOR EMER. F. J., LEGAT, uddeles 34.

BERETNING

FRA

CARLSBERGFONDET

FOR ÅRET

1. OKTOBER 1947 TIL 30. SEPTEMBER 1948

KØBENHAVN

BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI

1949

*Denne beretning er af Carlsbergfondets direktion indgivet
til Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab i henhold
til § XVIII i Fondets statuter.*

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Afdeling A: Carlsberg Laboratoriet.....	5
Afdeling B: Carlsbergfondets videnskabelige understøttelser	16
Carlsbergfondets Biologiske Institut	41
Skrifter indsendt til Carlsbergfondet.....	44
Afdeling C: Det Nationalhistoriske Museum paa Frederiksborg	59
Ny Carlsbergfondet.....	67
Regnskab og status for Carlsbergfondet og afdelingerne A, B og C samt Ny Carlsbergfondet.....	80
Almindelige meddelelser.....	89

Afdeling A

Carlsberg Laboratoriet.

Fra Laboratoriets bestyrelse er modtaget følgende beretning:

Den kemiske afdeling.

(Leder: professor, dr. K. LINDERSTRØM-LANG).

I det forløbne år har professor K. LINDERSTRØM-LANG dels alene dels i samarbejde med forskellige medarbejdere været beskæftiget med studier over proteinstoffer og proteolytiske enzymer.

I tidsrummet 14.—20. marts 1948 var professor LINDERSTRØM-LANG på foredragsrejse i Belgien, indbudt af universiteterne i Gent, Bruxelles og Liège, hvor han holdt foredrag over problemer vedrørende proteinstoffernes syntese og nedbrydning ved hjælp af enzymer. I april talte han i Videnskabernes Selskab over plakalbuminets dannelse og i maj talte han i Stockholm over det samme emne samt repræsenterede Laboratoriet ved åbningen af det nye Karolinska Institutet for biologisk forskning i Stockholm.

En række arbejder er fuldført og tildels givet i trykken:

- EEG-LARSEN, N., K. LINDERSTRØM-LANG and M. OTTESEN: Transformation of ovalbumin into plakalbumin (Archives of Biochem., i trykken).
- LINDERSTRØM-LANG, K. and M. OTTESEN: Formation of plakalbumin from ovalbumin. Compt. Rend. Lab. Carlsberg, Sér. Chim. Vol. 26, no. 16 (i trykken).
- FREDERICQ, E. and K. LINDERSTRØM-LANG: Solubility of plakalbumin in ammonium sulphate solutions. Compt. Rend. Lab. Carlsberg, Sér. Chim. Vol. 26, no. 17 (i trykken).
- GÜNTEMBERG, A. V. and K. LINDERSTRØM-LANG: Osmotic pressure of plakalbumin and ovalbumin solutions. Compt. Rend. Lab. Carlsberg, Sér. Chim. Vol. 27, no. 1 (i trykken).

Dr. phil. C. F. JACOBSEN har fra okt. 1947 til april 1948 været på studierejse i U. S. A., hvor han har arbejdet på »The Rockefeller Institute for Medical Research« under L. G. Longs-

worth. Et arbejde med titlen: An electrophoretic study of the binding of salt ions by β -lactoglobulin and bovine serum albumin, af L. G. Longsworth og C. F. Jacobsen, er under trykning i JI. phys. and coll. chem. Efter sin hjemkomst har dr. JACOBSEN skrevet et arbejde med titlen: A comparison of different β -lactoglobulin samples (sml. forrige årsberetning). Dette arbejde er i trykken i Compt. Rend. Lab. Carlsberg, Sér. Chim. Vol. 26. Endvidere har dr. Jacobsen påbegyndt en undersøgelsesrække over målinger af lysspredningen i proteinopløsninger og har iøvrigt på forskellig måde deltaget i Laboratoriets arbejde sammen med andre af dets videnskabelige medarbejdere.

Cand. polyt. G. JOHANSEN har fortsat de i tidligere beretninger nævnte undersøgelser over aminosyrers reaktion med kulhydrater. En meddelelse: Lubrication of dilatometers with ground-glass joints, er i trykken i Compt. Rend. Lab. Carlsberg, Sér. Chim. Vol. 26.

Cand. polyt. M. OTTESEN har, tildels i samarbejde med cand. med. N. EEG-LARSEN og professor K. LINDERSTRØM-LANG, fortsat undersøgelserne over den bakterielle omdannelse af ægalbumin til plakalbumin, se de ovenfor omtalte i trykken værende arbejder. Tillige har han sammen med cand. med. EEG-LARSEN været beskæftiget med den kvantitative udformning af filtrerpapirkromatografien.

Cand. polyt. A. V. GÜNTEMBERG har som gæst ved afdelingen med støtte af et teknisk-videnskabeligt forskningsstipendium fortsat og afsluttet sine målinger af det osmotiske tryk af ægalbumin og plakalbumin i stærk natriumkloridopløsning (se de under professor LINDERSTRØM-LANG nævnte arbejder). Tillige har ingeniør GÜNTEMBERG påbegyndt en undersøgelse over enzymdannelsen under væksten af *Bacillus subtilis* under forskellige forhold, en undersøgelse som har tilknytning til de tidligere nævnte plakalbuminarbejder.

Dr. med. J. THYGESEN har som gæst ved afdelingen fortsat sine undersøgelser over peptidaseindholdet i blodet. Et arbejde med titlen: Direct dilatometry of peptidase activity of normal human serum hemolysate, er i trykken i Compt. Rend. Lab. Carlsberg, Sér. Chim. Vol. 26.

Civilingeniør A. JOHANSEN har ligeledes som gæst ved afdelingen bistået dr. Thygesen ved ovennævnte undersøgelser.

Cand. med. L. KORSGAARD CHRISTENSEN har som gæst ved afdelingen og med delvis støtte fra Rockefeller Foundation fortsat sine undersøgelser over laktoglobulinets denaturering med urinstof.

Dr. J. E. LÉONIS, Bruxelles, har som gæst ved afdelingen og med delvis støtte fra Rockefeller Foundation udført og afsluttet sine undersøgelser over reaktionen mellem aminogruupper og svovlkulstof (sml. litteraturfortegnelsen).

Dr. E. P. O. FREDERICQ, Liège, har som gæst ved afdelingen og med delvis støtte fra Rockefeller Foundation udført og afsluttet en undersøgelse over plakalbuminets opløselighed i ammoniumsulfatopløsninger. Der henvises til de under professor K. LINDERSTRØM-LANG nævnte i trykken værende arbejder.

Dr. L. G. G. VANDENDRIESSCHE, Gent, har som gæst ved afdelingen fortsat sine undersøgelser over nukleinsyrernes nedbrydning med nuklease.

Dr. H. A. LILLEVIK, Michigan State College, har som gæst ved afdelingen udført en undersøgelse over kemiske egenskaber af det proteolytiske enzym hos *Bacillus subtilis*.

Cand. med. N. EEG-LARSEN, Oslo, har som gæst ved afdelingen dels alene dels i samarbejde med ingeniør OTTESEN og professor LINDERSTRØM-LANG udført undersøgelser over plakalbumindannelsens kemi og har tillige været beskæftiget med en kvantitativ udformning af den papirkromatografiske metode.

Desuden har følgende gæster i årets løb arbejdet ved afdelingen:

Dr. S. SWARTZ, Minnesota, dr. W. J. NICKERSON, Boston, professor J. FRUTON, Yale University, dr. C. B. ANFINSON, Boston, dr. W. A. RAWLINSON, London, dr. P. GRABAR, Paris, dr. E. WALAAS, Oslo, dr. V. DOLE, New York, dr. G. PERLMANN, New York, læge H. MØE, København, cand. polyt. VAGN MØLLER, København, H. E. HEYMAN, p. t. Cambridge, dr. P. TUFT, Cambridge, England, og dr. E. KRUGELIS, Poughkeepsie, New York.

Følgende afhandlinger er publiceret i regnskabsåret 1947—48:

- CHANTRENNE, H.: On the trapping of acylphosphates by hydroxylamine.
Compt. Rend. Lab. Carlsberg, Sér. Chim. Vol. 26, no. 6. 1948.
- CHANTRENNE, H.: Mixed anhydrides of benzoic and phosphoric acids.
Compt. Rend. Lab. Carlsberg, Sér. Chim. Vol. 26, no. 10. 1948.

- LÉONIS, J.: La réaction des fonctions amines avec le sulfure de carbone. Compt. Rend. Lab. Carlsberg, Sér. Chim. Vol. 26, no. 11. 1948.
- LÉONIS, J.: N-dimethyl-leucyl-glycine as a buffer. Compt. Rend. Lab. Carlsberg, Sér. Chim. Vol. 26, no. 12. 1948.
- CHANTRENNE, H.: Hippuric acid formation from glycine and dibenzoyl-phosphate. Nature. Vol. 160. 1947.
- JACOBSEN, C. F. and L. KORSGAARD CHRISTENSEN: Influence of temperature on the urea denaturation of β -lactoglobulin. Nature. Vol. 161. 1948.

Den fysiologiske afdeling.
(Leder: professor, dr. Ø. WINGE).

Prof. WINGE har sammen med dr. CATHERINE ROBERTS fortsat undersøgelserne over nedarvningen af enzymatiske og andre egenskaber hos gærsvampe, særlig nedarvningen af evnen til at forgære maltose og galaktose, og en afhandling herom er offentliggjort i Laboratoriets meddelelser. Nogle mutanter er fremstillet ved hjælp af det nye røntgenapparat, bl. a. en rød mutant, der i modsætning til modertypen er ude af stand til at syntetisere adenin. Disse gøres til genstand for arvelighedseksperimenter i samarbejde med dr. ROBERTS og cand. mag. V. HARTELIUS. Endvidere har professor WINGE og dr. ROBERTS fremsendt til trykning en afhandling om et gen, der bevirker, at de gærsporer, der besidder genet, straks ved spiringen danner diploid gær.

På »Nordgården« har prof. WINGE og medarbejdere fortsat forsøgene med humle og byg.

Der høstedes i 1948 2465 kg humle på 2,4 ha. Yderligere ca. 700 kg humle gik tabt på grund af vanskeligheden ved at skaffe tilstrækkeligt mange plukkere. Der fortsattes med nye bygkrydsninger, og medens den første af de udsendte nye bygsorter, Lentabyg, gik i handelen i foråret 1948, kommer den anden, Carlsbergbyg, i handelen i foråret 1949.

Den 23. januar holdt prof. WINGE et foredrag i Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskab om »nedarvning af forgæringsevnen hos gærsvampe« og den 17. februar et foredrag om samme emne i Akademiet for de Tekniske Videnskaber.

Den 27.—28. april holdt han efter indbydelse fra Londons Universitet to forelæsninger ved Kings College, dels om »The

Problem of Microspecies within *Erophila verna*«, dels om »Genetics in Yeast.« Den 29. april deltog han i Royal Society's møde, ved hvilken lejlighed han introduceredes som Foreign Member. Den 30. april holdt han et foredrag om de nyeste resultater af Carlsberg Laboratoriets arvelighedsundersøgelser over gærsvampe på det britiske arvelighedscenter »John Innes Horticultural Institution« i London. Den 1. maj besøgte han National Institute of Agricultural Botany i Cambridge for at se de der foretagne officielle engelske udbytteforsøg med bygsorter, bl. a. Lentabyg og Carlsbergbyg.

Den 7.—14. juli deltog prof. WINGE i den 8. internationale arvelighedsforskerkongres i Stockholm og holdt her et foredrag om »Inheritance of Enzymatic Characters in Yeast«.

Den 15. juli deltog han i International Union of Biological Sciences' symposium på Stockholms Högskola vedrørende terminologien i genetiken og cytologien.

Den ordinære assistent, dr. phil. AAGE SKOVSTED, har bistaaet ved byg- og humleforsøgene. Sammenlignende undersøgelser over spontane mutationer og virkningen af forskellige kemikalier samt af røntgenbestråling er blevet fortsat. Endvidere har han foretaget indsamlinger og undersøgelser af lavere danske svampe, især af familien *Thelephoraceae*.

Ekstraordinær assistent, cand. mag. ESSEN DITLEVSEN har fortsat de genetiske undersøgelser over gærsvampe samt deltaget i det almindelige arbejde vedrørende bygforsøgene. En undersøgelse sammen med prof. Ø. WINGE over arts krydsninger imellem laks og ørred, foretaget på Carlsberg Laboratoriet, er færdigbearbejdet og gået i trykken.

Ekstraordinær assistent, cand. mag. ERIK BILLE HANSEN har foretaget analyser af byg og humle samt deltaget i det almindelige arbejde vedrørende bygforsøgene. Han har fremstillet og undersøgt hybrididen *Saccharomyces cerevisiae* (yeast foam) $\times$ *S. italicus* og undersøgt nedarvningen af evnen til saccharose- og raffinoseforgæring. Endvidere har han, delvis assisteret af dr. WALTER J. NICKERSON undersøgt proflavin og 2,4-dinitrofenols hæmmende virkning på pseudomyceliedannelsen hos *Hansenula anomala* og *Candida sp.* Endelig har han påbegyndt indledende forsøg over inducerede mutationer hos haploider af *S. cerevisiae* (yeast foam) og *Zygosaccharomyces mandschuricus* ved

hjælp af trypoflavin. Nogle »morfologiske« mutanter er allerede opnået.

Ekstraordinær assistent, cand. mag. VAGN HARTELIUS har undersøgt adenins og methionins nødvendighed for væksten af en række mutanter af *Saccharomyces cerevisiae* (yeast foam) og hybrider imellem denne og andre. Endvidere blev deres behov for vitaminerne biotin, pyridoxin, pantothen-syre, aneurin, inosit og nikotinsyre undersøgt. For nogle af mutanterne blev adenins og methionins virkning på væksten undersøgt kvantitativt og ligeledes virkningen på pigmenteringen. I forbindelse hermed blev mutanternes anvendelighed som testorganismer undersøgt, og flere af mutanterne viste sig at være anvendelige til adenin- eller methioninbestemmelse efter kompensationsprincippet. Methioninindholdet i forskellige substrater blev bestemt på denne måde.

Metoden til bestemmelse af inosit ved hjælp af *Schizosaccharomyces octosporus* og bestemmelse af pyridoxin ved hjælp af *Saccharomyces carlsbergensis* blev nærmere udarbejdet.

Undersøgelserne over β -alaninets antivækststoffer blev fortsat, idet der foruden *S. cerevisiae*, C.L. 1, blev anvendt andre gærstammer som testorganismer. Især methionins antivækststoff-virkning blev undersøgt, idet den synes at afvige fra de øvrige antivækststoffers.

Frk. AASE HJORT har vedligeholdt Laboratoriets samling af gær- og skimmelsvampe og har foretaget undersøgelser over slægten *Hansenula* SYDOW.

Dr. CATHERINE ROBERTS, Berkeley, Calif., har som gæst med støtte af Rask-Ørsted Fondet assisteret ved arvelighedsundersøgelser over gærsvampe som foran anført.

Mr. R. B. GILLILAND, Dublin, har som gæst i tiden november 1947—maj 1948 arbejdet med gærhybriden *Saccharomyces italicus* $\times$ *S. chevalieri*, og ved dennes hjælp undersøgt nedarvningen af evnen til forgæring af maltose, galaktose, raffinose og sakkarose. En afhandling herom er gået i trykken.

Dr. It. WALTER J. NICKERSON, Norton, Mass., har som Guggenheim Memorial Fellow indtil 1. august 1948 fortsat sine studier over gærsvampes fysiologi, idet han dels har undersøgt fosfatoptagelsen, dels forskellige stoffers indflydelse på konjugationen hos *Saccharomyces* og *Zygosaccharomyces*-arter (sammen med E. BILLE HANSEN) og dels kobolts hæmmende indflydelse på

gærens vækst. Han har yderligere foretaget eksperimenter med auxinets betydning for regeneration hos *Bryophyllum*.

Dr. G. MAGNI, Milano, har i december 1947—januar 1948 og dernæst fra maj 1948 som gæst foretaget arvelighedsundersøgelser over gærsvampe, særlig over deres forskellige reaktion over for farveindikatorstoffer.

Dr. FR. BAREL, Paris, har som gæst i august måned sat sig ind i Laboratoriets gærundersøgelser.

Dr. JOHN R. RAPER, Chicago, har i november som gæst opholdt sig ved Laboratoriet for at indsamle og undersøge danske Saprolegniaceer.

Yderligere har læge VAGN SCHMIDT, København, og cand. mag. MORTEN LANGE, København, i årets løb arbejdet på afdelingen.

Følgende afhandlinger er offentliggjort i årets løb:

- NICKERSON, W. J. and L. J. MULLINS: Riboflavin enhancement of radioactive phosphate exchange by yeast. *Nature*. Vol. 161. 1948.
- NICKERSON, W. J., E. J. KRUGELIS and N. ANDRESEN: (se under Cytokemisk underafdeling).
- SKOVSTED, A.: Induced camphor mutations in yeast. *Compt. rend. Lab. Carlsberg, Sér. physiol.* Vol. 24, no. 21. 1948.
- WINGE, Ø.: The Segregation in the ascus of *Saccharomyces Ludwigi*. *Compt. rend. Lab. Carlsberg, Sér. physiol.* Vol. 24, no. 19. 1947.
- WINGE, Ø. and E. DITLEVSEN: Colour inheritance and sex determination in *Lebistes*. *Compt. rend. Lab. Carlsberg, Sér. physiol.* Vol. 24, no. 20. 1948.
- WINGE, Ø. and CATHERINE ROBERTS: Inheritance of enzymatic characters in yeasts, and the phenomenon of long-term adaptation. *Compt. rend. Lab. Carlsberg, Sér. physiol.* Vol. 24, no. 22. 1948.

Cytokemisk underafdeling.

(Leder: dr. H. HOLTER).

Dr. H. HOLTER har fortsat sine studier over amøbers og andre protozoers cytokemi og fysiologi og har som led i disse undersøgelser udarbejdet en kolorimetrisk metode til bestemmelse af proteinase-aktivitet i amøbe-cytoplasma. I samarbejde med mag. scient. SØREN LØVTRUP har han benyttet denne metode til en undersøgelse af peptidase- og proteinase-lokaliseringen i amøbe-cytoplasma. Arbejdet er afsluttet og trykfærdigt. Ligeledes

i samarbejde med mag. LØVTRUP har han undersøgt mulighederne for en bestemmelse af organiske svovlforbindelser i den cartesianske dykker. Endvidere har han i samarbejde med dr. EDITH KRUGELIS fortsat de i forrige år påbegyndte undersøgelser af fosfatase-aktiviteten i cytoplasma af forskellige celletyper.

På indbydelse af Stazione Zoologica, Napoli, har dr. HOLTER i juni 1948 deltaget i et symposium om »Development and Genetics«, hvor han talte om »Problems of enzyme localization and development«. Foredraget vil blive trykt i kongresberetningen. — Ved samme lejlighed talte dr. HOLTER i Chemisch-physikalische Gesellschaft i Wien om »Aktuelle Probleme der Cytochemie«. Også dette foredrag vil blive offentliggjort.

Mag. NILS ANDRESEN har i samarbejde med de videnskabelige medarbejdere på den cytokemiske afdeling fortsat undersøgelserne over cytologiske forhold hos amøben *Chaos chaos*. I samarbejde med dr. W. NICKERSON (U. S. A.) og dr. E. KRUGELIS (U. S. A.) udførtes en cytologisk undersøgelse af forekomsten af alkalisk fosfatase i gær, hvorom et arbejde er publiceret i »Nature« (se nedenfor). Endvidere er arbejdet med forskellige cytologiske farvestoffers specificitet for indholdsstoffer i amøber blevet fortsat. I tiden 1. januar til 1. august 1948 havde mag. ANDRESEN orlov og arbejdede hos prof. T. Caspersson, Karolinska Institutet, Cellforskningsafdelingen, Stockholm, med målinger af absorption i ultraviolet lys hos forskellige protozoer. Desuden deltog mag. ANDRESEN i den ottende internationale kongres for genetik i Stockholm, 7.—14. juli.

Mag. scient. S. LØVTRUP har foruden de allerede nævnte arbejder fortsat den metodiske undersøgelse af målenøjagtigheden ved den cartesianske dykkervægt. Desuden har han påbegyndt en undersøgelse af kinetiken ved jod-azid-reaktionen, katalyseret af organiske disulfider.

Gæster: Dr. E. KRUGELIS (New York) har fortsat sine undersøgelser over fosfatasens cytokemiske forhold.

Dr. T. B. ROSENTHAL (St. Louis) har påbegyndt udarbejdelsen af en metode til bestemmelse af calcium i dykkeren i cytokemisk målestok.

Dr. S. SCHWARTZ (Minneapolis) har undersøgt mulighederne for anvendelsen af siliconbeklædninger på glas i dykkermeto-

diken. Arbejdet er afsluttet, og en afhandling er under udarbejdelse.

Dr. E. WALAAS (Oslo) har beskæftiget sig med forarbejderne til et histologisk-enzymatisk studium af uterus-slimhinden.

Foruden de nævnte har i årets løb følgende gæster arbejdet ved afdelingen:

C. ANDRESEN, København, A. BACK, Jerusalem, D. BISHOP, Amherst, V. DOLE, New York, D. T. GAULD, Edinburgh, W. J. NICKERSON, Boston, P. TUFT, Cambridge.

Følgende afhandlinger er offentliggjort:

- E. PRÆTORIUS: Dipeptidase in the thymic cortex of young albino rats. Compt. rend. Lab. Carlsberg, Sér. Chim. Vol. 26, no. 4. 1947.
- E. ZEUTHEN: A Cartesian diver balance weighing reduced weights (R.W.) with an accuracy of $\pm 0.01 \gamma$. Compt. rend. Lab. Carlsberg, Sér. Chim. Vol. 26, no. 7. 1948.
- E. ZEUTHEN: Reduced weight and volume during starvation of the amoeba *Chaos chaos* L. Compt. rend. Lab. Carlsberg, Sér. Chim. Vol. 26, no. 8. 1948.
- H. HOLTER and E. ZEUTHEN: Metabolism and reduced weight in starving *Chaos chaos*. Compt. rend. Lab. Carlsberg, Sér. Chim. Vol. 26, no. 9. 1948.
- N. ANDRESEN og E. PRÆTORIUS: Svind af polymorfkernede leukocyter ved omrøring. Nordisk Medicin. Vol. 37. 1948.
- W. J. NICKERSON, E. KRUGELIS and N. ANDRESEN: Localization of alkaline phosphatase in yeast. Nature. Vol. 162. 1948.
- H. HOLTER: Cytokemiens Problemer. Naturhistorisk Tidende. Vol. 12. 1948.
- H. HOLTER: Der Cartesianische Taucher. »Mikrochemie«. Vol. 33. 1948.

Beretning fra amanuensis ved Carlsberg Laboratoriet
dr. phil. CARSTEN OLSEN.

I det forløbne år har dr. OLSEN fortsat de tidligere omtalte vandkulturforsøg over planternes ionoptagelseshastighed og dennes afhængighed af koncentrationen. En del af resultaterne af disse forsøg kan antagelig foreligge færdig til offentliggørelse i løbet af vinteren 1948—49.

Følgende afhandlinger er publicerede:

- CARSTEN OLSEN: The mineral, nitrogen and sugar content of beech leaves and beech leaf sap at various times. *Compt. rend. Lab. Carlsberg, Sér. chim.* 26, no. 5. 1948.
- CARSTEN OLSEN: Adsorptively bound potassium in beech leaf cells. *Physiologia Plantarum*. Vol. 1. 1948, og *Compt. rend. Lab. Carlsberg, Sér. chim.* 26, no. 13. 1948.

Af »Comptes rendus des Travaux du Laboratoire Carlsberg«, Série chimique, udkom i regnskabsåret 1947—48 vol. 26, no. 3—13, ialt 23 ark. Af Série physiologique udkom vol. 24, no. 19—22, ialt 6 ark.

Laboratoriets personale består ved slutningen af året 1947—48 af følgende:

For den kemiske afdeling er professor, dr. phil. K. LINDERSTRØM-LANG (ansat 1. august 1919 som ekstraordinær, 1. oktober 1930 som ordinær assistent, i den nuværende stilling 1. april 1938) forstander, dr. phil. C. F. JACOBSEN (ansat 1. oktober 1943 som ekstraordinær assistent, i den nuværende stilling 1. oktober 1944) ordinær assistent. Ekstraordinære assistenter er cand. polyt. GORDON JOHANSEN (ansat 1. november 1944) og cand. polyt. M. OTTESEN (ansat 1. oktober 1947).

For den fysiologiske afdeling er professor, dr. phil. ØJVIND WINGE (ansat 1. september 1933) forstander, dr. phil. AAGE SKOVSTED (ansat 1. december 1936) ordinær assistent. Ekstraordinære assistenter er cand. mag. ESSEN DITLEVSEN (ansat 1. oktober 1941), cand. mag. ERIK BILLE HANSEN (ansat 15. juli 1944) og cand. mag. VAGN HARTELIUS (ansat 1. maj 1931 som ekstraordinær assistent ved den gæringsfysiologiske underafdeling, overgået 1. juni 1946 til den fysiologiske afdeling).

For den cytokemiske underafdeling er dr. phil. HEINZ HOLTER (ansat 1. oktober 1937 som ekstraordinær assistent ved den kemiske afdeling, i den nuværende stilling 1. januar 1943) afdelingsleder. Ekstraordinær assistent er mag. scient. NILS ANDRESEN (ansat 1. oktober 1946).

Ekstraordinær amanuensis ved Laboratoriet er dr.phil. CARSTEN OLSEN (ansat 1. juni 1919 som ekstraordinær, 1. april 1938 som ordinær assistent ved den kemiske afdeling, i den nuværende stilling 1. oktober 1944).

Angående regnskabet henvises til ekstrakten s. 83.

Bestyrelsen for Carlsberg Laboratoriet den 30. oktober 1948.

A. C. ANDERSEN.

NIELS BJERRUM.

N. HJELTE CLAUSSEN.

J. HJELMSLEV.

KNUD JESSEN.

Afdeling B

Carlsbergfondets videnskabelige understøttelser.

I 1947—48 indkom der 260 ansøgninger om et samlet beløb af ca. 2.060.000 kr. Der bevilgedes i alt 1.673.210 kr. 09 øre. Af det beløb, som afdelingen havde bevilget, men endnu ikke udbetalt d. 30. september 1948 (jfr. noten s. 84), var bortfaldet 37.472 kr. 76 øre.

I 1947—48 blev der udbetalt til videnskabelige formål 1.568.426 kr. 82 øre¹. Beløbet fordeler sig således:

1. Stadsarkivar, cand. mag. SVEND AAKJÆR til studier i ældre dansk landbrugs- og bebyggelseshistorie 1.600 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
2. Samme til dækning af udgifter ved arkivundersøgelser 999 kr.
3. Dr. phil. THOMAS OTTO ACHELIS til dækning af udgifter ved arbejdet på en matrikel over slesvigske studenter 1517—1864 1.000 kr.
4. ADELSÅRBOGSFORENINGEN til udarbejdelse og trykning af stamtavler og slægtsbeskrivelser m. v. af danske adelige familier 1.500 kr.
5. Lektor ved Københavns Universitet, mag. art. POUL ANDERSEN og dr. phil. SVEND SMITH til fonetiske apparater og hjælpemidler til forsøg med samme 170 kr. Femte bidrag af en bevilling på 400 kr.
6. Professor emer., dr. phil. VILH. ANDERSEN til litteraturhistoriske studier 2.000 kr. Tredie bidrag af en femårig bevilling.
7. Overbibliotekar, dr. phil. JEAN ANKER til udarbejdelse af en videnskabshistorisk studie over Otto Friderich Müller's »Zoologia Danica« 600 kr. Første bidrag af en bevilling på 1.200 kr.

¹ Det samlede udbetalte beløb har været 1.586.201 kr. 95 øre. Heri er ovenfor fradraget refusioner til samlet beløb af 17.775 kr. 13 øre. Af dette sidste beløb vedrører 11.866 kr. 89 øre bevillinger fra tidligere regnskabsår; resten er i nedenstående fortegnelse ført til indtægt for de pågældende bevillinger.

8. Samme til honorar til specialforskere, som har bestemt en række af de arter, der er behandlede i Otto Friderich Müllers værker, 800 kr.
9. DEN ARNAMAGNÆANSKE KOMMISSION til udgivelse af Ole Worms brevveksling med islændere 8.228 kr.
10. Honorarlønnet videnskabelig assistent ved Landbohøjskolens fysiske Laboratorium HACK ARRØE til rejseudgifter til U.S.A., The University of Wisconsin, Madison 1.500 kr.
11. Professor emer., dr. phil. ERIK ARUP til studier i Danmarks historie i 17.—19. århundrede 3.000 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
12. Hans kongelige Højhed prins AXEL til realisation af Henning Haslund-Christensens 3. danske centralasiatiske ekspeditions første operationsplan 100.000 kr.
13. Professor, dr. phil. H. BACH til dækning af udgifter ved studier indenfor middelalderlig europæisk litteratur vedrørende korstogene 2.123 kr. 44 øre.
14. Amanuensis ved Københavns Universitets kemiske Laboratorium, dr. phil. BØRGE BAK til medhjælp ved bygning af en mikrobølgespektrograf og ved påtænkte indledende undersøgelser af en række stoffer 2.538 kr. 50 øre. Første bidrag af en bevilling på 3.000 kr.
15. Samme og professor, dr. phil. ALEX LANGSETH til anskaffelse af enkeltdele til opbygning af et kortbølgeapparat 2.346 kr. Andet bidrag af en bevilling på 10.000 kr.
16. Museumsinspektør, dr. phil. CARL JOHAN BECKER til en studierejse til svenske, finske og norske museer til indsamling af materiale til et arbejde om stenalderens flinthandel 1.350 kr.
17. Professor, dr. phil. KAJ BERG til dækning af udgifter ved biologiske studier over ferskvandsorganismer fra rindende vand 2.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
18. Professor, dr. phil. F. J. BILLESKOV JANSEN som tilskud til en kommenteret udgave af Ludvig Holbergs Epistler 2.000 kr. Tredie bidrag af en bevilling på 12.000 kr.
19. Lektor ved Københavns Universitet, dr. med. JENS BING som tilskud til køb af et Beckman-spektrofotometer 5.000 kr.
20. Professor, dr. phil. JANNIK BJERRUM til udarbejdelse af en monografi over kompleksdannelse 2.000 kr. Andet bidrag af en bevilling på 4.000 kr.

21. Samme til medhjælp ved kompleksekemiske experimentalundersøgelser 1.500 kr.
22. Direktør for Dansk biologisk Station, dr. phil. H. BLEGVAD til undersøgelse over marine bunddyrs biologi 2.000 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
23. Professor, dr. phil. ANDREAS BLINKENBERG til studier over fransk syntaks, i særdeleshed fransk ordstillings historie, samt kongruensproblemet i moderne fransk 2.400 kr.
24. Samme til en rejse til Alpes Maritimes, Frankrig, 800 kr.
25. Professor, dr. phil. CHR. BLINKENBERG (†) som årlig lønning for et halvt år efter Statuternes § IX c 4.500 kr.
26. Fhv. bibliotekar og lektor, dr. phil. SIGFÚS BLÖNDAL til studier over islandsk filologi og historie 2.000 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
27. Kgl. ordenshistoriograf, dr. phil. LOUIS BOBÉ til litteratur- og kulturhistoriske studier 3.000 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
28. Professor, dr. phil. HARALD BOHR som årlig lønning efter Statuternes § IX c 5.000 kr.
29. Samme til assistance ved videnskabeligt arbejde 2.400 kr.
30. Professor, dr. phil. & scient. & techn. & jur. NIELS BOHR som årlig lønning efter Statuternes § IX c 12.000 kr.
31. Samme til lønning af medarbejdere og til apparater ved undersøgelser indenfor atomteorien 47.000 kr.
32. Samme til instrumenter til udvidelse af Københavns Universitets Institut for teoretisk Fysik 120.000 kr. Tredie bidrag af en bevilling på 300.000 kr.
33. Mag.scient. AAGE BOHUS JENSEN til ophold ved den zoologiske station i Napoli 2.500 kr.
34. Lektor, cand. mag. MORTEN BØRUP til udarbejdelse af en biografi af J. L. Heiberg 1.000 kr. Andet bidrag af en bevilling på 2.000 kr.
35. Amanuensis ved Københavns Universitet, lektor, dr. phil. JOHS. BOYE PETERSEN til studium af jord- og ferskvandsalger 1.000 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
36. Professor emer., dr. phil. P. BOYSEN JENSEN til plantefysiologiske studier, især til undersøgelser over vævskultur og over differentiering hos højere planter 2.500 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.

37. Samme til medhjælp ved plantefysiologiske undersøgelser 1.200 kr.
38. Samme til medhjælp ved undersøgelser over vandbalancen hos planter 1.800 kr.
39. Samme, professor, dr. phil. DETLEV MÜLLER og professor, dr. phil. CARL MAR. MØLLER til dækning af udgifter ved en undersøgelse over åndingstab og grentab i bøgeskov af forskellige aldre 949 kr. 92 øre. Andet bidrag af en bevilling på 3.300 kr.
40. Inspektør ved Nationalmuseet, dr. phil. H. C. BROHOLM til studier over bronzealderen i Danmark 1.200 Kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
41. Samme og fhv. direktør, cand. jur. GODTFRED SKJERNE til dækning af udgifter ved afslutningen af et arbejde om lurfundene 300 kr. Første bidrag af en bevilling på 600 kr.
42. Amanuensis ved Københavns Universitets zoologiske Museum, dr. phil. A. FR. BRUUN til undersøgelser over oceaniske fisk og bløddyr 1.000 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
43. Professor, dr. phil. VIGGO BRØNDAL (†) til dækning af udgifter ved udgivelsen af to arbejder 400 kr. Første bidrag af en bevilling på 1.200 kr.
44. Professor, dr. phil. H. V. BRØNDSTED til studier over organismernes formdannelsesfysiologi 1.600 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
45. Professor, dr. phil. JOHANNES BRØNDSTED til studier i nordisk arkæologi 2.400 Kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
46. Samme til en studierejse til Sverige og Finland 1.400 kr.
47. Professor, dr. phil. JOHS. BRØNDUM-NIELSEN til studier indenfor dansk sproghistorie 2.000 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
48. Samme til videnskabelig uddannet medhjælp 3.000 kr.
49. Direktør for Københavns Universitets neurofysiologiske Institut, dr. med. FRITZ BUCHTHAL til muskel- og nervefysiologiske undersøgelser 2.000 kr.
50. Samme til dækning af udgifter ved undersøgelser vedrørende de energirige fosfaters indvirkning paa musklens proteiner 6.341 kr. 79 øre. Andet bidrag af en bevilling på 10.000 kr.

51. Lektor og amanuensis ved Københavns Universitet, dr. phil. T. W. BØCHER til assistance ved cytologiske undersøgelser udført med *Prunella vulgaris* og *Phleum phleoides* 500 Kr.
52. Samme til bearbejdelse af materialet fra hans Vestgrønlands-ekspedition 1946 2.934 kr. Andet bidrag af en bevilling på 8.000 kr.
53. Fil. lic. LAURITS BØDKER til tilvejebringelse af en samling af udtoget af indiske eventyrsamlinger 1.500 kr.
54. Professor emer., dr. phil. N. BØGHOLM til en rejse til England 1.000 kr.
55. Fhv. bibliotekar, dr. phil. FR. BØRGESSEN til algologiske undersøgelser 1.600 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
56. CARLSBERGFONDETS INDKØB AF INSTRUMENTER OG APPARATER.
  - a) Til en tonegenerator 2.981 kr. 50 øre. (For tiden stillet til rådighed for amanuensis, dr. phil. Kr. Højendahl).
  - b) Til et mikroskop med tilbehør 1.386 kr. Første bidrag af en bevilling på 2.000 kr. (For tiden stillet til rådighed for skovrider, dr. agro. K. Ladefoged).
  - c) Til et binokulært mikroskop 1.125 kr. (For tiden stillet til rådighed for adjunkt, cand. mag. Dan Laursen).
  - d) Til et binokulært mikroskop 1.947 kr. (For tiden stillet til rådighed for kommunelærer K. O. Leth).
  - e) Til et fotoelektrisk fluorometer 1.351 kr. 20 øre. Første bidrag af en bevilling på 2.000 kr. (For tiden stillet til rådighed for professor, dr. med. Knud O. Møller).
  - f) Til et binokulært mikroskop med tilhørende optik 2.482 kr. 70 øre. Første bidrag af en bevilling på 2.569 kr. (For tiden stillet til rådighed for cand. pharm. Max Møller).
  - g) Til et pH meter 12: 706 kr. 30 øre. (For tiden stillet til rådighed for overassistent under Københavns Magistrat Sigurd Olsen).
57. CARLSBERGFONDETS UDGRAVNING I HAMA til bearbejdelse af ekspeditionens materiale 21.703 kr. 45 øre. Tiende bidrag af samlede bevillinger på 160.000 kr.
58. Samme til trykning af Hama-publikationens første bind 5.384 kr. Andet bidrag af en bevilling på 32.014 Kr.
59. Professor, dr. phil. AKSEL E. CHRISTENSEN til et arbejde over magtkampen mellem konge og adel i dansk senmiddelalder 1.670 kr. Tredie bidrag af en bevilling på 5.000 kr.
60. Mag. art. C. A. CHRISTENSEN som tilskud til en facsimile-

- udgave af håndskriftet af Adam af Bremen i Det kgl. Bibliotek 2.400 kr.
61. Arkitekt CHARLES CHRISTENSEN til studier og rekonstruktioner af danske bygningsværker fra ældre tid 1.200 kr.
  62. Fhv. seminarieførstander, mag. art. GEORG CHRISTENSEN til trykning af en bibliografi over N. F. S. Grundtvigs skrifter 3.700 kr. Andet bidrag af en bevilling på 7.500 kr.
  63. Fhv. arkivar i Rigsarkivet, cand. mag. CARL S. CHRISTIANSEN til udgivelse af bd. 10 af L. Laursens værk: »Danmark-Norges Traktater 1523—1750«, omfattende tiden 1694—1698, 7.122 kr. 46 øre. Tredie bidrag af samlede bevillinger på 20.955 kr.
  64. Samme til udgivelse af bd. 11 af dette værk 9.444 kr. 76 øre. Første bidrag af en bevilling på 24.737 kr.
  65. Professor TORSTEN DAHL til biblioteksundersøgelser i Storbritannien 2.000 kr.
  66. Professor, dr. phil. HENRIK DAM til studier over lipoidernes biokemi 2.400 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
  67. Samme til dækning af udgifter ved undersøgelser over experimentelt fremkaldt alimentært peptisk ulcer 6.494 kr. 41 øre.
  68. DANSK BOTANISK FØRENING, ALMINDELIG DANSK GARTNERFØRENING, DE SAMVIRKENDE DANSKE HAVESELSKABER, DET DANSKE SPROG- OG LITTERATURELSKAB til udarbejdelse af en ordbog over Danmarks plantenavne 9.732 kr. Del af en større bevilling.
  69. DET KONGELIGE DANSKE SELSKAB FOR FÆDRELANDETS HISTORIE til udgivelse af papirer efterladt af betydningsfulde danske personligheder ca. 1830—1849 15.044 kr. 30 øre. Sjette bidrag af samlede bevillinger på 45.000 kr.
  70. DET DANSKE SPROG- OG LITTERATURELSKAB til udgivelse af den af Verner Dahlerup grundlagte Ordbog over det danske Sprog 56.025 kr. Toogtredivte bidrag af samlede bevillinger på 1.339.246 kr. 61 øre.
  71. Samme til anskaffelse af hjælpemidler m. v. til den danske Ordbogs redaktører 26 kr. Attende bidrag af samlede bevillinger på 6.376 kr.
  72. Samme til udgivelse af Diplomatarium Danicum 25.526 kr. 20 øre. Del af en større bevilling.

73. Samme til forarbejder til »Danmarks gamle Købstadlovgivning« 926 kr. 85 øre. Del af en større bevilling.
74. Samme som bidrag til udgivelsen af professor Peter Skautrup: »Det danske Sprogs Historie« 7.414 kr. 85 øre. Del af en større bevilling.
75. Samme til en udgave af Paulus Helies skrifter 7.414 kr. 85 øre. Del af en større bevilling.
76. Samme til forarbejder til udgivelse af »Adam Oehlschlägers Breve 1809—29« 4.201 kr. 75 øre. Del af en større bevilling.
77. Samme til udgaven af Thomas Kingos skrifter 1.668 kr. 35 øre. Del af en større bevilling.
78. Samme til udgaven af »Middelalderens danske Bønnebøger« 3.151 kr. 30 øre. Del af en større bevilling.
79. Samme til honorarer til en udgave af breve og aktstykker vedrørende J. L. Heiberg 3.707 kr. 40 øre. Del af en større bevilling.
80. Samme til udgivelse af Matthias Moth's danske ordbogsværk 741 kr. 45 øre. Del af en større bevilling.
81. Museumsbestyrer, dr. phil. MAGNUS DEGERBØL til bearbejdelse af Danmarks og Grønlands pattedyr i fortid og nutid 2.000 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
82. Samme til undersøgelser på Grønland over fuglenes tilpasning til og reaktioner overfor lave temperaturer 4.000 kr.
83. Samme, statsgeolog, dr. phil. JOHS. IVERSEN og overinspektør, dr. phil. THERKEL MATHIASSEN til bearbejdelse af geologisk, pollenanalytisk og zoologisk materiale vedrørende køkkenmøddingproblemet samt fremstilling af manuskripttegninger 15.625 kr. Femte bidrag af samlede bevillinger på 75.000 kr.
84. Universitetsadjunkt ved Københavns Universitet, dr. phil. PAUL DIDERICHSEN til medhjælp ved seddeludskrivning m. v. som støtte for den endelige redaktion af en dansk grammatik 853 kr. 50 øre. Andet bidrag af samlede bevillinger på 2.000 kr.
85. Arkitekt, dr. phil. EJNAR DYGGE til arkæologiske studier 12.000 kr. Tredie bidrag af en bevilling på 36.000 kr.
86. Samme til dækning af udgifter ved hans arbejde 2.000 kr.
87. Samme til en rejse til Cividale 1.113 kr.
88. Professor, dr. phil. RICHARD EGE til dækning af udgifter ved biokemiske undersøgelser 2.902 kr. 38 øre.

89. Fhv. bibliotekar, cand. mag. H. EHRENCRON-MÜLLER til udarbejdelse af »Supplement til Bibliotheca Danica« 1.600 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
90. Samme til trykning af dette værk 7.485 kr. 60 øre. Tredie bidrag af samlede bevillinger på 23.785 kr. 04 øre.
91. Arkivar ved Dansk Folkemindesamling, mag. art. HANS ELLEKILDE til forarbejder og studier vedrørende »Nordens Gudeverden« I-II 1.600 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
92. Samme til afskrivning af kildestof 650 kr. Andet bidrag af en bevilling på 2.000 kr.
93. Professor, dr. phil. CHRISTIAN ELLING til dækning af udgifter ved forberedende arbejder til en samlet fremstilling af Danmarks kunsthistorie i det 18. århundrede 1.600 kr.
94. Cand. mag. POVL ENGELSTOFT og overarkivar, dr. theol. BJØRN KORNERUP til forberedende arbejde på en ny udgave af S. V. Wibergs danske præstehistorie 11.875 kr. Femte bidrag af samlede bevillinger på 139.000 kr.
95. Professor emer., dr. phil. KNUD FABRICIUS til studier og til udarbejdelse af en fortsættelse af værket: »Skaanes Overgang fra Danmark til Sverige« 2.400 kr. Andet bidrag af en bevilling på 4.800 kr.
96. Professor N. FABRITIUS BUCHWALD til udgivelse af en floristisk-systematisk oversigt over de i Danmark fundne knoldbægersvampe 3.000 kr.
97. Inspektør ved Nationalmuseet, dr. phil. C. G. FEILBERG til afsluttende bearbejdelse af materiale fra hans rejse til Iran 1.500 kr. Andet bidrag af en bevilling på 3.000 kr.
98. Dr. med. ALBERT FISCHER til undersøgelser over vævsceklernes stofskifte og ernæring med særlig hensyntagen til æggehvidestofskiftet og sukkerstofskiftet 2.400 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
99. Lektor, cand. mag. NIELS FØGED som tilskud til trykning af værket »Diatoms in Water-Courses in Funen« 8.620 kr.
100. Professor emer., dr. phil. AAGE FRIIS til medhjælp 4.000 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
101. Samme til videnskabeligt arbejde med Danmarks historie i 18.—20. århundrede 3.600 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.

102. Samme til en rejse til Sverige samt til fotografering i Riksarkivet, Stockholm, 1.011 kr. 89 øre.
103. Samme til trykning af »Den danske Regering og Nordslesvigs Genforening med Danmark«, bd. 3, 12.782 kr. Fjerde bidrag af samlede bevillinger på 18.000 kr.
104. Samme til afsluttende arbejde med og trykning af »Europa, Danmark og Nordslesvig«, bd. 3, 7.208 kr. 05 øre. Syvende bidrag af en bevilling på 28.000 kr.
105. Professor, dr. phil. ASTRID FRIIS til medhjælp ved studier i det 16. og 17. århundredes historie 1.400 kr. Andet bidrag af samlede bevillinger på 3.200 kr.
106. Amanuensis ved Landbohøjskolen, dr. phil. E. K. GABRIELSEN til et arbejde vedrørende kulsyreassimilation 2.000 kr.
107. Samme til medhjælp ved dette arbejde 3.500 kr. Første bidrag af en bevilling på 6.000 kr.
108. Lektor, dr. phil. OLAF GALLØE til lichenologiske studier 2.000 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
109. Professor, dr. phil. P. V. GLOB til et arbejde over danske oldtidspløve 500 kr. Andet bidrag af en bevilling på 1.000 kr.
110. Samme til dækning af udgifter ved dette arbejde 150 kr. Andet bidrag af en bevilling på 1.400 kr.
111. Samme til fotografering og rentegning af helleristninger 213 kr. 50 øre. Første bidrag af en bevilling på 800 kr.
112. Samme til en studierejse til Schweiz og de italienske søalper for at undersøge oldtidspløve og helleristninger 2.400 kr.
113. Arkivar i Rigsarkivet P. B. GRANDJEAN til forberedelse af en udgave af danske lavssegl, samt indsamling af diverse segl fra det 16. og 17. århundrede 1.600 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
114. Samme til rejser til svenske arkiver, biblioteker og museer 700 kr.
115. Samme til udgivelse af »Danske Herreders Segl indtil 1660« 1.662 kr. 65 øre. Andet bidrag af en bevilling på 6.500 kr.
116. Samme til udgivelse af »Danske Gilders Segl fra Middelalderen« 5.618 kr. 08 øre.
117. Samme til afstøbning og fotografering af danske håndværkerlavs segl 1.149 kr. Andet bidrag af en bevilling på 1.800 kr.

118. Professor, dr. phil. KAARE GRØNBECH til udarbejdelse af en udgave af mongolske tekster 2.000 kr.
119. Professor, dr. phil. & theol. VILH. GRØNBECH (†) til religionshistoriske studier 2.000 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
120. Samme til videnskabelig uddannet medhjælp 1.000 kr.
121. Museumsinspektør, dr. phil. OLAF HAGERUP til undersøgelser over afrikanske og danske planter 1.200 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
122. Inspektør ved Nationalmuseet MARGRETHE HALD til klichéer til en publikation af olddanske tekstiler 493 kr. 61 øre.
123. Samme og mag. scient. C. OVERGAARD NIELSEN til afslutning af professor, dr. phil. C. M. Steenbergs (†) undersøgelser af hårprøver af skind og tøj fra jernalderfund 1.000 kr.
124. Professor, dr. phil. & litt. LOUIS L. HAMMERICH til studier indenfor middelalderfilologi og lingvistik 2.400 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
125. Professor, dr. phil. ERLING HAMMERSHAIMB til en studierejse til Ægypten, Palæstina og Syrien 7.000 kr.
126. Museumsforstander H. P. HANSEN til udgivelse af en bog om bindeindustrien 5.000 kr.
127. Dr. phil. KAJ HANSEN til dækning af udgifter ved geologiske undersøgelser i Præstø Fjord 1.000 kr.
128. Samme til fysiografiske undersøgelser i Susåens vandområde 1.000 kr. Andet bidrag af en bevilling på 3.000 kr.
129. Dr. phil. POUL HEEGAARD til en studierejse til U.S.A. 4.000 kr.
130. Dr. phil. AXEL M. HEMMINGSEN til afslutning af et arbejde over egne flerårige fugleiagttagelser og fugleindsamlinger i Nordkina 1.660 kr. 65 øre. Andet bidrag af samlede bevillinger på 4.000 kr.
131. Fhv. direktør ved Observatoriet og professor ved Universitetet i Leiden, dr. phil. & math. & phys. EJNAR HERTZSPRUNG til studier på astrofysisk område 5.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
132. Samme til videnskabelig medhjælp 3.166 kr. 67 øre.
133. Overarkivar, dr. phil. HØLGER HJELHOLT til historiske studier 1.600 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
134. Professor, dr. phil. LOUIS HJELMSLEV til undersøgelser in-

- denfor sprogteori og almen grammatik 2.400 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
135. Samme til videnskabelig medhjælp 922 kr. 75 øre. Andet bidrag af samlede bevillinger på 3.200 kr.
  136. Professor, dr. phil. SØREN HOLM til udarbejdelse af en bog om religionsfilosofien i 20. århundrede 1.000 kr.
  137. Assistent ved Københavns Universitets histologisk-embryologiske Institut, dr. phil. PAUL J. HOLST CHRISTENSEN til dækning af udgifter ved studier over halekirtlernes udvikling hos fuglene 333 kr. 44 øre. Tredie bidrag af en bevilling på 1.200 kr.
  138. Professor, dr. phil. JENS HOLT til medhjælp ved bearbejdelse af det hittitiske materiale med henblik på udgivelse af tekster 2.000 kr.
  139. Afdelingsleder ved Carlsberg Laboratoriet, dr. phil. HEINZ HOLTER til histokemiske og cytokemiske undersøgelser 2.400 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
  140. Docent, dr. phil. ERIK HOLTVED til honorar for kolonibestyrer Hans Nielsen for hjælp ved oversættelse af eski-moiske tekster 200 kr.
  141. Professor, dr. phil. CARSTEN HØEG til studier over byzantinsk kirkedigtning og musik, samt over problemer fra græsk kultur- og litteraturhistorie 2.400 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
  142. Samme til medhjælp ved bearbejdelsen af græske papyri 2.250 kr. Tiende bidrag af samlede bevillinger på 15.000 kr.
  143. INSTITUTET FOR HISTORIE OG SAMFUNDSØKONOMI til historiske undersøgelser 15.000 Kr.
  144. Professor emer., dr. phil. AD. S. JENSEN til zoologiske arbejder 2.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
  145. Professor, dr. med. KAI ADOLF JENSEN til dækning af udgifter ved undersøgelser over penicillinets egenskaber 3.250 kr.
  146. Amanuensis ved Københavns Universitets kemiske Laboratorium, lektor, dr. phil. KAI ARNE JENSEN til assistance til organisk-kemisk arbejde 2.500 kr. Første bidrag af en bevilling på 5.000 kr.
  147. Professor, dr. phil. PØVL JOHS. JENSEN til udgivelse af en bog om Plotin 5.286 kr. 85 øre.
  148. Professor, dr. phil. KNUD JEPPESEN til studier over italiensk

- musik, særlig i begyndelsen af det 16. århundrede, 2.400 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
149. Lektor, cand. mag. FRANS JESPERSEN og cand. mag. NIELS HAI SLUND til udgivelse af Otto Jespersen: »A Modern English Grammar«, bd. VII, 600 kr. Andet bidrag af en bevilling på 20.739 Kr.
  150. Afdelingsleder under Kommissionen for Danmarks Fiskeri- og Havundersøgelser, dr. phil. POUL JESPERSEN til planktonundersøgelser og andre havbiologiske undersøgelser 1.600 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
  151. Samme til dækning af udgifter ved undersøgelse over forskellige fuglearters udbredelse og forekomst her i landet 800 kr.
  152. Professor, dr. phil. BØRGE JESSEN til matematiske studier 2.400 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
  153. Professor, dr. phil. & scient. KNUD JESSEN til dækning af udgifter ved botaniske undersøgelser 1.500 kr. Fjerde bidrag af samlede bevillinger på 6.600 Kr.
  154. Samme til fremstilling af et elektrisk hygrometer 463 kr. 92 øre. Tredie bidrag af samlede bevillinger på 2.900 Kr.
  155. Samme som bidrag til erhvervelse af fhv. bibliotekar, dr. phil. Fr. Børgesens algeherbarium 10.000 kr. Første bidrag af en bevilling på 20.000 kr.
  156. Kommunelærer KNUD JUUL til udgivelse af en bog om Skandinaviens eupithecier 4.000 kr.
  157. Professor, dr. phil. C. A. JØRGENSEN til manuel hjælp ved undersøgelsen af det af dr. phil. Thorvald Sørensen og ham fra Grønland hjembragte plantemateriale til kromosomtællinger 3.000 kr.
  158. Samme til dækning af udgifter ved botaniske studier på Grønland 1948 1.600 kr.
  159. Bibliotekar, dr. phil. ELLEN JØRGENSEN (†) til historiske studier 3.600 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
  160. Dr. phil. HANS JØRGENSEN til studier over Newārī-sproget og andre Himālayasprog 1.600 Kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
  161. Professor PETER JØRGENSEN til studier i frisisk og neder-tysk filologi 1.200 kr.
  162. Amanuensis ved Københavns Universitets medicinsk-fysiolo-

- giske Institut, dr. med. HERMAN M. KALCKAR til assistance 2.000 kr. Første bidrag af en bevilling på 2.400 kr.
163. Assistent ved Nationalmuseet, mag. art. OLE KLINDT-JENSEN til studiebesøg i de forhistoriske samlinger i Paris, Strasbourg, Praha og Poznan 2.200 kr.
164. Fhv. postmester C. KLITGAARD til arkivundersøgelser vedrørende Nordjyllands indre historie 1.200 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
165. Lektor, cand. mag. AAGE KNUDSEN til fuldendelse af et arbejde om J. P. Jacobsen 2.200 kr.
166. Kontorchef ved Stednavneudvalget, cand. mag. GUNNAR KNUDSEN til studier over dansk sproghistorie 1.600 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
167. Samme til udgivelse af »Danmarks gamle Personnavne« 12.500 kr. Ottende bidrag af samlede bevillinger på 94.360 kr.
168. Fhv. lektor, cand. mag. REGNAR KNUDSEN til en studierejse til Norge, Normandiet og England 3.000 kr.
169. Dr. phil. LAUGE KOCH til studier over Grønlands geologi og geografi 2.000 Kr.
170. DET KONGELIGE BIBLIOTEK til fotografering af håndskrifter 900 kr. Femte bidrag af en bevilling på 4.500 Kr.
171. Overarkivar, dr. theol. BJØRN KORNERUP til studier over Danmarks kirke- og skolehistorie, især i 16. og 17. århundrede, 1.600 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
172. Overlæge, dr. med. KNUD H. KRABBE til medhjælp ved et arbejde over hjærneudviklingen i fosterlivet hos fuglene 1.500 kr. Første bidrag af en bevilling på 3.000 kr.
173. Samme til udgivelse af »Studies on the Morphogenesis of the Brain in *Hyracoidea*, *Ungulata*, *Carnivora* and *Pinnipedia*« (Morphogenesis of the Vertebrate Brain IV) 6.907 kr. 27 øre.
174. Museumsbestyrer, dr. phil. P. L. KRAMP til zoologiske undersøgelser, særlig morfologiske og systematiske undersøgelser af meduser, 1.600 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
175. Fhv. bibliotekar, cand. mag. ALFR. KRARUP til udarbejdelse af et navne- og sagregister til Acta Consistorii fra ældre tid til omtrent 1800 750 kr. Tredie bidrag af en treårig bevilling.
176. Samme til en rejse til Vatikanarkivet 600 kr. Første bidrag af en bevilling på 1.000 kr.

177. Professor emer., dr. phil. & jur. & med. & scient. AUGUST KROGH til videnskabelig medhjælp 4.000 kr.
178. Fhv. lærer J. P. KRYGER til arbejde med snyltehvepse og billelarver 800 kr. Andet bidrag af en toårig Bevilling.
179. Professor, dr. phil. VICTOR KUHR (†) til afslutning af trykningen af »Søren Kierkegaards Papirer« 11.465 kr. 54 øre. Del af en større bevilling.
180. KØBENHAVNS UNIVERSITET til en meridiankreds til det nye observatorium, i anledning af 300 års dagen for Ole Rømers fødsel, 1.287 kr. 54 øre. Tredie bidrag af samlede bevillinger på 340.000 kr.
181. Bestyrelsen for KØBENHAVNS UNIVERSITETS MATEMATISKE INSTITUT til docent, dr. phil. Werner Fenchel for deltagelse i videnskabeligt arbejde ved instituttet 4.000 Kr.
182. Dr. phil. VILH. LA COUR til studier over Danmarks, specielt Sønderjyllands historie 2.400 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
183. Cand. mag. MORTEN LANGE som tilskud til trykning af et arbejde omhandlende en statistisk undersøgelse af hat-svampefloret på Maglemose i Gribskov 5.000 kr.
184. Professor, dr. phil. ALEX LANGSETH til molekylspektroskopiske undersøgelser 2.400 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
185. Samme til videnskabelig medhjælp 6.000 kr.
186. Samme til apparater og præparater til molekylspektroskopiske undersøgelser 569 kr. 59 øre. Ellefte bidrag af samlede bevillinger på 37.500 kr.
187. Professor, dr. phil. JENS PETER LARSEN til fuldførelse af et musikhistorisk arbejde 672 kr.
188. Bibliotekar, cand. theol. KNUD LARSEN og skoleleder, pastor GUSTAV SCHERZ til trykning af Nicolai Stenonis Opera Theologica, tomus 2, 8.391 kr. 75 øre.
189. Amanuensis ved Københavns Universitets zoologiske Museum, dr. phil. SVEN GISLE LARSSON som tilskud til en studierejse til Washington 5.200 kr.
190. Samme til dækning af udgifter til tegnearbejde 1.200 kr. Andet bidrag af en bevilling på 1.800 Kr.
191. Samme til illustrationsmateriale til et bind af »Danmarks Fauna« (danske insektordener og insektfamilier) 440 kr. Andet bidrag af en bevilling på 2.200 Kr.

192. Amanuensis ved Landbohøjskolen, dr. phil. HENNING LEMCHE til en anatomisk undersøgelse over baggællesneglen *Retusa* 1.500 kr. Første bidrag af en bevilling på 3.000 kr.
193. Samme til ophold ved Kristinebergs Zoologiska Station 400 kr.
194. Samme til en rejse til Holland og Frankrig 750 kr.
195. Rigsarkivar AXEL LINVALD til videnskabelig medhjælp 1.600 kr.
196. Samme til udgivelse, ved fhv. arkivar S. Nygård, af et nyt bind af værket »Kronens Skøder« 1.670 kr. 40 øre. Første bidrag af en bevilling på 18.000 kr.
197. Samme til undersøgelse af akter i det tyske udenrigsministeriums arkiv vedrørende Danmarks og Tysklands forhold 1863—1936 25.000 kr.
198. Fhv. lektor, dr. phil. VILH. LORENZEN til studier over dansk bybygnings historie 1.600 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
199. Samme til dækning af udgifter til rejser og udarbejdelse af kort og tegninger 681 kr. 35 øre. Andet bidrag af bevillinger på 2.000 kr.
200. Samme til udgivelse af bd. 1 af: »Vore Byer. Studier i dansk Bybygning. I« 13.301 kr.
201. Lektor ved Århus Universitet, dr. phil. ERIK LUNDING til et arbejde over romantik og klassicisme i dansk litteratur 2.000 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
202. Fhv. museumsdirektør, dr. phil. M. MACKEPFRANG til undersøgelse og udgivelse af de til Kronborg i 1570/80'erne vævede kongetapeter 1.600 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
203. Samme til trykning af »Jydske Granitportaler« 13.732 kr.
204. MARINBIOLOGISK LABORATORIUM til behandling, herunder sortering, af det af Carlsbergfondets Dana-Ekspedition 1928—30 hjembragte materiale, samt offentliggørelse af resultaterne, 62.432 kr. 37 øre.
205. Overinspektør ved Nationalmuseet, dr. phil. THERKEL MATTHIASSEN til bearbejdelse af materiale fra Danmarks ældre stenalders kulturer 2.000 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
206. Samme til udarbejdelse af et værk »Danske Oldsager« som

- nybearbejdelse af Sophus Müllers: »Ordning af Danmarks Oldsager« I—II 500 kr. Fjerde bidrag af en bevilling på 6.000 kr.
207. Samme som tilskud til udgivelse af del 1 af samme værk 4.000 kr.
208. Docent, dr. phil. CHR. MATRAS til ekscerpering af bøger og aviser fra krigsårene samt afskrift af en ordsamling i Tors-havn, til supplerung af materialet til den store færøske ord-bog 1.300 kr.
209. Inspektør ved Nationalmuseet, mag. art. HUGO MATTHIESSEN til studium af Danmarks historiske topografi og ældre kulturforhold 1.600 kr. Andet bidrag af en toårig bevil-ling.
210. Amanuensis ved Københavns Universitets Institut for sam-menlignende Anatomi og zoologisk Teknik, dr. phil. N. THYD-SEN MEINERTZ til undersøgelser over ansigtsmuskulaturen og dens innervation hos pattedyrene 1.200 Kr.
211. Redaktør ved »Danmarks Kirker«, cand. mag. ERIK MOLTKE til fotografering af tegninger 136 kr. Andet bidrag af en bevilling på 445 kr.
212. Samme til udgivelse af en bog om runetegninger gennem tiderne med hovedvægten lagt på originaltegningerne af de danske sten i Worms runeværk 418 kr. 79 øre. Tredie bi-drag af en bevilling på 9.083 kr.
213. Fhv. museumsbestyrer, dr. phil. TH. MORTENSEN til zoolo-gisk arbejde, særlig udarbejdelsen af vol. IV-V af »Mono-graph of the Echinoidea«, 3.600 kr. Andet bidrag af en to-årig bevilling.
214. Samme til reproduktion af tekstfigurer til samme værk 932 kr. 08 øre. Fjortende bidrag af samlede bevillinger på 22.000 kr.
215. Samme til trykning af vol. IV, part 1 af samme værk 21.800 kr.
216. Samme til fotografering af echinodermer 381 kr. Femtende bidrag af samlede bevillinger på 10.500 Kr.
217. Samme til assistance ved videnskabeligt arbejde 1.200 kr.
218. Amanuensis ved Landbohøjskolen, forstkandidat C. MUHLE LARSEN til dækning af udgifter ved undersøgelser vedrørende forholdet mellem rodsætningsevnen hos afskårne skud af

- træagtige planter (skovtræer) og skuddenes fysiologiske udviklingsgrad 1.128 kr. 93 øre. Andet bidrag af en bevilling på 3.000 kr.
219. Fhv. lektor, dr. phil. TH. A. MÜLLER til udarbejdelse og fuldendelse af andet bind af et værk om Ludvig Holberg 900 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
220. Amanuensis ved Københavns Universitets botaniske Museum, dr. phil. H. MØLHOLM HANSEN til dækning af udgifter ved geografiske undersøgelser af vegetationen på jyske oldtidsagre 800 kr. Andet bidrag af en bevilling på 2.400 kr.
221. Professor, dr. phil. CHRISTIAN MØLLER til teoretiske undersøgelser indenfor atomkernefysiken 2.400 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
222. Kommunalærer F. H. MØLLER til trykning af 4-farvetryk af nye arter champignons 1.280 kr. Første bidrag af en bevilling på 4.000 kr.
223. NATIONALMUSEET til udgivelse af »Danmarks Kirker« 12.000 kr. Del af en større bevilling.
224. Forfatter, leder af Teatermuseet ROBERT NEIENDAM til teaterhistoriske studier 1.600 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
225. Assistent ved Københavns Universitets ferskvandsbiologiske Laboratorium, dr. phil. ANKER NIELSEN til biologiske og dyrageografiske studier af faunaen i de himmerlandske kilder 1.800 kr. Andet bidrag af samlede bevillinger på 6.000 kr.
226. Observator ved Ole Rømer-Observatoriet i Århus, cand. mag. AXEL V. NIELSEN til arbejde med foranderlige stjerner 1.000 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
227. Bibliotekar, dr. phil. DITLEF NIELSEN (†) til deltagelse i udarbejdelsen af »Handbuch der altarabischen Altertumskunde« 2.400 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
228. Museumsinspektør, dr. phil. EIGIL NIELSEN til undersøgelse af den grønlandske triassiske fiskefauna 1.200 kr.
229. Professor, dr. phil. JAKOB NIELSEN til matematiske studier 3.000 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
230. Amanuensis ved Københavns Universitets zoofysiologiske Laboratorium, dr. phil. MARIUS NIELSEN til undersøgelser

- over respirationens og kredsløbets regulation 1.200 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
231. Professor, dr. phil. NIELS NIELSEN til genoptagelse af undersøgelserne på halvøen Skallingen 3.000 kr.
232. Samme til bearbejdelse af indsamlet materiale fra Skalling-Laboratoriet 2.000 kr.
233. Samme til drift af laboratoriet i Esbjerg samt videreførelse af påbegyndte arbejder 6.500 kr.
234. Samme til forarbejder til en generel undersøgelse af danske kysttyper 3.000 kr. Første bidrag af en bevilling på 5.000 kr.
235. Samme til lønning af en videnskabelig assistent ved vadehavsundersøgelserne 3.600 kr. Første bidrag af en bevilling på 4.800 kr.
236. Fhv. statsgeolog, dr. phil. V. NORDMANN til en studierejse til Frankrig 800 kr.
237. Inspektør ved Nationalmuseet, mag. art. HANS NØRLING-CHRISTENSEN til studier over romersk jernalder i Norge 1.600 kr.
238. Lektor, cand. mag. GUNNAR NYGAARD til studium af danske planktonsamfund 1.200 kr.
239. Arkivar, dr. phil. EILER NYSTRØM (†) til kulturhistoriske studier 1.600 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
240. Professor, dr. phil. & scient. & ing. N. E. NØRLUND til videnskabelige studier 3.000 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
241. Samme til drift af den seismiske station ved København 5.100 kr.
242. Samme til drift af den seismiske station ved Scoresbysund 9.150 kr.
243. Museumsdirektør, dr. phil. POUL NØRLUND til studier over middelalderlig arkæologi 1.600 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
244. Samme til videnskabelig uddannet medhjælp 1.600 kr.
245. Samme til udgravning af voldstedet Aggersborg ved Limfjorden 10.000 kr. Første bidrag af en femårig bevilling.
246. Professor, dr. phil. ALBERT OLSEN til en studierejse til Paris 2.000 kr.
247. Ekstraordinær amanuensis ved Carlsberg Laboratoriet, dr. phil. CARSTEN OLSEN til undersøgelse over ionoptagelses-

- hastigheden hos forskellige plantearter 2.400 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
248. Overassistent under Københavns Magistrat SIGURD OLSEN til dækning af udgifter ved studier over vandplanternes milieuforhold (specielt bundens fysiske og kemiske egenskaber) 500 kr.
249. Professor, dr. phil. & scient. S. ORLA-JENSEN til videnskabelig medhjælp 1.500 kr.
250. Fiskeribiolog, mag. scient. C. V. OTTERSTRØM til arbejde med de ferske vandes biologi og specielt med ferskvandsfiskenes biologi og faunistik 1.200 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
251. Professor emer., dr. phil. HOLGER PEDERSEN til sprogvidenskabelige studier 4.800 kr.
252. Dr. phil. CLAUD MUNK PLUM til undersøgelser over erythropoesen og leucopoesen *in vitro* 4.000 kr.
253. Samme til dækning af udgifter ved samme undersøgelser 3.509 kr. 30 øre.
254. Afdelingsleder ved Dansk Biologisk Station, dr. phil. ERIK M. POULSEN til undersøgelser af krebsdyrenes udbredelse, vækst og forplantning i danske og nordiske ferskvande og have 1.200 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
255. Samme til indsamling af dyr, specielt ferskvandskrebsdyr i Columbia 2.000 kr.
256. Fhv. museumsdirektør, dr. phil. FREDERIK POULSEN til studier over antik kunst og arkæologi 2.400 Kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
257. Arkitekt JOHNS. PRIP-MØLLER(†) til tilrettelæggelse af efterladt materiale 600 kr. Første bidrag af en bevilling på 1.000 kr.
258. Lektor ved Københavns Universitet, dr. phil. G. RASCH til udarbejdelse af en bog om statistiske kriterier, specielt koordinering af egne og nyere amerikanske undersøgelser, 1.600 kr.
259. Professor, dr. phil. EBBE RASMUSSEN til dækning af udgifter ved undersøgelser over atomernes optiske spektre og spektralliniernes finstruktur med henblik på bestemmelse af atomkernernes egenskaber 650 kr. 36 øre. Femte bidrag af en bevilling på 5.000 kr.
260. Professor, dr. phil. P. BRANDT REHBERG til undersøgelser

- over nyrernes fysiologi, specielt med henblik på inulinets forhold, 1.600 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
261. RHODOSEKSPEDITIONEN til bearbejdelse af dens materiale 207 kr. 75 øre.
262. Professor ALFRED ROSENKRANTZ til en botanikers deltagelse i en geologisk ekspedition til Nûgssuaq (tillægsbevilling) 684 kr. 06 øre.
263. Museumsinspektør, dr. phil. HAAVARD ROSTRUP til studier og forarbejder til en monografi om Auguste Rodin 1.500 kr. Første bidrag af en bevilling på 3.000 kr.
264. Professor, dr. phil. EDGAR RUBIN til undersøgelser indenfor iagttagelsespsykologien 1.600 Kr.
265. Professor, dr. phil. PAUL V. RUBOW til litteraturhistoriske forskninger 2.400 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
266. Samme som tilskud til udgivelse af et skrift om Shakespeare og hans samtidige 3.000 kr.
267. Fhv. bibliotekar, dr. phil. HANS RÆDER til filologiske studier 3.600 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
268. Assistent ved Københavns Universitets zoologiske Museum, dr. phil. FINN SALOMONSEN til dækning af udgifter til ringmærkning af fugle på Grønland 3.000 kr. Første bidrag af en bevilling på 4.000 kr.
269. Professor, dr. phil. C. E. SANDER-HANSEN til dækning af udgifter ved ægyptologiske studier 1.400 kr. Fjerde bidrag af samlede bevillinger på 8.000 kr.
270. Forfatter AUGUST F. SCHMIDT til studium af den danske almues naturdyrkelse, sædvaneret, sagndigtning og kulturhistorie, samt til egnhistoriske undersøgelser 1.200 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
271. Bibliotekar, cand. mag., Ph. D. OLAF H. SCHMIDT til en matematisk bearbejdelse af Menelaos' sphærik 1.500 kr. Andet bidrag af en bevilling på 3.000 kr.
272. SELSKABET FOR UDGIVELSE AF KILDER TIL DANSK HISTORIE til udgivelse af et supplementbind til »Kong Christian IV's egenhændige Breve« 13.128 kr.
273. Professor PETER SKAUTRUP til indsamling, udskrivning og systematisering af dialektmateriale fra Jylland 800 kr.
274. Fhv. gesandt P. SKOV til udarbejdelse af et sociologisk

- værk om de sociale begreber 2.000 kr. Andet bidrag af en bevilling på 4.000 kr.
275. Ordinær assistent ved Carlsberg Laboratoriet, dr. phil. A. SKOVSTED til undersøgelser over lavere svampe 2.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
276. Lærer ved Statens Institut for Talelidende, dr. phil. SVEND SMITH til dækning af udgifter ved eksperimentelle undersøgelser af sangens fysiologiske forhold 481 kr. 61 øre. Fjerde bidrag af samlede bevillinger på 2.000 kr.
277. Professor, dr. phil. R. SPÄRCK til tegne- og fotograferingshjælp ved bearbejdelsen af østgrønlandske fossiler 17 kr. 75 øre. Sjette bidrag af samlede bevillinger på 3.000 kr.
278. Professor, dr. phil. E. STEEMANN NIELSEN til assistance og dækning af udgifter ved forsøg over fotosyntesens mekanik 1.028 kr. 25 øre. Tredie bidrag af samlede bevillinger på 5.600 kr.
279. Samme til en rejse for 2 deltagere i en ekspedition til Vestgrønland i sommeren 1948 5.000 kr.
280. Overinspektør ved Nationalmuseet, dr. phil. AXEL STEENSBERG til bearbejdelse af materiale fra undersøgelser af hustomter fra middelalderen og renæssancetiden 1.500 kr. Første bidrag af en bevilling på 3.000 kr.
281. Samme til pollenanalyser i forbindelse med den arkæologiske udgravning af et vandmølleanlæg fra Kristi tid i Bolle (Vendsyssel) 1.000 kr. Første bidrag af en bevilling på 3.000 kr.
282. Adjunkt, dr. phil. STEFFEN STEFFENSEN til udarbejdelse af en afhandling om tysk litteratur i det 19. århundredes første halvdel 1.000 kr. Andet bidrag af en bevilling på 2.000 kr.
283. Professor, dr. phil. ADOLF STENDER-PETERSEN til studier i ældre og nyere russisk litteraturhistorie 2.400 kr.
284. Samme til en studierejse til Polen, Tjekkoslovakiet, Jugoslavien, Bulgarien og Tyrkiet 4.500 kr.
285. STRØDAM-KOMITÉEN til en biologisk undersøgelse over muslinge krebs (Ostracoder) 700 kr. Tredie bidrag af samlede bevillinger på 4.000 kr.
286. Samme til biologisk undersøgelse af fuglelivet paa »Strødam« ved professor Hans Johansen 600 kr. Andet bidrag af en bevilling på 1.600 kr.

287. Professor, dr. phil. BENGT STRÖMGREN til astrofysiske undersøgelser, specielt vedrørende grundstoffernes kosmiske udbredelse, 1.600 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
288. Samme til regnemedhjælp ved astrofysiske undersøgelser 1.521 kr. Sjette bidrag af samlede bevillinger på 8.000 Kr.
289. Samme til regnehjælp 475 kr. Første bidrag af en bevilling på 3.000 kr.
290. Arboretforstander, dr. agro. C. SYRACH LARSEN til forsøg over skovtræernes evne til vegetativ formering ved stiklinger 2.400 kr.
291. Leder af Marinbiologisk Laboratorium, dr. phil. Å. VEDEL TÅNING til dækning af udgifter ved eksperimenter i »Danmarks Akvarium« over milieu'ets indflydelse på anlæggelsen af visse meristiske karakterer hos benfisk og tidspunktet for disse karakterers fastlæggelse 400 kr. Andet bidrag af en bevilling på 800 kr.
292. Samme til assistance ved et fiskebiologisk arbejde 1.017 kr. Første bidrag af en bevilling på 3.000 kr.
293. Universitetsadjunkt ved Københavns Universitet, dr. phil. ERIK TETENS NIELSEN til dækning af udgifter ved insektbiologiske undersøgelser 3.358 kr. 50 øre.
294. Samme til bearbejdelse af en undersøgelse over mygs sværmning 3.000 kr. Andet bidrag af en bevilling på 6.000 kr.
295. Samme til en rejse til Sahara 12.000 kr.
296. Professor emer. WILLIAM THALBITZER til studier vedrørende eskimoerne, særlig østgrønlænderne, 3.500 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
297. Samme til honorering af sprogkyndig medhjælp fra Grønland ved bearbejdelsen af eskimoisk folkløstisk materiale 167 kr. 60 øre. Tredie bidrag af en bevilling på 1.200 kr.
298. Museumsdirektør, dr. phil. HARALD M. THAMDRUP til økologiske undersøgelser over visse landskabstyper i Jylland 4.500 kr.
299. Professor, dr. phil. MATHIAS THOMSEN til dækning af udgifter og til assistance ved zoologiske undersøgelser 2.000 kr.
300. Lektor og amanuensis ved Københavns Universitets zoologiske Museum, dr. phil. GUNNAR THORSON til dækning af udgifter ved undersøgelser over bunddyrenes forplantningsforhold i danske have 1.400 kr.

301. Samme til et arbejde over marine bunddyrs økologi og biologi 1.600 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
302. Samme som yderligere tilskud til trykning af afhandlingen »The Reproduction and Larval Development of Danish Marine Invertebrates« 4.000 kr.
303. DEN DANSKE THULE-ELLESMERELAND EKSPEDITION 1939-41 til bearbejdelse af zoologisk materiale, hjembragt af ekspeditionen 1.500 kr. Andet bidrag af en bevilling på 3.000 kr.
304. Amanuensis ved Københavns Universitets zoologiske Museum, dr. phil. S. L. TUXEN til færdiggørelse af afd. museumsbestyrer, dr. phil. Kai L. Henriksens efterladte arbejde »The Maxillipedization of the Arthropodan Head« 1.500 kr. Andet bidrag af en bevilling på 3.000 kr.
305. Samme til gennemførelse af en undersøgelse af hovedkapslens morfologi hos fluelarven og beslægtede diptertyper 1.500 kr. Første bidrag af en bevilling på 3.000 kr.
306. UDVALG FOR FOLKEMAAL til videreførelse af arbejdet på Ordbog over danske Ømål og til redaktion af denne 18.062 kr. 74 øre.
307. Samme til delvis dækning af udgifter ved optagelse af dialektprøver paa grammofonplader 40 kr. 05 øre. Syvende bidrag af samlede bevillinger på 4.900 kr.
308. UNIVERSITETS-JUBILÆETS DANSKE SAMFUND til udgivelse af Danmarks gamle Folkeviser 5.337 kr. 30 øre. Del af en større bevilling.
309. Samme til fremstilling af to bind af »Sydslesvigs Stednavne« 9.018 kr. 50 øre. Tredie bidrag af en bevilling på 36.204 kr.
310. Amanuensis ved Landbohøjskolen, cand. polyt. AUGUSTA M. UNMACK til medhjælp ved røntgenografisk undersøgelse af danske lerarter 2.088 kr. 77 øre. Fjerde bidrag af samlede bevillinger på 6.600 kr.
311. VIDENSKABERNES SELSKAB som årligt tilskud efter Statuternes § X 20.000 kr. samt tillæg 20.000 kr.
312. VIDENSKABERNES SELSKABS KOMMISSION FOR CORPUS LEXICOPHORUM GRAECORUM til forberedelse af en udgave af Kyrillos' græske glossar 200 kr. Andet bidrag af en bevilling på 4.500 kr.

313. VIDENSKABERNES SELSKABS KOMMISSION FOR VARETAGELSEN AF FORTSÆTTELSEN AF A CRITICAL PĀLI DICTIONARY til honorering af ordbogens medarbejdere 5.100 kr.
314. VIDENSKABERNES SELSKABS KOMMISSION TIL UNDERSØGELSE AF DE I DANSK PRIVATEJE BEVAREDE KILDER TIL DANSK HISTORIE til systematisk gennemgang af danske privatarkiver og -biblioteker 2.000 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
315. VIDENSKABERNES SELSKABS KOMMISSION FOR DEN ÆGYPTISKE ORDBOG til lønning for dr. phil. habil. W. Erichsen 11.500 kr.
316. Samme til dr. Erichsens rejser til Tyskland 628 kr. 35 øre.
317. Amanuensis ved Københavns Universitets zoologiske studiesamling, dr. phil. HELGE VOLSØE til dækning af udgifter ved indsamling af materiale til en undersøgelse over testiscyklus' årlige forløb hos forskellige danske hvirveldyr samt til dette materiales mikroskopiske bearbejdelse 333 kr. Tredie bidrag af en bevilling på 2.400 kr.
318. Samme til teknisk assistance ved histologiske undersøgelser af endocrine kirtler og gonader 1.600 kr. Første bidrag af en bevilling på 2.400 kr.
319. Amanuensis ved Københavns Universitets ægyptologiske Laboratorium, dr. phil. A. VOLTEN til bearbejdelse af ægyptiske papyri 2.000 kr.
320. Samme til en rejse til Firenze 1.500 kr.
321. Dr. phil. SOPHUS WEBER til undersøgelser over radio-meterkraften i luftarter og andre nærbeslægtede gaskinetiske undersøgelser 1.200 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
322. KOMITEEN FOR UDGIVELSE AF WEILBACHS KUNSTNERLEKSIKON, 3. UDGAVE, til forarbejder 21.350 kr. Sjette bidrag af samlede bevillinger på 61.975 kr.
323. Professor emer., dr. phil. C. WESENBERG-LUND til medhjælp ved ferskvandsundersøgelser 500 kr.
324. Samme til zoologiske arbejder 3.500 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
325. Samme til dækning af udgifter ved zoologiske undersøgelser 1.000 kr.
326. Amanuensis ved Københavns Universitets zoologiske Museum, mag. scient. ELISE WESENBERG-LUND til dækning af udgifter ved tegnearbejde, specielt af nordiske børsteorme 435 kr. Sjette bidrag af samlede bevillinger på 2.500 kr.

327. Politifuldmægtig, landsretssagfører ERIK WESTERBY til et arbejde vedrørende bopladser fra tidlig stenalder 1.500 kr. Andet bidrag af en bevilling på 3.000 kr.
328. Lektor ved Københavns Universitet, dr. phil. MOGENS WESTERGÅRD til dækning af udgifter ved biokemisk-genetiske undersøgelser over *Neurospora* 2.152 kr. 94 øre. Første bidrag af en bevilling på 5.000 kr.
329. Stiftsskriver, dr. juris C. W. WESTRUP til retshistoriske og retssociologiske undersøgelser 2.000 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
330. Samme til dækning af udgifter ved udgivelsen af »Det primitive romerske Kongedømme« 500 kr.
331. Fhv. departementchef, dr. polit. J. WILCKE til en studierejse til Sverige og Slesvig-Holsten 2.000 kr.
332. Købmand JENS WINTHER til dækning af udgifter til arkæologiske undersøgelser på Langeland 5.000 kr.
333. Professor, dr. med. SØREN L. ØRSKOV til dækning af udgifter ved undersøgelser over de røde blodlegemers permeabilitet 2.000 kr.
-

334. Carlsbergfondets Universitetslegat af 25. September 1926 (jfr. beretning 1925—26 s. 57 og 1943—44 s. 80).

I 1947—48 er udbetalt ialt 28.000 kr., nemlig 4.000 kr. til cand. mag. NIELS ALKJÆR, dr. phil. POUL HEEGAARD, cand. mag. MORTEN LANGE, dr. phil. E. TH. LIND, dr. phil. RUDI THOMSEN og cand. mag. VIGGO HANSEN samt 2.000 kr. til mag. art. CHR. WESTERGÅRD-NIELSEN og lektor ved Københavns Universitet cand. mag. ELI FISCHER-JØRGENSEN.

335. Carlsbergfondets Universitetslegat for Aarhus Universitet (se beretning 1943—44 s. 80).

I 1947—48 er udbetalt 4.000 kr. til cand. mag. NIELS ÅGE NIELSEN.

---

336. Carlsbergfondets biologiske Institut.

Til Institutets drift i 1947—48 er udbetalt 82.416 kr. af afdeling B, jfr. Institutets regnskab s. 85.

Carlsbergfondets biologiske Institut.

(Leder: Dr. ALBERT FISCHER)

De i tidligere beretninger nævnte undersøgelser over forskellige vævscelletypers krav til næringsstoffer og særlige vækstfaktorer i delvis syntetiske dyrkningsmedier har været fortsat af dr. ALBERT FISCHER i samarbejde med dr. phil. A. H. GORDON, Leeds, England. Dette arbejde er blevet understøttet af The Donner Foundation, Philadelphia. Heri har ingeniør RUNE STJERNHOLM, Stockholm, deltaget som vikar for dr. ASTRUP under dennes ophold i Toronto, Canada. Arbejdet gik i første linie ud på at analysere og identificere dialysable komponenter i blod og vævsekstrakter. Det var navnlig magtpåliggende at identificere aminosyrerne og skaffe oplysning om de relative mængdeforhold, hvori de forekommer. Papirkromatografi har i dette arbejde været benyttet i stor udstrækning og givet mange værdifulde oplysninger. I dialysat fra vævsekstrakter identificerede man bl. a. aethanolaminfosfat, carnosin, cystinsyre og peptider. Et par meddelelser herom er sendt i trykken.

I et større arbejde har dr. ALBERT FISCHER undersøgt virkning og betydning af individuelle aminosyrer på væksten af nogle vævscelletyper. Dette arbejde foreligger i korrektur fra *Biochemical Journal*. Et arbejde over vævscellers morfologi i syntetiske medier foreligger trykt.

I samarbejde med mag. scient. AA. BOHUS JENSEN med støtte af et stipendium fra Carlsbergfondet har dr. ALBERT FISCHER foretaget undersøgelser over fedtdegeneration af vævsceller *in vitro*.

Dr. ALBERT FISCHER har af International Cancer Foundation pr. 1. juli 1948 modtaget et stipendium på 9.000 dollars gældende

for en treårig periode til sammenlignende undersøgelser over normale og maligne vævscellers ernæringsfysiologi.

Mag. scient. BOHUS JENSEN har med understøttelse fra Carlsbergfondet studeret befrugtningproblemer på søpindsvineæg ved den biologiske station i Neapel.

Dr. ALBERT FISCHER holdt efter indbydelse foredrag den 21. okt. 1947 i Kemiska Sällskapet, Stockholm, om vævscellernes æggevidestofskifte, ved hvilken lejlighed Scheele-medaljen i guld for biokemisk forskning blev ham overrakt. Blev den 2. april 1948 valgt til udenlandsk medlem af Det Kgl. Norske Videnskaps Akademi.

Dr. phil. TAGE ASTRUP har sammen med civilingeniør A. BIRCH-ANDERSEN fortsat undersøgelserne over en proteinfraktioneringsmetode baseret på anvendelsen af selektivt fældende anioner og kationer, ligesom arbejdet med rensningen af renin er blevet forsat med støtte fra »Nordisk Insulinfond«. Arbejdet med de fibrinolytiske enzymer i blodet er ligeledes blevet forsat, og dr. ASTRUP har efter indbydelse den 28. okt. 1947 holdt et foredrag på Wenner-Grens Institut, Stockholm, herom.

I tiden januar—juli 1948 har dr. ASTRUP været på et studieophold hos professor, dr. C. H. Best, Banting and Best Institute of Medical Research, University of Toronto. Han har der navnlig arbejdet med de proteolytiske enzymer i menneskeblod. Under dette ophold har han besøgt en række forskellige institutioner i Canada og U. S. A. og holdt adskillige foredrag. Han har efter indbydelse deltaget i »Josiah Macy Conference on Blood Clotting«, New York, 17.—18. februar 1948 og »Federation of American Societies for Experimental Biology, 32nd Meeting«, Atlantic City, marts 1948. Opholdet har været understøttet af Rask-Ørsted Fondet, Danmarks Tekniske Højskoles Fond for Teknisk Kemi og Laur. Andersens Fond.

Efter sin hjemkomst har han genoptaget arbejdet med de fibrinolytiske enzymer sammen med dr. PER M. PERMIN, der i mellemtiden har bragt sine egne undersøgelser til afslutning. Arbejdet drejer sig navnlig om den af dem i fællesskab fundne fysiologiske aktivator. Dr. ASTRUP har på 6. Skandinaviske Fysiologkongres i Oslo, august 1948, givet en kort oversigt over de foreløbige resultater af arbejdet med de fibrinolytiske enzymer.

Instituttet har i årets løb været besøgt af følgende arbejdende gæster: cand. med. OLAF PETERSEN, Lyngby, stud. med. E. ENGHUSEN, København, cand. polyt. O. BARSØE, København, M. D. SAMUEL SCHWARZ, Minnesota, U. S. A., docent, dr. phil. GÖSTA EHRENSVÄRD, Stockholm, dr. med. B. RAVNIHAR, Ljubljana, Jugoslavien, og cand. med. F. J. A. PROP, Utrecht, Holland.

Følgende arbejder er udgået fra instituttet:

- FISCHER, A.: Las Unidades de la Materia Viva. La Revista Arbor, Nr. 20, 231, 1947.
- FISCHER, A.: Amino-Acid Metabolism of Tissue Cells *in vitro*. Nature, **161**, 1008, 1948.
- FISCHER, A.: Morphological Aspects of Animal Tissue Cells in Synthetic Media. Acta Anatomica, **5**, 57, 1948.
- FISCHER, A.: Nutrition des cellules des tissus animaux. Scientia, **42**, 73, 1948.
- FISCHER, A.: Neuere Untersuchungen über den Eiweiszstoffwechsel, der Gewebezellen *in vitro*. Progressus Medicinæ, **2**, 37, 1948.
- FISCHER, A., ASTRUP, T., EHRENSVÄRD, G. and ØHLENSCHLÄGER, V.: Growth of Animal Tissue Cells in Artificial Media. Proc. of the Soc. for Exper. Biol. and Med., **67**, 40, 1948.
- ASTRUP, T.: Inactivation of Thrombin by Means of Tetranitromethane. Acta Chem. Scand., **1**, 744, 1947.
- ASTRUP, T. og BIRCH-ANDERSEN, A.: Elektroforetisk Undersøgelse af Proteiner. Kemisk Maanedssblad, **28**, 105, 1947.
- ASTRUP, T. and PERMIN, P. M.: Fibrinokinase and Fibrinolytic Enzymes. Nature, **161**, 689, 1948.
- ASTRUP, T. and ØHLENSCHLÄGER, V.: The Determination of Glutathione and other Substances Contained in Yeast. Biochemical Journ. **42**, 211, 1948.
- BOHUS JENSEN, AA.: Snealger. Naturens Verden, **31**, 196, 1947.
- BOHUS JENSEN, AA.: Animal Tissue Cells in Protein-Free Media. Nature, **161**, 273, 1948.
- GORDON, A. H.: Occurrence of a Phosphate Ester of a Hydroxyamino-Acid. Nature, **162**, 778, 1948.
- PIPER, J.: The Fate of Heparin in Rabbits after Intravenous Injection. Filtration and Tubular Secretion in the Kidneys. Acta Pharmacol., **3**, 373, 1947.

Skrifter indsendt til Carlsbergfondet.

I henhold til de vilkår, der gælder for modtagelse af understøttelser af Afdeling B, er der vedrørende tiden 1. oktober 1947—30. september 1948 til fondet indsendt følgende publikationer (ordnede efter modtagernes navne¹):

ADELSAARBOGSFORENINGEN.

1. Danmarks Adels Aarbog. Redigeret af Louis Bobé og Albert Fabritius. 1948. Aarg. 65.

HARRY ANDERSEN.

1. Hvordan bør Runeindskrifter transskriberes? Danske Studier. 1945.
2. Omlyds- og Brydningsteorier. (Diskussionsindlæg paa Nordistmødet i København Januar 1946). Acta Philologica Scandinavica. XIX. 1947.
3. Det yngre Runealfabets Oprindelse. Arkiv för nordisk filologi. Bd. 62. 1948.
4. Rävstalstens Indskrift. Fornvännen. 1947.
5. Har urnordisk haft navnet *Saiwilaugar*? (Til Lindholm amulettens indskrift). Namn och Bygd. Årg. 35. 1947. Lund 1948.

VILH. ANDERSEN.

1. Horats. Fjerde Bog. Norden Første Del. 1948.

KOMMISSIONEN FOR DET ARNAMAGNÆANSKE LEGAT.

1. Ole Worm's Correspondence with Icelanders. Ed. by Jakob Benediktsson. 1948. (Bibliotheca Arnamagnæana. Consilio et auctoritate Legati Arnamagnæani Jón Helgason editionem curavit. Vol. VII).

H. BACH.

1. Middelalderens tyske Litteratur. 1948.

KAJ BERG.

1. Biological Studies on the River Susaa. With Contributions by S. A. Boisen-Bennike (†), Pétur M. Jónasson, Johs. Keiding and Anker Nielsen. 1948. (Folia Limnologica Scandinavica. No. 4).

¹ Trykkestedet for bøger er København, hvor intet andet er angivet. Ved afhandlinger i tidsskrifter o. l. angives kun årgang eller bind (uden sidetal), derimod ikke, om afhandlingen er indsendt i særtryk.

ALFR. BERTELSEN.

1. Fuglemærkningen i Vest-Grønland i Aarene 1926—1945. 1948. (Medd. om Grønland. Bd. 142, Nr. 4).

F. J. BILLESKOV JANSEN.

1. Ludvig Holberg: Epistler. Udg. med Kommentar af F. J. B. J. III. 1947.

SIGFÚS BLÖNDAL.

1. Brown, John Macmillan. — Stapledon, William. — Utopier i den nyere tid. Salmonsens Leksikon-Tidsskrift. Aarg. 7, Nr. 5.
2. Islands övergång från medeltid til nutid. Nordisk Tidsskrift för Vetenskap, Konst och Industri utg. av Letterstedtska Föreningen. Ny serie. 1947.
3. Frönsk skáldsaga með íslenzk-býzantínsku efni. Landsbókasafn Íslands. Árbók 1946—47. 3.—4. Ár. Reykjavík 1948.

NIELS BOHR.

1. J. Ambrosen: Nye fotografiske Emulsioner til Kernefysik. Fysisk Tidsskrift. 1948.
2. Niels Arley: Om elektrodynamikens grundlag og det Giorgiske enhedssystem. Fysisk Tidsskrift. 1947.
3. Niels Arley: On the Application of Captive Balloons to Carry Photographic Emulsions. The Physical Review. Vol. 72. 1947.
4. Niels Arley: Remarks on Dr. Bhabha's Note »On the Expansibility of Solutions in Powers of the Interaction Constants«. Smst. Vol. 71. 1947.
5. Niels Arley: Blackett's Hypothesis of the Magnetic Field of Rotating Bodies. Nature. Vol. 161. 1948.
6. Aage Bohr: On the Hyperfine Structure of Deuterium. The Physical Review. Vol. 73. 1948.
7. J. K. Bøggild: Cloud Chamber Investigation of Stragglings of Short-Range Particles Produced by Slow Neutron Reactions. Nature. Vol. 161. 1948.
8. D. ter Haar: On the deep minimum in the light curve of slow novae. Monthly Notices of the Royal Astronomical Society. Vol. 106. 1946.
9. Samme: Planetsystemets Opstaaen. Fysisk Tidsskrift. 1946.
10. G. Hevesy, C. Elliot og L. Hahn: Note on the Inorganic Phosphate of Blood Plasma. Acta Physiologica Scandinavica. Vol. 16. 1948.
11. Ning Hu: On the Application of Heisenberg's Theory of S-Matrix to the Problems of Resonance Scattering and Reactions in Nuclear Physics. The Physical Review. Vol. 74. 1948.
12. Lamék Hulthén og A. Pais: Scattering of High-Energy Neutrons by Protons. Physical Society Cambridge Conference Report. 1947.
13. J. C. Jacobsen og O. Kofoed-Hansen: On the Recoil of the Nucleus in Beta-Decay of Kr^{88} . The Physical Review. Vol. 73. 1948.
14. J. C. Jacobsen og N. O. Lassen: Deuteron Induced Fission in Uranium and Thorium. The Physical Review. Vol. 58. 1940.
15. Jørgen Koch: A Special Case of Velocity Focusing in a Magnetic deflecting Field. 1948. (Vidensk. Selsk. Mat.-fys. Medd. XXIV, 7).

16. Jørgen Koch: Mass-Spectrographic Separation of Isotopes of Gaseous Elements. *Nature*. Vol. 161. 1948.
17. C. B. Madsen og P. Venkateswarlu: Proton Stopping Power of Solid Beryllium. *The Physical Review*. Vol. 74. 1948.
18. Lorin J. Mullins og Karl Zerahn: The Distribution of Potassium Isotopes in Biological Material. *The Journal of Biological Chemistry*. Vol. 174. 1948.
19. Lorin J. Mullins og Walter J. Nickerson: Riboflavin Enhancement of Radioactive Phosphate Exchange by Yeasts. *Nature*. Vol. 161. 1948.
20. C. Møller: The Possible Existence of Mass Spectra of Fundamental Particles. *Physical Society Cambridge Conference Report*. 1947.
21. C. Møller: On the Theory of the Characteristic Matrix. *Smst*. 1947.

MORTEN BORUP.

1. Johan Ludvig Heiberg. II. Manddom. 1825—1839. 1948.

JOHS. BRØNDUM-NIELSEN.

1. Ordstudier. *Acta Philologica Scandinavica*. XIX.

FRITZ BUCHTHAL.

1. —, A. Deutsch, G. G. Knappeis og A. Munch-Petersen: Effects of adenosine triphosphate on myosin and muscle. *Abstracts of Communications of the 17th International Physiological Congress*. Oxford 1947.
2. — og Eduard Busch: Localization of Intracranial Tumors by Electroencephalography. *Acta Psychiatrica et Neurologica*. Vol. XXII. 1947.
3. H. I. Bing og A. P. Skouby: A Cutaneo-Muscular Reflex in Man. *Acta Physiologica Scandinavica*. Vol. 14. Sthlm. 1947.
4. Lise Engbæk: Effect of magnesium on the neuromuscular junction. *Abstracts of Communications of the 17th International Physiological Congress*. Oxford 1947.
5. Lise Engbæk: Investigations on the Course and Localisation of Magnesium Anesthesia. A comparison with ether anesthesia. 1948.
6. Helge Hertz: Action Potential and Diameter of Isolated Nerve Fibres under various Conditions. 1947.
7. Poul Høncke: Investigations on the Structure and Function of Living, Isolated, Cross Striated Muscle Fibres of Mammals. Aarhus 1947.
8. Axel Perdrup: Electromyographic Investigations on the Mode of Action of Tetanus Toxin. *Acta Pharmacologica*. 1946.
9. Ove Sten-Knudsen: Investigations on the torsional elasticity on isolated frog muscle-fibers. *Abstracts of Communications of the 17th International Physiological Congress*. Oxford 1947.

N. BØGHOLM.

1. The Hamlet Drama. *Orbis Litterarum*. Tome IV. 1946.

F. BØRGESEN.

1. Remarks on some *Codiums* from the Arabian Sea. Journal of the Indian Botanical Society, 1946, M. O. P. Iyengar Commemoration Volume. Bangalore City 1947.
2. Some Marine Algae from Mauritius. Additional Lists to the Chlorophyceae and Phaeophyceae. 1948. (Vidensk. Selsk. Biolog. Medd. XX, 12).

CARLSBERGFONDETS DANA-EKSPEDITION 1928—30.

1. The Carlsberg Foundation's Oceanographical Expedition round the World 1928—30 and Previous »Dana«-Expeditions under the Leadership of the late Professor Johannes Schmidt. Dana-Report Nr. 30—31. 1948.

C. A. CHRISTENSEN.

1. Adami Gesta Hammaburgensis Ecclesiae Pontificum. Codex Havniensis. Published in Photolithography with Preface by C. A. C. 1948.

GEORG CHRISTENSEN.

1. Bibliografi over N. F. S. Grundtvigs Skrifter af Steen Johansen. I. Med Forord af G. C. 1948.

CARL S. CHRISTIANSEN.

1. Danmark—Norges Traktater 1523—1750 med dertil hørende Aktstykker. Udg. af C. S. C. Bd. 10: 1694—1698. 1948.

HENRIK DAM.

1. —, Humberto Granados og Karl E. Mason: Histological Changes in adipose Tissue of Rats Receiving a Vitamin E Deficient Diet Containing Highly Unsaturated Fatty Acids. Acta Pathologica et Microbiologica Scandinavica. Vol. XXIV. 1947.
2. —, Humberto Granados og Johannes Glavind: Observations on Experimental Dental Caries. Smst. Vol. XXV. 1948.
3. The Discovery of Vitamin K. Les Prix Nobel en 1946. Sthlm. 1948.
4. —, Johs. Glavind, Humberto Granados, L. Alfred Hansen, Kurt Schilling og Inger Kruse: The Presence of Vitamins in the Saliva. Revue internationale de Vitaminologie. Tome XX. 1948. Berne.
5. Dicumarol Poisoning and Vitamin K Deficiency in Relation to Quick's Concept of the Composition of Prothrombin. Nature. Vol. 161. 1948.
6. — og Humberto Granados: Testicular Hypoplasia and Epididymal Cysts in the Syrian Hamster. Smst. Vol. 162. 1948.

DET KONGELIGE DANSKE SELSKAB FOR FÆDRELANDETS HISTORIE.

1. Danske politiske Breve fra 1830erne og 1840erne. Udg. ved Povl Bagge og Povl Engelstoft. II. 1841—1844. 1948.

DET DANSKE SPROG- OG LITTERATURELSKAB.

1. Ordbog over det danske Sprog. Grundlagt af Verner Dahlerup. Bd. 24. 1948.

2. Diplomatarium Danicum. 2. Række. Bd. 10. 1328—1332. Udg. af C. A. Christensen. 1948.
3. Danmarks Riges Breve. Udg. under Ledelse af Franz Blatt. 2. Række. Bd. 10. 1328—1333. Udarbejdet af Adam Afzelius samt C. A. Christensen. 1948.
4. Danmarks gamle Love paa Nutidsdansk. Bd. 3: Retshistorisk Indledning. Kommentar. Sagregister ved Erik Kroman og Stig Iuul. 1948.
5. Breve og Aktstykker vedrørende Johan Ludvig Heiberg. Udg. ved Morten Borup. Bd. 2: 1825—1839. 1948.
6. H. C. Andersen. Brevveksling med Jonas Collin den Ældre og andre Medlemmer af det Collinske Hus. Udg. af H. Topsøe-Jensen under Medvirken af Kaj Bom og Knud Bøgh. Bd. III. Kommentar — Efterkrift — Register. 1948.

PAUL DIDERICHSEN.

1. Elementær dansk Grammatik. 1946.
2. Godt og daarligt Sprog. Ledetraad ved Folkelig Universitetsundervisning Nr. 21 a, udg. af Folkeuniversitetsudvalget. 1947.
3. Maal og Midler i Nutidens nordiske Filologi. Acta Philologica Scandinavica. XIX. 1947.
4. (Anm. af) Chr. Westergård-Nielsen: Låneordene i det 16. Århundredes trykte islandske Litteratur. (Bibliotheca Arnamagnæana. Vol. VI. 1946). Arkiv för nordisk filologi. 1948.
5. (Anm. af) Ernst Cassirer: An Essay on Man. An Introduction to a Philosophy of Human Culture. New Haven 1944. Theoria. Vol. XIV. 1948.

EJNAR DYGGVE.

1. Oriental and Classic Archaeology. The Humanities and the Sciences in Denmark during the Second World War. 1948.
2. Les traditions culturelles de Delphes et l'église chrétienne. Quelques notes sur Δελφοί χριστιανικοί. Cahiers archéologiques. T. 3. Paris 1948.
3. Das Laphrion, der Tempelbezirk von Kalydon. Mit einem religionsgeschichtlichen Beitrag von Frederik Poulsen. 1948. (Vidensk. Selsk. Arkæolog.-kunsthist. Skr. I, 2).

H. EHRENCRON-MÜLLER.

1. Supplement til Bibliotheca Danica. Hefte IV: Bibliotheca Slesvico-Holsatica til 1840. Systematisk Fortegnelse. 1946.

N. FABRITIUS BUCHWALD.

1. Sclerotiniaceae Daniae. En floristisk-systematisk Oversigt over de i Danmark fundne Knoldbægersvampe. I. Del. *Ciboria*, *Rutstroemia*, *Myriosclerotinia* *g. n.* og *Sclerotinia*. Friesia. Nordisk mykologisk Tidsskrift. Bd. III. 1947.

NIELS FOGED.

1. Diatoms in Water-Courses in Funen. IV—VI. 1948. (Dansk botanisk Arkiv. Bd. 12, Nr. 9 og 12).

AAGE FRIIS.

1. Den danske Regering og Nordslesvigs Genforening med Danmark. Bd. III. 1948.
2. Europa, Danmark og Nordslesvig. Aktstykker og Breve fra udenlandske Arkiver til Belysning af Danmarks udenrigspolitiske Stilling efter Freden i Wien 1864—1879. Udg. af A. F. og Povl Bagge. Bd. III. 1948.
3. Det nordslesvigske Spørgsmaal 1864—1879. Aktstykker og Breve til Belysning af den danske Regerings Politik. Udg. af A. F. Bd. VI. Navnefortegnelse af Aage Wiberg. 1948.

E. K. GABRIELSEN.

1. Quantum Efficiency in Photosynthesis. (A review and some new data). *Experientia*. III. Basel 1947.
2. Threshold Value of Carbon Dioxide Concentration in Photosynthesis of Foliage Leaves. *Nature*. Vol. 161. 1948.
3. Effects of Different Chlorophyll Concentrations on Photosynthesis in Foliage Leaves. *Physiologia Plantarum*. Vol. 1. 1948.
4. Influence of Light of Different Wave-Lengths on Photosynthesis in Foliage Leaves. *Smst*. Vol. 1. 1948.

JOHS. GLAVIND.

1. Studies on the Coagulation of Crustacean Blood. 1948.

P. V. GLOB.

1. Oldtidsminder i Kongens Lyngby og Dyrehaven. »Lyngbybogen« 1948. Lyngby.
2. Bornholms Helleristninger. Fra Nationalmuseets Arbejdsmark. 1948.

P. B. GRANDJEAN.

1. Danske Herreders Segl indtil 1660, herunder Lands- og Birkesegl, med Supplement til danske Købstæders Segl. 1946.
2. Danske Gilders Segl fra Middelalderen. 1948.

O. HAGERUP.

1. The Spontaneous Formation of Haploid, Polyploid, and Aneuploid Embryos in Some Orchids. 1947. (*Vidensk. Selsk. Biolog. Medd.* XX, 9).

L. L. HAMMERICH.

1. Laryngeal before Sonant. 1948. (*Vidensk. Selsk. Hist.-filol. Medd.* XXXI, 3).

H. P. HANSEN.

1. Spind og Bind. Bindehosens-Bindestuens og Hosekræmmerens Saga. 1947.

JULIUS HARTMANN.

1. — og Tage Mortensen: A Comparison of the Rayleigh Disk and the Acoustic Radiometer Methods for the Measurement of Sound-Wave Energy. 1948. (Ingeniørvidenskabelige Skrifter. 1948, Nr. 3).
2. — og Tage Mortensen: A Comparison of the Rayleigh Disk and the Acoustic Radiometer Methods for the Measurement of Sound-Wave Energy. Philosophical Magazine. Ser. 7. Vol. XXXIX. 1948.

GUDMUND HATT.

1. En Boplads fra Germansk Jernalder i Oksbøl. Fra Ribe Amt. 1948. Esbjerg 1948.

AXEL M. HEMMINGSEN.

1. Ornithological Observations in the Summer Palace Grounds Near Peking. Dansk Ornithologisk Forenings Tidsskr. Bd. 41. 1947.
2. Plant bug guarding eggs and offspring and shooting anal jets (*Phy-somerus grossipes* F., *Coreidae*). Entomolog. Medd. Bd. XXV. 1946.
3. O. Bakkendorf: *Hadronotus laticeps siamensis* nov. var. (Scel. Proct.). Smst. Bd. XXV. 1948.

EJNAR HERTZSPRUNG.

1. Catalogue de 3259 étoiles dans les Pléiades contenant les mouvements propres relatifs de 2920 étoiles dérivés à l'aide de 161 clichés des 15 observatoires d'Alger, Bonn, Bordeaux, Copenhague, Greenwich, Harvard, Helsingfors, Leyde, Oxford (Université), Oxford (Radcliffe), Paris, Potsdam, Poulkovo, Tackent et du Vatican mesurés par C. Sanders, C. J. Kooreman, E. Hertzsprung et d'autres discutés par E. H. Haarlem 1947. (Annalen van de Sterrewacht te Leiden. Deel XIX, Eerste Stuk, A).

HOLGER HJELHOLT.

1. A. Regenburgs og C. F. Wegeners Brevveksling (1849–1852) om den slesvigske Sprogordning. Ved H. H. Danske Magazin. 7. Række. IV.

JOHANNES HJELMSLEV.

1. Kongruenslærens Fundamentalsætning. Matematisk Tidsskrift. A. 1948.
2. Bidrag til den deskriptive Kurveteori. Smst. B. 1948.

LOUIS HJELMSLEV.

1. La dissimilation d'aspiration. Revue des Études Indoeuropéennes. IVe Année. 1947. Bucarest, Paris.

INSTITUTET FOR HISTORIE OG SAMFUNDSØKONOMI.

1. Økonomi og Politik. Aarg. 21, Nr. 1–4. Aarg. 22, Nr. 1. 1947–48.
2. Finn T. B. Friis: De forenede Nationer. 1948.

AD. S. JENSEN, R. SPÄRCK og Å. VEDEL TÅNING.

1. The Zoology of Iceland. Vol. II, Part 10; Vol. IV, Part 70. 1948.

KAI ARNE JENSEN.

1. Rolf Brodersen og Anders Kjær: The Antibacterial Action and Toxicity of some Unsaturated Lactones. *Acta pharmacologica*. 1946.
2. Niels Clauson-Kaas og Jørgen Fakstorp: The Structure of MARQUIS' Nitroacetin. *Acta Chemica Scandinavica*. Vol. 1. 1947. Helsinki.
3. Niels Clauson-Kaas og Jørgen Fakstorp: The Hydroxylation of Furan with Osmium Tetroxide. *Smst.* Vol. 1.
4. Niels Clauson-Kaas: Reactions of the Furan Nucleus; 2,5-Dialkoxy-2,5-Dihydrofurans and 2,5-Diacetoxy-2,5-Dihydrofuran. 1947. (*Vidensk. Selsk. Mat.-fys. Medd.* XXIV, 6).
5. Rolf Brodersen og Anders Kjær: Antimicrobial Effect and Toxicity of 10-Hendecenoic Acid, some Derivatives and Related Compounds. *Acta pharmacologica et toxicologica*. Vol. 3. 1947.
6. Niels Clauson-Kaas: The Action of Bromine on Furans. *Acta Chemica Scandinavica*. Vol. 1.
7. Niels Clauson-Kaas og Jørgen Fakstorp: Nuclear Oxidation of Furfural. *Smst.* Vol. 1.

POVL JOHS. JENSEN.

1. Plotin. 1948.

BØRGE JESSEN.

1. — og Vibeke Borchsenius: Mean Motions and Values of the Riemann Zeta Function. *Acta Mathematica*. Vol. 80. Upps. 1948.
2. — og Erik Sparre Andersen: On the Introduction of Measures in Infinite Product Sets. 1948. (*Vidensk. Selsk. Mat.-fys. Medd.* XXV, 4).

KNUD JESSEN.

1. Ove Vilhelm Paulsen. 22. Marts 1874—29. April 1947. *Botanisk Tidsskrift*. Bd. 48. 1947.

KNUD JUUL.

1. Nordens Eupithecier. En udførlig Behandling af de i Fennoskandia og Danmark forekommende *Eupitheciae* Curt. Aarhus 1948.

ELLEN JØRGENSEN.

1. Smaabidrag til Middelalderens Kirkehistorie. *Kirkehistoriske Samlinger*. 6. Række. VI. 1948.

PETER JØRGENSEN.

1. Hallig. *Acta Philologica Scandinavica*. Vol. XIX.

HERMAN M. KALCKAR.

1. — og Hans Klenow: Milk Xanthopterin Oxidase and Pteroylglutamic Acid. *The Journal of Biological Chemistry*. Vol. 172. 1948.
2. — og Hans Klenow: Enzymic Transformation of Pteroylglutamic Acid. *Smst.* Vol. 172.
3. —, Niels Ole Kjeldgaard og Hans Klenow: Inhibition of Xanthine Oxidase and Related Enzymes by 6-Pteridyl Aldehyde. *Smst.* Vol. 174.

4. The Biological Synthesis of Purine Compounds. Symposia of the Society for Experimental Biology. Number I, Nucleid Acid. 1947.

C. KLITGAARD.

1. En Slægt Prang. Personalhistorisk Tidsskrift. 1947.
2. Nogle vendsysselske Kirkesyn i 1600erne. Vendsysselske Aarbøger. 1948.
3. Lovhævd paa Jelstrup, Gølstrup og Alstrup 1531. Smst. 1948.
4. Wrensted. Familier og Personer af dette Navn. Smst. 1948.
5. En Aftægtskontrakt fra 1845. Smst. 1948.
6. Christen Grønnerup i Holmestrand. Smst. 1948.
7. Et Stednavn Kvissel. Smst. 1948.

GUNNAR KNUDSEN.

1. Danmarks gamle Personnavne. I. Fornavne. Udg. af G. K. og Marius Kristensen † under Medvirksomhed af Rikard Hornby. Hæfte 11. 1948.
2. Rikard Hornby: Fornavne i Danmark i Middelalderen. Nordisk Kultur. VII. Personnamn.
3. Rikard Hornby: Visse præfikser og suffikser i nordiske personnavne. Namn och Bygd. Årg. 36. 1948. Lund.

BJØRN KORNERUP.

1. Tudse Herreds Kalentebog. Ved B. K. Danske Magazin. 7. Række. IV.
2. Fra H. N. Clausens yngre Aar. Kirkehistoriske Samlinger. 6. Række. VI. 1948.

KNUD H. KRABBE.

1. Studies on the Morphogenesis of the Brain in *Hyracoidea*, *Ungulata*, *Carnivora* and *Pinnipedia*. (Morphogenesis of the Vertebrate Brain IV). 1947.

AUGUST KROGH.

1. — og Hans Burström: Bleeding and Bud Development in *Carpinus*. Svensk Botanisk Tidsskrift. Bd. 41. Upps. 1947.
2. v. Frisch's nyeste Undersøgelser over Biernes »Sprog«. Naturens Verden. XXXI. 1947.
3. The Production and Ripening of Red Blood Cells. A summary of Danish Studies. The Scientific Monthly. Vol. XLIV. 1947.
4. The Dust Problem and How to Solve It. The Museums Journal. Vol. 47. London 1948.

ERIK KROMAN.

1. Musikalsk Akcent i Dansk. Med Tillæg: Svenske Indvandring i Danmark i Oldtiden. 1947.
2. Skibsbyggeriet i Marstal. Sjöhistorisk Årsbok. 1947. Stockholm.

V. KUHR †.

1. Søren Kierkegaards Papirer. Udg. af P. A. Heiberg, V. K. og E. Torsting. Bd. 11, Afdeling 3. 1948.

KJELD LADEFOGED.

1. Analysis of the Root Sap of the Birch. *Plant and Soil*. I. 1948.

MORTEN LANGE.

1. The Agarics of Maglemose. A Study in the Ecology of the Agarics. 1948. (*Dansk botanisk Arkiv*. Bd. 13, Nr. 1).

A. LANGSETH.

1. — og Børge Bak: Hindered Rotation IV. The Raman Spectrum of Deuterated Ethyl Bromides. 1947. (*Vidensk. Selsk. Mat.-fys. Medd.* XXIV, 3).

KNUD LARSEN og GUSTAV SCHERZ.

1. Nicolai Stenonis Opera theologica. Cum prooemiis ac notis germanice scriptis edd. K. L. et G. S. Tomus posterior. 1947.

HENNING LEMCHE.

1. Northern and Arctic Tectibranch Gastropods. I. The Larval Shells. II. A Revision of the Cephalaspid Species. 1948. (*Vidensk. Selsk. Biolog. Skr.* V, 3).

VILH. LORENZEN.

1. Vore Byer. Studier i Bybygning. I. Den senmiddelalderlige By og dens begyndende Afvikling 1536—1660. 1947.

M. MACKEPRANG.

1. Jydske Granitportaler. 1948.

THERKEL MATHIASSEN.

1. Danske Oldsager. Udg. af Nationalmuseets Embedsmænd under Redaktion af T. M. I. Ældre Stenalder. Af T. M. 1948.
2. En senglacial Boplads ved Bromme. Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie. 1946.
3. Studier over Vestjyllands Oldtidsbebyggelse. 1948. (*Nationalmuseets Skrifter. Arkæologisk-Historisk Række*. II).

TH. MORTENSEN.

1. A Monograph of the Echinoidea. IV, 1. Text and Plates. 1948.
2. Report on the Echinoidea of the Murray Expedition. Part II. (*British Museum (Natural History). The John Murray Expedition 1933—34. Scientific Reports. Vol. IX, No. 1*). London 1948.
3. Papers from Dr. Th. Mortensen's Pacific Expedition 1914—16. LXXIV. Carl Allgén: On some freeliving marine Nematodes from Tobago (Br. W. I.). *Vidensk. Medd. fra Dansk naturh. Foren.* Bd. 110. 1947.
LXXV. C. A. Allgén: West American Marine Nematodes. *Smst. Bd.* 110. 1947.

C. MUHLE LARSEN.

1. Experiments with Softwood Cutting of Henry's Poplar. Royal Veterinary and Agricultural College. Copenhagen, Denmark. Yearbook 1948.

2. Hereditary Variations in the Sensitivity of *Avena* Coleoptiles to Growth Substances. *Physiologia Plantarum*. Vol. 1. 1948.

VALFRID PALMGREN MUNCH-PETERSEN.

1. — og Ellen Hartmann: Svensk-dansk Ordbog. Medredaktør Morten Borup. Hæfte 12. 1948.

ERIK MØLLER.

1. Skandinavisk Stræben og svensk Politik omkring 1860. 1948.

DEN KGL. MØNT- OG MEDAILLESAMLING.

1. Sylloge Nummorum Graecorum. The Royal Collection of Coins and Medals Danish National Museum. Pars 25–28. 1947.

NATIONALMUSEET.

1. Danmarks Kirker. Københavns Amt. Hefte 8–11. 1947–48. — København. Hefte 2. 1948.

ANKER NIELSEN.

1. Postembryonic Development and Biology of the *Hydroptilidæ*. A Contribution to the Phylogeny of the Caddis Flies and to the Question of the Origin of the Case-Building Instinct. 1948. (Vidensk. Selsk. Biolog. Skr. V, 1).

AXEL V. NIELSEN.

1. Iagttagelser af foranderlige Stjerner. Nordisk astronomisk Tidsskrift. 1946–1947.

JAKOB NIELSEN.

1. — og W. Fenchel: On Discontinuous Groups of Isometric Transformations of the Non-Euclidean Plane. Courant. Anniversary Volume. 1948.

MARIUS NIELSEN.

1. —, Erling Asmussen og E. Hohwü Christensen: Humoral or Nervous Control of Respiration during Muscular Work? *Acta Physiologica Scandinavica*. Vol. 6. Sthlm. 1943.
2. —, Erling Asmussen og G. Wieth-Pedersen: Cortical or Reflex Control of Respiration during Muscular Work? *Smst.* Vol. 6.
3. —, Erling Asmussen og G. Wieth-Pedersen: On the Regulation of Circulation during Muscular Work. *Smst.* Vol. 6.
4. — og Erling Asmussen: Studies on the Initial Increase in O_2 -capacity of the Blood at Low O_2 -pressure. *Smst.* Vol. 9. 1945.
5. — og Erling Asmussen: Studies on the Regulation of Respiration in Heavy Work. *Smst.* Vol. 12.
6. — og Erling Asmussen: The Regulation of the Body-temperature during Work Performed with the Arms and with the Legs. *Smst.* Vol. 14. 1947.
7. —, Erling Asmussen og W. v. Döbeln: Blood Lactate and Oxygen Debt After Exhaustive Work at Different Oxygen Tensions. *Smst.* Vol. 15. 1948.

8. — og Erling Asmussen: Undersøgelser over Respirationens Regulering under Muskelarbejde. Nordisk Medicin. 1944. Göteborg.
9. — og Helge Smith: Fysiologiske og medicinske Problemer vedrørende Militærflyvning. Militærlægen. 1948.
10. Undersøgelser over Relationen mellem Behagelighedsfølelser, Opvarmningstilstand og fysiologiske Reaktioner ved stillesiddende Arbejde. 1947. (Boligopvarmningsudvalgets Meddelelse Nr. 3).
11. Undersøgelser over Betydningen af Gulvopvarmning for Behagelighedsfølelser og Fodtemperaturer. 1948. (Smst. Nr. 4).
12. Undersøgelser over Hudens Varmeudstrålingsevne. 1948. (Smst. Nr. 7).
13. —, Ove Bøje og John Olesen: Undersøgelser over Betydningen af ensidig Strålingsafkøling. 1948. (Smst. Nr. 9).

N. E. NØRLUND.

1. Geodætisk Institut. Bulletin of the seismological station København. No. 52—53. 1942—1943.
2. Geodætisk Institut. Bulletin of the seismological station Scoresby-Sund. No. 20. 1943—44.

HOLGER PEDERSEN.

1. O. Ir. *di chosscc alailiu*. Ériu. Vol. XV. Dublin 1948.
2. (Anm. af) Walter Couvreur, Hoofdzaken van de Tochaarse Klanken Vormleer. Leuven, Beheer van Philologische Studiën. 1947. = Katholieke Universiteit te Leuven. Philologische Studiën. Teksten en Verhandelingen. Ite Reeks: Deel 4. Bibliotheca Orientalis. Vijfde Jaargang. 1948. Leiden.

CLAUS MUNK PLUM.

1. Variations in the Numbers of Erythroplastids in the Blood of the Newts (*Triton punctatus*) During Treatment with Liver Extract. Acta Pathologica et Microbiologica Scandinavica. Vol. XXIV. 1947.
2. Some Investigations of Erythropoiesis in Human Bone-Marrow Cultivated in Various Media. Acta Physiologica Scandinavica. Vol. 14. Sthlm. 1947.
3. In Vitro Study of Bone Marrow. Blood, The Journal of Hematology. Special Issue No. 1, July 1947. New York.
4. —, Johannes Clemmesen og Tage Espersen: In Vitro Study of Bone Marrow. III. Erythropoiesis in Vitro of Sternal Marrow from Cases of Pernicious Anemia and Lymphatic Leukosis under Therapy. Smst. Vol. III. 1948.
5. Knochenmarkstudien *in vitro*. IV. Untersuchungen der Erythropoese in der Knochenmarkskultur. Schweizerische Medizinische Wochenschrift. Jahrg. 78. 1948. Basel.

UDVALGET TIL UDGIVELSE AF RIBE KATEDRALSKOLES HISTORIE.

1. Bjørn Kornerup: Ribe Katedralskoles Historie. Studier over 800 Aars dansk Skolehistorie. I. (1145—1660). 1947.

PAUL V. RUBOW.

1. Oehlschlægers Arvtagere. Kristian Arentzen — F. L. Liebenberg. 1947.
2. Napoleon III. En Diktator fra 1848. 1948.
3. Shakespeare i Nutidsbelysning. 1948.
4. Shakespeare og hans Samtidige. En Række kritiske Studier. 1948.
5. Vilh. Grønbech. 1948.
6. Vilhelm Bergsøe og hans store Roman. 1948.
7. Tre Komedier fra Guldalderen. Udg. ved P. V. R. 1948.
8. Fr. Paludan-Müller: Adam Homo. Udg. i Hundredaaret for Digtets Fremkomst i dets oprindelige Skikkelse ved P. V. R. 1948.
9. (Anm. af) Macbeth. Edited by John Dover Wilson. (The New Shakespeare) . . . . . 1947. English Studies. XXIX. 1948.
10. (Anm. af) Elizabethan and Jacobean. By F. P. Wilson. . . . Oxford . . . 1945. Smst.

HANS RÆDER.

1. Platons planlagte Dialog Philosophos. 1948. (Studier fra Sprog- og Oldtidsforskning. Nr. 207).

FINN SALOMONSEN.

1. En Hybrid mellem Grønspætte (*Picus v. viridis* L.) og Graaspætte (*Picus c. canus* GM.). Vår Fågelvård. 1947. Göteborg.
2. Fra Zoologisk Museum. VIII—X. Dansk Ornithologisk Forenings Tidsskrift. Bd. 41—42. 1947—48.
3. Anmeldelser. Smst. Bd. 41—42. 1947—48.
4. The Distribution of Birds and the Recent Climatic Change in the North Atlantic Area. Smst. Bd. 42. 1948.

AUGUST F. SCHMIDT.

1. Bidrag til Harte Sogns Historie. Vejle Amts Aarbog 1947. Fredericia.
2. Litterære Randbemærkninger til Sorø Amts Historie. Aarbog for Historisk Samfund for Sorø Amt 1947.
3. Indsamlingen og Studiet af sønderjydske Folkeminder siden 1920. »Nordslesvigs aandelige genforening med Danmark«. (Festskrift til Dr. med. H. Lausten Thomsen ⁶/₁₀ 1948).
4. Et Par Landsbybemærkninger. Sønderjydsk Maanedsskrift. Aarg. 24. Nr. 7.

SELSKABET FOR UDGIVELSE AF KILDER TIL DANSK HISTORIE.

1. Kong Christian den Fjerdes egenhændige Breve. VIII. Bind. 1584—1648. Supplement til C. F. Brickas og J. A. Fridericias Udgave. Udg. ved Johanne Skovgaard. 1947.

P. SKOV.

1. Fredens Forudsætninger. En Drøftelse af Statens Opgaver paa det økonomiske, det kulturelle og det internationale Omraade. 1947.

SVEND SMITH.

1. Om Guido Panconcelli-Calzias Arbejde til Fonetikkens Historie. Nordisk Tidsskrift for Tale og Stemme. Årg. 11 (1947). 1948.
2. De danske lange Vokalers akustiske Struktur. Selskab for nordisk Filologi. Aarsberetning for 1947.

E. STEEMANN NIELSEN.

1. Photosynthesis of Aquatic Plants with Special Reference to the Carbon-Sources. 1947. (Dansk botanisk Arkiv. Bd. 12, Nr. 8).
2. Diffusion of Dissolved Substances through Thalli and Leaves of Aquatic Plants. Nature. Vol. 160. 1947.

BENGT STRÖMGREN.

1. Mogens Rudkjøbing: On the Atmospheres of B-Stars. (Publikationer og mindre Meddelelser fra Københavns Observatorium. Nr. 145). 1947.
2. Anders Reiz: A Composite Giant Star Model with Isothermal Cone. 1948. (Vidensk. Selsk. Mat.-fys. Medd. XXV, 1).

ELIS STRÖMGREN (†).

1. The Short-Periodic Comets and the Hypothesis of their Capture by the Major Planets. 1947. (Vidensk. Selsk. Mat.-fys. Medd. XXIV, 5).

WILLIAM THALBITZER.

1. Powell Knutssons Rejse. En forsvunden færd til Grønland — og Markland? Det grønlandske Selskabs Aarskrift. 1948.
2. (Anm. af) Louis Bobé: En ny Hans Egede-Monografi (Medd. om Grønland. Bd. 129). Smst. 1948.

H. M. THAMDRUP.

1. Edwin Nørgaard: Bidrag til de danske edderkoppers biologi I. *Lithyphantes albomaculatus* (De Geer). Flora og Fauna. Aarg. 54. Aarhus 1948.
2. M. Skytte Christiansen: Lavfloraen paa det fredede Areal ved Strandkær paa Mols. Botanisk Tidsskrift. Bd. 48. I. 1946.

MATHIAS THOMSEN.

1. Ellen Thomsen: Effect of Removal of Neurosecretory Cells in the Brain of Adult *Calliphora erythrocephala* Meig. Nature. Vol. 161. 1948.

UNIVERSITETS-JUBILÆETS DANSKE SAMFUND.

1. Danmarks gamle Folkeviser. Del 10. Tekst-Tillæg af H. Grüner-Nielsen. Hefte 4. 1948.
2. Sydslesvigs Stednavne. Ved Anders Bjerrum, Kristian Hald og Peter Jørgensen. Bd. 7: Nordangel og Flensborg. Ved Kristian Hald. I. Halvbd.: Husby Herred. 1948.

VIDENSKABERNES SELSKABS KOMMISSION FOR DEN ÆGYPTISKE ORDBOG.

1. W. Erichsen: Eine ägyptische Schulübung in demotischer Schrift. 1948. (Vidensk. Selsk. Hist.-filol. Medd. XXXI, 4).

SOPHUS WEBER.

1. Untersuchungen über den Einfluss des Akkommodationskoeffizienten auf Radiometererscheinungen und Molekularmanometer. 1947. (Vidensk. Selsk. Mat.-fys. Medd. XXIV, 4).

KOMITÉEN FOR UDGIVELSEN AF WEILBACHS KUNSTNERLEKSIKON, 3. UDGAVE.

1. Weilbachs Kunstnerleksikon. Redaktion: Merete Bodelsen og Povl Engelstoft. I. 1947.

ELISE WESENBERG-LUND.

1. Syllidae (Polychaeta) from Greenland Waters. 1947. (Medd. om Grønland. Bd. 134, Nr. 6).
2. Maldanidae (Polychaeta) from West Greenland Waters. 1948. (Smst. Bd. 134, Nr. 9).

MOGENS WESTERGÅRD.

1. The Relation between Chromosome Constitution and Sex in the Offspring of Triploid Melandrium. *Hereditas*. XXXIV (1948). Lund.
2. The Aspects of Polyploidy in the Genus *Solanum*. III. Seed Production in Autopolyploid and Allopolyploid Solanums. 1948. (Vidensk. Selsk. Biolog. Medd. XVIII, 3).

C. W. WESTRUP.

1. Studier over det primitive romerske Kongedømme. 1947. (Studier fra Sprog- og Oldtidsforskning. Nr. 204).

SØREN L. ØRSKOV.

1. Experiments on Active and Passive Permeability of *Bacillus Coli Communis*. *Acta Pathologica et Microbiologica Scandinavica*. Vol. XXV. 1948.
-

Afdeling C

Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg.

Fra Museets bestyrelse er modtaget følgende beretning:¹

I det forløbne år fra 1. oktober 1947 til 30. september 1948 har Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg forøget sine samlinger på følgende måde:

A. Ved køb:

1. Kurfyrst Christian II af Sachsen, gift med Christian IV's søster, prinsesse Hedvig. Olieminiature på metal. Indfattet i forgyldt sølvkapsel.
2. Kurfyrst Johann Siegmund af Brandenburg, hertug af Preussen. Olieminiature på guld. Betegnet med guld: A(nno) 1612. På bagsiden miniatureportræt af hans gemalinde, kurfyrstinde Anna, født prinsesse af Preussen, gift 1594.
3. Kong Frederik den Tredie. Emailleminiature. Udført af Paul Prieur 1668; signeret. I forgyldt sølvfiligranramme.
4. Kong Christian den Femte. Emailleminiature. Udført af Paul Prieur 1670; signeret. I forgyldt sølvfiligranramme.
5. Kong Frederik den Fjerde. I brystharnisk. Maleri fra ca. 1718. Balth. Denner-type.
6. Kong Frederik den Første af Sverige, landgreve af Hessen-Kassel. Miniature på pap.
7. Kong Frederik den Femte. Rund miniature på blødt porcelæn. Udført af porcelænsmaleren Jørgen Gylding ca. 1760.
8. Kong Frederik den Sjette. Som kronprins. Ovalt maleri fra ca. 1800. Udført i Jens Juels atelier.

¹ Genpart af den Allerunderdanigste Beretning, som det påhviler bestyrelsen årlig at afgive til Hs. Maj. Kongen om Museets virksomhed.

Angående regnskabet henvises til ekstrakten s. 86.

9. Prins Christian Frederik, den senere Kong Christian VIII. I uniform som generalmajor og chef for sit regiment. Oval maleri fra ca. 1807. Måske malet af J. L. Lund. I sin tid skænket til regeringsråd Johan Ernst Simons hustru (senere gift med superintendent von Willich på Rügen) som tak for hendes pleje af prinsesse Charlotte Frederikke på slottet i Plöen. Købt i Svejts.
10. Hr. Jørgen Lunge til Odden, rigsmarsk. Hoftestykke. Detailafstøbning af helfiguren på epitafiet i Vor Frue kirke i Ålborg, udført mellem årene 1619 og 1624 af stenhuggeren Henrik Henriksen i Randers.
11. Foregåendes hustru, Sophie Brahe. Hoftestykke. Afstøbning som foregående.
12. Muligvis Ole Borch, filolog, læge, kemiker, botaniker. Malet oval. Signeret: M. Boys F(ecit) 1674. — Benævnt som Ole Borch allerede 1847.
13. Frederik Caspar Conrad Frieboe, husarofficer, generaladjutant, kammerherre. Miniature på elfenben. Udført af H. J. Aldenrath ca. 1813.
14. Foregåendes hustru Gjertrud Cathrine, født Bodenhoff. Miniature som foregående.
15. Kammerherreinde Thygia Christine von Heinen, født Bülow. I profil. Oval, let farvelagt miniatuuregning af C. Horneman.
16. Carl Edvard Sonne, kobberstikker. Maleri. Udført af Const. Hansen 1854; signeret.
17. Niels Kristian Skovgaard, maler, billedhugger. Buste af kalksten. Modelleret af afbildedes søn, Ebbe Skovgaard 1924.
18. Carl Vagn Jacobsen, bryggeridirektør. Buste af kalksten. Udført af billedhugger Elo 1947 på grundlag af en gipsbuste af Axel Locher fra 1918.
19. En del af rytterkampfrisen fra Ål kirke. Kopi af Volquartz Forman 1947 efter kalkmaleriet fra Valdemar Sejrs tid.
20. To hvilende soldater, betegnet »Usserød« og »Rasmus Petersen«. Fra treårskrigen. Sepiategning. Udført af F. C. Lund; ikke signeret.
21. Kanonbåd i treårskrigen. Lille olieskitse på pap. Malet af Emanuel Larsen.
22. Dampskibet »Hekla«. Juni 1850. Tegning, blyant og laveret tusch. Formentlig udført af Emanuel Larsen.

23. »Ved Schuby (Skovby) morgenen efter den 25. juli 1850«. Soldater i bivouak efter slaget ved Isted. Blyantstegning, udført af N. E. Holm.
24. Skildvagt foran en bivouakhytte. Farvelagt blyantstegning. Udført af N. Simonsen 1850. Forarbejde til litografi i samlingen »Scener af Livet i Felten«. Signeret.
25. Dragoner på march fra forpost i Slesvig 1850. Akvarel. Tegnet af J. V. Sonne 1860 efter hans maleri til Kunstforeningen. Signeret.
26. Frederiksborg slot. En samling af 30 prospekttegninger. Blyant og vandfarve. Udført af C. V. Nielsen ca. 1880.
27. Frederiksborg slot. Set fra syd. Stor blyantsskitse. Udført af Svend Hammershøi som forarbejde til et maleri.
28. Frederiksborg slot. Set fra nord. Blyantsskitse som foregående.
- 29—30. To sandstensrelieffer fra ca. 1640 med fremstillinger af henholdsvis krigsattributter og orlogsskib med kong Christian IV's monogram, symboliserende land- og sømagten. Hidrører muligvis fra et epitafium.

B. Som gave.

Fra en ukendt giver :

31. Kong Gustav den Femte af Sverige. Som kronprins. I uniform. Ovalt porcelænsmaleri. Udført på fabrikken i Rörstrand 1881 af Adolf Neumann, formentlig efter et fotografi.

Fra direktør Hans Tobiesen :

32. Sølvske med slægten Tordenskjolds våben. Trondhjems bystempel 1746 og mestermærker for sølvsmedene Johan Peter Rust og Jens Peter Dorenfeldt i Trondhjem. Skeen hidrører formentlig fra søheltens brodersøn, major Johan Christopher Wessel Tordenskjold (1727—1793).

Fra Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger :

33. Jens Severin Jørgensen, grundlægger af Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger, foregangsmand indenfor andelsbevægelsen. Knæstykke, siddende. Maleri, udført af Knud Larsen 1920.

Fra Jydsk Andels Foderstofforretning :

34. Anders Nielsen, proprietær, foregangsmand indenfor andelsbevægelsen, redaktør af Andelsbladet. Knæstykke, siddende. Maleri, udført af Knud Larsen 1924.

Fra De samvirkende sjællandske Landboforeninger :

35. Jacob Jensen Tvedegaard, proprietær, foregangsmand indenfor landbrugets organisation. Halv figur. Malet af Johs. Glob 1948.

Foruden de ovennævnte billeder har Museet i det forløbne år erhvervet en række tegninger, stik og litografier af såvel danske personer som historiske begivenheder.

Som supplement til grosserer L. E. Bruun's mønt- og medaillesamling er i årets løb erhvervet nogle portrætmedailler, deriblandt :

Christian X — Frederik IX. Tronskiftet 1947, sølvmedaille. Af H. Salomon.

C. Wesenberg-Lund 1867-1947. Fra nordiske biologer. Bronze-medaille. Af H. Salomon.

Blandt erhvervelserne af møbler og kunstgenstande kan nævnes :

36. Dåbsfad af drevet messing. På kanten slægterne Dresselberg og Grubbe's våbener, bogstaverne S(alig) W(ilhelm) D(resselberg) og K(aren) G(rubbe) samt årstallet 1622. Tidligere i Fuirendal kirke.
37. Sølv lågkrus med det Juul-Høeg-Parsbergske våben, monogrammerne DI, EH og RP samt årstallet 1665 i låget, hengende på Erik Høeg til Bjørnsholm († 1673) og dennes 3. og 4. hustruer Dorte Iversdatter Juul til Meilgaard († 1664) og Regitze Parsberg († 1666). Mestermærket MC (sammenføjet), formentlig for Mads Christensen i Nibe.
38. Dværgfigur af udskåret og bemalt træ, hul indvendig. Med bevægelig lommeklap, som indsamlingsbøsse til kvæsthuset. 17. århundrede.
39. Et eksemplar af ordenen de l'union parfaite. Indstiftet 1732 af dronning Sophie Magdalene.

40. Snustobaksdåse af hvid emaille med polykrom dekoration. På låget prospekter af Rosenborg og Charlottenlund. Fra midten af 18. århundrede.
41. Snustobaksdåse af hvid emaille med polykrom dekoration. Landskaber og scener fra Ovids metamorfoser. Formentlig udført af H. J. Schrader.
42. Vægfontæne af blådekoreret fajance med modellerede rocailler og fisk. Udført ca. 1760 på en fajancefabrik i her-tugdømmerne eller Nordtyskland.
43. Lille flødekande med modelleret grenhank og dekoration af polykrome strøblomster. Blødt porcelæn fra L. Fournier's fabrik i København ca. 1760-65.
44. Pragtkomme af egetræ, fineret med palisander og rosen-træ. Med rige indlægninger og forgyldte bronzebeslag. Udført af P. A. Foullet fils i Paris ca. 1770. Har tilhørt Danmarks gesandt i Neapel, kammerherre Carl Adolph von Plessen (1747-1810). Erhvervet fra familien.
45. Smykkeskrin af egetræ med skildpaddebelægning og sølv-montering. På låget to miniatureportrætter af dronningerne Caroline Mathilde og Juliane Marie; udført af A. Thorn-borg ca. 1770.
46. Indfødsretten. Allegorisk biscuitgruppe med siddende kvinde-figur (fædrelandet) og tre småbørn (Danmark, Norge og Holsten). Udført på Den kongelige Porcelænsfabrik 1780 efter udkast af Johs. Wiedewelt.
47. Flora. Allegorisk porcelænsfigur med polykrom bemaling. Fra Den kongelige Porcelænsfabrik ca. 1780.
48. Tyrk. Porcelænsfigur med polykrom bemaling. Modellør-mærke C. A. Fra Den kongelige Porcelænsfabrik 1782.
49. Brud fra Winjes præstegæld. Figur af Nordmandsdalsuiten. Udført på Den kongelige Porcelænsfabrik ca. 1780-85.
50. Kvinde fra Byglands præstegæld. Som foregående.
51. Bjergmand med trillebør. Udført på Den kongelige Porcelænsfabrik 1785. Hørende til en serie porcelænsfigurer, der forestiller bjergmænd ved Kongsberg sølvværk.
52. Bjergmand med vindemaskine. Som foregående.
53. Bjergmand ved smelteovn. Som foregående.
54. Bjergværksofficer. Udført 1795. Som foregående.
55. Et par prydvaser med låg. Med ufarvede modellerede blom-

- ster og polykrom blomsterdekoration. Fra Den kongelige Porcelænsfabrik ca. 1785.
56. Pragtvaser med grisailleportræt af prinsesse Louise Augusta, modellerede blomster og polykrom dekoration. Fra Den kongelige Porcelænsfabrik ca. 1785.
57. Cremekop og to store skåle af kinesisk eksportporcelæn. Dekoration i blå og guld. Skjoldformet medaillon med monogram N. P. M. Hørende til et stel, som blev udført til skibskaptajn Niels Peter Mossin (død 1808).
58. Seks højryggede nøddetræs stole med kong Frederik VII's og grevinde Danners kronede monogrammer i blå skjoldfelt på kopstykket.

Af samlingerne er i det forløbne år udgået :

Som gave til Malmø Museum :

Kong Frederik den Første. Gibsbuste. Afstøbning efter figuren på gravmælet af Cornelis Floris i Slesvig domkirke (inv. nr. A 4416).

Afhændet til Nyborg Kommune :

Waldemar Nicolai Bryggemann Beichmann, generalmajor, æresborger i Nyborg. Maleri, udført af Dav. Monies 1855; signeret (inv. nr. A 6762).

Ødelagt under rengøring i Statsministeriet :

Greve Adam Wilhelm Moltke, premierminister, ordenskansler, gehejmekonferensråd. Gibsbuste. Afstøbning efter buste af H. V. Bissen fra 1855 (inv. nr. A 332).

Afhændet til Gisselfeld Kloster :

Et Aubusson gulvtæppe (inv. nr. B 3086).

En prismelysekroner (inv. nr. B 3561).

Museet har i det forløbne år udlånt malerier og genstande til følgende udstillinger :

Christian IV-udstilling på Rosenborg i anledning af 300-året for kongens død.

Rigsarkivets udstilling af berømte danske, historiske dokumenter i Århus rådhus.

Tøjhusmuseets mindeudstilling for treårskrigen.

Udstilling af danske malerier i Flensborg Museum.

Udstilling på Rosenborg af sølvgenstande fra Det kongelige Sølvkammer i anledning af 500-året for Oldenborgernes regeringstiltrædelse.

Udstilling af danske kunstgenstande i Victoria & Albert Museum, London.

En del af Flådens historiske modelsamling, som siden april 1940 har været placeret i riddersalen, er blevet flyttet bort derfra og midlertidig opstillet i thestuerne ved fadeburslængen.

Registreringen og katalogiseringen af samlingens portrætfremstillinger og historiske blade er videreført på sædvanlig vis ligesom fotograferingen af museets billeder og genstande.

Museets værksted for reparation af gobeliner har i det forløbne år fortrinsvis været optaget af arbejdet med konserveringen af gobeliner fra Gammel Estrups riddersal og med de Knieperske tapeter i Nationalmuseet.

Malerikonservatoren har som sædvanlig behandlet en del af samlingens malerier og desuden fortsat den tidligere påbegyndte konservering af conseilgangens og audienssalens indfældede vægmalerier.

Museets deltagelse i Den ikonografiske Kommissions arbejde med indsamlingen af oplysninger om malede portrætter her i landet er fortsat som tidligere.

Ligesom de foregående år har Museet i sommermånederne vederlagsfrit stillet omvisere til rådighed for besøgsgrupper fra skoler, seminarier o. l.

I samarbejde med Frederiksborg Amts skolekonsulent foranstaltedes der i løbet af foråret og månederne august-september fire 2-dages instruktionskursus i omvisning for lærere og lærerinder i Amtet. Der var ialt 265 deltagere.

Den 4. marts 1948 afgik bestyrelsens formand siden 1910 Hs. Excellence, greve Frands Brockenhuus Schack ved døden. Allerede 1908 ved kammerherre F. Meldahls død indtrådte han i bestyrelsen og har således deltaget i Museets ledelse i mere end halvdelen af dets levetid.

Som bestyrelsens formand tiltrådte 1. april den af Hans Majestæt Kongen under 11. marts beskikkede nye direktør for De Danske Kongers Kronologiske Samling på Rosenborg slot, tidl. hofmarskal, hofchef, kammerherre, greve Christopher Trampe.

Museet har i det forløbne år været besøgt af 170.080 personer.

Frederiksborg, den 27. november 1948.

M. MACKEPRANG.   JOHS. PEDERSEN.   CHRISTOPHER TRAMPE.

OTTO ANDRUP

Ny Carlsbergfondet

Fra Ny Carlsbergfondets direktion er modtaget følgende beretning:

For Ny Carlsbergfondets midler er der i regnskabsåret 1947—48 erhvervet eller bidraget til erhvervelse af de efternævnte kunstværker samt til andre nedenfor angivne fundatmæssige formål anvendt de vedføjede beløb.

A. Kunstindkøb.

Til Ny Carlsberg Glyptotek:

1. H. W. Bissen: Kunstnerens fader. Ufærdigt marmorexemplar. Deponeret.
2. Armand Guillaumin: Landskab. Maleri. Deponeret.
3. Constantin Hansen: Portræt af frk. Jacobe Baden. Maleri. Deponeret.
4. Charles Leplae: Torso. Terrakotta. Deponeret.
5. Th. Philipsen: En malkeplads ved Dyrehavegård. Pastel. Deponeret.
6. Pierre-Auguste Renoir: Hvilende kvinde. Maleri. Deponeret.
7. Th. Rousseau: Landskabsstudie. Maleri. Deponeret.

Til Det danske Kunstindustrimuseum:

8. Første bidrag af en femårig bevilling til indkøb af ældre kunsthåndværk.
9. Byzantinsk fad. Brændtler.
10. Guldkæde med perler og ædelstene. 16. årh.
11. Lågkrus af serpentin med sølvbeslag. Tyskland. 17. årh.
12. Sengotisk sølvskive med helgenfigur.
13. Tazza, forgyldt sølvskål på fod. Sydtyskland. Ca. 1600.
14. Pomander af sølv. Ca. 1600.
15. Forgyldt buklet sølvskål. Tyskland 1657.
16. Fajancekande med hausmalerei. Augsburg ca. 1720.

17. Fajancefad. Delft. Pynachers fabrik. Ca. 1670.
18. Tepotte af rødt stentøj. Böttgers fabrik. Dresden ca. 1715.
19. Tepotte af rødt stentøj. Böttgers fabrik. Dresden ca. 1715.
20. Krus af rødt stentøj. Plaue a. d. Havel. Ca. 1720.
21. Et par skader af porcelæn. Model af Kändler. Meissen 1734.
22. Kasserolle af porcelæn. Meissen ca. 1730—40.
23. Tepotte af porcelæn. Meissen ca. 1730.
24. Gartner og gartnerske. Porcelæn. Model af Eberlein. Meissen ca. 1746.
25. To malabarere. Porcelæn. Model af Elias Meyer. Meissen ca. 1755.
26. Et par kopper af porcelæn. Meissen ca. 1740.
27. Tepotte af porcelæn. Hausmalerei af Ignaz Bottengruber. Breslau ca. 1725.
28. Tepotte af porcelæn. Ludwigsburg ca. 1760—70.
29. Relikvieskrin af emaille. Limoges. 13. årh.
30. Drejet elfenbenspokal. 17. årh.
31. Drejet elfenbenspokal. 17. årh.
32. Portrætmedaillon skåret i elfenben. Ca. 1700.
33. Portrætmedaillon skåret i elfenben. Ca. 1700.

Til Nationalmuseet:

34. Sølvarmring fra vikingetiden.
35. Det københavnske Guldsmedelaugs bøsse fra 1576. Tilskud.
36. 5 stykker kinesiske håndmalede tapeter.
37. Buddha-hoved fra Gandhara.
38. »Minai«-skål. Persien. 12.—13. årh.
39. »Sgraffiato«-skål. Persien. 13. årh.
40. Kinesisk lerkande fra T'ang-perioden.
41. 3 stykker »aes signatum«.
42. 14 græske mønter.
43. Lorenz Frölich: Portræt af medailløren Harald Conradsen. Maleri.
44. Empiresofa. Danmark.
45. Empirepedestal. Danmark.
46. 2 Louis-Seize armstole. Danmark.

Til Statens Museum for Kunst:

47. 1 tegning af Fr. Guardi.
48. 9 tegninger af Rembrandt.

49. 35 grafiske blade af Pierre Bonnard, A. Canaletto, Paul Cézanne, Ed. Manet, P.-A. Renoir, H. de Toulouse-Lautrec, M. Utrillo og Ed. Vuillard.
50. 6 bøger, illustrerede af E. Goerg, Alb. Marquet, Ant. Gross og E. Degas.

Til Universitetets medicinsk-historiske Museum:

51. 4 salvebøsser, 2 pilleæsker og 1 dragt. Sølv ca. 1770.

Til Åbenrå Museum:

52. Victor Brockdorff: Fortovscafé III. Maleri. (Fondets årlige uddeling).
53. Gottfred Eickhoff: Gabrielle Bedoret Leplae. Broncebuste. (Fondets årlige uddeling).

Til Ålborg Museum:

54. Axel Bentzen: Åben altandør. Maleri. (Fondets årlige uddeling).
55. Helmuth Thomsen: Udsigt fra vindue. Maleri. (Fondets årlige uddeling).

Til Århus Museum:

56. Folmer Bendtsen: Skibsværft. Maleri. (Fondets årlige uddeling).
57. Johannes Hedegård: En dreng med sin fløjte. Bronze. (Fondets årlige uddeling).

Til Århus Universitet:

58. Olaf Stæhr Nielsen: Reliefudsmykning over hovedindgangen. Andet bidrag.

Til Carlsberg Bryggeriernes børnedagshjem:

59. Hans Scherfig: Udsmykning. Første bidrag.
60. Dagmar Starcke: Udsmykning. Første bidrag.

Til Duborg-Skolen, Flensborg:

61. Ebba Carstensen: Skovsti. Maleri.
62. Ludvig Find: Landskab. Enø. Maleri. (Tidligere indkøbt).
63. Helge Jensen: Skrænterne ved Klinteby. Maleri. (Tidligere indkøbt).

Til Esbjerg By:

64. August Keil: Fiskermonument. Femte bidrag.

Til Esbjerg Kunstforening:

65. William Scharff: Lys forårsdag. Graner. Maleri. (Fondets årlige uddeling).
 66. Niels Tvede: Helle. Broncebuste. (Fondets årlige uddeling). (Tidligere indkøbt).

Til Esbjerg Statsskole:

67. Niels Lergård: Udsmykning af aulaen. Sidste bidrag.

Til boldklubben »Frem«, Valby:

68. Anker Hoffmann: »Carina«. Bremersandstensfigur.

Til Fyns Stiftsmuseum, Odense:

69. Jørgen Gudmundsen-Holmgreen: Gående araber. Broncestatuette. (Fondets årlige uddeling).
 70. Th. Hagedorn-Olsen: Interiør. Maleri. (Fondets årlige uddeling).

Til Grenå Byråd:

71. Johannes Bjerg: Søren Kanne-Monument. Andet bidrag af tilskud.

Til Haderslev Statsseminarium:

72. Gottfred Eickhoff: Udsmykning af festsalen. Første bidrag.

Til Horsens Museum:

73. Ebba Carstensen: Skov. September. Maleri. (Fondets årlige uddeling).
 74. Vilhelm Tetens: Interiør. Maleri. (Fondets årlige uddeling).

Til Horsens Statsskole:

75. Jørgen Gudmundsen-Holmgreen: Udsmykning af skolegården med en skulpturgruppe. Sidste bidrag.

Til Kolding Centralbibliotek:

76. Niels Grønbech: Udsmykning af forhallen. Tredie bidrag.

Til Kolding Kunstforening:

77. Knud Agger: I haven. Maleri. (Fondets årlige uddeling)
 78. Holger J. Jensen: Den røde stue. Formiddag. Maleri. (Fondets årlige uddeling).

Til straffelejren på Kragsskovhede:

79. Marie Henriques: Vesterby, Skagen. Maleri. (Tidligere indkøbt). Deponeret.
 80. K. O. Hilkie: Juni aften. Svaneke. Maleri. (Tidligere indkøbt). Deponeret.
 81. Lars Swane: Landskab med huse, efterår. Maleri. (Tidligere indkøbt). Deponeret.

Til Lolland-Falsters Stiftsmuseum, Maribo:

82. Alex. Klingspor: Skovsti. Maleri. (Fondets årlige uddeling).
 83. Poul Sørensen: Ung kvinde. Maleri. (Fondets årlige uddeling).

Til Randers Museum:

84. Albert Gammelgård: Kallehave. Nivå. Maleri. (Fondets årlige uddeling).
 85. Vilhelm Hammershøi: Stueinteriør med kvinde. Maleri.
 86. Sigurd Swane: Skyet dag mod høst. Maleri. (Fondets årlige uddeling).

Til Ribe Katedralskole:

87. Helge Jensen: Optrukne både ved kanalen. Maleri. (Tidligere indkøbt).

Til Ribe Stiftsmuseum:

88. Olivia Holm-Møller: Efterårsskov. Maleri. (Fondets årlige uddeling).
 89. Carl Østerbye: Øen. Jystrup sø. Maleri. (Fondets årlige uddeling).

Til Skagens Museum:

90. Michael Ancher: Gamle fru Brøndum. Maleri.

Til Sorø Kunstmuseum:

91. C. W. Eckersberg: En udsigt fra Neuilly. Tegning. Deponeret.
 92. Lauritz Hartz: Landskab. Stokkebjerg. Maleri. (Fondets årlige uddeling).

93. Jørgen Roed: Det indre af St. Bendts kirke i Ringsted. Maleri. Deponeret.
94. Axel Skjelborg: Nærbillede af heste ved vandtruget. Maleri. (Fondets årlige uddeling).
95. Niels Larsen Stevns: 3 skitser til »Absalon bygger Sorø Kloster«. Akvareller. Deponeret.

Til Stolpedalsskolen, Hasseris:

96. Knud Agger: Udsmykning af forhallen. Sidste bidrag.

Til Museum for Tønder Amt og By:

97. Svend Engelund: Landskab. Maleri. (Fondets årlige uddeling).
98. Johan Saxild: Helle. Bronzefigur. (Fondets årlige uddeling).

Til Tønder Statsskole:

99. Hugo Liisberg: Drikkebrønd. Bronze. Sidste Bidrag.

Til Vejen Museum:

100. Kaj Ejstrup: Skyggen. Odsherred. Maleri. (Fondets årlige uddeling).
101. Christine Swane: Havedør. Maleri. (Fondets årlige uddeling).

Til Vejle Museum:

102. Sølvtemaskine. Tilskud.
103. Morten Nielsen: Lille sandstenspige. (Fondets årlige uddeling). (Tidligere indkøbt).
104. Hans Olsen: Dyregruppe. Klæbersten. (Fondets årlige uddeling).

Til Vejle Stadion:

105. Opstilling af Knud Nellesen »Ung mand med diskos«.

Andre kunstindkøb o. l.:

106. Axel Bentzen: Vintersol. Maleri.
107. Povl Christensen: Illustrering af H. C. Andersen »Rejsekammeraten«. Tilskud.

108. C. W. Eckersberg: Romersk prospekt. Piazza de Fontanone. Maleri.
  109. Poul Ekelund: Grå mølle. Maleri.
  110. Andreas Friis: Landskab. Bornholm. Akvarel.
  111. Andreas Friis: Bro. Gyldenså. Akvarel.
  112. Harald Hansen: Udsigt fra havnebakken i bygevejr. Maleri.
  113. Holger J. Jensen: Nature morte. Maleri.
  114. Tage Klüwer: Bernstorffsvej. Maleri.
  115. William Scharff: Dame med hat. Maleri.
  116. Christine Swane: Terrassen. Maleri.
  117. Poul Sørensen: Junilandskab. Maleri.
  118. Fr. Vermehren: En sædemand. Maleri.
-

B. Andre fundatsmæssige formål.

1. Tidsskriftet »AARSTIDERNE« tilskud 1.500 kr. Første bidrag af en bevilling på 3.000 kr.
2. »ACTA ARCHAEOLOGICA« 2.500 kr. Første bidrag af en tre-årig bevilling på 7.500 kr.
3. AKADEMISK ARKITEKTFORENING til udgivelse af tidsskriftet »Arkitekten« 1947 1.000 kr.
4. Museumsinspektør ELLEN ANDERSEN til studierejse til Holland 1.000 kr.
5. Konservatorassistent STEEN BJARNHOF til studierejse til London 900 kr.
6. Arkitekt JØRGEN BO til studierejse til Frankrig, Italien, Jugoslavien og Grækenland 4.500 kr.
7. Museumsinspektør GUDMUND BOESEN til deltagelse i Skandinavisk Museumskongres i Helsingfors og Åbo 650 kr.
8. Bibliotekar HENRIK BRAMSEN tilskud til udgivelse af Eckersbergs breve og dagbøger fra hans ophold i Paris 1810—13 1.458 kr.
9. Museumsinspektør NIELS BREITENSTEIN til deltagelse i klassisk-arkæologisk kongres i Oxford 1.500 kr.
10. Lektor C. A. BØJE til aftegning af sølvstempler 594 kr.
11. Komiteen for Udstillingen ved Charlottenborg til bog om kunstnerportrætter i Charlottenborgudstillingens eje 8.600 kr. Sidste bidrag af en bevilling på 13.600 kr.
12. DANSK HAVEARKITEKTFORENING tilskud til tidsskriftet »Havekunst« 3.000 kr.
13. Landsforeningen DANSK KUNSTHÅNDVÆRK til udgivelse af tidsskriftet »Dansk Kunsthåndværk« 2.500 kr.
14. DEN DANSKE KUNSTNERKOMITÉ FOR Udstillinger i Udlandet til afholdelse af udstilling af norsk nutidskunst 2.781 kr. 60 øre.
15. DET SÆRLIGE BYGNINGSSYN til restaurering af riddersalen på Krabbesholm 10.149 kr. 76 øre.

16. Museumsassistent TORBEN HOLCK COLDING til fotografering af danske miniaturer 300 kr. Andet bidrag af en samlet bevilling på 975 kr. 65 øre.
17. Professor, dr. phil. CHRISTIAN ELLING til studierejse til Stockholm 715 kr.
18. DANSK KUNSTMUSEUMSFØRENING årsbidrag 1.500 kr.
19. Samme 1.000 kr. Første bidrag af en treårig bevilling.
20. Museumsinspektør, dr. phil. CARL GUNNAR FEILBERG til studierejse til London 2.000 kr.
21. Mag. art. ERIK FISCHER til studierejse til Stockholm 500 kr.
22. Den af Fondet arrangerede Udstilling af Dansk Malerkunst i Flensborg Bys Museum 18.272 kr. 06 øre.
23. FØRENINGEN AF DANSKE KUNSTMUSEER til kartoteker over kunstsamlingerne i museerne i Rønne og Sorø 989 kr. 74 øre.
24. Samme til kursus for kustoder fra provinskunstmuseerne 600 kr.
25. FØRENING FOR BOGHÅNDVÆRK til Udgivelse af »Bogvennen« i 1947 2.000 kr.
26. FØRENINGEN TIL GAMLE BYGNINGERS BEVARING til illustrering af årsskrift 1.000 Kr.
27. Foreningen FRANSK KUNST årsbidrag 500 kr.
28. Samme til udstilling af Aristide Maillols arbejder 107 kr. Sidste bidrag.
29. Museumsinspektør, mag. art. MOGENS GJØDESEN til studierejse til London 1.600 kr.
30. Samme til deltagelse i klassisk-arkæologisk kongres i Oxford 1.500 kr.
31. Kunsthistorikeren ERNST GOLDSCHMIDT til en dansk udgave af bog om J. B. S. Chardin 3.000 kr.
32. Arkivar BREDO GRANDJEAN til studierejse til Sønderjylland og Sydslesvig 250 kr.
33. Cand. mag. HANS HVASS og maleren JOHANNES LARSEN tilskud til udgivelse af »Sjældne danske fugle« 2.000 kr.
34. Arkitekt EINAR KIRK-NIELSEN tilskud til studierejse til de tidligere dansk-vestindiske øer 5.000 kr.
35. Arkitekt MOGENS KOCH til studierejse til Frankrig 1.600 kr.
36. Museumsinspektør, mag. art. & cand. jur. OTTO KOEFOED-PETERSEN til studierejse til Bruxelles 1.475 Kr.

37. Samme til deltagelse i Den XXI internationale Orientalistkongres i Paris 1.200 kr.
38. Museumsinspektør RIGMOR KRARUP til studierejse til Stockholm 500 kr.
39. Mag. art. HARALD LANGBERG til studierejse til Stockholm 500 kr.
40. Samme til studierejse til Paris 2.000 kr.
41. Museumsinspektør ERIK LASSEN til deltagelse i Skandinavisk Museumskongres i Helsingfors og Åbo 965 kr.
42. Mag. art. HANS LASSEN til deltagelse i Skandinavisk Museumskongres i Helsingfors og Åbo 965 kr.
43. Museumsinspektør ANDRÉ LETH til studierejse til London 1.950 kr.
44. Museet »Liselund gamle Slot« 500 kr. Sidste bidrag af en seksårig bevilling.
45. Kunsthistorikeren GUSTAV LORENZEN til studierejse til Stockholm og Göteborg 500 kr.
46. Konservator POUL LUNØE til studierejse til Stockholm 500 kr.
47. Fhv. museumsdirektør, dr. phil. M. MACKEPRANG til klichéer til værk om »Jydske granitportaler« 8.000 kr.
48. Maleren VIGGO MADSEN til ny udgave af Karl Madsens bog om J. Th. Lundbye 1.000 kr. Første bidrag af en bevilling på 4.840 kr.
49. Arkitekt ELNA MØLLER til studierejse til Italien 1.000 kr.
50. NATIONALMUSEETS 2. AFDELING til udgivelse af »Danmarks Kirker« 12.000 kr. Femtende bidrag.
51. Mag. art. OTTO NORN til studierejse til Stockholm 650 kr.
52. Samme til studierejse til Holland og Belgien 1.000 kr.
53. NY CARLSBERG GLYPTOTEK til publikation af Ny Carlsberg Glyptoteks ægyptiske grav- og mindsten 11.079 kr. 14 øre af en bevilling på 18.688 kr. 75 øre.
54. Samme til udgivelse af »Meddelelser fra Ny Carlsberg Glyptotek« for 1946 400 kr.
55. Samme til revision af den engelske udgave af kataloget over Ny Carlsberg Glyptoteks antike samling ved dr. phil. Frederik Poulsen 500 kr. Tredie bidrag af en treårig bevilling på 3.600 kr.
56. Samme til Paul Gauguin-udstilling 3.342 kr. 88 øre.
57. Samme til Degas-udstilling 7.500 kr.

58. Samme til foredrag 6.454 kr.
59. Samme til fornyelser og omplantninger i vinterhaven 3.000 kr.
60. Samme til krigsforsikring af bygningen 27.279 kr. 60 øre.
61. Samme til reparation af tagene over Mastabasalen og kontorfløjen 33.571 kr. 86 øre.
62. Samme til installation af fjernvarme 27.719 kr. 52 øre. Første bidrag af en bevilling på 374.000 kr.
63. Samme til grundfondet 1.000.000 kr.
64. Samme til køb af billedhugger Elos lager af gipsafstøbninger 4.667 kr. 80 øre.
65. Mag. art. OLE NÆSGAARD til studierejse til Stockholm 500 kr.
66. Mag. art. HARALD OLSEN til studierejse til Stockholm 500 kr.
67. DEN PERMANENTE BYGGE- OG BOLIGUDSTILLING I ÅRHUS til overflytning af Charlottenborgudstillingens afdeling af bygningskunst til Århus 600 kr.
68. Dr. phil. FREDERIK POULSEN til engelsk-amerikansk udgave af »Romerske Kulturbilleder« 500 kr. Andet bidrag af en bevilling på 1.500 Kr.
69. Samme til studierejse til Paris 1.200 kr.
70. Museumsdirektør, dr. phil. VAGN POULSEN til studierejse til Schweiz, Paris, Belgien og Holland 2.750 kr.
71. Professor STEEN EILER RASMUSSEN til illustrationer til »Byer og Bygninger« 2.500 kr. Første bidrag af en bevilling på 7.500 kr.
72. REVENTLOW-MUSEET PÅ PEDERSTRUP til havekunstneriske arbejder 112 kr. 60 øre. Andet bidrag af en bevilling på 6.000 kr.
73. Docent AKSEL RODE til studierejse til Stockholm 600 kr.
74. Museumsinspektør, dr. phil. HÅVARD RØSTRUP til studierejse til Paris 1.411 kr.
75. Samme til studierejse til Paris 1.663 kr.
76. Samme til studierejse til London 1.450 kr.
77. Samme til studierejse til Stockholm 200 kr.
78. Sekretær JØRN RUBOW til studierejse til London og Paris 2.320 kr.
79. Konservatorassistent SIGNE RØNNE til studierejse til London 900 kr.
80. Museumsinspektør, mag. art. ELSE KAI SASS til deltagelse i Skandinavisk Museums-kongres i Helsingfors og Åbo og studieophold i Stockholm 1.000 kr.

81. Overlæge H. J. SCHOU tilskud til bog om maleren Ludvig Abelin Schou 1.000 kr.
82. Museumsdirektør SIGURD SCHULTZ til fotografering på Max Medens mindeudstilling 450 kr.
83. SELSKABET FOR DANSK KULTURHISTORIE til kunsthistoriske afhandlinger i årsskriftet »Kultur minder« 850 kr. Første bidrag af en bevilling på 1.450 kr.
84. SKOLEVANDREUDSTILLINGEN 1946—47 1.800 kr.
85. Billedhugger HENRIK STARCKE til studierejse til London 1.500 kr.
86. STATENS MUSEUM FOR KUNST til Kunstmuseets Årsskrift 10.521 kr. 81 øre.
87. Museumsinspektør JØRGEN STHYR studierejse til Stockholm 575 kr.
88. Samme til studierejse til London 670 kr.
89. STIPENDIAT TIL ITALIEN OG GRÆKENLAND bibliotekar Henrik Bramsen 11.000 kr.
90. STIPENDIAT TIL ITALIEN OG GRÆKENLAND maleren Victor Haagen-Müller 2.000 kr. til rejse til Grækenland (i fortsættelse af tidligere stipendium).
91. STIPENDIAT TIL ITALIEN OG GRÆKENLAND billedhuggeren Knud Nellemose 2.000 Kr. til rejse til Grækenland (i fortsættelse af tidligere stipendium).
92. STIPENDIAT TIL ITALIEN OG GRÆKENLAND arkitekt Vilhelm Wohlert 2.000 kr. til rejse til Grækenland (i fortsættelse af tidligere stipendium).
93. STIPENDIUM FOR EN UNG VIDENSKABSMAND museumsinspektør Torben Holck Colding 2.000 kr. Første portion af en toårig bevilling på 8.000 kr.
94. STIPENDIUM FOR EN UNG VIDENSKABSMAND mag. art. Otto Norn 2.000 kr. Sidste portion af en treårig bevilling på 12.000 kr.
95. STIPENDIUM FOR EN UNG VIDENSKABSMAND museumsinspektør, mag. art. Else Kai Sass 3.000 kr. Tredie portion af en treårig bevilling på 12.000 kr.
96. STUDENTERSAMFUNDETS OPLYSNINGSFORENING til udgivelse af P. J. Riis »Den etruskiske Kunst« og Vagn Poulsen »Romersk Kunst« 7.413 kr.
97. Museumsdirektør LEO SWANE tilskud til studierejse til London 670 kr.

98. Havearkitekt C. TH. SØRENSEN til studierejse til Italien 2.500 kr.
99. Forfatteren, cand. jur. POUL UTTENREITTER til studierejse til Italien 3.000 kr.
100. Arkitekt OLE WANSCHER til opmålinger til værk om møbler 500 kr. Sidste bidrag af en bevilling på 1.200 kr.
101. Samme til studierejse til Holland, Belgien og Frankrig 1.700 kr.
102. Redaktør OLE VINDING til farvereproduktioner i biografi om Toulouse-Lautrec 6.000 kr.
103. Serien »VOR TIDS KUNST« til udgivelse af Erik Zahle »Erik Hoppe« 1.385 kr.
104. Samme til udgivelse af Walther Schwartz »Hugo Liisberg« 1.385 kr.
105. Museumsinspektør, mag. art. ERIK ZAHLE til udarbejdelse af en bog om Jørgen Roed 625 kr. Sidste bidrag af en bevilling på 7.500 kr.
106. Samme til deltagelse i Skandinavisk Museums-kongres i Helsingfors og Åbo og studierejse til Stockholm 1.000 kr.
107. Samme til studierejse til London 1.100 kr.
108. ÆLDRE NORDISK ARKITEKTUR XI til Tyge Hvass »Møbler fra dansk Vestindien« 7.000 kr.

Angående regnskabet henvises til ekstrakten S. 87—88.

Direktionen for Ny Carlsbergfondet d. 12. januar 1949.

EJNAR DYGGVE.

K. FRIIS JOHANSEN.

V. THORLACIUS-USSING.

Regnskab og status for Carlsbergfondet og afdelingerne A, B og C, samt Ny Carlsbergfondet

(Meddelt af kvæstor, retsformand Carl Nyholm).

Carlsbergfondet.

Om Carlsbergfondets indtægter og udgifter i året 1947—48 skal gives følgende oplysninger:

Fondets indtægt har været 4.303.080 kr. 95 ø., nemlig: Indtægter fra bryggerierne, efter fradrag af Ny Carlsbergsidens andel, 2.097.112 kr. 03 ø., renter 2.180.942 kr. 72 ø. og ejendomsindtægter 25.026 kr. 20 ø. Til administration m. m., fondets bygning og hovedbygningen paa Gamle Carlsberg er medgået 301.011 kr. 39 ø. hvorhos der i anledning af bryggeriernes 100års jubilæum er anvendt et beløb af 200.000 kr. Fondets overskud udgør derefter 3.802.069 kr. 56 ø. Heraf er stillet til rådighed for afdelingerne et beløb af 2.000.000 kr. og desuden overført til afdelingernes dispositionskonto 500.000 kr., der vil blive fordelt efter nærmere bestemmelse; til formueforøgelse er således 1.302.069 kr. 56 ø. Da kursværdien for Fondets obligationer viser en beregnet nedgang på 2.075.107 kr. 63 ø., bliver der en regnskabsmæssig formuetilbagegang af 773.038 kr. 07 ø., hvilket beløb er fordelt med $\frac{2}{3}$ på grundfondet og $\frac{1}{3}$ på reservefondet.

Status den 30. september 1948.

Aktiver:

Carlsberg Bryggerierne:

Gamle Carlsberg	5.599.947	kr. 09 ø.
Ny Carlsberg	4.047.545	- 59 -
Carlsbergs aftapningsanstalt og andre nyanlæg med fradrag af afskrivning	19.928.105	- 62 -
Bryggeriet Alliance	235.000	- » -
Andre faste ejendomme	1.137.922	- 88 -
Beholdninger	17.404.544	- 01 -
Kassebeholdning	20.237.191	- 89 -
Udestående fordringer m. m. ...	15.243.648	- 43 -

83.833.905 kr. 51 ø.

Værdipapirer:

a. Børseffekter	46.863.306	kr. 11 ø.
b. Prioritetsobligationer	7.144.686	- 19 -
c. Andre værdipapirer	8.227.123	- 21 -

62.235.115 - 51 -

Ejendomskonto	3.074.225	- 11 -
Krav på Bryggerierne for tilbageholdt driftsoverskud ...	6.400.000	- » -
Andet tilgodehavende	83.500	- » -
Carlsberg Bryggeriernes understøttelsesfonds effekter ...	8.976.602	- » -
Kassebeholdning	1.411.681	- 83 -
Reguleringskonto, ind- og udbetalinger efter ^{30/ø} 48.	1.862.422	- 83 -

167.877.452 kr. 79 ø.

Passiver:

Carlsberg Bryggerierne:

Pensionskasserne ¹	243.904	kr. 31 ø.
Prioritetskonto	571.873	- 87 -
Afskrivningskonto for gamle værdier	7.650.000	- » -
Tilbageholdt til driftskapital og nyanlæg af Carlsbergfondets andel i driftsoverskudet ...	6.400.000	- » -
Tilbageholdt til driftskapital og nyanlæg af Ny Carlsbergfondets andel i driftsoverskudet	6.400.000	- » -
Anden gæld	32.909.716	- 18 -
Carlsbergfondets jubilæumslegater	400.000	- » -

54.575.494 kr. 36 ø.

At overføre... 54.575.494 kr. 36 ø.

¹ Se beretning 1936—37, side 96 f. Den i henhold til lov af 11. maj 1935 om tilsyn med pensionskasser oprettede »Carlsbergs Pensionskasse« havde pr. ^{30/ø} 1948 en formue på 11.662.110 kr.

	Overført . . .	54.575.494	kr. 36 ø.
Fornyelsesfond		5.865.313	- 21 -
Reservefond		1.317.456	- 08 -
Særligt reservefond		8.365.774	- 66 -
Konjunkturfond		2.600.000	- » -
Understøttelsesfond		8.976.602	- » -
Afdelingerne:			
Afdeling A	2.197.587	kr. 54 ø.	
— B	5.860.838	- 39 -	
Biologisk Institut	1.517.000	- » -	
Afdeling C	1.963.846	- 98 -	
Dispositionskonto	1.413.948	- 51 -	
		12.953.221	- 42 -
Ny Carlsberg-sidens tilgodehavende for året 19 ⁴⁷ / ₄₈		2.099.320	- 66 -
Prioritetskonto		399.819	- 11 -
Konto for varmebidrag vedr. ejendommene Ny Kongens- gade 20 og Ny Vestergade 21		2.234	- 65 -
Bryggeriernes krav for restindestående i pensionskasserne for tiden før 1901		3.621	- 11 -
Det Jacobsenske familielegat		617.557	- 53 -
Kursdifferencekonto		2.149.300	- » -
Kapitalkonto		67.951.738	- » -
		167.877.452	kr. 79 ø.
Til kapitalkonto svarer:			
Fondets stående konto i Gamle Carlsberg		6.952.692	kr. 14 ø.
Fondets stående konto i Ny Carlsberg		5.474.631	- 14 -
Gamle Carlsbergs særlige reservefond		10.450.000	- » -
Fondets bygning på Dantes Plads		850.000	- » -
Grundfond		29.482.943	- 15 -
Reservefond		14.741.471	- 57 -
		67.951.738	kr. » ø.

Afdeling A (Laboratoriet).

Indtægt.

Statutmæssig andel i afdelingernes rådighedssum	300.000	kr.	»	ø.
Overført fra afdelingernes dispositionskonto	200.000	-	»	-
Rente af kassebeholdning	4.320	-	21	-
Rente af afdelingens krav på Fondets formue	66.625	-	»	-
Samlet indtægt...	570.945	kr.	21	ø.

Udgift.

Lønninger til professorer og afdelingsledere	47.640	kr.	»	ø.
Lønninger til assistenter	120.814	-	08	-
— - betjeningen	54.108	-	»	-
Ulykkesforsikring	852	-	24	-
Bygninger, fast inventar, haverne	44.870	-	38	-
Biblioteket	7.923	-	55	-
Forbrug	143.513	-	50	-
Udgivelse af »Comptes rendus«	13.927	-	34	-
Bestyrelsesudgifter	30	-	»	-
Uforudsete og ekstraordinære udgifter	25.751	-	»	-
Samlet udgift...	459.430	kr.	09	ø.
Overskud (heraf overført til krav på Fondets formue kr. 100.000,-)	111.515	-	12	-
Ialt...	570.945	kr.	21	ø.

Formue ^{30/9} 1948.

Krav paa Fondets formue	1.270.000	kr.	»	ø.
Laboratoriebygningen	530.000	-	»	-
Ejendommen Gamle Carlsbergvej 8	81.622	-	09	-
Kassebeholdning	20.194	-	53	-
Tilgodehavende pr. ^{30/9} 1948:				
Statutmæssig andel i afdelingernes rådighedssum for 1948/49	300.000	kr.	»	ø.
Renter af kassebeholdning 1947/48	2.675	-	53	-
Fragår: saldo af reguleringskonto	6.904	-	61	-
	295.770	-	92	-
Ialt...	2.197.587	kr.	54	ø.

Afdeling B (Fondets videnskabelige understøttelser).

Indtægt.

Statutmæssig andel i afdelingernes rådighedssum	1.400.000	kr.	»	ø.
Overført fra afdelingernes dispositionskonto	1.000.000	-	00	-
Rente af kassebeholdning	29.608	-	44	-
Rente af afdelingens krav på Fondets formue	202.500	-	»	-
Samlet indtægt	2.632.108	kr.	44	ø.

Udgift.

Understøttelser til videnskabelige arbejder ¹	1.414.010	kr.	82	ø.
Carlsbergfondets Universitetslegat af ²⁵ / _ø 1926	28.000	-	»	-
— — — — — for Aarhus Universitet	4.000	-	»	-
Tilskud til Biologisk Institut	82.416	-	»	-
Tilskud til Videnskabernes Selskab	40.000	-	»	-
Samlet udgift	1.568.426	kr.	82	ø.
Overskud (heraf overført til krav på Fondets formue kr. 1.050.000,-)	1.063.681	-	62	-
Ialt	2.632.108	kr.	44	ø.

Formue ³⁰/_ø 1948.

Krav på Fondets formue	4.400.000	kr.	»	ø.
Kassebeholdning	55.954	-	20	-
Tilgodehavende pr. ³⁰ / _ø 1948:				
Statutmæssig andel i afdelingernes rådighedssum 1948/49	1.400.000	kr.	»	ø.
Rente af kassebeholdning 1947/48	25.961	-	77	-
Fragår: saldo af reguleringskonto	21.077	-	58	-
	1.404.884	-	19	-
Ialt	5.860.838	kr.	39	ø.

¹ Af de givne bevillinger henstod ved årets udgang som endnu ikke udbetalte kr. 2.962.100,12. En stor del af dette beløb var dog heller ikke forfaldet til udbetaling endnu.

Under afdeling B hører
Carlsbergfondets biologiske Institut.

Indtægt.

Rente af grundfond	50.000 kr.	» ø.
Tilskud fra afdeling B	82.416 -	» -
	Ialt . . . 132.416 kr.	» ø.

Udgift.

Lønninger til leder og assistenter	56.084 kr.	30 ø.
Lønninger til betjeningen	15.144 -	95 -
Forsikringer, skatter m. fl. faste udgifter	3.275 -	23 -
Bygningen, fast inventar, haven m. m.	9.679 -	95 -
Forbrug	46.584 -	16 -
Uforudsete og ekstraordinære udgifter	1.647 -	41 -
	Ialt . . . 132.416 kr.	» ø.

Formue ^{30/9} 1948.

Grundfond (krav på Fondets formue)	1.000.000 kr.	» ø.
Bygningen	517.000 -	» -
Kassebeholdning	3.596 -	26 -
Fragår: saldo af reguleringskonto	÷ 3.596 -	26 -
	Ialt . . . 1.517.000 kr.	» ø.

Afdeling C (Frederiksborgmuseet).

Indtægt.

Statutmæssig andel i afdelingernes rådighedssum	300.000	kr.	»	ø.
Overført fra afdelingernes dispositionskonto	200.000	-	»	-
Rente af kassebeholdning	40.984	-	89	-
Rente af afdelingens krav på Fondets formue	48.750	-	»	-
Indtægter af billet salg og katalogsalg	146.838	-	40	-
Forskellige indtægter	19.445	-	80	-
Samlet indtægt...	756.019	kr.	09	ø.

Udgift.

Administration	72.458	kr.	38	ø.
Museets drift	227.026	-	95	-
Samlingens forøgelse og vedligeholdelse	88.102	-	12	-
Litterær virksomhed	2.000	-	»	-
Forskellige udgifter	23.486	-	49	-
Samlet udgift...	413.073	kr.	94	ø.
Overskud (heraf overført til krav på Fondets formue kr. 100.000,-)	342.946	-	15	-
Ialt...	756.019	kr.	09	ø.

Formue ^{30/9} 1948.

Krav på Fondets formue	1.100.000	kr.	»	ø.
Kassebeholdning	563.846	-	98	-
Tilgodehavende pr. ^{30/9} 1948:				
Statutmæssig andel i afdelingernes rådighedssum for 1948/49	300.000	-	»	-
Ialt...	1.963.846	kr.	98	ø.

Foranstående regnskab for Carlsbergfondet og afdelingerne A, B og C har jeg gennemgået og fundet i overensstemmelse med bøgerne, som jeg har revideret. Jeg har konstateret tilstedeværelsen af de opførte kasse- og bankbeholdninger samt værdipapirer. Henlæggelserne til grundfondet og reservefondet er i overensstemmelse med Fondets statuter.

København, den 30. april 1949.

H. E. NOIESEN.
Statsautoriseret revisor.

Ny Carlsbergfondet.

Fondets indtægt i 19^{47/48} har udgjort:

Andel i Bryggeriernes overskud for 19 ^{47/48}	1.377.047	kr. 11 ø.
Ejendomsindtægter	26.328	- 24 -
Renteindtægt	703.465	- 62 -
	Ialt ... 2.106.840	kr. 97 ø.

Til administration m. v. er medgået ...	120.908	kr. 12 ø.
Indskud i Carlsbergs Pensionskasse ...	8.247	- 04 -
Til legater og pensioner	13.596	- » -
	142.751	- 16 -
Fondets overskud udgør herefter ...	1.964.089	kr. 81 ø.

Heraf er stillet til rådighed til anvendelse til fundatsmæssige formål	1.300.000	- » -
Til formueforøgelse er således	664.089	- 81 -
Da kursværdien for Fondets obligationer udviser en beregnet nedgang på	832.623	- 19 -
b bliver der en regnskabsmæssig formuetilbagegang af ...	168.533	kr. 38 ø.

Til fundatsmæssige formål er der i 19^{47/48} anvendt følgende beløb:

Kunstindkøb	650.327	kr. 48 ø.
Andre fundatsmæssige formål	1.317.426	- 72 -
	Ialt ... 1.967.754	kr. 20 ø.

Status den 30. september 1948.

Aktiver:

Værdipapirer:

Stats- og kreditforeningsobligationer	13.446.300	kr. » ø.
Aktier til pålydende	900	- » -
	13.447.200	kr. » ø.
Indestående i faste ejendomme	830.363	- 40 -
Krav på Carlsberg Bryggerierne for tilbageholdt driftsoverskud	6.400.000	- » -
Andet tilgodehavende	9.484	- 74 -
Kassebeholdning	1.703.055	- 48 -
	22.390.103	kr. 62 ø.

Passiver:

Konto for fundatsmæssige bevillinger	3.062.967	kr. 62 ø.
Grundfondet	14.143.119	- 87 -
Reservefondet	1.000.000	- » -
Kapitalkonto	3.082.716	- 13 -
Kursdifferencekonto	1.101.300	- » -
	22.390.103	kr. 62 ø.

Grundfondet består pr. ³⁰/₁₀ 1948 af følgende aktiver:

Tilgodehavende hos Carlsberg Bryggerierne for tilbageholdt driftsoverskud	3.425.016	kr. 02 ø.
Stats- og kreditforeningsobligationer til værdi	10.300.985	- » -
Kontant	417.118	- 85 -
	14.143.119	kr. 87 ø.

Foranstående regnskab for Ny Carlsbergfondet har jeg gennemgået og fundet i overensstemmelse med bøgerne, som jeg har revideret. Jeg har konstateret tilstedeværelsen af de opførte kasse- og bankbeholdninger samt værdipapirer. Henlæggelserne til grundfondet er i overensstemmelse med Fondets statuter.

København, den 30. april 1949.

H. E. NOIESEN.
Statsautoriseret revisor.

Almindelige meddelelser.

Carlsbergfondets direktion bestod i året 1. oktober 1947—30. september 1948 af følgende:

Professor, dr. phil. NIELS BJERRUM

(valgt for tiden indtil $^{25}/_9$ 1956)

Professor emer., dr. phil. & techn. J. HJELMSLEV

(valgt for tiden indtil $^{25}/_9$ 1950)

Professor, dr. phil. KNUD JESSEN

(valgt for tiden indtil $^{25}/_9$ 1954)

Professor, dr. phil. & theol. JOHS. PEDERSEN

(valgt for tiden indtil $^{25}/_9$ 1958), direktionens formand

Professor, dr. phil. POUL TUXEN

(valgt for tiden indtil $^{25}/_9$ 1952).

Carlsberg Laboratoriets bestyrelse bestod i samme tidsrum af følgende:

Professor, dr. phil. NIELS BJERRUM, bestyrelsens formand

Professor emer., dr. phil. & techn. J. HJELMSLEV

Professor, dr. phil. KNUD JESSEN.

Som tilforordnede:

Forstander for Landøkonomisk Forsøgslaboratoriums kemiske afdeling, cand. polyt. A. C. ANDERSEN

(valgt for tiden indtil $^{25}/_9$ 1950)

Fhv. direktør ved Carlsberg Bryggerierne, dr. techn. N. HJELTE

CLAUSSEN (valgt for tiden indtil $^{25}/_9$ 1952).

Bestyrelsen for Det nationalhistoriske Museum bestod i samme tidsrum af følgende:

Kammerherre F. greve BROCKENHUUS SCHACK, bestyrelsens formand († $^{3}/_3$ 1948)

Fhv. museumsdirektør, dr. phil. M. MACKEPFRANG

Professor, dr. phil. & theol. JOHS. PEDERSEN

(valgt for tiden indtil $^{25}/_9$ 1958).

Efter grev BROCKENHUUS SCHACKS død udnævnte H. M. Kongen d. 10. marts 1948 kammerherre, greve C. S. F. TRAMPE til fra 1. april s. å. at være direktør for De Danske Kongers Kronologiske Samling på Rosenborg. Ifølge Museets statuter indtrådte grev TRAMPE fra s. d. som medlem af dets bestyrelse, ifølge statuternes § 5 som dens formand.

Ny Carlsbergfondets direktion bestod i samme tidsrum af følgende:

Arkitekt, dr. phil. EJNAR DYGGVE

(valgt for tiden indtil $\frac{30}{9}$ 1961, med forbehold af aldersgrænsen)

Professor, dr. phil. K. FRIIS JOHANSEN

(valgt for tiden indtil $\frac{30}{9}$ 1952)

Direktør V. THORLACIUS-USSING, direktionens formand

(valgt for tiden indtil $\frac{30}{9}$ 1962, med forbehold af aldersgrænsen).

Den 10. november 1947 fejrede *Carlsberg Bryggerierne 100-års dagen for det første bryg på Gamle Carlsberg* med en stort anlagt fest. Formiddagshøjtideligheden på Bryggerierne overværedes af Deres Majestæter Kongen og Dronningen, tronfølgeren, repræsentanter for regeringen og administrationen, samt for talrige institutioner på videnskabens, kunstens og erhvervslivets områder.

Direktionen for Carlsbergfondet den 30. april 1949.

NIELS BJERRUM.

J. HJELMSLEV.

KNUD JESSEN.

JOHS. PEDERSEN.

POUL TUXEN.

E. SPANG-HANSEN

	kr. ø.
19. BOHR, AAGE: Atomic Interaction in Penetration Phenomena. 1948	5.00

BIND XXV:

1. REIZ, ANDERS: A Composite Giant Star Model with Isothermal Core. 1948	2.50
2. RASMUSEN, HANS Q.: The Motion of Comet Schwassmann-Wachmann 2 in the Years 1942—1949. 1948	1.00
3. HAAR, D. TER: Studies on the Origin of the Solar System. 1948	7.00
4. ANDERSEN, ERIK SPARRE, and JESSEN, BØRGE: On the Introduction of Measures in Infinite Product Sets. 1948	1.00
5. ANDERSEN, ERIK SPARRE, and JESSEN, BØRGE: Some Limit Theorems on Set-Functions. 1948	1.00
6. BOHR, HARALD: On the Convergence Problem for Dirichlet Series. 1949	3.00
8. JESSEN, BØRGE: On the Proofs of the Fundamental Theorem on almost Periodic Functions. 1949	2.00
9. LEVINSON, N.: On the Uniqueness of the Potential in a Schrödinger Equation for a Given Asymptotic Phase. 1949	4.00
10. HJELMSLEV, JOHANNES: Einleitung in die allgemeine Kongruenzlehre. Sechste Mitteilung. 1949	2.50

Biologiske Meddelelser.

BIND XX:

13. JENSEN, AD. S.: <i>Chermes abietis</i> Galls and Squirrels. 1948	1.50
14. STEENBERG, C. M.: Études sur l'anatomie et la systématique du genre <i>Eremina</i> (Gastéropodes pulmonés). Éditées par G. Mandahl-Barth. 1949	8.00

BIND XXI:

1. BÖCHER, TYGE W.: Studies on the Sapropelic Flora of the Lake Flyndersø with Special Reference to the Oscillatoriaceae. 1949	4.00
2. JENSEN, P. BOYSEN: The Production of Matter in Agricultural Plants and its Limitation. 1949	2.00
3. JENSEN, P. BOYSEN: Causal Plant-Geography. 1949	2.00
5. BØRGESEN, F.: Some Marine Algae from Mauritius. Additions to the Parts previously published. 1949	6.00

Arkæologisk-kunsthistoriske Skrifter.

BIND II:

1. HATT, GUDMUND: Oldtidsagre. With an English Summary. 1949.	40.00

Biologiske Skrifter.

BIND V:

	kr. o.
5. NILSSON, TAGE: On the Application of the Scanian Post-Glacial Zone System to Danish Pollen-Diagrams. 1948.....	9.00

BIND VI:

1. ORLA-JENSEN, S., ORLA-JENSEN, ANNA D. and SNOG-KJÆR, AGNETE: Biological Researches on the Silage Process. 1948.....	2.00
-

Særskilt udgivne arbejder:

A Critical Páli Dictionary, begun by V. TRENCKNER, revised, continued, and edited by DINES ANDERSEN, HELMER SMITH, and HANS HENDRIKSEN. Vol. I, Part 11. 1944.....	10.00
A Critical Páli Dictionary, begun by V. TRENCKNER, revised, continued, and edited by DINES ANDERSEN, HELMER SMITH, and HANS HENDRIKSEN. Epilegomena to Vol. I by HELMER SMITH. 1948.....	12.00
-
-